

ЕМИЛ МАНОВ
ПЪТУВАНЕ В УИБРОБИЯ

chitanka.info

Книгата разказва за приключенията на двама българи, които предприемат околосоветско пътешествие и след самолетна катастрофа попадат на непозната и неизследвана земя — „в южното полукълбо, на запад от Гринуичкия меридиан“. В гротескно-фантастична форма авторът ни въвежда в един свят, в чиято обществена уредба, нрави и обичаи не е трудно да различим обратната страна на съвременната западна технокрация. Затова писателят не случайно използва реквизит, характерен за политическите и социални диктатури в империалистическия свят. Така книгата се превръща в политически памфлет с точен адрес.

СИМЕОН ХАДЖИКОСЕВ

ПРЕОБРАЖЕНИЯТА НА ПИСАТЕЛЯ- МОРАЛИСТ

Емил Манов е човек с „неспокойно съзнание“ според популярното определение на Ал. Геров. Или с неспокойна съвест, все едно, защото при него тези две понятия се покриват напълно. Неговите герои непрестанно се терзаят, откриват проблеми там, където повечето от нас едва ли биха ги забелязали, ломят главите си над болезнени и мъчителни въпроси, които ги разпъват на невидимия кръст на съвестта. „Защо трябва да иска — пита се главният герой на един от романите му — непременно повече от това и да се тревожи за съдбините на света? Кой е доказал, че мигът струва по-малко от вечността, кой е измерил цената на човешкия живот?“

Но тревожните въпроси в прозата на Ем. Манов не са нито монологични, нито риторични. Хуманизмът на неговите герои е винаги действен, той е програма за поведение и начин на съществуване. Високият им нравствен идеал ги поставя неизбежно в конфликт с характери, чието поведение е продиктувано от користни съображения. Този тип конфликт е основен в романите на Манов, получава острота и драматична сила, които познаваме и от пиесите му.

Писател-моралист, Ем. Манов клони спонтанно към жанра на краткия роман. Може би в това жанрово предпочитание се оглежда и личният му темперамент — динамичен, поривист, неспокоен. Още с първата си книга „Пленено ято“ (1947) той разкри влечението си към лаконичното повествование и нравствено-етичната проблематика. Романите му са с ясен и стремително развиващ се сюжет, като нерядко камерността на фабулата ги поставя на границата между романа и повестта. Самият писател определя една от най-проблемните си творби — „Недостовирен случай“ (1957) — като повест, но между нея и романите „Бягството на Галатей“ (1963) и „Моето първо лято“ (1967) няма принципна жанрова отлика.

Бих се поддал на изкушението да твърдя, че краткият роман е най-адекватната белетристична територия за Ем. Манов, ако той не беше автор и на трилогията „Подир синята птица“, обхващаща романите „Крайт на Делиите“, „Ден се ражда“ и „Стръмнини“, чието действие се развива през войната и в първите години след деветосептемврийската победа. Епилогът в заключителната част извежда събитията до лятото на 1957 г., когато вече е сложен край на извращенията в обществено-политическия живот. По такъв начин трилогията действително се е превърнала в мащабно епическо платно, в което драматичните събития от най-новата история на България са придобили художествена плът, пречупени през съдбите на главните персонажи. Появата на трилогията „Подир синята птица“ през 50-те — 60-те години безспорно е повлияна и от разцвета на епическия роман у нас през този период, но независимо от това чрез нея Ем. Манов показва несъмнена дарба на епик, който притежава мащабно белетристично виждане.

Известно е, че най-често сатириците са писатели-моралисти, свръхчувствителни към недъзите на обществото, в което живеят. Сатиричното изображение винаги е продиктувано от висок нравствен и естетически идеал, в противен случай то излиза от рамките на художествеността. Реалистичното повествование и сатиричната гротеска в подобни случаи са две напълно равноправни и пълноценни форми на художествена изява. В този смисъл появата на фантастичния роман на Манов „Пътуване в Уибробия“ (1975) беше напълно закономерно. Макар че засега романът стои някак уединено в творчеството му (има общи черти само с другия фантастичен роман на писателя „Галактическа балада“ (1971)), той бележи нова, перспективна насока в прозата му, която може би тепърва ще се доразвива и задълбочава.

Но сатирата предполага не само будно нравствено чувство и моралистичен патос, а и жив усет към комичното в разнообразните му форми. Отличителни черти на Манов белетриста са находчивостта и остроумието. Дори в най-проблемните му романи хумористичното избликва не от ситуациите, а от авторовия поглед, който най-често се идентифицира с оценката на персонажа. Това живо чувство за хумор, изявено предимно като самоирония, е особено характерно за романа „Моето първо лято“, въпреки трагичната му развръзка.

С „Пътуване в Уибробия“ Ем. Манов пое голям творчески риск. Тази фантастична сатира е осъществена като реплика на знаменитата книга на Дж. Суифт „Пътуванията на Гъливър“. По времето на бележития писател-просветител Англия е в апогея на завоевателската си колониална политика и книгите за пътешествия са любимо четиво и сред най-образованите кръгове. Сатирикът Суифт избира за свой девиз мисълта на бащата на географията Страбон: „Прекрасно зная, че всеки, който описва пътешествията си, е лъжец“, но макар че на заглавната страница на едно от първите лондонски издания е била отпечатана и недвусмислената латинска максима „Splendide Mendax“ („Блестящ лъжец“), това не попречило на един добросъвестен, ала плиткоумен географ да нанесе на картата си новооткритата от Гъливър страна Лилипутия.

Днес подобни куриози са наистина невъзможни, а писателите-фантасти черпят теми и вдъхновение от космически сюжети, чието правдоподобие може да бъде опровергано само от по-близкото или по-далечно бъдеще. Така че творческият риск на Ем. Манов очевидно се крие не само в ориентирането му към позната сюжетна схема, но и в това, че тя не е най-привлекателният обект за творба на фантастичната литература поради „земната“ си природа.

Ем. Манов непрестанно изтъква генезиса на своята фантастична гротеска и дори въвежда в нея безсмъртния образ, сътворен от Суифт — Лемюел Гъливър, с което подчертава условността на повествованието и отдава почит на вдъхновилия го художествен образ.

Твърде съвременно звучи заетият от Суифт похват на точно хронизиране на фантазмагоричните събития във въображаемата страна Уибробия, описана за първи път от декана на Дъблинската катедрала „Сейнт Патрик“. Този пародиен похват е претоварен с ирония, но непрекъснатото репликиране със Суифт е голяма творческа дързост, изискваща авторът да бъде на висотата на образа.

Привидно сериозният, а в същност напоен с неотразима ирония и сарказъм разказ на зоолога — научен сътрудник — Цеко Драгоев за пребиваването му в Уибробия също имитира Суифтовия псевдодокументален стил. Редица хрумвания и детайли са подсказани на Манов също от великия ирландец, но като че ли с това се изчерпва зависимостта на „Пътуване в Уибробия“ от „Пътуванията на Гъливър“.

В прекия пласт на повествованието Манов поднася деликатна и умна сатира на жената, брака и съпружеските отношения. Героят е на околосоветско пътуване със съпругата си и тя, естествено, споделя всичките му приключения и патила. С живо чувство за хумор и подходяща доза самоирония писателят обрисова духовната и физическата метаморфоза на героите си, като критикува добросърдечно кокетството и суетността, неизменни черти на жената.

Фантастично-приключенската фабула, изобилствуваща с недоразумения и любопитни епизоди, е необикновено колоритна и забавна, поддържа непрекъснато будно вниманието на читателя. Ем. Манов притежава уменията да прави неправдоподобното убедително и достоверно, балансирайки уместно между иронията, гротеската и реалистичното повествование. Сатирата му става социално значима, когато засяга обществения строй в страната на уининимите, създадени от гениалното въображение на Дж. Суифт. Свободното Демократическо Вицегубернаторство Уибробия е карикатурен образ на всяка тоталитарна диктатура, която се прикрива зад маската на демокрацията. Естествено, този сложен гротесков образ не е еднозначен — в него читателят открива черти и от „класическия“ фашизъм на Хитлеровия райх, и от уродливите модели на днешните латиноамерикански диктатори. Деликатно са подхвърлени асоциации и със съвременната американска демокрация, и с превъплъщенията на „великата културна революция“ в Китай.

Писателят се интересува особено много от механизма на масовото „промиване на мозъци“, чиято крайна цел е уеднаквяването на мисленето и предварително планираното манипулиране на свободната воля на индивида. Твърде актуални асоциации предизвиква уибробският религиозен обред с четенето на цитати от книжката, пълна с банални истини и поучения от типа на: „Когато те сърби, трябва да се почешеш и ще ти мине. В случай че не ти мине, обади се в полицията.“

Язвителен сарказъм предизвиква у автора прагматичната философия на Шпик, щатния философ при канцеларията на Грейтполисмена, която се мени в зависимост от обстоятелствата: „Ако реколтата е добра и има фураж за населението, ние допускаме съществуването на материята, ако ли не — наблягаме на духовното начало...“

Обратната страна на всяка тоталитарна диктатура е националната мегаломания и нетърпимостта към другоячемислещите. В редица епизоди и в отделни детайли писателят напомня историческата истина, че началото на всяко варварство е в самоопиянението от собственото величие и в отказа от завоеванията на световната култура.

Врх в сатиричното изобличение е пета глава, в която двамата герои приемат уибробско поданство след срещата си с Грейтполисмена на Лахгнег. Този епизод е написан с голямо остроумие и веща сатирична инвенция. Най-съществен е обаче символичният подтекст — „uibробизирането“ на персонажите символизира трагичното обезличаване на личността в тоталитарното общество, което довежда до оголване на биологическата ѝ същност. Подсказан пак от Суифт, но осъществен с блестящо майсторство на талантлив сатирик е епизодът със спиритическия сеанс в осма глава, в който героите присъствуват на появата на великите диктатори и престъпници, образували зловец паноптикум. Това са и най-блестящите страници в цялата книга, в които вдъхновението на Ем. Манов му е позволило да заговори с тон, достоен за най-добрите традиции на европейската сатира.

„Пътуване в Уибробия“ е книга, необикновено богата откъм хрумвания и подтекст, която подобно на вдъхновилия я образец непрестанно интригува читателя. Сатиричните намеци ѝ придават голяма интелектуална вместимост, а събитийно-повествователният план я сближава с философската новела от XVIII век. Тя е една от талантливите сатирични книги в съвременната ни литература, разкриваща предимствата на един забравен и считан за непродуктивен прозаичен жанр. В изпъкналото огледало на философската сатира се появяват призраците на историческото минало, които тревожно ни напомнят, че чумният бацил на мракобесието и политическата реакция не е унищожен на обширни територии от нашата изстрадала планета и всеки миг може отново да застраши бъдещето ѝ. В това е и актуалното значение на тази книга, която изтъква Емил Манов като един от най-оригиналните писатели-сатирици в съвременната българска литература.

Логично е да се смята, че по начало хората не само са били много по-едри, но че в предишните времена са съществували великани; за това свидетелствуват историята и преданията, а също и огромните кости и черепи, случайно изкопани в различни краища на кралството...

Джонатан Суифт
„Пътуванията на
Лемюел Гъливър“

Адам е бил висок около 37 метра, Ева — 36,5, Ной — 31,5, Аврам — 9,54 м, най-едрият от гърците, Херакъл, е достигал едва 3,5 метра, а Александър Македонски — всичко на всичко 183 сантиметра.

Сведения, взети от един доклад, озаглавен „Хронологическа таблица за разликите в човешкия ръст от сътворението на света до Исуса Христа“ и представен във Френската кралска академия през 1718 година.

Искам да кажа — ако присъвъкупим към човешкото естество конско, дали от това ще произлезе нещо божествено, достойно за небесния престол, или пък звяр, чието място е в стадото и в обора?

Джордано Бруно

„Изгонването на
тържествуващия звяр“

ГЛАВА ПЪРВА

АВТОРЪТ СЪОБЩАВА НЯКОИ СВЕДЕНИЯ ЗА СЕБЕ СИ И ЗА СВОЕТО СЕМЕЙСТВО. ПРИЧИНИТЕ, КОИТО ГО ПРИНУЖДАВАТ ДА ПРЕДПРИЕМЕ ОКОЛОСВЕТСКО ПЪТЕШЕСТВИЕ. ТОЙ И ЖЕНА МУ ПРЕТЪРПЯВАТ САМОЛЕТОКРУШЕНИЕ И С ПЛУВАНЕ ДОСТИГАТ БРЕГОВЕТЕ НА НЕПОЗНАТА СТРАНА.

Аз съм роден в Северозападна България, околия Берковска, село К., където баща ми имаше малко земя. Притежавахме още и две мършави крави, катър, три кози и куче на име Черньо. Едва проходил, аз тръгнах да паса козите и се научих да хвърлям кокали на Черньо. Оттогава именно се привързах страстно към добитъка, без да подозирам колко много ще ми послужи това в живота.

Когато навърших четиринадесет години, баща ми ме прати да се уча в Берковската непълна гимназия, а след това и във Врачанската. Бях трудолюбив, с науките се занимавах прилежно, но до отлична диплома не можах да се добера поради неутолимия ми интерес към родната и чуждестранна фауна. През всяко свободно време, и особено в час по литература, аз четях жадно книги, в които се описваха нравите и обичаите на различни видове животни. Книгата на Брем просто изядох с кориците. Освен това често ходех в гората, за да се запозная с бита и характера на птиците, зайците, мравките, гущерите и други такива. Само вълците, лисиците и отровните влечуги не можах да опозная по-отблизо по причини, които всеки може да разбере. По-късно това неведнъж ме е изправяло пред неочаквани мъчнотии и трудности.

Постъпих във факултета по естествени науки при Софийския университет, но едва ли щях да го завърша, ако не бе дошла навреме революцията. Тя ми донесе стипендия и самочувствието на пълноправен гражданин. Верен на призванието си, аз постъпих учител по зоология и ботаника в една столична гимназия, дето преподавах няколко години. Тъй като пописвах статийки, посветени на охраната на дивеча и рибата, привлякоха ме и като нещатен сътрудник в Софийската зоологическа градина. Малко по-сетне станах щатен,

зарязях учителствуването и се отдадох изцяло на любимата си професия.

Живеех скромно и здравословно. Не пушех, не пиех. От болести не страдах, нито от излишни амбиции. За ергенските си нужди отделях умерено количество средства и сили и към четиридесетата си година бях спечелил вече доста бели пари за черни дни, макар такива да не се предвиждаха. Постоянните ми контакти с животните от Зоологическата градина ми помогнаха по-добре да опозная себе си и другите и да си изработя солиден научен подход към житейските проблеми. Това много улесни постъпването ми като младши научен сътрудник в един изследователски институт, но за съжаление не ми попречи да се ожения, нито да предприема околосветското пътешествие, описано в тази книга.

Ожених се на четиридесет и първата си година, а именно на 26 февруари 1967 г. На сватбата ми присъствуваха шефът на нашия институт и неколцина колеги със съпругите си. Чиновникът по бракосъчетанията произнесе напътствено слово № 2, предназначено за младоженци в не първа младост, макар младоженката да имаше право на слово № 1, тъй като навършваше двадесет и шестата си година. Тя обаче тактично не предяви правата си.

Изобщо в първите месеци на нашия брачен живот тя беше красива, умна и скромна жена — едно съчетание на добродетели, твърде рядко в историята на човечеството — и аз страшно се гордеех с късмета си. Единственият ѝ невинен недостатък беше нейното неудържимо влечение към книгите за пътешествия и към приключенските романи. Докато аз разумно ограничавах културните си интереси с всекидневния вестник и с едно-две научни списания, тя бе способна по цели денонощия да се унася в дневниците на Ливингстън или в издирването на безследно изчезналия капитан Лаперуз. Това, разбира се, не беше болка за умирачка, както, казва народът, но изигра почти фатална роля в нашата по-нататъшна съдба.

В началото на третата година от нашия съвместен живот аз намекнах, че не би било зле да подкрепим държавната политика относно прираста на населението. За моя изненада обаче Николина или Лина, както я наричах галовно, ме погледна с тъжни обвиняващи очи и ме попита дали наистина си въобразявам, че тя, образована жена и съпруга на младши научен сътрудник, ще грабне куфарите и ще тръгне

из Европа с ей такъв корем отпред или с пискало в ръцете. Като видя недоумението ми, тя добави, че имала по-добро мнение за моя интелект и че преди да я изведе в чужбина — никакви деца!...

Така възникна първото сериозно недоразумение в нашия щастлив брак. Ще ми влезете в положението, ако ви кажа, че като улегнал човек и заклет домосед аз и досега не мога да разбера за какъв дявол хората пътуват в чужбина. Да си оставиш удобното легло и сутрешното кафе, за да хукнеш да гониш вятъра, да сменяш хотели и климатични пояси и след това да се прибереш с разбита нервна система и изтощена кесия — това наистина е глупаво... И какво в края на краищата ще намериш отвън граничната бариера? Хора като тебе плюс известен брой пейзажи и старини, които преспокойно можеш да разгледаш по снимки и списания, без да прекрачиш прага на стаята си.

Лина обаче не възприе моето гледище. Между мене и моите евентуални потомци продължаваше да стои едно пътуване в чужбина. Ето защо аз размислих и предложих да идем до Белград. А може би дори до Букурещ. Като разбрах, че и това не я трогва, споменах Браила и Турну Мъгуреле. Тя обаче се изсмя в очите ми и попита не без известна ирония дали не съм чувал, че мъжете водят жените си до Париж, Москва, Лондон? Или до Ню Йорк например?

— Виж, това не беше ми дошло на ум — казах аз със свойствената ми сдържана духовитост. — Едно малко околосветско пътуване наистина не би ни навредило...

Бузките на жена ми се зачервиха и тя кимна удовлетворена.

Човек не бива да се шегува необмислено, драги читателю. Моите шегви винаги са ми излизали през носа, в това мога да ви уверя. В момента обаче аз бях доста ядосан и продължих:

— Ама, разбира се... От Лондон можем да прескочим до Ню Йорк, а оттам — до Аляска или до Патагония. После, за по-пряко, можем да минем през Магелановия пролив и да се устремим към Хаваите. Австралия е само на две крачки от тях. Пътем ще се отбием в Джакарта и Сингапур или ще погледаме боксов мач на кенгура в Мелбърн и ето ни в Мадрас...

— Мадрас? Къде е то? — запита Николина.

— О, просто под носа ни — казах аз. — Ще се приберем в България през Иран и Турция. А може и през Червеното море.

— Не може — каза жена ми. — Суец е затворен. Там плават мини.

— Тогава ще заобиколим Африка откъм нос Добра надежда и ще се завърнем през Гибралтар и Дарданелите. Така добре ли е?

Николина само премрежи мечтателно очи и пошепна:

— Знаеш ли, това е идея.

— Кое?

— Това, за околосветското... Но, разбира се, идея! Интелектуална бомба! Представи си колко време и пари ще спестим от едно такова глобално пътешествие, вместо да ходим поотделно до всички тези места и да се връщаме. Нали? Разбира се, трябва да обмислим всичко, да си направим сметката...

В момента не ми даде сърце да я разочаровам. Отложих сериозния разговор за по-благоприятно време и почнах да ѝ доставям цели купища илюстрирани списания и пътеводители, с помощта на които човек може да добие съвсем точна представа за гейзерите в Исландия, за бразилските алигатори или за Трафалгар скуер на вечерно осветление. Надявах се по тоя начин да понахраня нейната любознателност, та по-лесно да преглътне горчивия хап на истината.

Но с това само напях масло в огъня. Като се ползваше от доставената ѝ книжнина, жена ми с всеки изминат ден все по-грижливо уточняваше плана на едно прелестно и много икономично околосветско пътуване. Тя така въодушевено четеше, чертаеше на картата и тичаше за справки по туристическите агенции, че в края на краищата виновно наведох глава.

За отстъпление вече и дума не можеше да става. Нещо повече — аз се чувствавах почти престъпник, задето измъчвам една невинна и беззащитна жена, и на самия мене почна да ми се струва странно, че сме още в София, а не на Хаваите. Съдбоносна роля изигра и едно младо семейство от нашия жилищен блок, което идваше вечер на бридж-белот. Това семейство често пътуваше из Европа с колата си и между две раздавания на картите жената много красноречиво описваше светлата бира с кренвирши в Прага, черната бира с кренвирши в Мюнхен, парижките аспержи, италианските пици и супи ди mare, лондонските кървави бифтеци. Мъжът ѝ от своя страна твърдеше, че посредством магазините и кухнята човек най-добре опознавал съответните народи.

— Защо англичаните са владели моретата цели векове — казваше той. — Защото ядат полусуrowо месо. Ако го ядяха съвсем суrowо, щяха и досега да ги владеят... Пътувайте, ви казвам, не ставайте будали.

Аз отговарях хладно, че не обичам полусуrowо месо, а още по-малко аспержи и пици.

Но вече беше късно. Положението ставаше неудържимо. Лина застрашително отслабна; нощем скимтеше насън и с отчаян глас бълнуваше разни географски названия. Аз станах разсеян и нервен, почнах да отговарям грубо на колегите си и дори на началниците — нещо, което по-преди не беше ми се случвало. В резултат мястото на старши научен сътрудник, на което дълги години бях разчитал, бе заето от един колега, който не мислеше да пътешествува.

Единственото ни спасение беше да тръгваме час по-скоро. Съставихме маршрута: София — Рим — Женева — Париж — Лондон — Ню Йорк — Сан Франциско — Хаваите — Токио — Владивосток — Москва — София. Един великолепен кръг около земното кълбо. Разбира се, за да добием по-пълна представа за кълбото, на всеки континент, според предвижданията на жена ми, трябваше да посетим още по няколко области и градове.

Взех си едногодишен неплатен отпуск под предлог, че имам намерение да обогатя нашата зоология с нови изследвания върху световната фауна, а може би и да прославя нашия институт. Изтеглих всичките си спестявания, продадох бащината си къща на село на един софийски художник, закърпих със заеми неколцина приятели и се сдобих с чужда валута. За последното ми помогнаха директорът на института и приятели от три-четири министерства. Получихме паспорти и визи. И един ден...

Да, един ден, а именно на 5 май 1970 година в десет часа преди пладне, ние с жена ми качихме куфарите си на международен влак Милано — Женева — Париж. Куфарите бяха всичко осем. Три от тях бяха пълни с дрехи, салам и тоалетни принадлежности. Останалите бяха празни: те трябваше на връщане да бъдат напълнени със стоки от световния пазар, както ми съобщи Лина. На границата при Драгоман нашите митничари не обърнаха внимание на пълните куфари, но страшно се заинтересуваха от празните. Те опипаха дъната им, разпориха подплатата и прободоха с ножче дръжката от изкуствена

кожа. Като не намериха нищо, спогледаха се и поклатиха глави. Същото сториха и югославските митничари. И в двата случая Лина обясни, че празните куфари са за едни наши приятели в Париж, които ни помолиха да ги снабдим със здрави и красиви куфари, каквито там нямало. Митничарите пак се спогледаха и свиха рамене.

Тази куфарна история помрачи донякъде настроението ни още на първата задгранична територия. Уви, тя беше същинска дреболия в сравнение с онова, което ни очакваше по-нататък. Ние не подозирахме тогава, че един ден ще се завърнем в отечеството не само без куфари, а, кажи-речи, и без дрехи на гърба си... Но нека не изпреварваме събитията.

От Белград можахме да видим само гарата. Тя беше толкова древна и красива, колкото и софийската. На гарата продаваха гевреци съвсем като нашенските и Лина бе възхитена от този факт. Според нея това било залог за още по-голямо сближение между двата братски народа. През Загреб и Любляна минахме нощем, та не можахме да разберем дали и там не продават гевреци.

На другия ден стигнахме в Милано и се прехвърлихме на влака за Рим. До тръгването на влака имаше доста време и ние излязохме на улицата пред гарата да се поразходим. Спряхме пред една витринка, дето бяха изложени книжки с картинки и кутии с водни боички. Лина пак се възхити, понеже излезе, че и с италианците имаме нещо общо.

Върнахме се на гарата. Попитах един железничар кога по-точно ще замине влакът ни. Попитахме го на английски, тъй като и двамата с Лина бяхме учили този език и го смятахме почти за универсален. За мое учудване железничарят измърмори нещо неучтиво на италиански и отмина, като плюеше енергично на всички страни. Отде се взе толкова плюнка у тоя човек! Реших, че английският език има свойството да активизира слюнчените жлези на италианците. За всеки случай, щом се качихме на влака, ние с Лина извадихме българо-италиански разговорник и почнахме да го щудираме.

Пристигнахме в Рим. Докато чакахме в рецепцията на едно алберго да ни дадат стая, биде откраднат един от празните ни куфари. Отдадох това на голямата заетост на тукашните крадци: те, изглежда, нямаха време да преглеждат съдържанието на куфарите. Лина каза, че пълни куфари се крадат по-мъчно, понеже са по-тежки, и още на другия ден се зае да напълни празните с покупки.

В Рим престояхме четири дена. Трите от тях използвахме, за да проучим магазините и сергиите. Към края на четвъртия ден наехме един чичероне да ни покаже за половин-един час забележителностите на Вечния град. Взехме такси и от прозорчето му чичеронето ни посочи къде се намират Форо романо, Ватиканът и Вила Боргезе. На връщане спряхме за малко на пиаца Венеция. Чичеронето, един чернокос синьор с жълто палтенце от чортова кожа и с чортови пламъчета в очите, каза, че имало и по-хубави пиаца от тази, но че тази била историческа: ей от оня балкон там едно време Дучето въодушевявал тълпата, а тя ревяла „вива Дуче“ и „маре ностро е ностро“ — ставало дума за същото маре, което сега било „маре американо“.

При тези думи синьорът плю в краката си, а след това и подалеч. Тия италианци очевидно много обичат да плюят. Аз гледах с известно уважение към историческия балкон. Каквото и да говорим, дори от овчаря се иска умение да поведе след себе си стадо овце — а колко повече се иска от едно дуче? И вместо благодарност на края го обесили с главата надолу! Можеха поне да изчакат, каза чичеронето, като се прозяваше, да си напише мемоарите, защото така пропаднал много ценен опит, от който биха се възползували сегашните и бъдещи ду чета, както и кандидат-дучетата и кандидатите за кандидат-дучета. Нали в историята трябва да има приемственост? Успокоих се едва когато синьорът каза, че „социалното движение“ в Италия вече почнало да хвърля бомби и се канело да запее „Джовинеца“.

Можяхме на мръкване да разгледаме и Колизея. Нашият синьор ни уведоми, че някога това било съоръжение за циркови забави, дето гладиатори са се клали за удоволствие на публиката и дето римляните хвърляли християни на лъвовете. По-късно пък християните хвърляли християни, но вече не на лъвовете, което било езически обичай, а на кладите в Кампо ди Фиори, както повелявала любовта към ближния.

В това отношение другите столици по нашия европейски маршрут не ни предложиха кой знае какво разнообразие. В Женева, дето има езеро, банки и паметник на Калвин градината, нас ни запознаха накъсо с калвинизма и неговата борба срещу римската църква. Борбата обаче не пречела на двете църкви да преследват еретиците с еднакъв плам. Така Джордано от Нола, когото женевските протестанти изтървали жив, бил изгорен от римските католици. Малко

преди това Мигел Сервет бил изтърван от католиците, но го изгорили протестантите. Нещо повече: докато Сервет бил в ръцете на инквизицията, Калвин я снабдявал със сведения и доказателства за неговата ерес. Така двете враждуващи църкви си помагали братски в богоугодните работи — което не успявала да свърши едната, свършвала го другата. Париж също не бе останал назад и можеше да се гордее с Вартоломеевата нощ, Лондон — с касапницата на Тауер и тъй нататък.

За останалите си впечатления от Европа няма да ви разказвам. Ще кажа само, че като си спомних по-далечното минало на този континент, намерих, че то е достойно за неговото не толкова далечно настояще и на края ние с Лина почнахме да заобикаляме старините му отдалеч, а сегашните забележителности още по-отдалеч.

На 24 юни 1970 година напуснахме Лондон. Качихме се на един „Боинг“, който трябваше да ни отнесе до Ню Йорк. Самолетната скука ни приспа и когато се събудихме няколко часа по-късно, в далечината се показаха купчина небостъргачи и голямо пристанище, а в пристанището — една доста височка статуя. Статуята представляваше жена с факел в ръката. На главата си тя имаше трънен венец, чиито шипове стърчаха на всички страни. Лина обаче ме поправи: шиповете не били шипове, а лъчи и самата статуя била прочутата Статуя на свободата. В нейното подножие се тълпяха корабчета, лодки и хора. Стюардът бе любезен да ни обясни, че част от тези хора са полковници и генерали от американските, европейските, африканските, азиатските, индонезийските, меланезийските и други хунти, дошли да почетат с присъствието си Свободата; нямало представители само на хунтите от Антарктида, понеже там още нямало държави. Останалата публика се състояла от американски негри и индианци, дошли със същата цел. Отблизо, каза стюардът, зрелището на поклонниците било много потрогателно, отколкото от въздуха.

В Ню Йорк не се задържахме дълго. Още първата вечер недалеч от кръстовището на Петото авеню и 48-ата стрийт двама едри джентълмени ни спряха и ни поискаха назаем стотина долара. Не можахме да им услужим, понеже отнякъде пристигна полицейска кола и между нея и джентълмените се завърза упорита престрелка с всички видове ръчно оръжие. Когато се прибрахме в хотела, румбоят ни

посъветва да се снабдим непременно с автоматични пистолети и вечер да барикадираме добре вратата на стаята си.

Предпочетохме да заминем за Вашингтон, дето се надявахме на по-меки нрави. Разгледахме Белия дом отвън. Портиерът ни каза, че президента го нямало — бил зает с подготовката на предстоящите президентски избори и събирал документация, уличаваща неговия противник в неплащане на данъци, корупция, търпимост спрямо негрите и хомосексуализъм. Противникът му от своя страна поддържал, че той, ниневластуващият президент, още като дете участвувал в шайката на мафиозите, а баща му бил близък приятел на Ал Капоне.

Спряхме се за малко пред паметника на Вашингтон. Той си мълчеше. След смъртта си великите хора, изглежда, няма какво да кажат.

Продължихме пътя си за Сан Франциско. Там ни лъхна вятърът на Пасифика, но и там не се задържахме дълго. Тъкмо по това време няколко пастори, двама-трима професори и известен брой майки с детски колички правеха митинг против войната във Виетнам. Студентите бяха окупирали университета. Полицията им хвърляше бомби със сълзлив газ, а те по нея — камъни. В паузата между две схватки студентите в знак на протест пееха Интернационала и гълтаха значителни количества марихуана. Наоколо стояха големи групи работници — те жвакаха гумена дъвка и флегматично коментираха гледката, а профсъюзните им босове ги потупваха по раменете. И прочее... Изобщо останах с впечатление, че когато е откривал Америка, Христофор Колумб не е знаел какво прави. Единственото му оправдание е, дето си е мислел, че е открил Индия...

На това място в момента, когато ние с жена ми се готвим да изоставим територията на САЩ и изобщо американския материк, интелигентният читател, чието търпение, предполагам, се е изчерпало, ще ни запита, обладан от благородно възмущение: нима нашите бележки са наистина пътни бележки? Как си позволяваме да претупваме по този начин цели два материка, при това най-напредналите и културните в света? Не сме ли едностранчиви и тенденциозни, като се спираме, и то съвсем мимоходом, само на магазините и крадците, на някои стари исторически безобразия и съвременни магарии? Нима друго не сме видели? Пък и струва ли си

да пишем за работи, които всеки ден можем да прочетем във вестниците?

Като приемаме смирено упреците на интелигентния читател, ние си позволяваме, на първо място, да му напомним за традициите на нашия роден задграничен пътепис, които желаем да следваме. На второ място, известно е, че всеки вижда, чува и запомня най-добре онова, което отговаря на неговите интереси и наклонности, а аз вече споменах, струва ми се, че по професия съм зоолог и обичам да чета вестници: самото мое светоусещане, така да се каже, е зоовестникарско. И на трето място, още като дете казах веднъж на дядо си, че е много грозен и смешен с тая брадавица под носа, а той се намуси и ми рече, че имам просено зърно в окото: то все ме глождело и ме карало да приказвам глупости и ако не го извадя навреме, нямало да прокопсам. Оттогава аз все го вадя, но не знам дали успявам, пък и отдавна вече не го усещам, понеже окото в края на краищата може да се акомодира като едно просено зърно... Ако тези обяснения задоволяват интелигентния читател, ние ще продължим нашето пътешествие, като го уверим, че и занапред ще се придържаме само към фактите, но че не е по силите ни да излагаме всички факти, за което го молим предварително да ни извини.

И тъй на 20 юли 1970 година, след един спор между мен и жена ми — дали да се отбием до пампасите на Патагония или до Аляска, дете според нея можело да се намерят хубави мечи кожи за пред легло — ние стигнахме до компромис и взехме самолета за Хонолулу. Този път щяхме да пътуваме с „Локхийд 1011“, една великолепа реактивна машина със 154 места за пътници и с 8 души екипаж, включително двете стюардеси, стабилна, удобна и напълно безопасна. Самолетът развиваше 1200 километра в час, а на опашката му личеше звездното знаме на Великата демокрация.

Излетяхме в 8,15 часа сутринта. Времето беше ясно и слънчево, въздухът ухаеше на субтропически растения. Вятърът беше попътен, ост-норд-ост, и ние се надявахме в ранните следобедни часове да кацнем на Хаваите. Това щеше да стане, както каза стюардесата, точно в 14 часа и 6 минути — нито секунда по-рано или по-късно. Господи, рекох си наум, колко далеч е отишъл техническият прогрес на човечеството: там, дето някога платноходният флот е плавал с месеци, за да занесе на диваците маниста, ракия и сифилис, сега щяхме да

стигнем само за няколко часа — и то без споменатите дарове, понеже диваците са вече цивилизовани и сами си ги произвеждат. И се почувствувах горд за човечеството.

Стюардесата съобщи освен това, че самолетът е директен, че ще лети на 10 000 метра височина и че сме поверени в опитните ръце на главния пилот кептън Т. С. Стивънсън, който ни пожелава приятно пътуване; този кептън бил ветеран от вьетнамската война, командувал там един „Би-52“ и се завърнал въпреки това напълно здрав и читав.

Това ни зарадва. Ние с Лина вече се виждахме по екзотичните улици на Хонолулу и в ушите ни звънтяха хавайски китари. Лина дори си затананика: „Хоно-лу-луу, хоно-лу-лу, хоно-луу-луу, хоно-хоно-лу-луи“ — на мелодията на „Бяла Недо“ и аз се учудих на нейния вкус към фолклора. Настроението ни се повиши още повече, когато двете стюардеси, блондинка и брюнетка, с великолепно аранжирани бедра и минижупи помъкнаха в прохода между креслата една сървис-количка и почнаха да раздават закуски и усмивки. Трите вида джус — доматен, портокалов и манго — бяха чудесни, а закуските имаха прелестния вкус на мариновани дървени трици. Салатата към тях беше артикул на реномираната фирма „Юнайтид Кемикъл Къмпани“ и действуваше много приятно на зрението със свежия си зелен цвят. Също така действуваха и усмивките.

Ние с Лина усилено опитвахме последните постижения на хранителната техника, когато от репродуктора над нас гръмна един плътен мъжествен глас:

— Гут морнинг, лейди енд джентълмен, хау ду ю ду. Говори кептън Стивънсън. Радвам се да ви осведомя, че се намираме над големия океан. Местонахождението на самолета е 81 градуса западна дължина и 23 градуса северна ширина. Летим по границата на Раковия тропик. — Капитанът се разсмя на шегата си, а след това продължи в същия дух: — Един от моторите ни не работи. Да се надяваме, че останалите три няма да последват примера му... Апшу! Тенкю... Апшу.

Т. С. Стивънсън беше хремав, но ние с Лина се спогледахме по други причини. Наоколо обаче пътниците се смееха и ние също се разсмяхме: сетихме се навреме, че „спрелият мотор“ е само една шега в американски стил. Съседът ни, дебел перуански търговец на плодове, потвърди това. Той беше сигурен, че след малко „ще спрат“ един след

друг и останалите три мотора. Какво искате от фантазията на един гринго, при това бивш военен?!

Бяхме привършили закуската. По силата на контраста нас с Лина ни завладяха спомени за нашите български пилоти, домати и зелени пиперки — и ние се умилихме до сълзи. Нашият патриотичен екстаз бе споделен от перуанеца. Той ни обясни разнежено какво представлява на вид и вкус фрутсалат от гуава, коросол и авокадо — мммм!...

Навярно и той попресилваше, но що се отнася до американското чувство за хумор, излезе прав. Не бе минал и половин час и русата стюардеса се появи на вратата на пилотската кабина, поклати една-две минути бедрата си и после обяви, че поради повреда в радиоуредбата е принудена да се обърне пряко към пътниците. След това оповести с прозявка, че още един от моторите бил излязъл от строя.

Този път всички се позасмяха само от учтивост. Каквото и да говорим, стюардесата беше красива.

Всичко нататък тръгна по сценариото. Отдолу ни беше синият безкраен океан отгоре ни — безкрайното синьо небе. За да не заспи, Лина се загледа в един криминален комикс, напъхан в джоба на предното кресло. Аз разгърнах някакво модно списание. Изглежда, списанието бе предназначено за нудисти, тъй като в илюстрациите му не забелязах и следа от дрехи. Макар никога да не съм се интересувал от модата, аз се поувлякох в разглеждане на илюстрациите, но Лина, слава богу, не забеляза това. Заплесната в комикса, тя вдигна глава едва когато се появи чернооката стюардеса, за да ни разсмее с известието, че е спрял и третият мотор на самолета.

— Е-е-е! — извикаха всички, а Лина подхвърли, че тия американци са я разочаровали.

Стюардесата обаче, подчинена на сценариото, добави с невъзмутима усмивка, че в момента се намираме над южното полушарие, около Тропика на козиорога.

— Над южното? — ухили се нашият съсед перуанецът и апетитно чмокна с дебелите си устни, загледан в краката на брюнетката. — А Хаваите не се ли намират в северното полушарие, мем?

— Намират се — парира го стюардесата и продължи: — От два часа, джентълмен енд лейди, радиовръзката с външния свят е прекъсната. Поради силни магнитни смущения останалите прибори за

ориентация не работят. В четвъртия мотор се забелязват обезпокоителни синкопи... Барометърът обаче е в отлично състояние и показва приближаването на един малък ураган. Впрочем в тия ширини това не е рядкост... Кептън Стивънсън ви поздравява и ви моли да наденете спасителните пояси. Ит'с, олгайт?

За да вземем участие в играта, всички надянахме поясите. Само янките от двата пола, убедени от рождение във всемогъществото на техниката, смигнаха на стюардесата и запяха „Янки дудл“, като продължаваха да се надвигват весело и да се замерят с топчета от станиоловите опаковки на „Юнайтид Кемикъл Къмпани“.

Ах, как ни се щеше на всички нас, американци и неамериканци, тая ужасно тъпа история с моторите на локхийда да е също толкова тъпа американска шега! Така ни се щеше, че янките дори не надянаха своите пояси. Но в живота, уви, между желаното и действителното всякога има известна разлика и затова е добре човек да има винаги подръка един спасителен пояс. За зор заман, както казваше дядо ми. Когато тръгваше за дърва в балкана, той туряше в дисагите и един кой знае отде изровен евзалия пищов, макар да нямаше за него ни евзи, ни барут...

Изведнъж янките млъкнаха и впериха очи пред себе си, а жена ми ме прегърна тъй, че усетих маникюра ѝ на врата си. Нашият съсед перуанецът пошепна нещо като „oley“ или „олала“ и се хвана за подлакътниците на креслото си. Чернокосата стюардеса се хвърли към пилотската кабина като към мъжки обятия.

В самолета бе настъпила тишина. Ни рев на мотори, ни глас, ни скърцане на ремъци и седалки. Някой кихна и като че това беше сигнал: самолетът почна да се люшка, да се гмурка и да се взема като ненормален. Той ни тръскаше, както се тръска бутилка с коктейл, за да се размесят по-добре питиетата... Тишината бе грубо нарушена от писъци и вопли, към които ние с Лина побързахме да присъвкупим и нашите.

Все пак аз не загубих способност за самонаблюдение. Най-напред усетих как стомахът ми се изкачва в гърлото, от което заключих, че „Локхийд 1011“ лети стремглаво към земята. Минута покъсно стигнах до заключението, че поради навлизане в по-плътните слоеве на атмосферата самолетът се е разпаднал на съставните си части, тъй като ние с Лина, все така прегърнати, падахме леко и

свободно в пространството. Ние с голяма бързина приближавахме една бяла, ослепително сияеща облачна пелена, която изглеждаше много мека и красива. Край нас се премятаха парчета от локхийда, куфари и човешки фигури, разперили ръце и нозе с надеждата да се хванат за нещо. Наблизо прелетя стюардесата-брюнетка, изнемогваща в обятията на един мъж в яке цвят хаки и с мъжествен белег на дясната буза. Предположих, че това е славният кептън Т. С. Стивънсън, и не се излъгах, понеже чух един храбър вик: „О кей, бойс!“

Други подробности не съм запомнил, за което моля читателят да ме извини. Ние с Лина пробихме две облачни пелени и под нас се разкри в цялата си мрачна красота сиво-белият разбунен океан. Ръчният ми часовник показваше точно 12,22 часа, когато ние се устремихме към нашата гибел...

Спаси ни една щастлива случайност. Казвам щастлива, защото да паднеш от десетина километра височина във водата е все едно да скочиш от покрива на небостъргач на улицата. Такова нещо, изглежда, бе станало с нашите спътници и с екипажа на самолета начело с главния му пилот. В момента обаче, в който ние с Лина се канехме да се ударим в ревящите вълни, нас ни подхвана един силен порив на урагана, вдигна ни на няколко метра, след което сравнително леко ни хвърли във водата. Потънахме надълбоко, но нашите спасителни пояси бързо ни изнесоха на повърхността.

Щом се окопитих, потърсих с поглед Лина. Тя се люшкаташе на гребена на съседната вълна, трийсетина метра по-далеч. Беше ни жива, ни умряла, но по-скоро жива, понеже блещеше очи и сърдито викаше нещо, което не можах да чуя поради страшния рев на стихията. Люшкаха се наоколо и други тела, но без признаци на живот. Вълните ме вдигаха и ме спущаха от десетина етажа височина и да се добера до Лина беше много трудно. Нейсе, най-после се добрах. А сега накъде?

Да, накъде — това беше въпросът. Въпрос на живот и смърт, както се е досетил вече интелигентният читател.

Наоколо ни беше безкрайна водна пустиня, безбрежният ревящ Пасифик и нищо друго. Ако се съдеше по съобщенията на стюардесата, последните два часа самолетът бе летял в югозападна посока, а при падането ни ураганът ни бе отнесъл още по-югозападно и вероятно беше да сме пресекли южния тропик. Това значеше, че се намираме някъде далеч на запад от остров Пасха и бурята ни носи в

общо направление Австралия или Нова Зеландия, които отстояха от нас, разбира се, на хиляди километри. Реехме се из океана по места, далечни от обичайните морски пътища.

Побиха ме тръпки. При възлизане върху гребена на вълните аз се опитах да се ориентирам, както ни бяха учили някога в казармата, но наоколо нямаше никакъв ориентир. Вода, вода и вода. Погледнах компаса на моя непромокаем и противоударен часовник и можах да установя, че вятърът и едно силно морско течение ни отнасят в посока зюйд-уест-уест, тоест повече западно, отколкото южно. Лина, естествено, плачеше, а аз си помислих, че дълго не ще издържим: ако не ни изядат акулите, ще погинем от глад и жажда. При това спасителните ни пояси след салатата на „Юнайтид Кемикъл Къмпани“ не ми вдъхваха никакво доверие.

Тъкмо си мислех тези работи и нещо твърдо ме удари в гърба. Беше ни настигнал голям къс от опашката на локхийда. Вертикалната плоскост бе под водата и това му придаваше плавателна стабилност. За наше щастие, излезе, че опашката е направена от дъски и шперплат вместо от дуралуминий. Хванахме се за парчето опашка и така намерихме още една опора за живота си. Можехме дори да го възсядаме поред и така да си почиваме.

Пътувахме дълги часове, подхвърляни като тресчици от страшните вълни. През нощта ураганът утихна и на сутринта вълнението намаля. Слънцето възлезе на източния хоризонт. Ние се постоплихме и го благословихме.

Малко по-късно почнахме да го проклинаме. То напичаше все по-силно и ние все по-често трябваше да гмуркаме глави във водата, за да не ни хване дамба. Свалих от гърба си ризата — ние с жена ми бяхме с леки летни дрехи, съобразени с прекрасния климат на Хаваите, — разкъсах я и направих от нея два тюрбана. Поотдъгнахме си. Да, но сега пък се обади най-страшният враг на корабокрушенците, от които ние не се отличавахме по нищо. Първият тревожен сигнал дойде от жена ми.

— Цено, пие ми се кока-кола — каза тя с виновни очи.

И на мене ми се пиеше. И кока-кола, и доматен джус от хладилника, и дори боза. А най-вече обикновена прясна вода. Да, но какво можех да направя аз? Около нас беше океан от вода, но тя не се пиеше; под нас плуваха безброй риби, но те бяха неуловими. Опитах се

да отвлека мислите на жена си от кока-колата, като ѝ разправих няколко забавни истории за животни. Тя ме изслуша и заяви:

— Цено, пие ми се. И съм гладна...

Цели пет денонощия прекарахме ние из просторите на Южния Пасифик, носени от силното течение все на запад-югозапад. Да разказвам за всички перипетии на това плаване и за всичките ни мъки няма смисъл — едва ли някой би ни разбрал. Затова ще отбележа само две събития.

Първото дойде на четвъртия ден привечер. Устните ни бяха напукани и изранени от жажда и от солената вода, виеше ни се свят — силите ни бяха към края. Вече си мислех, че една бърза смърт е за предпочитане пред бавната агония, когато в залеза, който биеше в очите ни, се появи някаква черна точка. Беше птица. Отначало ми се стори, че е чайка. Но птицата се приближаваше с голяма бързина и нарастваше с всяка секунда — най-напред до размерите на орел, после до тези на албатрос или американски кондор. А когато прелетя на около половин километър от нас, помислих, че халюцинирам.

Беше наистина орел или кондор, но какъв, божичко! По-голям от самолет за триста пътници с тая разлика, че крилата му бяха поне два пъти по-дълги и широки. Мощният му закривен клюн, вероятно триметров, би могъл да захапне и вдигне във въздуха един тон месо или едно бунгало заедно с обитателите му. Сигурен бях, че е няколко пъти по-голям от птицата, която някога бе спасила Синдбад Мореплавателя.

Разбира се, не повярвах на очите си. Письците на жена ми обаче ме убедиха, че не бълнувам. Или — че бълнуваме и двамата по един и същи начин... Гигантският кондор отлетя, без да ни забележи, но ние почувствувахме как вълнението се усили от вятъра, произведен от крилата му. Значи, не бълнувахме?

Постепенно се успокоихме. Нещо повече, една надежда шавна в душата ми. Дето има птици, трябва да има и земя, суша, спасение... Казах това на жена си, за да ѝ вдъхна кураж, и добавих, че ако ни стигнат силите, положително ще се доберем до твърда земя, понеже кондорът дойде оттам, накъдето ни носеше течението. Моето желание да я ободря обаче едва не ми струва живота.

Лина беше станала само кожа и кости и аз не вярвах, че ще издържи още едно денонощие. Докато ѝ говорех, в погледа ѝ се появи някакъв странен блясък. Тя не откъсваше от мене пламтящите си

безумни очи. После облиза устни и почна да прави усилия да се доближи до мене, като заобикаляше опашката на локхийда, за която се държахме и двамата. Потреперах. Ужасното предположение се затвърди в мозъка ми, когато дочух и едно тихо, но много убедително ръмжене...

Честна дума, никога не съм се чувствувал толкова вкусен. Помъчих се да се отдалеча от нея, а тя протягаше ръка да ме докопа, като мляскаше и преглъщаше. В следващия миг нещо стана и с мене. Една ужасна ответна мисъл ме овладя и аз се спрях да я дочакам. Последното, което съм запомнил, беше, че и двамата се опитвахме да се покачим върху нашия импровизиран сал, за да вземем навярно по-изгодна позиция, но дрехите или по-скоро дрипите ни се закачиха и омотаха в нацепените дъски.

Това, изглежда, бе изчерпало силите ни и ние бяхме припаднали от изтощение.

Дойдохме в съзнание едва на другия ден.

ГЛАВА ВТОРА

АВТОРЪТ И ЖЕНА МУ СЕ ПРОБУЖДАТ НА ЕДИН ПУСТИНЕН БРЯГ, ДЕТО НАМИРАТ СТРАННА ФЛОРА И ФАУНА. ТЕ СИ ПОСТРОЯВАТ САЛ И ПРОНИКВАТ ВЪВ ВЪТРЕШНОСТТА НА СТРАНАТА. ПЪРВИТЕ ИМ ВПЕЧАТЛЕНИЯ ОТ УИБРОБИЯ.

Под гърба си усетих топъл, влажен пясък и отворих очи. Блясъкът на обедното слънце ме ослепи. Нямах сили да помръдна дори пръстите на ръцете си.

Първата мисъл, която шавна в помътеното ми съзнание, беше мисълта за моята съпруга. Впоследствие аз си обясних това със силното душевно сътресение, преживяно сред вълните на океана. Във всеки случай аз си припомних последната сцена, разиграла се между нас около опашката на локхийда, и ако имах сили, бих подскочил от ужас. Можях само да седна. В момента нямах дори представа как е завършила онази сцена и с отвращение опипах корема си. Слава богу, той беше все така празен и прилепнал към гръбнака ми.

Огледах се вече с известна надежда и о, щастие! Лина лежеше само на няколко метра от мене, цяла-целеничка, и спеше. Малко подалеч лежаха останките от опашката на локхийда.

Погледнах часовника си, моя славен непромокаем чаровник. Той представляваше комплекс от прибори и стрелки, които показваха всичко, що се отнася до времето и посоките на света, и се самонавиваше автоматически. В момента беше 13,5 часа на 25 юли 1970 година и като съобразих, че на 24 и ние бяхме все още в океана, разбрах, че сме спали близо двадесет и четири часа.

Намирахме се на непознат пустинен бряг. Пред нас се вълнуваше океанът, но отливът бе дръпнал водите му на около километър навътре и това ми обясни как ние с Лина бяхме останали на сухо. Това можеше да се разбира и в прекия, и в преносния смисъл на думата, тъй като наблизко не се забелязваха никакви признаци на човешка цивилизация. Брегът беше пясъчлив, осеян със скали и големи камъни, и се простираше в източна и западна посока, докъдето поглед стига.

Когато обърнах гръб на океана и се изправих с лице към сушата, изпаднах в дълбоко униние. На около двеста метра навътре по протежение на целия бряг се издигаше на възбог една отвесна стена от скали, черни и мрачни, покрити на места с грамадни мъхове и лишей. Върховете на тази черна скална верига се губеха в облаците, а долната ѝ част, на височина до двеста-триста метра, беше съставена от огромни гладки блокове, издялани и подредени сякаш от човешка ръка. Ако не намерехме проход в тази стена, ние бяхме загубени. Откъм океана помощ не можехме да очакваме, тъй като през цялото време на нашето петдневно плаване не бяхме зърнали какъвто и да е кораб.

Вгледах се по-внимателно в местността и унинието ми се смени с изумление. По брега, отсам линията на прилива, растяха купчини трева, а в подножието на скалната верига и редки дървета. Но каква трева и какви дървета, боже мой! Тревата, белезникава и жилава като всяка плажна трева, достигаше три-четири човешки боя, а дърветата, ДОКОЛКОТО можах да преценя, бяха високи средно от двеста и петдесет до триста и повече метра. Сами можете да си представите какви дънери имат такива дървета. Що се отнася до короните им, под всяка от тях можеше да се приюти половин нашенско село.

Разгледах най-близкото дърво. В пукнатините на кората му човек би могъл да се скрие като в хралупа. По клоните му, на стотина метра височина, забелязах да висят плодове, обли и златисти, едри колкото две бели тикви. Отначало ги помислих за някакви екзотични плодове, но миг по-късно разбрах, че са просто гигантски ябълки. Това се потвърждаваше и от формата на листата. Имаше, разбира се, и баобаби, и дървета манго, и палми, но плодове по тях нямаше.

Дявол да го вземе, казах си, ако дърветата в тая страна са такива, то какви ли ще са хората и животните? Този въпрос ме накара да си спомня за гигантския кондор, който бяхме наблюдавали над океана. Едва ли не ми прилоша от едната мисъл, че той хищник може пак да се появи.

За щастие, небето беше чисто и птици не се виждаха. Затова пък една от сиво-зелените скали, пръснати по брега, най-неочаквано се размърда... Разбира се, не беше скала, а морска костенурка, голяма колкото тежък танк от Втората световна война. Корубата ѝ можеше да послужи за покрив на една вила от средна величина. Най-напред, съгласно навиците на своята порода, тя показа глава и пак я скри,

после протегна ноктестите си нозе, изсъска и тръгна. Съсъкът ѝ напомняше шума на парен котел с отворен клапан. Като стъпваше тромаво и трошеше на ситно камънака под себе си, чудовището се придвижи срещу прилива и навлезе във вълните му.

С мъка дойдох на себе си. Трябваше час по-скоро да се махаме от тая гигантоманска местност. При мащабите на тукашната природа всяка пеперуда или водно конче биха могли да застрашат живота ни. Примъкнах се до жена си и с голям труд я събудих. За тая цел бях принуден да ѝ ударя няколко плесници, в резултат на което тя с мъка отвори очи и още унесена от съня, промълви:

— Жоро, ти ли си?

Нейният въпрос ме хвърли в недоумение. Казах ѝ, че съм Цено, а не Жоро, което пък хвърли в недоумение нея. Но тя бързо се оправи и зададе втория си въпрос:

— Къде сме бе, Цено?

Казах ѝ, че не знам. Тя се разсърди и това я разсъни окончателно. Припомни си какво се бе случило с локхийда и с нас и с немощен глас изрече „мамичко“. С големи усилия можах да сваля спасителните пояси, моя и нейния, след това се надигнах и ѝ помогнах да се изправи на краката си. Хванати един за друг, ние изминахме стотината метра, които ни отделяха от гигантската ябълка, и паднахме без сили под сянката ѝ. Тук бяхме защитени поне от прилива. Лина отново заспа.

Няма защо да казвам, че положението ни беше отчайващо. Бяхме сами на тоя проклет бряг. Нуждаехме се незабавно от храна и вода, иначе не бихме могли да изменим дори още сто метра. Бях толкова изтощен, че небето се обръщаше в очите ми и океанът се люлееше от единия до другия край на хоризонта. Реших, че тука ще се мре, и се отпуснах по гръб, както бе сторила жена ми.

Главата ми опря о нещо меко и ароматно. Ако можех, щях да изрева от радост, но се задоволих само с един благодарствен стон: беше половинка от една, грамадна ябълка. Другата половина бе изядена от червей, дебел и дълъг като питон. Пребих червея с един камък, завладях плячката и отхапах от нея. Тя имаше вкуса на нашенската златна пармена.

Парчето, нещо около три кила и четвърт, преполових, преди да си спомня за своята другарка в живота. Все пак преодолях себе си, събудих я и ѝ подадох остатъка... Ах, уважаеми читателю, знам, че би

трябвало да постъпя в обратен ред и най-напред да нахраня жена си. Това би било благородно и героично. Но аз обещах вече да се придържам към фактите и ще правя това и занапред, дори с риск да падна в очите ви.

Между това Лина излапа парчето си с невероятна бързина въпреки моите предупреждения, че след нашия продължителен глад може да получи перфорация на чревния тракт. Тя обаче сдъвка и твърдата дебела два пръста кора, отупа ръце и се облиза. И нищо не ѝ стана. Което показва между другото, че нежният пол е много по-жилав, отколкото би желал да изглежда. След това тя пак заспа и аз последвах примера ѝ.

Събудихме се чак на другия ден към обед. Силите ни бяха възстановени отчасти, но гладът и жаждата ни бяха споходили пак. Уви, човек е длъжен да обменя непрекъснато веществата си с околната среда, ако желае да се съхрани и да изпълнява задоволително своите съпружески и други обществени задължения. Инак не би имало икономика и социални проблеми и хората отдавна щяха да бъдат братя помежду си.

Трябваше да подирим вода и храна. Станахме и тръгнахме по брега източно от нашия бивак. След като вървахме повече от два часа и изминахме около три километра, стори ни се, че чуваме шум от течаща вода. Лина, която едва се държеше на краката си и до тоя момент буквално висеше на десницата ми, хукна напред.

На брега на широката бистра река стигнах десетина минути след нея. Тя бе потопила глава във водата и смучеше, без да си поеме дъх. Същото сторих и аз. След това обаче гладът се обади с двойна сила. Да, но как да го утолим? Отливът беше започнал. Недалеч от нас, из локвите в пясъка се гърчеха водни змии, дебели като охранени прасета и с немислима дължина, пълзяха краби, едри като овце, шаваха морски звезди, морски краставици и други мекотели от същите мащаби. Знаех, че тия животни се ядат, но кой би дръзнал да ги лови тук? Като за подигравка над главите ни се завъртя един врабец. Беше тлъст и едър колкото породиста гъска, тъпкана с царевица, но беше недосегаем. Доста време той пърхаше във въздуха и надаваше оглушителни чирикания, докато отлетя отвъд реката и се изгуби в гигантската трева.

Хрумна ми, че в реката, ако това е нормална река, трябва да се въди риба. Надвесих се над водата с камък в ръка и зачаках. И

наистина след половин час можах да улуча една мряна и да я измъкна на брега.

Бяхме спасени. Засега поне. Мряната тежеше около осем килограма и при пестелива консумация би могла да ни стигне за два-три дена. И на двамата с Лина ни потекоха лигите. Събрах малко суха трева и попипах джоба на съдрания си панталон: очилата ми за четене бяха там. Използвах окулярите им вместо лупи, огънят пламна и мряната беше опечена. По-голямата част от нея биде изядена. Остатъка запазихме увит в един грамаден лист от азалия като полуприкосновен запас.

Седнахме щастливи на брега на реката и дори се прегърнахме. Сега вече можехме да помислим за по-нататъшните си действия, без да бъдем шибани непрекъснато от примитивния камшик на инстинкта за самосъхранение.

Първата и най-проста мисъл, която ми дойде, беше, че реката, спасила ни веднъж от глад, ще ни спаси и втори път. Тя изтичаше от един пролом между скалите и аз съобразих, че ако тръгнем нагоре по течението ѝ, ще проникнем във вътрешността на острова — стига това да беше остров наистина. Ние и двамата не се съмнявахме, че там ще намерим ако не хора, то поне храна за известно време.

Скоро обаче се убедихме, че надеждите ни са суетни. След като извървахме половин километър по брега на реката, трябваше да спрем. Нататък нямаше нито пътека, нито бряг. Реката изтичаше от едно ждрело, образувано от високи отвесни скали, много красиво и съвсем недостъпно.

Върнахме се по обратния път. Лина се залута някъде, а аз седнах на топлия пясък и се загледах във водите на реката без нито една мисъл в главата. Ние бяхме отрязани от света и от всяка надежда.

Тъкмо в тоя миг Лина, която не унива никога, освен ако е гладна или шивачката сбърка новата ѝ рокля, извика зад гърба ми:

— Цено, я виж какво намерих.

И ми подаде находката си. Както и трябва да се очаква, сърцето ми подскочи: находката беше една обувка. Една стара, мокра обувка, очевидно изхвърлена от реката. Подметката ѝ беше изтъркана и полуотпрана, а горницето ѝ бе високо около двадесет сантиметра. Това обаче, което ме порази истински, бе формата на стъпалото ѝ. То беше толкова късо, че нито елин човешки крак не би се напъхал в него, и

освен това беше полукръгло; имаше формата на конска подкова или на мъжки ток, обърнат със заднището напред.

Вместо да се замислим над странностите ма тая находка, ние с Лина като всички хора, попаднали в беда, и като всички наивници се прегърнахме и заподскачахме от радост. Щом имаше обувка, дори тя да беше обувка на някой инвалид, имаше, значи, и цивилизация. А щом имаше цивилизация...

— Цено — пресече ме Лина. — Ще срещнем хора, а виж ме на какво приличам.

Тя не приличаше на нищо. Бялата ѝ блузка се бе свила от солената вода и бе порозовяла тъкмо там, дето се намираше сутиенът ѝ. Нейният светлосин панталон, който съгласно маршрута на нашето околосветско пътуване трябваше да смае аборигените на Хонолулу, беше покрит със сиво-кафяви петна и прилепнал по тялото ѝ с недопустима откровеност. Особено изпъкваше онази нейна част, отдето излизат нозете... За своя външен вид няма да говоря, тъй като и най-беглото му описание би шокирало нравственото чувство на читателя.

Това бяха, естествено, дреболии. Целият проблем се заключаваше в друго — да се доберем до хората, които носят обувки. Да, но как?

Седнах на брега на реката и се загледах във водите ѝ. Този път оптимистично. Това много ми помогна, защото успях да доловя нещо странно: реката течеше в обратна посока — тоест не от сушата към океана, както си е редно, а от океана към сушата. Разтърках очи, но тя продължаваше да си тече към пролома... Приливът, разбира се, ударих се аз по челото. Той връщаше речните води към сушата, и то с една значителна скорост. Ах, да имахме лодка или поне един сал, колко лесно бихме преминали онова ждрело!

— Сал можем да си направим — каза Лина, като продължаваше да разглежда с тъга своя погубен тоалет.

— От какво ма? — ядосах се аз. — Да не би от това дърво там?

И посочих една двестаметрова киселица, която можеше да бъде разбита само с реактивна артилерия.

— Ами самолетната опашка?

За първи път в живота си благодарих на провидението, че ме е оженило. Разцелувах жена си, казах ѝ да не се отдалечава от това място

и хукнах към нашия предишен бивак.

Този път изминах трите километра за трийсет минути и почти не обърнах внимание на един заек, който изскочи от крайбрежните храсти и за малко не ме смачка като бълха. Заекът беше на ръст колкото индийски слон, но неговата пословична страхливост го накара да се дръпне от пътя ми и да побегне. За всеки случай ускорих бяг и аз, понеже човек, който има зад гърба си такъв заек, е далеч, по-малко храбър от заек, който има зад гърба си някой човек...

Опашката на локхийда се полюшваше върху вълните на прилива. Това ме улесни много — вместо да я мъкна на гръб парче по парче, можех да я влача по водата. Навързах полуразпадналите се плоскости с жиливи тревни стебла, влязох във водата и помъкнах товара си по самата граница на прилива. Въпреки това, докато стигна до половината на обречения път, слънцето почна да залязва.

Случи ми се и едно непредвидено произшествие. Как то се бях запъхтял и ми тъмнееше пред очите, внезапно чух шум, произведен сякаш от стотина вятърни мелници, и една огромна сянка закри слънцето. Над главата ми прелиташе оня гигантски кондор или някой негов роднина. Побързах да се гмурна под водата. Показах се отгоре едва когато почнах да се задушавам. Фантастичната птица вече кръжеше над самото било на черната скална верига и миг по-късно се скри зад него, както самолет се скрива в хангара си.

Изтрих си студената пот от челото и помъкнах опашката с удвоени усилия. Стигнах устието на реката по здрач. Издърпах остатъците от опашката на сухо, легнах по гръб и цял час лежах в полусъзнание.

Когато се окопитих, подирях жена си. Нямах я. Само блузката и сините панталони, изпрани, види се, бяха проснати да се сушат на един голям камък. Извиках, но от гърлото ми не излезе никакъв звук, понеже бях пресипнал. Добре, че в този момент Лина се появи иззад камъка.

Като я видях, аз замръзнах на мястото си. Тя беше в една от своите последни нови рокли, ушити два-три часа преди да напуснем България. Бях запомнил тази рокля, бяла на резедави райета, понеже полите ѝ бяха само две педи над коленете и на моята забележка, че не са достатъчно къси, Лина ми отвърна, че скромността не ѝ позволява да ги скъси повече... Но отде бе намерила този тоалет?

Лина се усмихна, хвана ме за ръка и ме отведе зад камъка. Там лежеше разтворен един от нейните куфари с бельо и лятно облекло, напълно здрав, ако не се смята една драскотина на капака му. Всичко вътре беше сухо и непокътнато.

— Приливът, Цено — рече Лина щастлива. — Тъкмо си перях панталона в реката и приливът домъкна куфара просто в краката ми.

— Как тъй?

— Ами че ей тъй. Тя, продавачката, ми казваше, че е непромокаем, а аз не й вярвах... Какъв късмет, а?

Нищо от преживяното до тоя момент не беше ме изумило така, както куфарът, който ни бе последвал от багажника на самолета през океана, та чак дотук.

Но трябваше да се залавям за работа и да построя нашия сал, за да сме готови за утрешния прилив. Два подходящи камъка ми послужиха за чук и тесла, а една голяма мидена черупка — за трион. Помогна ми и джобното ножче, с което никога не се разделях. Скоро останките от опашката бяха превърнати в дъски, които аз навързах една за друга; вместо въжета използвах стебла от гигантската трева наоколо. За кърма ми послужи вертикалната плоскост с нарисуваното на нея звездно знаме.

Спуснахме с Лина сала в реката и го вързахме за един храст, та да не го отвлече течението. Хапнахме от печената мряна и се приготвихме за спане. Лина си облече лека пижама, а аз една нейна фланела, която ми бе отстъпена със свито сърце. Само на краката си нямаше какво да турим, тъй като обувките ни се бяха разпаднали от въздушната струя още при падането ни от самолета.

Ноцта не мина без някои приключения. В тъмнината неочаквано ни нападнаха комари, едри колкото нашенска лястовица. Един от тях ме ухапа и на рамото ми се образува подутина колкото гъше яйце, а по ръката ми рiekна кръв. Събрах суха трева и запалих огън чрез триене на две трески; малко изсъхнал мъх ми замести праха на. Лина заспа, а аз трябваше да поддържам огъня, защото комарите застрашително бръмчаха над главите ни.

Когато човек няма какво друго да прави, той започва да мисли. Размислих се и аз. Каква беше тая земя, дето ни бе изхвърлил океанът? Как беше възможно да съществуват тези невероятни растения и животни, без човечеството да ги е открило и оползотворило? Или поне

без да ги е отбелязало в научните си трудове, преди да ги изстреби? Защото жителите на тая страна, които, ако се съдеше по намерената обувка, бяха разумни същества, не са могли досега да свършат тази работа?

Все въпроси, на които няхах отговор. Дадох си дума във всеки случай непременно да изуча и опиша тукашната природа, а по възможност и да взема образци от нея — разбира се, при условие, че сполучехме с жена ми да се измъкнем от тия места здрави и читави. Тая нощ и през ум не ми мина, че не на тоя гигантомански бряг ни дебнат най-големите опасности...

Слънцето изгря. Комарите изчезнаха някъде. Лина се събуди и като се прозяваше сладко, попита дали съм си починал добре. После си направи сутрешната гимнастика за поддържане на бюста и на коремните мускули.

Докато чакахме да настъпи прилива, решихме да закусим. Потърсихме остатъка от печената мряна, но излезе, че мравките са я изяли заедно с листата, в които я бяхме увили, за да я запазим от тях. Без да навлизам твърде в територията на отлива, дето се гърчеха ония мекотели чудовища, успях да намеря в една локва кръгла десеткилограмова мида. Пъхнах един камък между разтворените ѝ черупки, за да не ги затвори, и я довлякох при огъня. С невероятни усилия, като използвах за лост един стоманен винкел от самолетната опашка, успях да измъкна месестата част на мидата и да я хвърля в жарта.

В това време Лина ахна. Обърнах се, ахнах и аз: между разчекнатите мидени черупки блестеше един бисер, голям колкото моя балканджийски юмрук. Лина го грабна и веднага го пъхна в пазвата си, но той прокъса блузката ѝ. Това не я смути обаче и като го държеше в ръце, тя изтанцува нещо като самба, буги-вуги или друг някакъв дивашки танц. След това го прибра в куфара си. Там аз прибрах и странната стара обувка.

Най-сетне приливът стигна до устието на реката. Насрещното ѝ течение вдигна огромна вълна. Втората вълна беше по-малка и когато речните води тръгнаха равноускорително към ждрелото, ние с жена ми се качихме на сала и го отвързахме.

Повече от два часа и половина плавахме между високите непристъпни скали на ждрелото, а то като че нямаше край. Над нас се

синееше тясна слънчева ивица небе, но долу беше хладен полумрак и ние трябваше да се разтриваме един друг, та да се постоплим. От време на време аз оттласквах сала от скалите с един дълъг прът, с който се бях запасил своевременно. Много ме затрудниха честите завои на реката, дето салът ни просто връхлиташе върху скалните стени, но нищо не ни се случи.

След още един час ждрелото се разшири, а скалите от двете му страни се снишиха. В пукнатините им се появиха зелени храсти, хилави борчета и треви с най-обикновени размери. Дори не повярвахме на очите си. А когато над главите ни почнаха да прелитат малки и пъстри екзотични птичета от семейството „Avis aurea“, между които можах да различа и едно облаче колибри, ние с Лина заплакахме и се прегърнахме. Кошмарът беше свършил. Навлизахме в един нормален животински свят... Скоро свърши и ждрелото. Реката се разля в своето естествено русло и течението ѝ стана по-спокойно. Появиха се от двете ни страни ниски зелени хълмове с най-обикновена форма, а след това навлязохме в открита полска местност.

В същност намирахме се сред една съвършено плоска безкрайна равнина, покрита с ниви от сорго, маниока, ечемик, царевица, овес и други житни растения. Повечето от нивите бяха във възрастна зрелост, което ме учуди донякъде, тъй като преваляше месец юли, но аз си спомних, че се намираме в южното полукукло и че подобни аномалии трябва да се очакват. Тъй или инак старата обувка не беше ни излъгала — ние навлизахме в цивилизована страна, при това с висока култура на земеделието.

Почнахме да търсим с очи хора, но такива не се забелязваха никъде. Затова пък из нивите видяхме да се развяват гриви и да се размахват опашки. Несъмнено там пасяха коне или по-скоро малки кончета, защото класовете на соргото и ечемика почти ги скриваха от погледа ни. Щастливи кончета, рекох си, щом като в тая страна могат да пасат, дето си искат.

В същия момент открих, че салът ни е спрял сред реката и дори се връща назад — очевидно приливът на океана, останал далеч зад нас, бе утихнал. Побързах да насоча сала към десния бряг. След малко той се завъртя в един тих вир под сянката на огромен баобаб. Скочих на брега, поех кувара на Лина, а след това и нея самата и с общи усилия ние вързахме сала за един от корените на баобаба.

Като изправихме гръб, и двамата се стреснахме. Откъм близката ечемична нива към нас идваха двама местни жители. Бяха мъж и жена в шарени блузи и сини джинси. Това толкова ги уеднаквяваше, че само моето опитно око на зоолог можа да различи мъжа от жената. Когато се приближиха, видяхме, че на шията на жената висеше и наниз от малки сребърни хлопатарчета, които издаваха нежен звън при всяка стъпка.

Двамата аборигени се спряха на няколко крачки от нас и известно време ние се разглеждахме взаимно. Забелязал съм, че така постъпват при среща и животните, ако не живеят в една и съща гора или в един и същи двор. Аборигените бяха на ръст като нас с Лина, но имаха малко странен вид. Техните коси, у мъжа червеникави, у жената черни, стигаха до кръста им. Кожата на лицата им беше млечнобяла, като да принадлежаха към индоевропейския клон на човечеството. Но очите им бяха тесни и дръпнати към слепоочията като у монголоидите, устните им, дебели и тъмни, напомняха за африканците, а носът на мъжа, по-слабо изразен у жената, ги приближаваше към семитите или към индианците. Такава смесица на расови белези не бях срещал в нито един учебник по антропология. Стъпалата на обувките им бяха къси и имаха полукръгла форма — досущ като тази на обувката, която бяхме намерили на океанския бряг... Що за хора бяха това, дявол да го вземе?

Изглежда, че за тях ние бяхме не по-малко странни. Те се взираха смаяни в липата ни, оглеждаха ни от Глава до пети, а босите ни нозе им правеха неотразимо впечатление — особено моите, които са четиридесет и пети номер. После се спогледаха и жената каза нещо, което не разбрах. Мъжът отвърна на развален английски: „Невъзможно“. Те не биха посмели да напуснат резервата. Пък и това облекло... Той пристъпи към нас и като оголи едри бели зъби, на които би завидял всеки кон, изцвили приветливо.

Преди да успея да кажа нещо, зад гръба ми се разнесе ответно цвилене и аз се обърнах ужасен:

— Лина!

— Не виждаш ли, че човекът ни поздравява — стрелна ме Лина смразяващо. — Трябва да му се отговори.

Онзи изцвили още веднъж, този път по-тихичко, след това попита какви сме и откъде идваме. Той попита точно така — *какви*

сме, а не кои сме — на своя развален английски език, който, както се разбира по-късно, беше не развален, а доста остарял английски.

Обясних с няколко думи, че сме туристи, претърпели самолетна катастрофа над океана, и че идваме оттам. Той като че не разбира:

— Океана? Какъв океан?

Посочих му нашия сал, а след това и черната скална верига в далечината. Той ме изгледа вторачено и пошепна:

— Импосибъл... Импосибъл, о, Дия^[1]!

И пребледня силно. Не разбрах какво го бе изплашило. Жена му обаче очевидно по-хладнокръвна от него, пристъпи, изцвили усмихнато и каза, че срещата за тях е наистина малко неочаквана и това обяснява донякъде поведението на мъжа ѝ. Сетне ни попита не бихме ли им направили удоволствието да приемем тяхното гостоприемство и да ги придружим до техния град.

— Кой е вашият град, мадам? — попитах, като се надявах да разбере къде се намираме.

— Лахгнег — отвърна жената.

Това име нищо не ми говореше, но човек в края на краищата не може да знае всички градове на света.

— Извинете, а как се нарича тази страна?

— Уибробия.

Това име ми говореше още по-малко от предишното. Дори Лина, която се бе начела на книги, пълни с пътешествия и екзотика, не можа да си спомни страна с такова име.

Време за разсъждения обаче няхахме, понеже мъжът ни покани да ги последваме. Ние тръгнахме след двамата уибробци и веднага се натъкнахме на нова изненада: откъм гърба тия хора изглеждаха още по-чудато, отколкото откъм лицето. Онова, което бяхме взели отначало за дълги до кръста коси, бяха в същност... гриви. Истински конски гриви, каквито аз като момчурляк неведнъж съм разчесвал. Космите им бяха разположени по цялото протежение на гръбнака и се свързваха много добре с косите на главата. А малко по-надолу, под гривите, висяха две разкошни конски опашки — едната червеникава, другата черна.

Реших, че тия оригинални принадлежности не са нищо друго освен перуки, наложени от тукашната мода. В края на краищата малко ли европейци и европейки носят гривите и опашките си на главите?

Защо уибробците, както нарекох в ума си тукашните жители, да не ги носят там, дето им е мястото?

— Не е лошо — възторгна се веднага Лина. — Има какво да научим от тези хора.

Аз изръмжах предупредително, макар да си знаех, че рано или късно жена ми ще опита тези украшения.

Като вървахме след нашите водачи, ние стъпихме на един синор между нивите. Сред зазряващите ечемици се бяха навели стотина уибробци и уибробки и правеха нещо там, а гривите им шаваха от вятъра. Женските опашки по правило бяха по-дълги, почти до земята, докато мъжките бяха подстригани. Стана ми ясно защо от сала ни се бе сторило, че из нивите се движат кончета.

— Цено — побутна ме Лина. — Ами че те ядат от тая трева.

— Това е ечемик, а не трева — отвърнах аз.

— Тогава те ядат ечемик...

Тия уибробци наистина пасяха ечемик. Те го хрупаха заедно с осила и стеблата така сладко и увлечено, че дори не поглеждаха наоколо си. Какво пък, суровоядци се срещат навсякъде. Имам един приятел, син на професор по хистология, който пролетно време излиза всяка сутрин с колата си към Долни Богров, за да закуси млечни зърна от пшеница. Предпочита сорта „452 бис“. През лятото се храни само с плодове и зеленчуци, а зиме отглежда в саксии зелен боб и леща и лапа пера от прораснал кромид. И това никак не му вреди. Както не ми вредят и някои дребни признаци на хронически кретенизъм, благодарение на които много добре напредва в кариерата...

Посъветвах тихичко Лина да не издаваме учудването си от това, което виждаме и чуваме, за да не накърним патриотичните чувства на тукашните жители. По-нататък това правило ни помагаше да запазваме прилични отношения с уибробците — включително и при най-неприлични обстоятелства.

Пресяхохме още няколко ниви, дето уибробци пасяха сорго, и излязохме на една широка и блестяща аутострада. Такава аутострада не бяхме виждали нито в Европа, нито в Америка. Тя имаше по осем платна от двете страни, а настилката ѝ като че бе излята от дебело матово стъкло, което, както разбрахме впоследствие, се оказа обикновен уибробски тор, химически преработен и пресован. Всяко платно имаше свойството да измества автоматически вляво превозното

средство, щом то надхвърляше определена скорост. Поради това в Уибробия катастрофи не се случват.

В един от апендиксите на аутострадата ни очакваше колата на нашите домакини, също така широка и блестяща. В действителност това не беше автомобил, а неизвестен за нас тип вездеход. Както се убедихме още следващия час, тази машина можеше да се движи по аутострадата със скорост до осемстотин и нещо километра, или четиристотин и деветдесет мили^[2], както се изразиха нашите домакини. Освен това тя беше пригодена да лети във въздуха, да минава водни прегради и да плува под водата, без да губи нищо от скоростта си. Ето защо в Уибробия не се строят мостове и самолети и това спестява огромни средства на държавата. Изобщо, ако се съдеше по тези първи впечатления, намирахме се в страна, която ни показваше бъдещето на световната техника.

Уибробецът ни покани във вездехода. Хвърлих Лининия куфар в багажника зад гърба ни и седнахме. Аборигенът и аборигенката седнаха от двете ни страни, макар вездеходът да имаше още четири седалки за по пет човека. Това ме озадачи, но аз го отдах на учтивостта на нашите домакини. Преди да потеглим, уибробецът ни се представи:

— Броб Уининим. — И след това посочи жена си. — Нег Уининим.

Изпълнихме церемонията и ние. Уибробците се засмяха и се опитаха да произнесат имената ни на техния староанглийски. Получи се нещо като Ченоу енд Никоулин Драгойефф. Сега пък ние се засмяхме и смехът ни накара да се почувствуваме по-непринудено.

Едно автоматично гребенче, изхвъркнало от специален прибор, среса гривата на Нег под завистливия поглед на Лина. А когато Нег метна дългата си опашка на коленете, жена ми позеленя и ме погледна тъй, като да бях аз виновен, дето си няма опашка. В това време Броб натисна няколко бутона и програмира предстоящото движение на вездехода до най-малките подробности.

Вездеходът полетя по шосето с шеметна бързина. Броб се наведе към един микрофон и каза няколко думи, от които разбрах, че съобщава някому за нашето пристигане. Той често повтаряше названието „грейтполисмен“ и аз го запитах кой е този грейтполисмен. В отговор мистър Броб най-напред ми обърна внимание, че тази дума

се произнася с главна буква, а именно — Грейтполисмен^[3]. След това, макар и несвикнал още със староанглийския, разбрах, че Грейтполисмените били нещо като тотални управители на всеки по-голям град заедно с принадлежащата му област; те съчетавали в свое лице длъжностите на уважавани регионални администратори, на любими председатели на Лигата на заднокопитните и на Велики полицаи.

— Визитата на учтивост, която трябва да направите на мистър Ролф, ще отложим за утре или другиден — добави мистър Броб. — Грейтполисменът е на уикенд из нивята, а после ще бъде зает с подготовката на утрешния Парад на уининимите. Помолиха ни да го извините.

Тази задочна любезност на големия сановник веднага ме плени. Що се касае до споменатия парад, помислих си, че на другия ден уибробците имат някакъв празник, съпроводен с неизбежната военна демонстрация. Но, както ще видим, не улучих.

За да поддържам разговор, попитах много ли е развито суровоядството в Уибробия. Боб Уининим не разбра въпроса ми. Когато му обясних какво има пред вид, той продължи да недоумява и каза само, че преди малко сме били свидетели на техния предпразничен файфоклок. Този път аз не го разбрах.

До Лахгнег пътувахме около четири часа. Като умножих това време по скоростта на вездехода, излезе, че сме изминали близо 2260 уибробски мили, което прави повече от 3390 километра^[4]. Разстоянието до Уиброб сити, столицата на Уибробия, било още три пъти по толкова, както ни уведоми мистър Броб Уининим, а самата столица се намирала почти в центъра на страната. Ние с Лина бяхме озадачени — очевидно бяхме попаднали не на остров, а на материк. Мистър Броб потвърди това. Той добави, че материкът носи същото име, Уибробия, и че на територията му се помещава още една държава, наречена Бробдингуйя, със стотина квадратни мили по-голяма от тяхната... Дяволска история! Нито такъв материк, нито подобни държави на географските карти не съществуваха. Ние с жена ми обаче решихме да запазим хладнокръвие, като се надявахме, че по-сетне загадката ще се разкрие от само себе си.

В Лахгнег пристигнахме по тъмно. Градът беше великолепно осветен, но не видяхме почти нищо от него, понеже вездеходът ни се

вдигна във въздуха и ние полетяхме над покривите му. Останах с впечатление във всеки случай, че Лахгнег е не по-малък от Лондон или от Калкута.

Кацнахме върху плоската азотеа на една многоетажна сграда. Част от азотеата тутакси хлътна надолу заедно с вездехода ни и след няколко мига се намерихме в един обширен хол. Щом напуснахме машината, тя се прибра сама в един стенен гараж и стената зад нея се затвори. Четири леки кресла се плъзнаха към нас и ние седнахме да си починем от пътя.

Зазвуча музика, тиха и унасяща, макар че нито Броб, нито Нег се докоснаха до какъвто и да било апарат. Броб ни обясни, че те получавали музика според настроението си само при едно мислено пожелание. Това било едно старо изобретение, основаващо се на принципа на телепатичната радиотехника. След това Броб предположи, че навярно сме гладни и желаем да си отдъхнем, което беше самата истина.

Най-напред той ни покани в банята. Извини се, че ваните им не работели поради повреда, но един ултра душ не било лошо нещо, разгеле и те с Нег се нуждаели от освежаване. За наше учудване те влязоха в банята заедно с нас и съвсем непринудено се съблякоха. Посъветваха ни да сторим и ние същото. Ние с Лина се понаежихме, но си спомнихме, че в някои европейски страни цели семейства приятели се къпят заедно, и го сторихме. Стараехме се да не поглеждаме към нашите домакини.

Ултра душът се оказа едно голямо матово кръгло стъкло на тавана на банята. Как действуваше, не мога да кажа. Той просто забръмча тихичко, ние усетихме затопляне и се поизпотихме. Лъхна ме миризма на конска пот. Неволно хвърлих поглед към Броб и Нег, защото миризмата несъмнено идваше от тях. Направи ми впечатление, че те не бяха свалили странните си перуки, и погледнах още веднъж.

Едва не хлъцнах. Перуките им не бяха никакви перуки... Да, драги читателю, това, което бяхме взели за перуки, си бяха естествени конски гривии и опашки, неделими от телата на двамата уибробци — само дето косъмът им беше по-тънък и нежен от обикновения конски косъм. Те растяха по телата на уибробците, както растат по нашите тела коси и мустаци. Още несъвзел се от изненадата, трябваше да констатирам, че голите нозе на Броб и Нег завършваха долу не със

стъпала, а с копита. Това обясняваше полукръглата форма на техните обувки. Що се отнася до ръцете им, те имаха само по два пръста и бяха лишени от длан: пръстите им излизаха направо от китката и бяха снабдени с дълги нокти, твърди и остри като кинжали.

Побутнах навреме Лина, която се беше заяпала в нашите домакини с отворена уста. За честта на Броб и Нег трябва да кажа, че те също поглеждаха към нас, но по-рядко и по-сдържано — това говореше за добро възпитание. Само веднъж-два пъти долових, че подушиха въздуха и не можах да сдържат една гримаса на отвращение. Престорих се, че не съм забелязал нищо.

След банята Лина облече една вечерна рокля от куфара си, а на мене Броб предложи чиста риза и един свой вечерен костюм. Костюмът беше добре ушит, но ми беше малко тесен и къс и имаше това неудобство, че гърбът му беше снабден с една отвесни продълговата цепка, очевидно за гривата. Панталонът пък имаше отзад кръгла дупка, оброчена с красив металически обръч... Само обуца за нас не можах да се намерят по понятни причини и ние си останахме боси.

Отидохме в трапезарията. Всичко тук беше елегантно и светеше от чистота. Вечерята се състоеше от овесена супа без мазнина, ситно нарязани парчета кръмно цвекло, бучки меласа и несварен булгур, поръсен със захар. За пиtie ни служеше някаква настойка от ароматична трева в кладенчова вода. Ние с Лина нямахме сили дори да се спогледаме: бяхме попаднали, уви, в един вегетариански и безалкохолен свят, твърде непригоден за стомасите ни.

Преди да пристъпим към вечерята, станахме свидетели на малък уибробски религиозен обред. Броб измъкна от джоба си една книжка с жълто-зелени корици, отвори я на определено място и като стана прав, вдигна ръка за тишина. Помислих, че е протестант и ще изпее преди вечеря някой псалм от библията. Вместо това той прочете известен брой необикновено мъдри изречения. Ето някои от тях:

„Светът се състои от земя, вода, въздух и огън. От същото се състои и уибробецът, но без огъня, понеже в противен случай би изгорял.“

„Животът на уибробеца се поддържа чрез храна и отделяне на екскременти. Поемането на храната става посредством устата. След това тя се сдъвква от зъбите и се поглъща.“

„Водата служи за пиене. Водата е течност, но не всяка течност е вода.“

„Здравето е нужно на уибробеца, за да бъде добър войник.“

„Плуването е полезен спорт. От Бробдингуйя ни дели река.“

„Когато те сърби, трябва да се почешеш и ще ти мине. В случай че не ти мине, обади се в полицията. Там ще те почешат.“

Броб прочете с благоговение още десетина изречения, но тях не запомни, пък и още не бях се снабдил с бележник, за да си ги запиша.

Когато привърши четенето и почнахме да се храним, Броб бе любезен да задоволи любопитството ни относно жълто-зелената книжка. Тя била настолна за всеки истински уибробец и съдържала само малка част от мислите и напътствията на техния древен крал Джордж Франсоа Александър Чжао Вилхелм Мохамед ибн Сауд Мванга Чиполини де Торерос XXXI. Този крал бил кралувал най-дълго, т.е. цели две седмици, преди да бъде отровен от сина си Джордж Франсоа и т.н. де Торерос XXXII. Последният в знак на почит към паметта на своя непрежалим татко събрал най-важните му и полезни мисли в няколко дебели тома, адаптация на които се явявала тази малка жълто-зелена книжка. Тя била много полезна и необходима, макар Уибробия отдавна да не е кралство. Ето защо всеки уибробец четял от нея по не що три пъти на ден преди ядене, а понякога и по-често.

Тази подробност на уибробския бит не ме учуди. Както е известно, народите в света все още съществуват само защото се ръководят на всяка стъпка в живота си от наставленията на своите велики мъже и жени.

Нашите домакини ядяха бързо и с голям апетит. Докато ние с Лина още сърбахме овесената супа и се чудехме как да минем към другите блюда, Броб и Нег вече хрупаха десерта си от твърд булгур със захар. Удиви ме здравината на техните едри кътници и още повече това, че на тях им липсваха кучешки зъби. При тоя вид храна впрочем това беше нормално. Също така нормално беше, дето не употребяваха салфетки, а връзваха на гърдите си малки кошнички от слама — там падаха случайно изтърваните зърна: на края те се поглъщаха и по тоя начин се избягваше всякакво пилеене на хранителни материали.

Ние с Лина изядохме и по парче кръмно цвекло и с това приключихме. За да позамажа нашето трапезно поведение и същевременно да направя комплимент на нашите гостоприемници, аз

казах, че по отношение на храната те са в по-изгодно и почетно положение, тъй като общите ни прародители маймуните са по начало тревопасни животни. Тук обаче Броб присви очи и много учтиво, но достатъчно твърдо и студено възрази, че техните прапрародители наистина били тревопасни, но били не маймуни, а уининими — същества, напълно достойни и разумни. При това той не си даде труд да ни обясни що за същества са тези уининими. Не го запитах и аз, защото не бях сигурен дали ще му бъде приятно да говори на тази тема.

Деликатно прехвърлих разговора на друга тема, но и тук ме очакваше фиаско. Заинтересувах се къде се намира Уибробският материк, от коя страна на Гринуичкия меридиан. Отговорът беше, че те, уибробците, не са и чу вали за такъв меридиан. Техният материк се намирал от двете страни на Уибробския меридиан, а този последният разделял на две части Уибробския материк. Уибробия, както изглежда, беше величина, която се определя сама от себе си, без да се съотнася с други величини. А когато случайно споменах за Европа, отдето идвахме ние с Лина, и Броб заяви с усмивка, че не бива да вярваме на всичко, което се разправя в митологията, бях принуден да замлъкна.

Добре, че Нег се прозя дискретно и като вирна опашка, каза, че е време за лягане. Ние с жена ми бяхме отведени в нашата спалня. Тук всичко беше на високо естетическо и техническо равнище. Леглото излизаше от стената и се разгъваше автоматично. Една камериерка-компютърка на металически нозе уреждаше събличането и подреждането на леглото. С металически завеси бяха и прозорците, което говореше за обезпечената сигурност и високия морал на уибробския дом.

Когато решихме да се измием преди лягане. Нег, която като добра домакиня следеше да не липсва нещо, ни спря ужасена и ни отстрани от умивалника.

— Оттук се пие вода — рече тя с тон на възпитателка от детска градина. — Ето така...

Тя напълни умивалника със студена вода и като се наведе, почна да смуче и да пръхти. След това направи знак на компютърката и онази домъкна някъде отвън две кофи — едната с вода, другата без. Над празната кофа тя ни поля да се измием. Нег ни пожела лека нощ.

Легнахме се. Бяхме твърде уморени, за да се вълнуваме от каквото и да било.

[1] О, Диа! — О, боже! (англ.). ↑

[2] Миля — английска сухопътна = 1524 м. ↑

[3] Грейтполисмен — велик полицай (англ.). ↑

[4] Уибробската миля е равна на английската, т.е. 1524 м. — Б. а.

↑

ГЛАВА ТРЕТА

ПЪРВИЯТ ДЕН НА АВТОРА И ЖЕНА МУ В УИБРОБИЯ. ТЕ СЕ ЗАПОЗНАВАТ С ФИЛОСОФА ШПИК УИНИНИМ И ПРЕДПРИЕМАТ РАЗХОДКА ИЗ ГРАД ЛАХГНЕГ. НЕОБИЧАЙНАТА ИСКРЕНОСТ НА УИБРОБЦИТЕ, КАКТО И НЯКОИ ДРУГИ ТЕХНИ СТРАННОСТИ. ДЕЛИКАТЕН РАЗГОВОР С МИСТЪР ШПИК, КОЙТО ЗАСЯГА ПО-НАТАТЪШНАТА УЧАСТ НА АВТОРА И ЖЕНА МУ.

Спах лошо. Не знаех какво сънуваше жена ми, но мене през цялата нощ ме измъчваха кошмари и ме глождеха сексуални видения. Все ми се струваше, че из съседните стаи трополят копита, цвили се и се пръхти на разни гласове. Като че чувах и някои други звуци, характерни за конете, когато ги претоварят и ги подгонят по стръмен път. А над всичко доминираше един мъжки баритон с ясните интонации на породист жребец.

На сутринта жена ми каза, че имала същите кошмари. Побързахме да си вземем ултра душа, преди да са се събудили домакините, и минахме в трапезарията. За наша приятна изненада — в Уибробия ние се изненадвахме от началото до края и ако се погледне трезво, в това нямаше нищо чудно — ние намерихме на масата панички с млечница и сварен булгур. Пред местата на домакините ни имаше по няколко връзки свежа люцерна и бутилки с доматен джус. Имаше прибори и за още един уибробец.

Пръв се появи Броб. Той явно си беше отпочинал добре. Поздрави ни с присъщата на уибробците жизнерадостност и се залови енергично с люцерната. Малко по-късно пристигна и Нег, но тя изглеждаше доста уморена. Прелестната пижама, която много добре отиваше на нейното брюнетно окосмяване, не можеше да скрие разбърканите ѝ грива и опашка. Докато тя се хранеше, Броб прочете изречения от жълто-зелената книжка и това я разсъни донякъде.

— Къде е Шпик? — попита той, като кимна към празното място на масата.

— Успа се — каза тя. — Нали го знаеш, с тия негови заседания до късно...

— Нека си поспи — каза Броб доброжелателно. — Но какво е имало снощи?

— О, просто бурни разисквания. Онзи Блейк отново си показал рогата... Но Шпик се върна доволен. В края на заседанието Юниънът изхвърлил Блейк през прозореца. Представяш ли си, дарлинг? Прозорецът им е на седемнайсетия етаж на Лигата... Ха-ха-ха!

— Е, слава Уининиму Еднокопитному — рече Броб със същото облекчение, с което ние казваме „слава богу“. — Нашият Шпик Уининим си го бива.

За да включи в разговора и нас с Лина, Броб ни обясни, че се касае до едно заседание на лахгнегския философски Юниън при Лигата на заднокопитните. Шпик Уининим бил вицепрезидент на Юниъна.

— Той ваш роднина ли е? — попитах.

— О, не.

— Но той носи вашето презиме.

— Всички уибробци носят това презиме. То ни напомня за нашия произход — отвърна Броб.

Що се отнася до Шпик Уининим, той бил техен приятел и Третият в семейството им. От по-нататъшните обяснения се разбра, че Трети или Трета в семейството означава същото, каквото и навсякъде по света, само че в Уибробия това е една узаконена институция, която внася някои корекции в скуката на моногамията. Броб каза, че той бил Трети в дома на Шпик, а Нег — Трета при един неин четвърти братовчед... Учуди ме не толкова този уибробски обичай, колкото необичайната за един цивилизован народ искреност на уибробците.

Нашите домакини не бяха завършили обясненията си, когато в трапезарията влезе и самият Шпик Уининим — един доста едър уибробец, много симпатичен и напълно вран. Двамата с Нег страшно си подхождаха и аз си помислих, че нощното цвилене и пръхтене съвсем не е било сън.

Броб ни представи на мистър Шпик. Той каза, че вече бил чул за нас от Нег, поклони се и прекара ръка по своята грива чак до задника си. Беше облечен всекидневно, но безукорно, според тукашната мода: тесен панталон до коленете, подчертаващ мъжките му достойнства, и снежнобели ръкавели на двупръстите ръце, а на краката леки кръгли

обуца. Останалите части на тялото му не бяха покрити с нищо, защото, изглежда, уибробският климат позволява това.

Като привързваше сламена кошничка под брадата си, Шпик с простодушна усмивка се извини на Нег, че нощес не бил в достатъчно добра форма, а когато тя любезно го увери в обратното, той се обърна към нас с Лина и ни запита дали наистина идваме от Европа.

— И вие ли се съмнявате? — рекох аз.

— А, оставете го нашия Броб, той е стар консерватор — отвърна със смях мистър Шпик. — Запитах ви, защото на нашия материк европеец не е стъпвал отпреди два века и половина. Почти от създаването на уибробската държава.

— Невъзможно — извиках аз. — Нима светът е толкова голям?

— Това не знам — отвърна мистър Шпик. — Но ако се вярва на някои предания и писмени документи, по онова време тук се появил някакъв европеец, англичанин, ако се не лъжа. Капитан... капитан... — Шпик щракна пръсти във въздуха. — Ето че не помня името му. Оттогава у нас е разпространено убеждението, жертва на което е и Броб, т.е. че Англия не съществува, а следователно и Европа.

— Но защо, боже мой?

— Според онзи англичанин Англия така била претоварена от пороци, че отдавна вече трябва да е потънала в океана. Но той навярно е бил англофоб и твърденията му, разбира се, трябва да се приемат под резерва.

Аз кимнах и забелязах, че пороците едва ли могат да потопят една страна като Англия, а още по-малко един материк; иначе не само Европа, но и останалите материци отдавна да са се издавили.

Шпик обаче не схвана шегата ми, а се спогледа с Броб и Нег и попита за какви други материци говоря. Казах му за какви и дори нарисовах на един бял лист очертанията на двете земни полукълба с петте материци.

— О, Диа! — разсмя се Шпик, придружен от Броб и Нег. — Виждам, че вашата митология е по-богата от нашата. Пет материци, кълбовидна Земя, два океана... Нима още вярвате в такива глупости?

— Какво искате да кажете? — учудих се аз.

— Искам да кажа, драги мистър Драгойефф, че нашата уибробска география е достатъчно напреднала. И ако съществуването

на Европа е все още допустимо, доколкото и вие го потвърждавате, то всичко друго е плод на вашето суеверно европейско въображение.

На обратната страна на листа Шпик нарисова доста ефектно една кръгла плоскост, представляваща според него единния и единствен Световен океан. В центъра му той очерта Уибробския материк като груба елипса, пресечена по средата от Уибробския меридиан. Меридианът разделяше материка на две половини и на две държави — Уибробия и Бробдингуйя. В самия източен край на Световния океан той завъртя две кръгчета, по-малко и по-голямо, които изобразяваха предполагаемите Англия и Европа. След това с бързи тиренца показа пътя на Слънцето около Земята, от изток на запад, и нахвърли около всичко това седем концентрични окръжности: те маркираха седемте небесни сфери, по които, според уибробската космология, били налепени звездите, предназначени да осветяват нощем Уибробия.

Лина промърмори на български, че тия уибробци не са с всичкия си, но аз, макар и малко смутен, не бях на същото мнение. За една страна, толкова увлечена в процъфтяването на техниката, тези представи за Земята и Космоса бяха напълно естествени. По същите причини, види се, беше естествено, че уибробците пиеха вода от умивалниците и се миеха над кофи. Все пак аз попитах внимателно:

— Мистър Шпик, нима вие, уибробците, не излизате никога зад пределите на вашата страна?

— Излизаме — беше отговорът. — До Бробдингуйя, но много рядко... Ние знаем какво има и какво няма по света, мистър Драгойефф.

Да споря беше безпредметно: когато човек, а още повече уибробец, е убеден в своето превъзходство, нищо не може да разклати убежденията му.

Ние се опознавахме взаимно и постепенно. Аз проявих интерес към професиите на тримата уибробци. Излезе, че и тримата служат в лахгнегското Грейтполисменство: Нег като секретарка в Тръста по снабдяването на Грейтполисмена; Броб като Главен лесовъд в имението на същия и по съвместителство — главен дресьор на лъвовете и фазаните, отглеждани за лов; Шпик, освен вицепрезидент на философския Юниън, беше и щатен философ при канцеларията на Грейтполисмена. Първите две длъжности ми бяха известни от

историята на средновековието и аз се заинтересувах от длъжността на мистър Шпик.

Той задоволи моята любознателност. Въвеждането на длъжността „щатен философ“ при Грейтполисменствата, а също и при Вицегубернаторството на Уибробия станало преди около половин век и нещо, било събитие с историческо значение. По онова време, под влияние на едно злокобно съчетание на звездите от Шестата небесна сфера, настъпила опасна профанация в мисленето на уибробското население. Ненадейно то почнало да си задава многобройни и безсмислени въпроси и затрупало с тях Вицегубернаторството до такава степен, че последното било застрашено от задушаване по липса на въздух.

— Уел — продължи мистър Шпик — това бил истински потоп от въпроси, един от друг по-невежествени. Например: за какво използват своите спруги^[1] собствениците на Великата фирма и висшите сановници; защото същите, както и Вицегубернаторите и Грейтполисмените са си запазили кучешките зъби, за разлика от населението, което е лишено от такива; с каква цел Камарата на депутатите била заменена от Камара на киберите: защо Вицегубернаторите живеят на Летящия остров, след като имат на разположение цялата уибробска територия; съществувал ли е Уининим Еднокопитни и ако да, то какъв социален ред е имал пред вид в скрижалите си. И прочее профански въпроси.

— Защо профански? — попитах аз.

— Когато уибробецът не разбира нещо, което се разбира от само себе си, той е профан — отвърна късо мистър Шпик. — Тогава именно станало нужда наред с използването на Енсътър кастъл^[2] и на оръдия от лазерен тип да се създават и щатни места, едно от които аз имам чест да заемам. Нашата главна философска задача е, както се догаждате, да предотвратяваме излишните въпроси и по тоя начин да съдействуваме за интелектуалния възход на нацията.

Казах, че без друго длъжността на мистър Шпик е народополезна, и той ми благодари с усмивка. Запитах го към каква философия се придържат уибробските философи и узнах, че това зависело от състоянието на посевите и някои други фактори.

— Ако реколтата е добра и има фураж за населението, ние допускаме съществуването на материята, ако ли не — наблягаме на

духовното начало и на грижата, която всеки трябва да полага за своето място в Отвъдния свят. В случай на бедствия ние проповядваме стоицизъм, а при относително благоденствие — епикурейство. Интересуваме се, разбира се, и от социалните аспекти на нещата... Така, когато сме пред избори, ние обосноваваме принципите на демокрацията, а след това — нуждата от теокрация... Както виждате, нашата философия е извънредно подвижна и благодарение на това несъкрусима. Но не ви ли отегчих с моята лекция?

Уверих го, че никак, и попитах кой е този Блейк, за когото преди малко бях чул от Броб и Нег, и защо е бил изхвърлен от седемнайсетия етаж на философския Юниън. Излезе, че Блейк, лека му пръст, бил млад човек, който, без да гледа на съмнителното състояние на тазгодишната реколта, упорито се придържал към материалистически възгледи. Той не обърнал внимание дори на специалния едикт на Вицегубернаторството, с който на Юниъна се препоръчвало да насочи усилията си към проблемите на спиритуализма. Ето защо Юниънът постъпил с него съгласно чл. 9 от своята Харта за вътрешния ред, утвърдена от самото Вицегубернаторство.

— Извинете, мистър Шпик — прекъснах го аз. — Вие често споменавате за вицегубернаторство и вицегубернатори. Какво имате пред вид?

— Уибробия е Вицегубернаторство — отвърна мистър Шпик. — Трима Вицегубернатори са нейни Върховни управители.

— А какво прави в такъв случай губернаторът?

— Губернатор няма.

— Но тогава на кого са вице вашите вицегубернатори?

— По традиция се смята, че на самия Уининим Еднокопитни, нашето върховно божество. Разбира се, това е само една алегория, която най-добре изразява същината на нашата демокрация... Между другото — добави деликатно мистър Шпик — позволявам си да ви напомня, че думата Вицегубернаторство и нейните производни у нас се произнасят с главна буква. Така е прието, знае те...

За втори път ми се правеше забележка от този род и аз си дадох дума в тия работи да си отварям очите на четири.

След закуската Броб и Нег излязоха по семейному в близките ниви около Лахгнег, а мистър Шпик покани Лина и мене на разходка, за да се запознаем с града. При това той обеща да ни заведе следобед

на Парада на уининимите, та да се порадваме на едно прекрасно зрелище.

Излязохме с неговия вездеход, след като той предварително ни съобщи някои данни за родния си град.

Лахгнег, както се изрази мистър Шпик, е уибробски град от средна величина. Той заема пространство от петстотин квадратни мили и има според последното преброяване от 1962 година 6 383 491 жители; сега обаче те били надхвърлили вече цифрата десет милиона и всеки момент се очаквало да достигнат 14–15 милиона. Сградите в Лахгнег са многоетажни, но светли и леки, понеже се строят от пресован уибробски тор, който е основният градивен материал в Уибробия; наистина случва се някоя и друга сграда да бъде отнесена от вятъра или размита от дъжда — това обаче не е голяма загуба, тъй като тор има, колкото си щете. Градът е наситен с културни заведения, но най-много и най-добре обзаведени са обществените нужници. Магазините са пълни с фураж, ресторантите — с лахгнегци, булевардите, авенютата и стрийтите — с вездеходи, чиновници и полисмени. Заводите на Великата фирма се намират извън града и въздухът би бил относително чист, ако ги нямате специалните инсталации, за които ще стане дума в глава шеста на тази книга. Изобщо Лахгнег притежава всички качества на един свръхсъвременен град.

Само дето си няма градини и площи, ако не се смята площадът пред Грейтполисменството. Затова пък всяко свободно място в града е богато затревено с люцерна, фий, троскот и рапица и представлява великолепно пасбище. Тези пасбища се наричат „грааси скуеърс“^[3]. Това е една особеност на всяко уибробско населено място, свързано с биологичната структура на уибробеца и с неговите духовни нужди.

Мистър Шпик спря вездехода край един такъв грааси скуеър в центъра на града. Пред нас се откри интересно и приятно зрелище: стотици лахгнегци от двата пола пълзяха на четири крака из люцерновата ливада и енергично хрупаха. От време на време се разнасяше доволно и благодарствено пръхтене, а в паузите всички измъкваха жълто-зелената книжка и четяха хорово мъдри изречения. Мистър Шпик каза, че това много улеснявало смилането на инак трудносмилаемата целулоза в стомасите.

Грааси скуеърс навсякъде са заобиколени от дълги мраморни корита с течаща вода за водопой. Това е естествено и много удобно. Поразително впечатление обаче прави нещо друго, което сочи недвусмислено високата гражданска съзнателност на уибробчеството. След като се напасат до насита, уибробците влизат в специални помещения, снабдени с автоматични доилки, за да предадат млякото, събрано в кръмните им жлези през нощта. На това се дължи и липсата на крави, овце и други млекодайни животни в Уибробия.

Странен обичай, нали? Още по-странно е, че в споменатия ритуал мъжете участвуват наред с жените. Това обстоятелство Шпик ни го обясни много просто: в предишните времена мъжете им били лишени от активни млечни жлези, но последното Вицегубернаторство издало специален едикт за увеличаване на млеконадоя. В изпълнение на едикта настъпили благотворни изменения в биоструктурата на мъжкия пол, вследствие на което млеконадоят се увеличил изведнъж повече от два пъти. Бробдингуйската пропаганда се възползувала от това, за да разпространи едно лъжливо съобщение, а именно, че уибробците изпълнявали и някои други функции на женския пол и че в Уибробия мъже вече нямало. Демографският взрив обаче, който последвал, опровергал това съобщение.

— Но, мистър Шпик — заинтересувах се аз. — Какво правите с толкова много мляко?

— Продаваме го на Бробдингуйя и по такъв начин разхлабваме нейната отбранителна мощ.

— ?!

— Нашето мляко — усмихна се хитро Шпик — съдържа много голям процент захари и системната му употреба предизвиква масови заболявания от диабет, затлъстяване на сърцето и прочее. Разбирате ли?

Това беше наистина умно и коварно. За всеки случай ние с Лина си дадохме обет повече да не ядем млечница.

За останалите ни впечатления от този лен ще разкажа така, както съм ги записал в бележника, с какъвто ме снабди мистър Шпик.

До 16,15 часа, когато щеше да се състои Парадът на уининимите, имахме на разположение няколко часа. Тръгнахме да се разходим пешком. Вездеходът на мистър Шпик ни следваше на няколко крачки отдире — съответно програмиран, разбира се. Денят беше горещ и ние

вървахме в сянката на високите здания. Нямахме какво да се гледа толкова, освен уибробци и уибробки в техните оригинални облекла, прикриващи само срамните им части и китките на ръцете. Лина по обичая си разглеждаше витрините и мислено пробваше изложени те предмети на цвят и вкус. Мистър Шпик беше вдигнал ръка и диктуваше нещо на брилянтното копче на ръкавела си; той ни поясни, че това копче съдържа няколко магнитофона и му служи вместо бележник.

Внезапно Лина изпищя. Пред очите ни се разкри удивителна гледка. Бяхме навлезли в квартала, дето са разположени учрежденията и канторите на Великата фирма в Лахгнег. Пред всяка кантора се водеше отчаян бой. Съвършено голи уибробци и уибробки, по двама, трима или четирима наведнъж, се риташа с копита, дращеха се със своите дълги и твърди нокти, скубеха се и се душеха — вършеха изобщо всичко, което едно разумно същество върши, когато иска да унищожи противника си. Всички действаха мълчаливо и никой не се оплакваше, нито викаше за помощ. Лееше се кръв. Мнозина лежаха в безсъзнания на тротоара, а три-четири линейки-вездеходки ги прибираха. Някои победители се превързваха и навличаха своите панталони и ръкавели.

Странно беше, че минувачите заобикаляха полесражението спокойно, дори апатично. На отсрещния тротоар разговаряха група полисмени с гумени палки в ръцете и ръчни лазери на кръста, но и те не поглеждаха към бойците.

Не издържах и се спуснах да разтърва двама млади уибробци, които се деряха и ръфаха наблизо. Като ме забелязаха, те спряха да се бият и ме загледаха с неподправена досада.

— Желаете да се включите ли? — попита единият от тях и опипа опашката си, от която бе останало само едно кочанче.

— Не, благодаря — казах аз бързо. — Но защо се биете? На какво прилича това?

Двамата се спогледаха недоумяващо и свиха рамене, като че лудият бях аз. Вторият извади от устата си два изкъртени кътника и се обърна решително към мен:

— Слушайте, мистър Незнамкойси, ако сте кандидат, събличайте се. Ако не сте, вървете по дяволите и не ни губете времето.

— Кандидат за какво? — попитах аз изумен.

Те обаче не отговориха. Бяха млъкнали и се взираха в ръцете и нозете ми с отворени уста.

— Йеху! — пошепна първият и стисна очи, като че не им вярваше. — Йеху по улиците на Лахгнег... Гот дем^[4]!

— Мирно! — изкомандува вторият, като пристъпи към мене. — Номера на стадото? Ах, мръсно животно — възкликна той, понеже бях смаян и не можах да кажа гък. — Хей, полисмени, насам!

Двама полисмени се отделиха от групата си и бавно пресякоха авенюто. Шпик обаче бе дошъл на себе си и пресрещна полисмените. Той им пошушна нещо, след това се върна, хвана ни подръка и ни помъкна към своя вездеход. Когато потеглихме, той ни погледна загрижено:

— Вината е моя. На вас ви трябва двупръсти ръкавици и обувки, иначе ще си имаме неприятности на всяка крачка.

— Но какво значи всичко това, мистър Шпик? — попитах, като си поех дъх. — Нищо не разбирам.

— Взеха ви за йеху. Това са, ю си^[5], едни мръсни и опасни животни. Живеят в Западния резерват и се хранят с мърша. За съжаление, те имат на крайниците си по пет пръста и това въведе в заблуждение онези джентълмени.

— Нима петопръстието стига, за да ни вземат за тези ваши йеху — рекох възмутен.

— О, не — отвърна неопределено мистър Шпик.

Той явно не желаше да се разпростира на тази тема и аз се върнах към кървавото зрелище на авенюто. Шпик беше учуден повече от моето реагиране, отколкото от зрелището.

— Какво ви вълнува толкова, мистър Драгойефф? Нима у вас в Англия не стават конкурси?

— Стават — казах, като отминах въпроса англичани ли сме, или не.

— Тогава какво ви учудва в нашите конкурси?

— Формата — казах аз.

— О! — разсмя се мистър Шпик. — Вие все още ги правите с изпити и комисии, нали?

Той каза, че тоя метод се използвал някога и у тях, но че бил много скъп и освен това не давал никаква гаранция за подбор на най-способните. Другия дефект на метода той обясни с наличието на

подкупи, морални и материални, на ходатаи и телефонна мрежа. Когато му възразих, че техният сегашен метод ми се струва опасен за живота на конкурентите, той каза:

— За какво ни е гражданин, който не може да понесе един обикновен конкурс? Не мислите ли, че такъв уибробец е просто негоден за чиновник?

— Но защо, боже мой?

— Та той не би могъл да издържи и един ден ритниците на своите началници — отвърна кратко мистър Шпик.

Неговите разсъждения не бяха лишени от здрав смисъл и макар жена ми отново да промърмори, че тия хора са луди, аз не се съгласих с нея. Напомних ѝ, че тия същества не са хора, а уибробци, следователно имат право на някои странности. Пък и за какво инак биха им служили ноктите и копитата?

Миг по-късно обаче ние се натъкнахме на явление, което не можах веднага да асимилирам въпреки моята многогодишна практика в Софийската зоологическа градина.

Минавахме по Уининим роуд, най-широката и дълга улица на Лахгнег. Вездеходът ни спря на едно кръстовище пред червен светофар. Разглеждах скучаещо стадата разноцветни машини, които бръмчаха по напречната стрийт, и се чудех защо са светофарите в тая страна, ако всеки вездеход би могъл да ги прехвъркне. И тъкмо мистър Шпик бе почнал да ми обяснява, че светофарите били нужни, за да привикват уибробците към ред и дисциплина, когато погледът ми се задържа на две млади уибробчета, момче и момиче. Те бяха застанали на затревения кръг в самия център на кръстовището и изпълняваха някакъв много ритмичен танц. Казах си, че нашите европейски танци са къде по-сложни и увлекателни от тия еднообразни движения, и се канех да попитам Шпик дали това е някой техен национален танц, но не успях, защото дъхът ми изведнъж спря.

Уви, тези млади уибробци не танцуваха. Не, те съвсем не танцуваха. Нещо повече, те... как да се изразя по-деликатно, дявол да го вземе! Да, те просто се съвкупяваха.

Ако вие, уважаеми читателю, видите такова нещо на сред улицата, то непременно бихте се възмутили и бихте повикали милиция. Готвех се да сторя това и аз, обаче открих, че мистър Шпик гледа двойката и се прозява, а жена ми се усмихва с одобрително

любопитство. Помислих дори, че съм жертва на зрителна измама. Но в този момент зеленият светофар ни даде път и аз трябваше да позамижа, понеже видях зрелището отблизо. То си беше напълно автентично.

Не казах нищо и направих много добре, защото малко по-нататък открих, че тоя скандален случай никак не е единичен и следователно не е скандален. Подобни картини можеха да се наблюдават не само на сред авенютата и роудите, но и по тротоарите, и във входовете на жилищните и учрежденски сгради, и на самите граази скуеърс. При това възрастните уибробци участваха в тези занятия не по-малко от младите... В същност какво пък толкова необичайно имаше в този уибробски обичай? Той беше много практичен и дори демократичен, тъй като не всеки уибробец можеше да притежава гарсоньера или началнически кабинет, пък и освен това спасяваше нацията от конвенционалното лицемерие.

Този ден ние правехме първите си стъпки в уибробския бит и на всяка крачка се убеждавахме в превъзходството на уибробската цивилизация. Така например, за да ни снабди с обуца и ръкавици, мистър Шпик ни заведе в един грандиозен супермаркет, дето се продаваха цели три вида стоки, всяка от които се предлагаше в два модела — уибробски и бробдингуйски. Достатъчно беше да пуснеш в задния отвор на компютъра-продавач нужното количество спруги плюс пет процента за самия компютър, за да се обърне той с лице към теб и да получиш покупката си. Тук се изработваше и моментална конфекция. За съжаление автоматите за обуца и ръкавици бяха повредени и ние трябваше да обиколим десетина супермаркета, за да се снабдим с ръкавици и обуца. Разбира се, уибробски.

Обядвахме в един първокласен ресторант. Тук всичко беше автоматизирано. Разнообразни блюда с постни бульони, зърнен и тревен фураж се движеха по конвейери покрай масите и всеки можеше да си избере каквото му се поревне. Над масите висяха компютърски келнери, но тяхната функция беше чисто възпитателна: те наблюдаваха храненето от гледище на етикета и в случай на нарушения правеха забележки и раздаваха плесници. Освен това те записваха настолните разговори с научна цел: записите се изпращаха в Уибробската на Техни Превъзходителства Вицегубернаторите академия на науките, дето се

обработваха за нуждите на социалното управление. Плащането ставаше като в супермаркетите.

Когато мистър Шпик Уининим извади две банкноти да плати, аз можах да разгледам една от тях. Тя имаше хубав небесносин цвят. Волният ѝ знак изобразяваше герба на уибробската държава — умна конска глава с торба зоб пред муцуната. Върху лицевата ѝ страна във вид на златни медальони личаха образите на тримата Вицегубернатори. Порази ме тяхната младост.

Това бяха трима симпатични джентълмени на възраст между двадесет и двадесет и пет години, с буйни гривии и жив израз на лицата. Първият изглеждаше интелигентен, вторият — хитър и съобразителен, а третият олицетворяваше, види се, скромност и благочестие, тъй като едното му око гледаше в земята, а другото в небето.

Мистър Шпик потвърди моите впечатления, но доба ви, че медальоните отразявали ранната младост на Вицегубернаторите. Сега те приближавали деветдесетте, без обаче да загубят нещо от интелекта си, нито от своите характерни белези.

— И слава богу, мистър Драгойефф. Триединството на Техни Превъзходителства е най-голямото щастие за Уибробия. Защото да се намери Вицегубернатор, съчетаващ у себе си и трите качества, е толкова лесно, колкото да се провре копито през иглени уши.

— Камила през иглени уши — поправих го аз.

— Нека да е камила — съгласи се мистър Шпик.

И ние потеглихме към един хиподром извън града, дето щеше да се състои Парадът на уининимите. Пристигнахме навреме, но едва си намерихме места на най-горните скамейки.

Хиподромът беше елипсовиден, дълъг една миля и широк в средата половин миля. За разлика от другите хиподромии в света пистата му беше бетонирана и високо акустична с цел ударната стъпка на маршируващите звучи гръмка и жизнерадостно. По средата на елипсата се издигаше висока трибуна за първенците на града. Сред тях се намираше и Грейтполисменът на Лахгнег, той и церемонимайстер на парада, той и кмет на града, той и началник на гарнизона, той и Президент на областната Лига на заднокопитните. Отдалеч не можах да го разгледам добре. Запомних само една богато раз диплена руса опашка, едни златни еполети на могъщите голи рамене, генералщабните лампаси на късите панталони и златния блясък на

един жезъл с топка на върха. И се проникнах от респект, понеже, както гласи народната поговорка, формата определя съдържанието.

На десния край на този плац-хиподром бяха строени сто реда коне, по четиридесет във всеки ред. Това бяха все едри и красиви животни, аранжирани по височина и цвят на косъма, но от каква порода бяха, не можах да разпозная. Пред голямото конско каре стояха замръзнали в очакване десет реда уибробци-барабанчици, също по четиридесет в редица и още по толкова флейтисти и фанфаристи. Отпреде им бе изпъчил корем диригентът с голяма палка в дясната ръка. Палката беше по-висока от ръста му и бе украсена с разноцветни ленти.

До началото на парада оставаше една минута. Очаквах, че най-сетне тайнствените уининими ще се появят и ще яхнат конете.

Но това не се случи. Точно в 16,15 часа Грейтполисменът вдигна своя златен жезъл над главата си. Диригентът подхвърли палката си нависоко и я улови с неподражаема ловкост. Барабаните гръмнаха. Писнаха флейтите, заехтяха фанфарите. И конете, о, господи, именно конете удариха крак...

Това беше нещо неописуемо. Барабаните трещяха с такава сила, че чак дробовете ни се друсаха: ррам тарарам там, ррам тара-рам-там, ррам, ррам, ррам!... Лина запуши уши и затвори очи. Но аз не. Никога в живота си не бях виждал коне като тия тук. Такъв музикален слух, такава маршова стъпка! Под копитата им земята се тресеше и струваше ми се, че ноздрите им изпуснат плам и дим. Те обикаляха хиподрома, поздравлявани от милионната публика и от вдигнатия жезъл на Грейтполисмена, и бяха възхитителни. Седла нямаха, нито кожена сбруя с топчести дрънкулки по нея и това придаваше красива грация и волност на техния церемониален алюр. Само дето на предните им нозе, в такт с флейтите и барабаните, подрънкваха сребърни букаи, чрез които зрелището добиваше още по-изразителна мелодичност.

Парадът приближи нашите скамейки. Аз бях малко нещо смутен. У нас и навсякъде по света, дори когато ги впрягат или яздят, конете имат бодра и горда осанка, докато тези тук изразяваха чувство на оскърбено достойнство. Те изглеждаха твърде умни и като че можеха да говорят, но не желяеха. Барабаните биеха с все сила, публиката

ревеше и тропаше с копита, Грейтполисменът вдигаше своя жезъл чак в небесата, а те мълчаха. Те бяха тъжни, тия коне...

Парадът свърши и ние побързахме към нашия въздуход, но аз така и не видях уининимите. А нали беше Парад на уининимите?

— Но те минаха пред очите ви — учуди се мистър Шпик. — Цели сто редици... Да не сте късоглед?

— Извинете — казах, — но това бяха коне...

— Глупости — каза мистър Шпик. — Това са чистокръвни уининими. Сигурен съм, понеже от тях ние водим произхода си.

За втори път чувах тая версия за произхода на уибробците. Приех я обаче под резерва въпреки грамадните скулптурни копита, които стърчаха вместо кръстове по камбанариите на лахгнегските църкви. Хората не са почти никога това, за което се мислят, защо тази истина да не важи и за уибробците?

Лохгнегската вечер, която ни раздели с мистър Шпик, беше ясна и звездна. Въздухът звънтеше от тропот на копита и жизнерадостни изцвилвания. От грааси скуеърс долитаха ритмични въздишки и дружно хрупане.

Мистър Шпик ни остави на азотеата на нашето временно жилище у Броб и Нег Уининим. Той ни обясни, че не може да ни придружи до спалнята ни, защото бързал да заеме тая вечер мястото си на Трети в дома на един свой приятел от детинство, комуто бил много задължен. Когато се ръкувахме за довиждане, той ни съобщи, че нашата визита на учтивост при Грейтполисмена на Лохгнег вероятно щяла да се позабрави: Грейтполисменът бил отправил запитване в Уиброб сити как да постъпи с нас и очаквал отговор в близките дни.

Аз задържах ръката му, тъй като проблемът за постъпването с нас по един или друг начин ме заинтересува. Попитах какъв може да бъде отговорът на Уиброб сити, а Шпик се усмихна философски и ме потупа по рамото:

— Всички ние зависим от времето и реколтата, мистър Драгойефф.

И се отдалечи с приветливо изцвилване. В ответ изцвилехме и ние.

Заварихме Броб и Нег, нашите мили домакини, в трапезарията. Те бяха прекарвали почивния си ден сред зелените стебла на соргото и

бяха в отлично настроение. Бяха предали дневното си мляко в близката доилня и съвестта им бе чиста.

Осведомиха се как се чувствуваме след нашата разходка из Лахгнег. Лина стана и се прозя. Аз се усмигнах и също се прозях. Но и двамата казахме, че се чувствуваме отлично.

Какво може да прави човек в Уибробия, освен това, което е принуден да прави?

[1] Спруга — уибробска парична единица — Б. а. ↑

[2] Енсъстър кастъл — Замък на прадедите (англ.). Така се нарича единственият затвор в Уибробия — Б. а. ↑

[3] Грааси скуеърс — тревни или затревени площи (англ.). ↑

[4] Гот дем! — Проклятие! (англ.). ↑

[5] Ю си — виждате ли, знаете ли — англ. ↑

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

АВТОРЪТ И ЖЕНА МУ СЕ ЗАБАВЛЯВАТ. ТЕ ВЛИЗАТ В БЕГЪЛ ДОСЕГ С КУЛТУРАТА И ЗАКОНИТЕ НА УИБРОБИЯ. КАК УИБРОБЦИТЕ СА ПРЕМАХНАЛИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯТА. МНЕНИЕ ТО НА МИСТЪР ШПИК ОТНОСНО НУЖДАТА ОТ МНЕНИЯ И ПО ДРУГИ ВЪПРОСИ.

Подмятането на мистър Шпик, че по-нататъшната ни съдба зависела от времето и реколтата, ме обезпокои. Отговорът на Уиброб сити се бавеше. Бавеше се и нашата визита на учтивост при Грейтполисмена мистър Ролф. А когато нещо много се бави, не е на добро.

Реших да поприказвам още веднъж по този въпрос с мистър Шпик. Бях неприятно изненадан, когато той с присъщата му уибробска непосредственост уточни, че съдбата ни зависела в същност от нуждите на текущия момент. Ако тези нужди го изисквали, нас щели да ни сметнат за шпиони на Бробдингуйя и в такъв случай щели да ни настанят в луксозен хотел и да се отнасят с нас много учтиво до някой подходящ политически момент, когато биха ни изобличили и екзекутирали или биха ни разменили с уибробски шпиони, заловени в Бробдингуйя. Другата възможност била да минем за такива, каквито сме, и да бъдем задържани завинаги в Уибробия; това бил най-благоприятният за нас изход. И третата възможност — да ни квалифицират като другопланетни същества. Тази възможност била най-неприемлива за нас, понеже щели да ни екзекутират тайно и незабавно.

— Но защо, божичко? — извиках аз.

— Защото съществуването на други цивилизации в Космоса противоречи на нашата религия, а на религията, както знаете, нищо не бива да противоречи — отвърна невъзмутимо мистър Шпик.

Ама че религия! Дявол ги взел тия уибробци с тяхната идиотска искреност!

Скрих от Лина този разговор, но мисълта, че можем да си погинем мърцина, ме вбесяваше. Разбирам да бяхме комунисти или негри, или протестанти, или католици, или еретици, или гангстери,

или фройдисти, или демократи, или артисти, или хомосексуалисти, или анархисти, или поне писатели — тогава иди-дойди. Но ние бяхме само двама кротки безпартийни граждани на република България, тръгнахме по света с най-мирни намерения и попаднахме по зла чест в Уибробия. Веднъж, като се тюхках, изразих пред мистър Шпик съжаление, дето вълните не са ни захвърлили на брега на Бробдингуйя. Той ме увери обаче, че това не би облекчило участието ни, тъй като бробдингуйците се отличавали от уибробците само по шапките си — предпочитали цилиндри вместо бомбета.

Оставаше да чакаме и да се надяваме. Нашите уибробски приятели Броб и Нег, както и самият мистър Шпик бяха много любезни и предупредителни с нас и ни услужваха, с каквото могат. Така още на третия ден от пристигането ни в Лахгнег Шпик измъкна една кесия със спруги от джоба си и ми я предложи. Понечих да откажа лицемерно, то се знае, понеже нямах пукната спруга, но мистър Шпик рече, че това не са негови, а държавни средства и няма защо да се стеснявам.

Кесията ни даде възможност, на мен и жена ми, да преминем изключително на млечна храна и за няколко седмици ние се поправихме от нашите изтощителни презокеански приключения. Избягахме, естествено, да мислим за произхода на млечната храна.

Тогавата се обадиха духовните ни нужди. Аз се сетих за вестник, а Лина за книги с пътешествия и авантюри из далечни страни — като че не й стигаха нашите собствени.

Вестник, уви, не намерих, макар да обиколих един ден целия Лахгнег. По будките тук се продаваше всичко друго, като се почне от връзки за обуца, картички с кинозвезди и полови атлети и се свърши с хашиш и жълто-зелената книжка на крал Джордж Франсоа и т.н. — но не и вестници. Вечерта нашите уибробски приятели ми казаха, че напразно съм се бършил: вестници у тях могли да се намерят, и то като библиографска рядкост, само в някои библиотеки и музеи.

— За какво са ни? — разпери двупръсти ръце мистър Шпик. — Защо да се вълнуваме и раздвояваме? На уибробеца са му нужни монолитна психика и граази скуеърс и той две пари не дава за това, какво става в Бробдингуйя или в самата Уибробия... Нима в Европа още излизат вестници? Дия ми!

Трябваше да се откажа от своята духовна храна. Мистър Шпик добави при това, че у тях вестниците били спрени отдавна по чисто хигиенични съображения: хартията и печатарското мастило разпространявали миазми и миришели на лошо.

По-щастлива от мене беше жена ми. Тя не намери книги за пътешествия, понеже уибробците не пътешествуват по принцип, затова пък в домашната библиотека на Броб и Нег откри няколко доста интересни романа. Първият, който ѝ попадна в ръка, носеше заглавието „Про патриа ностра“ и броеше 832 страници. Съдържанието му, както ми го разказа Лина, беше следното:

Един уибробски разузнавач от отдел КХ Д — 314, под номер 16 751 419, серия У, на име Ред Уининим, успява да измами бробдингуйското разузнаване и контраразузнаване и да отвлече един от тримата бробдингуйски Вицегубернатори от собствената му баня, дето нямали достъп дори микробите. Ред доставя плячката си непокътната в Уиброб сити и бива награден с най-високия орден — Златното копито на Уининим. По този случай цялата бробдингуйска полиция, разузнаване и контраразузнаване биват уволнени и заменени с нови, което предизвиква хомеричен смях в цяла Уибробия. Естествено, отвлеченият Вицегубернатор бива върнат в родината му, и то с почести, както повеляват добросъседските отношения между две враждуващи държави, но там за всеки случай той бива обесен превантивно като евентуално завербуван от уибробския контрашпионаж. В Уибробия това предизвиква нова буря от смях. Бурята дълго време не утихнала, понеже Бробдингуйя се опитала да скрои на Уибробия същия номер, но това не ѝ се удало благодарение на същия Ред Уининим. Последният залавя чуждите разузнавачи заедно с техните апаратури, шифри и с жените им, които ги придружавали за маскировка... Книгата завършваше с лирическо отстъпление в чест на Ред.

Историята ми се видя интересна и аз взех също една книга от библиотеката на Броб и Нег. В нея се разказваше пак за славния Ред. Този път той не отвлечаше никого, но открадваше стратегическите планове на Бробдингуйя и така предотвратяваше война на материка.

Попитах Броб дали при това положение Бробдингуйя все още не се е разпаднала, а той рече, че те, бробдингуйците, четели също такива

книги, но с обратен смисъл. Поради което Бробдингуйя засега се държи, ала скоро ще капне.

В библиотеката на нашите домакини нямаше нищо друго освен книги за Ред Уининим и ние ги помолихме да ни заведат някой път на театър. С това се нагърби мистър Шпик. Обеща да ни осигури билети за една премиера, на която щял да присъствува самият Грейтполисмен на Лахгнег.

Така и стана. Театърът, един от стоте в Лахгнег, се наричаше „Стейт тиатър фор едукейшън ъв адълт уибробийнс“^[1] и се намираше в културния център на Лахгнег. Това беше представителна сграда със зрителна зала за четиридесет хиляди души. Нашите места бяха твърде почетни — те се намираха на седмия ред, докато предните шест реда бяха заети от висши сановници, културен елит, хетери и управители на супермаркети, снабдяващи самия Грейтполисмен.

Минаха два часа от обявеното начало на представлението, но Грейтполисменската ложа оставаше празна. Когато се разбра, че ще си остане празна, първите шест редици презглава побягнаха навън. Нашият приятел Шпик се поогледа, но не побягна — предполагам, заради нас.

Завесата се вдигна. Пиесата се наричаше „Пламенната любов на Крейн Уининим“. Тя започна с това, че Крейн и неговият приятел Уилфред едновременно разкриха безмерната си любов към мис Джейн, щерка на виден сановник. Джейн се оттегли в покоите си, за да размисли. През това време Крейн и Уилфред се разхождаха по сцената, обвиняваха се взаимно в нелоялност и яростно се пляскаха с опашки по бедрата. Това беше истински конкурс за място в живота и аз очаквах два мата уибробци да използват копитата и ноктите си, но се излъгах. Мистър Шпик ми пошепна, че такива работи на сцената никога не стават, защото са наказуеми със заточение в Западния резерват. Това малко ме учуди, понеже такива работи ставаха по улиците на Лахгнег и не се наказваха.

Както и да е, във второто действие пристигна вест, че таткото на Джейн е лишен от сана си и е пенсиониран. Уилфред гузно оттегли предложението си за женитба. Крейн обаче остана верен на думата си и спечели любовта на Джейн. Те си назначиха сватбата за третото действие.

И наистина сватбата се състоя. Две минути по-късно се разбра, че тъстът сановник не само не е лишен от сана си, но дори е повишен в чин, длъжност и заплата. Тогава се появи на авансцената и самият сановник. Обърнат към публиката, той държа едно пламенно слово, с което доказва недвусмислено, че в Уибробия добродетелта винаги тържествува. Сановникът разцелува младите и те се разцелуваха помежду си. Публиката се разплака от умиление. Що се отнася до коварния Уилфред, той бе наказан от съдбата и се задоволи с ролята на Трети в дома на младото семейство.

По този начин благородството взе връх. Актьорите излязоха пред завесата и като размахваха ритмично жълто-зелената книжка, проскандираха десет пъти имената на Вицегубернаторите и пет пъти името на Грейтполисмена мистър Ролф.

Въпреки умилениемто си обаче публиката се въздържа от ръкопляскане. Завесата бързо падна. Впоследствие излезе, че публиката е трябвало да ръкопляска и завесата съвсем напразно е паднала бързо, понеже отсъствието на Грейтполисмена се дължало просто на неговата делова претрупаност.

За честта на Грейтполисмена ще отбележа, че той още през нощта изпратил цветя на примадоната и я поканил в леглото си. Отгласът от тая джентълменска постъпка беше удивителна. На другия ден театроведите, които поради прибързаното си бягство не видяха пиесата, издадоха няколко монографии върху премиерата в „Стейтс тиатър фор едукейшън ъв адълт уибробийнс“, а след още два дена на книжния пазар се появиха два тома „Спомени за автора“ на „Пламенната любов на Крейн Уининим“, написани от няколко видни академици.

Мистър Шпик бе успял да се снабди с тези томове и ми ги показа с чувство на уибробска национална гордост. Попитах кога е починал авторът на пиесата.

— Какво приказвате! — възкликна мистър Шпик. — Та той сега е само на десет години.

— Ами! — казах аз.

— Ама у вас и децата ли са писатели? — попита наивно жена ми.

— О, мисис Драгойефф, не всички деца. Не, съвсем не всички деца.

Това дете, обясни мистър Шпик, било нещо изключително и се възпитавало в специален пансионат за бавно развиващи се гении.

— Дявол го взел — изтървах се аз, тъй като още не можех да свикна с уибробските работи. — Как е възможно все пак стари академици да пишат спомени за един хлапак? Какъв жизнен път има това с извинение... и какви спомени, по дяволите, могат да имат за него академиците, ако не са присъствували поне на кръщенето му?

Мистър Шпик ме гледа известно време, след това пошепна нещо на копчето на своя снежнобял ръкавел.

— Мистър Драгойефф — каза той тържествено. — Хлапакът, както се изразихте вие, няма жизнен път, прав сте. Но чичо му и неговият працядо имат.

— Кой са те? — попитах.

— Първият е нашият Грейтполисмен мистър Ролф, а вторият — мистър Черитъбъл Хорсхед, един от Техни Превъзходителства.

От други въпроси се въздържах.

Така в очакване на визитата при мистър Ролф ние с жена ми навлязохме постепенно в тънкостите на уибробската култура. През следващите дни ние разбрахме, че тя се твори не толкова от деца, колкото от войници по време на полеви учения и от фермери, които съчиняват и рисуват между прекопаването на царевицата и оводняването на ориза. От тях именно се учили уибробските хора на изкуството заедно с професорите и академиците. Съществувала дори идея към всеки уибробски култур-трегер да се аташира по един пехотинец в пълно бойно снаряжение, снабден с правата на баща и учител. Мистър Шпик смяташе, че това е една много полезна и прогресивна идея, която ще издигне на недосегаема висота уибробската култура.

Лина твърде бързо изчерпа библиотеката на Броб и Нег Уининимови и помолила я заведат в градската библиотека на Лахгнег, дето се раздаваха книги срещу залог от няколко спруги.

Отидох и аз, тъй като мистър Шпик изяви пламенна готовност да придружи Лина.

Библиотеката се намиреше недалеч от дома на Броб и Нег. Това беше една прекрасна модерна постройка в уибробски стил. Главният ѝ вход, чийто фронтон се поддържаше от мраморни колони с копитовидни капители, беше богато украсен със символични фигури,

гранитни орнаменти и ажурни плетеници от скъпоценни метали. Над всички фигури обаче доминираше релефът на една гола уибробска хетера, разположен върху цялата дължина на фасадата. Хетерата лежеше с разпусната грива, която полуобвиваше тялото ѝ. Едната ѝ ръка беше под главата ѝ, в другата, протегната напред, тя държеше цвете, символизиращо нейната девственост, а очите ѝ бяха полупритворени в страстна готовност да подари цветето всекиму, който плати добре. Мистър Шпик ни обясни, че тази прекрасна фигура олицетворявала уибробската култура.

В себеотдаването ние, уибробците на духа, виждаме своето призвание — каза той поучително.

Влязохме в библиотеката. Нейното преддверие беше цялото облицовано с бял мрамор и също украсено богато със статуи, релефи, барелефи и корелефи. Между тях щедро бяха разхвърляни златни надписи, съдържащи мисли от книжката на крал Джордж Франсоа Александър Чжао и т.н. де Торерос ХХХІ. Ето някои от тях, записани в бележника ми: „Пространство, заградено от две корици и запълнено с напечатани листове, се нарича книга“; „Книгата служи за четене. За други нужди се употребява друга хартия“; „Пазете като зеницата на окото си книжните рафтове“; „Книгата е духовен меч, но мечът не е книга. Не забравяйте това“; „Не плюйте в книгите, освен в тези на класиците, които развращават народа“. И прочее.

В преддверието се трупаха уибробци и се опиваха от древната мъдрост на надписите.

В читалните нямаше никого. Те бяха три. В първата се пазеха книги на уибробски, тоест на староанглийски, от всички области на знанието и изкуството. Всички книги имаха един и същи формат — 10 на 7 дюйма^[2] — и бяха подвързани в жълто-зелено.

Взех в ръка един учебник по органична химия и го разгърнах. Той започваше така: „Най-великата страна под седемте небесни сфери е Уибробия, а уибробците — единственият народ, богопомазан лично от Уининим Еднокопитни и който заслужава любовта на Вицегубернаторството и на църквата, както и ечемика си.“ Нататък следваха химически и математически формули. Една книга по орнитология имаше същия увод.

Затова пък по встъпителните си думи художествените книги се отличаваха коренно от научните. Те започваха съвсем иначе, а именно:

„Уининиме Еднокопитни, благослови Уибробия! Защото няма друг народ освен уибробския, който да е помазан лично от Тебе и да е заслужил така достойно грижите и любовта на Вицегубернаторите и своята ароматна люцерна. И няма под лъчезарните звезди на седемте сфери друга по-велика, благоденстваща и щастлива страна от Уибробия. Амин!“ В тези слова се чувствуваше лиричното сърце и опитната ръка на художника. Мистър Шпик каза, че словата били утвърдени с едикт № 2 на Еднокопитната църква, докато с едикт № 1 се ознаменувало самото създаване на уибробската държава.

Това, което ни заинтригува във втората читалня, беше размерът на книгите — половин дюйм на четвърт. Тоест те бяха големи колкото дамски нокът и отначало не разбрах дори, че са книги.

— Що за лилипутска книжнина — възкликнах аз. — И как могат да се четат такива книги?

— Под микроскоп — отвърна мистър Шпик.

И наистина на всяка читателска маса, въпреки че нямаше читатели, имаше по един микроскоп. Мистър Шпик добави, че тия книги, макар и наглед нищожни, много допринасяли за формирането на интелектуалния и нравствен облик на уибробеца. Те били написани на езика блефуску.

— И мнозина ли у вас знаят този език? — попитах.

— О, не — каза мистър Шпик. — Но тези книги са полезни дори ако не се четат. Достатъчно е само да дишате въздуха около тях.

На въпроса ми, кой пише тези книги, мистър Шпик отговори, че ги пишели съветниците на Техни Превъзходителства Вицегубернаторите. Учуди ме търпението на тия съветници — това беше все едно да пишеш Илиади на оризено зърно. Тази зала съдържаше няколко милиона тома.

Истински ни смая обаче третата читалня. Макар да беше няколко пъти по-голяма от втората, в нея се съхраняваха само стотина книги. Но какви книги, боже мой! Форматът на най-малките от тях беше 12 на 8 фута^[3], а дебелината им между 15 и 50 дюйма. Ако такава книга паднеше от рафта си, не дори от най-високия, би ни смачкала и тримата като дървеници. Два специализирани електротелфера с багерни приспособления служеха за свалянето и връщането на тези книги по местата им.

Като казах, че в читалните нямаше читатели, сбърках. Тук имаше един. Това беше престарял уибробец, мършав като дистрофик, в дълга синя мантия, с окапала грива и лишена от косми опашка. Книгата, която четеше, беше разтворена отвесно на един металически станок. До станоката водеха няколко стъпала. Самият читател седеше на удобен подежник, който се намиреше на 5 ярда^[4] от станоката с книгата, за да може погледът му да обхване едрият шрифт. Подежникът се движеше по хоризонтала и по вертикала, а също назад и напред — това даваше възможност на старика да обръща страниците и да ги чете. Аз се усъмних обаче, че той успява да прочете каквото и да било, понеже по хоризонталата подежникът се хлъзгаше наляво и надясно с голяма бързина. Мистър Шпик ни обясни тутакси, че тази старинна писменост изобщо не е разчетена досега, а старецът, който хвърчеше насам-натам, бил последният археофилолог в Уибробия. Негова ученост не се и опитвал да открие тайната на писмените знаци; той се надявал да разчете тази писменост именно чрез оптичния ефект от сливането на буквите при бързото движение на подежника.

Негова ученост, както го титулуваше мистър Шпик, се умори и трябваше да си почине. Помогнахме му да слезе по стълбичките и използвахме случая да му се представим.

— Аймсори Плийз — представи ни се и той. Професор по археофилология. Член на Уибробската на Техническия Превъзходителства академия на науките.

Мистър Аймсори едва се държеше на краката си и поради разсеяност не обърна внимание на нашия с Лина неуибробски вид. Аз му зададох няколко въпроса.

— Ваша ученост — казах. — Разбрах, че искате да разчетете тези джайънт букс^[5]. Надявате ли се на успех?

— О, не.

— Защо?

— Моят ръст не ми достига за тая цел. Да бях поне петнайсетина фута по-висок...

Погледнах мистър Шпик и той съжалително поклати глава. Очевидно смяташе академиката за изкуфял.

— Но, Ваша ученост, не е ли напразен трудът ви?

— Уибробецът трябва да върши нещо, ако иска да си заслужи пенсията, мистър ъъъ...

— Бихте ли ни казали нещо за произхода на тая гигантска книжнина, мистър Плийз?

— О, да. Това са остатъци от културата на една човешка раса. Тези хора, защото те са били хора, а не уибробци, са достигали на височина между седемдесет и седемдесет и пет фута. Били са високи горе-долу колкото камбанарията на нашата лахгнегска катедрала.

— Невероятно — извикахме двамата с Лина.

— Но факт — рече непоколебимо мистър Аймсори Плийз и се загърна по-плътено в мантията си. — Писмени сведения ни е оставил един англичанин, който е живял тук в онази епоха. Пък и разкопките в различни краища на Вицегубернаторството ни дават достатъчно материал... Огромни бедрени кости, черепи, които могат да поберат мозъците на петдесетина уибробци, съдове и сечива с не по-малко удивителни размери... — Мистър Аймсори развълнувано почеса листа с опашка. — Някои наши биолози поддържат, че по нашето южно крайбрежие и досега се срещат растения и животни от мащаба на онези великани.

Ние с Лина се спогледахме. Нямахме основание да не вярваме на стария академик. Аз се готвех да потвърдя думите му, когато мистър Шпик се намеси:

— Това съвсем не е доказано, мистър Драгойефф, съвсем не е доказано. Ние с вас, ха-ха, много добре знаем, че великани съществуват само в приказките, нали? Тук ни поднасят просто една хипотеза, една удобна хипотеза...

— Да, да, ай'м сори — каза бързо и смутено мистър Аймсори. — То се знае, че е хипотеза. Най-уважаваните наши биолози, разбира се, не вярват в съществуването на гигантски животни по крайбрежието.

— Въпрос е дали съществува и самото крайбрежие — вметна мистър Шпик.

— Да, да, въпрос е... Това крайбрежие наистина...

Голият череп на академика лъщеше от пот, а мистър Шпик се усмихваше с онази усмивка, която японците употребяват на погребението на баща си: Но моето любопитство беше разпалено.

— Разбирам, хипотеза — казах. — Отде според тази хипотеза са дошли онези великани?

— Откъм океана — отвърна с преглъщане академикът. — Ако допуснем, естествено, че някъде има океан.

— Тогава защо животните са останали, а великаните са изчезнали?

— О, хипотезите обикновено са вътрешнологични — отвърна мистър Плийз, като погледна боязливо към Шпик. Онзи кимна и академикът продължи: — Обяснението е просто. Според хипотезата великаните са участвували в смещението на расите на нашия континент. А има един природен закон: когато се съчетаят голямото и малкото, остава да съществува малкото. Ако великото и нищожното се смесят, надделява нищожното... Доказателство за това е нашият уибробски ръст.

— Вие се увличате, Ваша ученост — каза с мека усмивка мистър Шпик.

— Ай'м сори! Исках да кажа, че доказателство е ръстът на бробдингуйците.

— А колко високи са те? — попитах.

— Колкото нас...

Мистър Шпик се поизкашля. Следващия си въпрос не можах да задам, понеже Негова ученост мистър Аймсори Плийз изчезна някъде, сякаш се изпари. Мистър Шпик продиктува нещо на копчето на ръкавелата си и ни се усмихна приятелски:

— Какво да ги правим тия академици, те винаги са обладани от някоя фиксидея... Да вървим ли?

И той добави, че в същност уибробската нация била достигнала отдавна своя оптимален ръст; всичко останало било просто плод на склеротичната фантазия на някои учени. За да се уверим в това, той ни предложи да посетим Националния музей в Лахгнег.

Тръгнахме пешком. Преди да стигнем до музея, ние се отбихме, все с цел да добием представа за оптималния ръст, в две учебни заведения — един университет и едно основно училище.

В университета не влязохме, защото не стана нужда. Просто се спряхме под отворения прозорец на една аудитория и близо един час слушахме как студентите скандират хорово мъдри изречения от първия том на съчиненията на Джордж Франсоа и т.н... де Торерос XXXI. Тук тези съчинения се изучаваха в пълен обем и когато студентите ги зазубреха наизуст, получаваха диплома. Разбира се, това се отнася, каза мистър Шпик, до уибробарните науки (отговарящи на нашите

хуманитарни — Б. а.), а програмата на точните предвиждаше освен това курс по основите на аритметиката и на забавната физика.

Съвсем друго беше положението в основното училище, дето ние влязохме в една класна стая. Заварихме малките уибробчета заети да изчисляват пътя на Халеевата комета, по-конкретно — да търсят онази точка в пространството, дето тя ще бъде след 1500 години. Това беше изпитна задача, от чието решение зависеше дали уибробчетата ще преминат във втори клас, или ще повторят първия. Докато малките пъхтяха над справочниците по астрономия и математика, едно от тях, види се, добър ученик, бе застанало пред черната дъска и интегрираше иреални числа, изведени на съответната степен.

Странно беше, че тия прекрасни уибробчета не знаеха още да четат и пишат, нито да говорят. Едно от тях, запитано от Лина добре ли се учи и каква е бележката му по физика на малките частици, можа само да каже:

— Уауу, уаууууу!

Но учителят го успокои и то ни гугукна прелестно няколко пъти.

Шпик ни извади от нашето недоумение. Уибробчетата, според думите му, започвали да говорят едва на десетата си годинка, а времето дотогава се използвало, за да усвоят математическите науки. Това гарантирало в най-висока степен тяхното всестранно хармонично развитие, както и светлото бъдеще на Уибробия.

Убедени, че уибробците наистина са достигнали оптималния си ръст, ние с Лина бяхме готови да се откажем от посещението на музея, но Шпик настоя да надникнем и там за малко.

Надникнахме. Музеят се състоеше от два отдела: археологически и исторически. В археологическия бяха изложени дялани камъни и парчета фина мазилка от предисторическите котиджи на уибробците, а също и няколко едроформатни снимки, на които личеше как Вицегубернаторите показват на уибробското племе за какво служи огънят, как се правят лъкове и стрели, как се дерат и щавят кожи и други такива.

В историческия отдел нямаше никакви експонати, ако се изключи, разбира се, една хубава картина с размери 30 на 20 ярда. На картината бяха увековечени образите на същите Вицегубернатори, уловени в момента, когато полагат основите на уибробската държава. Отделно бе изложено копие от папируса, закопан в споменатите

основи. Текстът гласеше: „Този камък бе положен в лето Уининимово... (цифрата бе замацана и не се четеше) от ръцете на Техни Превъзходителства мистър Хари Хууф, мистър Ричард Фокс и мистър Черитьбъл Хорсхед, лето благодатно и ечемиконосно, за да освети нине и присно и вовеки веков името и славата на Същите.“ Следваха подписи, скрепени от първия уибробски държавен печат.

Всичко това ме учуди малко, тъй като навсякъде в музея фигурираха тримата още живи Вицегубернатори. Но мистър Шпик ни поясни, че това си било в реда на не щата: имената на покойните основатели и без това не се помнели от никого, пък и предишната история на Уибробия, кажи-речи, нямала никакво значение, та историците имали всички основания да приемат едно ново и по-оригинално леточисление.

С това приключи този забележителен наш ден в Лахгнег, без ние с жена ми да подозираме какви удоволствия ни чакат през следващите дни.

Първото от тях беше съобщението на мистър Шпик, че визитата ни на учтивост при Грейтполисмена мистър Ролф е определена за 2 ноември того, тоест 1970 г. Очевидно Уиброб сити си беше казал думата по въпроса, какво трябва да направят с нас, и ние с трепет чакахме да чуем. Ако си припомните вероятните решения, които мистър Шпик ни бе изброил, ще разберете нашето вълнение.

За да запълним времето, което ни оставаше, мистър Шпик ни предложи да се запознаем по-отблизо със законите на страната: ако решението на Уиброб сити не предвиждало незабавна екзекуция, едно такова запознаване щяло да ни бъде полезно и необходимо. Когато попитах къде да намерим законите, за да ги изучим, мистър Шпик се разсмя: те били толкова много и при това снабдени с толкова правилници и тълкования, че не биха ни стигнали десет години само за прочитането им. По-уместно и лесно било да посетим някой ден градския съд на Лахгнег, дето сме щели да разберем всичко без много труд. Ние се съгласихме.

Една сутрин, седмица преди съдбоносното посещение в Грейтполисменството, ние с Лина изядохме по една млечница, а Шпик паница просо, размесено с миризливи треви и захар, и отидохме в съда. Той се намираще в северозападната покрайнина на града, на шосе № 13, в една стара, подлежаща на събаряне сграда. Сградата

беше влажна и мрачна, но това, ѝ придаваше по-голяма внушителност. В просторния хол, дето се влизаше направо от улицата, се издигаше статуята на величествена уибробка с волно развяваща се опашка и строг израз на лицето. В едната си ръка уибробката държеше голяма торба със зоб, а в другата, вдигната застрашително над главата ѝ — конски крак с едро копито на края. Едни счупени везни, очевидно ненужни, се търкаляха в нозете ѝ. Превръзка на очите статуята нямаше, защото и без това си беше сляпа от рождение.

Наоколо бяха вратите на съдебните зали и мистър Шпик ни попита демократично в коя от тях искаме да влезем.

Влязохме в първата, която се изпречи пред очите ни. Публика вътре нямаше, ако не се смятаха един млад уибробец и една по-престаряла уибробка, седнали на първия ред скамейки. На съдийската естрада зад купчина папки седяха двама съдии в тъмнозелени мантии, с черни кръгли шапчици на главите. Лицата на съдиите бяха силно деформирани — на единия вдясно, на другия вляво, — тъй че, ако се съединяха, би се получило едно нормално уибробско лице; тази особеност според мистър Шпик се обяснявала с нуждата от равновесие и съдийска обективност.

Разглеждаше се дело за самоубийство. Тъй като подсъдимата била погребана преди три дена, съдебното дирене беше задочно. Прокурорът, който за разлика от съдиите носеше червена шапчица на главата, обоснова своето обвинение с една-единствена фраза: обвиняемата била нанесла тежка вреда на държавата. За свидетели той призова младия уибробец и уибробката от първия ред и в процеса на разпита се изясни следното:

Почтената майка на самоубийцата, тя бе и свидетелка на обвинението, се залюбила с мистър Роджер, също свидетел на обвинението, но понеже била вдовица, нямала право да встъпи в законни полови сношения с горепосочения мистър Роджер. Той от своя страна нямал право да играе ролята на Трети в семейството, тъй като вдовиците нямат съпрузи. Това мъчително и ненормално от гледище на уибробската нравственост положение накарало вдовицата да ожени дъщеря си за мистър Роджер и по този начин да узакони мястото си на Трета в семейството на мистър Роджер. Така и станало. Още през първата брачна нощ на младите майката, тя и тъща, изцвилила тихичко и мистър Роджер, като прескочил невястата, скочил в леглото на тъща

си. Това било забелязано от младоженката, уви, зле възпитана уибробка, и докато свидетелите по делото се любели, тя взела, че се обесила на балкона, дето я намерили на сутринта.

Процесът трая всичко петнадесет минути. Прокурорът благодари на двамата свидетели и ги изпроводи с усмивка, като ги предупреди обаче, че ако искат да си продължат сношенията, един от тях непременно трябва да се ожени. Съдиите произнесоха присъдата: самоубийцата се осъждаше на порицание, което трябваше да се обяви по всички средства за информация в Уибробия, а имуществото ѝ се конфискуваше в полза на държавата.

Ние с жена ми, колкото и да бяхме пътували вече по света, бяхме доста озадачени. Мистър Шпик почувствува това. Когато излязохме от залата, той намери за нужно да мотивира философски решението на съда:

— Интересите на държавата над всичко, мистър Драгойефф, не е ли така? Всяко цивилизовано общество се ръководи от тоя принцип... Помислете сами какъв невероятен ущърб е нанесла самоубийцата на Уибробия. Фактически тя е убила не само себе си, тя е убила и своите евентуални деца, и децата на своите деца, и децата на децата на своите деца... Представете си за миг безкрайната верига от войници и майки на войници, от които тя е лишила държавата, и ще разберете смисъла на присъдата.

Аналогичен по своето действие бил и параграфът за убийствата. Онзи, който се оставял да бъде убит по какъвто и да е начин, извършвал тежко противодържавно престъпление и роднините му били длъжни да заплатят голямо обезщетение на фиска, докато убиецът, жертва на обстоятелствата, бивал винаги свободен от отговорност. Той имал, тъй или иначе, доблестта да живее и да бъде полезен на родината си със своя детероден орган.

Законът предвиждал изключение само за политическо убийство: ако то увреждало интересите на Вицегубернаторството, убиецът бивал съден и осъждан на екзекуция; ако пък бил полезен за Същото, него го награждавали с голяма пенсия, със званието „Патриот на Родината“ и с ордена „Златното копито на Уининим“. Ето защо в Уибробия терминът „убийство“ има чисто битов и твърде ограничен смисъл и дори не се употребява в съдебната практика.

Като поразмислих малко, разсъжденията на мистър Шпик не ми се видяха толкова абсурдни. Ако се погледне на уибробеца като на статистическа единица и се приеме принципът, че той съществува заради държавата, а не обратното, всичко си идва на мястото. След това заключение досегът с уибробското законодателство не ми създаваше особени затруднения.

Тръгнахме към следващата зала, но мистър Шпик забеляза, че няма смисъл да влизаме там. Разглеждало се обикновено дело, свързано с присвояване на чужда вещ. Попитах строг ли е уибробският закон срещу кражбите. Мистър Шпик сви рамене и каза, че кражби в тяхната страна нямало. Наистина по-преди се случвали и дори бил издаден строг закон срещу крадците, но една нощ самият закон бил откраднат едновременно от всички съдилища, адвокатски кантори и библиотеки. Тогава именно излязъл нов закон, който премахвал понятието кражба, а присвояването на чужда вещ поставял под покровителството на държавата.

— Но нали в такъв случай всички ще почнат да крадат? — казах.

— Тъкмо тази е и целта на новия закон — кимна мистър Шпик. — Разсъдете сам. Едно действие е престъпление дотолкова, доколкото е забранено от закона. Ако законът го позволява и регламентира, то се превръща в нормална гражданска дейност. По такъв начин присвояването на чужда вещ престава да бъде кражба, разбирате ли? От друга страна, масовото присвояване увеличава благосъстоянието на нацията и държавата. Особено полезно е присвояването на държавно имущество.

— Моля?!

— Разбира се. Присвоителят на държавни вещи, ценности и прочее е длъжен по закон да внесе десет на сто от стойността на присвоеното в държавната хазна. Ако присвои например сто спруги, десет от тях ще внесе в хазната, ако присвои хиляда, ще внесе сто. Следователно колкото по-голяма е годишната сума на присвоеното, толкова повече нараства приходната част на държавния бюджет.

Възразих на мистър Шпик, че при тази система държавата губи десет пъти повече, отколкото печели, но той обясни, че у тях крадените държавни средства не се смятат. Те влизали в параграф „Стихийни бедствия“, докато внасяните десет процента се осчетоводявали в актива на касовите книги.

— Но нали все пак в онази зала се гледа дело за кражба — спомних си аз.

— О, не — каза мистър Шпик. — Там съдят някого, който е забравил да внесе задължителните десет процента.

И той ни въведе в една зала, дето се бе събрала доста публика, предимно уибробки. Разглеждаше се дело за клевета, засягаща нравственото поведение на един уибробец. Пикантните подробности бяха разпалили любопитството на женската тълпа.

Клеветата биде установена от един куп свидетели, тоест приписваните на нещастния уибробец неморални деяния излязоха измислени от клеветника. Съдът издаде присъдата: оклеветеният, който се бе жалвал, беше осъден да заплати разноските по делото и бе порицан публично. Що се отнася до клеветника, нему беше присъдена похвала и женската тълпа го възнагради с ръкопляскания.

Вие сте готов да се възмутите, драги читателю, както постъпи и жена ми в случая, но не забравяйте, че преди да дадем оценка на едно явление, ние трябва да си го обясним. Работата е там, че клеветата заема почетно място в старото обичайно право на уибробците и още повече — в сегашното писано: тя се смята за израз на високото нравствено съзнание на клеветника, който вижда злото дори там, дето го няма. Вън от това всеки клеветник е и потенциален доносник, а в Уибробия на доноса се отдава особено важно значение, тъй като върху него в значителна степен се крепи стабилитетът и величието на държавата. Нещо повече: доносът се третира не само като висша форма на клеветата, но и като проява на безкористен патриотизъм, поради което субектът на доноса, въпреки нежеланието му да парадира със заслугите си, получава високо обществено положение, утрояване на заплатата, а понякога и „Златното копито“ на Уининим.

— Ами обектът на доноса? Какво става с него? — полюбопитствувах аз.

— Зависи от това, за какво е наклепан — отвърна мистър Шпик. — Наказанието му варира обикновено от забрана да използва градските и извънградските пасбища до аутодафе.

— Ами ако е невинен? — попита жена ми.

— Още по-зле за него — сви рамене Шпик. — Невинният обект е по-виновен от виновния и много по-опасен за държавата. Самото му съществуване вече хвърля сянка върху нейното реноме и подравя

устоите ѝ. Най-малкото наказание за такъв обект е лишаване от грива и опашка за цял живот.

— Ужас! — възкликна жена ми, за която гривите и опашките на уибробците бяха най-прекрасното им украшение. — Това пък защо?

— За да могат мухите да го хапят безпрепятствено — отвърна Шпик и се плесна с опашка по челото, за да пропъди една муха.

На това място, без да наруша академичния тон на разговора, аз си позволих да забележа, че подобно законодателно уреждане на доноса не е познато на нито една от цивилизованите държави в света.

— Че на какво се крепят тогава тия държави? — не скри удивлението си мистър Шпик.

Направих се, че не съм го чул. Въпросът му беше чисто риторичен, пък и като поданик на Уибробия мистър Шпик не можеше, види се, да си представи, че на света има явления, нерегулирани от закона.

След обедната почивка на съда присъствувахме на няколко незначителни дела: спорове за имот, за наследство, бракоразводни и други такива. Отначало ми се стори, че съдът решава тези дела произволно, защото веднъж печелеше делото правата страна, друг път явно кривата, но благодарение на мистър Шпик скоро разбрах, че в действителност всеки съдия се опира на един здрав принцип: дава право на онази страна, която внесе по-голяма сума в „Бенк ъв Уибробия“ на личната му сметка. Този вид процедура се мотивира с нуждата да се дава предпочитание на онези уибробски граждани, които имат повече спруги — това доказва техните по-големи способности и представлява гаранция, че имуществото или семейните права ще попаднат в сигурни ръце... Когато споменах, че в човешкия свят този вил процедура се нарича подкуп, Шпик рече с добродушна усмивка:

— Вие, европейците, още не сте се освободили от някои предразсъдъци.

На другия ден попаднахме на един съдебен пропее, който ни показва, че мистър Шпик е прав. Процесът беше много занимателен и поучителен и даваше отлична представа за правата, на които се радва уибробската нация.

Съдеха едного лахгнежца за публично изразено мнение. Провинилият се джентълмен очевидно принадлежеше към висшите

слоеве на уибробското общество — имаше благородна осанка, виненочервено лице на холерик, добре подрязана и ондулирана опашка. Та този лахгнежец, като се прибрал късно през нощта малко пийнал — тук за пръв път научих, че алкохол в Уибробия все пак има, но може да се намери само късно през нощта, — спрял вездехода си на един многоуибробен скуер и въодушевен от родолюбиви чувства, извикал: „Аз мисля, лейди енд джентълмен, мисля... че ние всички, децата на Уининим Еднокопитни, трябва... да, трябва като един да процепим тази нощ с нашето гръмко «ура» в чест на Летящия остров^[6]... Хип-хип!“

Ура, извикала тълпата, но след това скуеърът бързо обезуибробиел, понеже всички съзнали, че е консумирано престъпно деяние и не желали да бъдат сметнати за съучастници.

Така поне прокурорът описа случката в началото на обвинителната реч.

Най-напред помислих, че нещо не съм доразбрал, но мистър Шпик с едно кимване потвърди обратното. Тогава сметнах, че думите на пийналия джентълмен са би ли изтълкувани като подигравка с властта, но пък се излъгах: прокурорът, преди да пристъпи към прякото обвинение, не пропусна да благодари на подсъдимия за неговия патриотичен плам и да го посочи за пример на публиката.

След това обаче тесните очи на обвинителя засвяткаха и той гневно разроши гривата си. Според него мнението, изречено публично от джентълмена, независимо от родолюбивия му смисъл, било флагрантно посегателство срещу основите на свободата и Конституцията. Не успях да запиша цялата реч на прокурора, но съм запомнил заключителните му думи:

— Господа съдии, този инак уважаван джентълмен не само си е позволил да изрази мнението си. Той е употребил и глаголите „мисля“ и „трябва“, които законът изрично сочи като утежняващи вината обстоятелства... Дикси!

Прокурорът свали червената си кръгла шапчица, попи потта си с една батистена кърпичка и се отпусна изнемощял в креслото.

Защитникът на обвиняемия, бледен от вълнение и противоречиви чувства, не можа да не подкрепи искането на прокурора за най-тежко наказание. Само пълните самопризнания и дълбокото разкаяние на

подсъдимия спасиха живота му. Той беше осъден на десет години затваряне в Енсътър кастъл.

Ние с жена ми бяхме не по-малко потни от прокурора и защитника, макар и по други причини. Като забеляза това, мистър Шпик ни държа едно малко, но доста съдържателно слово.

— Какво представлява в същност *мнението* като такова? — разпери двупръсти ръце той. — То не е нищо друго освен съждение, породило се в главата на този или онзи. Можете да си имате, разбира се, каквито си щете съждения, законът не запрещава това, но в момента, в който вие ги направите достойние на другите, те се превръщат в мнение и вие извършвате беззаконие. Защо ли? Защото вашето мнение може да повлияе върху съжденията на другите. Какво ще остане тогава от тяхната свобода на мнението?

— Ами че тяхна си работа — казах аз с наивност, за която покъсно горчиво съжалявах. — Да мислят със собствените си глави.

— В това е проблемът, мистър Драгойефф — усмихна се мистър Шпик. — Можете ли да ми посочите уибробец със собствена глава?

Такъв уибробец не можех да му посоча. Шпик използва моето объркване, за да ми процитира едно от основните положения на уибробската Конституция: „Всяко мнение, изразено устно, писмено, посредством жест, цвилене, изпръхтяване, телодвижение или по какъвто и да е друг начин представлява престъпление срещу свободата на мненията и е наказуемо.“

Не намерих какво да възразя. Докато се връщахме пешком към дома на Броб и Нег Уининимови; не усещах къде стъпвам, не виждах и не чувах нищо. Чувствувах се кой знае защо невинно обиден... Такова нещо ми се бе случило в живота един път. Бях още десетгодишно момче, когато из село се разнесе слухът, че най-хубавата и честна мома, която държаха винаги запряна в къщи, а когато излизаше някъде, все я придружаваха два мата ѝ братя, та нито един ерген нямаше кураж да я доближи — чу се, че тъкмо тази мома е родила мъжко детенце. Нас хлапетиите тия работи много не ни засягаха, но мене ме засегнаха. Същия ден привечер аз се прибирах с двете ни кози от сечището над Геновите ливади. Дядо, както винаги, седеше пред портичката, подпрян на дряновия си кривак. Казах му „добър вечер“, но той вместо отговор ми извъртя един кривак по гърба. Спрях се шашардисан и дори не се сетих да се почеша, а той ми рече: „Това ти е, та да не

обезчестяваш чужди момичета, кучи сине.“ И спомена нещо за Настрадаин ходжа и някаква си стомна... Оттогава, като си спомня за напусто изядения кривак, все ме избива да обезчестя някого.

Нека читателят ме извини за сухата материя, която му поднесох в тази глава, и да не ме вини за моето временно объркване. Когато се посъвзех, аз все пак не можах да се въздържа да не кажа на мистър Шпик, че културата и правовият ред в Уибробия не са нещо толкова изключително, тъй като всички хунти по света се ползват отдавна от същия ред и че различията в това отношение между Уибробия и тях са чисто формални. За щастие, мистър Шпик не знаеше какво е хунта, а аз благоразумно избягнах обясненията.

Тази вечер, воден от шестото си чувство, аз не се задоволих само да превъртя ключа на нашата спалня, а подкрепих вратата ѝ с цяла барикада. Откъртих двата умивалника за пиене на вода, грабнах нощвите гърнета, вазите със семенца от фий, троскот и соя, предназначени за сутрешна закуска, двете саксии с лайкучка, Линината чантичка с носни кърпички, биокремове и одорани и всичко това струпах до вратата. За съжаление, единствените по-тежки предмети, които биха ми свършили работа, бяха креватът и масата, но те бяха добре вкопани в пода пред вид на закона за присвоително обогатяване на нацията.

Моето шесто чувство не ме излъга. През цялата нощ ние слушахме обезпокоителното трополене и цвилене на мистър Шпик в непосредствена близост до нашата спалня и на моменти аз трябваше да напрягам моите балканджийски плещи, за да подкрепя барикадата. Мистър Шпик, изглежда, си бе вгълпил, че влиянието на уибробските обичаи и закони вече ни е уибробизирало достатъчно, за да се кандидатира за Трети в нашето семейство. В което обаче се измами.

На сутринта ние отново бяхме цивилизовани същества, любезни един към друг и изпълнени с братски чувства до немай-къде. Само жена ми не се примири и ме укори, че съм бил турчин. Аз го потвърдих, без да ми мигне окото, и тя също миряса.

Впрочем това са дреболии в сравнение със събитията, които ни очакваха през следващите дни.

[1] Театър за възпитаване на възрастни уибробци (англ.). ↑

[2] Дюйм — староанглийска мярка за дължина, равна на 2,54 см.

↑

[3] Фут (стъпка) — староанглийска мярка за дължина = 30,48 см.

↑

[4] Ярд (крачка) = 91,5 см. ↑

[5] Джайънт букс — гигантски книги (англ.) ↑

[6] „Летящ остров“ се нарича уибробската резиденция на Вицегубернаторството. — Б. а. ↑

ГЛАВА ПЕТА

ПОСЕЩЕНИЕ НА УЧТИВОСТ ПРИ ГРЕЙТПОЛИСМЕНА НА ЛАХГНЕГ. АВТОРЪТ И ЖЕНА МУ ПРИСЪСТВУВАТ НА СУТРЕШНИТЕ ЗАНЯТИЯ НА ГРЕЙТПОЛИСМЕНА, СЛЕД КОЕТО ПРИЕМАТ УИБРОБСКО ПОДАНСТВО И ОБЛИК. КАК СЕ ЧУВСТВУВАТ СЛЕД ТАЗИ ПРОЦЕДУРА.

Най-после настъпи 2 ноември, денят, уречен за посещение при лахгнегския Грейтполисмен. Аз си уших костюм, европейски тип, какъвто уибробците носят само при тържествени случаи, а Лина си измайстори отличен тоалет от половин метър плат. Когато ѝ казах, че би могла да употреби поне един метър, тя се позова на лахгнегското дамско облекло, което прикрива обикновено само пъпа и част от бюста. Наистина аз ѝ възразих, че това е всекидневно облекло, но тя остана глуха за моите увещания.

Тръгнахме. Нашите домакини Броб и Нег ни изпратиха до вездехода. Те, изглежда, се бяха привързали към нас, защото забелязах, че когато ни подаваха ръце за сбогуване, ноктите им бяха побледнели и те се усмихваха окуражително. Това ме смути малко, но същевременно ме подготви да посрещна по-твърдо евентуалните удари на съдбата. Лина не забеляза нищо, понеже изследваше маникюра си.

Вездеходът на мистър Шпик бързо ни понесе по авенютата и стрийтите на Лахгнег и след няколко минути спря пред Грейтполисмен скуеър. Скуеърът бе закрит за превозни средства и ние слязохме, за да го преминем пешком.

Това беше красив и величествен площад. Настилката му беше от златоносен лазурит, а по средата му блестяха, като затъмняваха дневната светлина, пет изкуствени слънца. Шпик ни осведоми, че енергията за този вид осветление се добива от разпадането на неутриното, до което уибробската наука вече се е добрала, и че всяка миливат-секунда от тази енергия струва около три милиона спруги, тоест толкова, колкото би струвала издръжката на хиляда уибробци в течение на десет години. Изкуствените слънца бяха наредени в голям кръг и обграждаха един колективен паметник на Вицегуберна торите на Уибробия. Паметникът се състоеше от три статуи, изработени от

стъкло, за да могат да се виждат и вътрешностите на Техни Превъзходителства: това беше направено с цел уибробците да бъдат сигурни в съвършенството на Техните органи и в Тяхното дълголетие. Зад слънцата и паметника се виждаше самата резиденция на Грейтполисмена — великолепно построена с централен корпус и две крила и с обща дължина над половин миля.

Когато казах, че трябваше да преминаем скуеъра пешком, пропуснах да уточня, че в същност трябваше да го препълзим на четири, а край паметника да се придвижим змиеобразно по корем — такъв бил обичаят при преминаване на Грейтполисменскуеърите.

Погледнах с тъга новия си костюм. Мистър Шпик обаче ме успокои. Според него колкото по-прашни и протрити биха били дрехите ни, когато влезем в резиденцията, толкова по-ласкаво би ни приел мистър Ролф. При такива случаи някои уибробци предварително разкъсвали панталоните и ръкавите си и нарочно си причинявали ужасни рани, но, разбира се, шмекерлъците не минавали пред набитото око на Грейтполисмена. Затова нашият приятел ни посъветва просто да си пълзим като хората и толкова.

Така и направихме. Стигнахме как да е до парадния вход на резиденцията. Мистър Шпик бе изпълнил упражнението по-добре от който и да е войник или кандидат за висока длъжност, без да охне, но ние с Лина бяхме в окаяно състояние. Особено зле беше Лина, тъй като нейните нозе и ръце бяха голи. Аз бях само поокъсан на коленете и лактите, които от своя страна бяха поожулени.

Докато изкачвахме малахитовото стълбище на парадния вход, водени от един офицер-полисмен, аз се възхищавах от двуногите кибери с тъмни очила, наредени край парапетите, както и от стените на сградата, облицовани с безброй кръгли лъскави стъкълца. Впоследствие тези стъкълца се оказаха фотолещи, а ние с жена ми — заснети от всички страни, включително и откъм петите. Тази техника също ми направи впечатление.

Малка неприятност ми се случи, когато трябваше да минем през парадната врата. Лина и Шпик сториха това безпрепятствено, но когато аз прекрачих прага, изведнъж се чу силен звън. Две железни ръце в кадифени ръкавици, изскочили кой знае отде, ме сграбчиха и аз отчаяно заритах с нозе във въздуха. Офицер-полисменът ме запита усмихнато дали нямам в себе си нещо металическо. Измъкнах бързо

часовника и джобното си ножче и му ги подадох, но железните ръце не ме пуснаха и ме стискаха все по-яко.

— Мостът! — успях да изпъшкам аз.

— Мост? — заинтересуваха се офицерът и мистър Шпик. — Какъв мост?

Можях с последни усилия да посоча устата си, дето имах мост с две златни коронки. Офицер-полисменът тутакси щракна с двата си пръста. Появи се един уибробец в бяла манта и с един замах изтръгна моста ми. Ръцете ме пуснаха, поех си дъх.

— Какво ще правя сега? — профъфлих аз с моята полуобеззъбена уста.

— Бъдете спокоен, сър, тук нищо не се губи — каза офицерът. — Ще ви го върнат на излизане. Ит'с ол райт?

А мистър Шпик изрази съжаление, задето в своята философска разсеяност не се сетил да ме предупреди за тия подробности на приема в Грейтполисменството. От болки не можях да му отвърна с нужната любезност и само промърморих едно „да ви вземат дяволите“ на родния си език. Шпик обаче долови позната дума и попита дали дяволът играе роля в нашата европейска митология. Отвърнах му, че да, а той продиктува нещо на ръкавела си.

Въведоха ни в една зала, дето трябваше да почакаме Грейтполисмена да приключи служебните си работи. Прозорците на залата гледаха към големия парк зад резиденцията и аз отидох да надзърна през тях. Мистър Шпик ме последва и застана зад гърба ми като сянката на Вергилий, а Лина седна в един фотьойл и се залови да плюнчи ранените си колене и лакти, както я била учила баба й едно време.

От прозореца се откриваше интересна гледка. Обширният парк бе засаден с гигантски баобаби, пинии, кедри, брястове, дрянове, секвои и друга екзотична флора, каквато в Уибробия няма никъде освен в Западния й резерват. Храстите бяха подрязани в строго геометрични фигури. Цветята бяха в изобилие, но не разбрах дали ухаеха, тъй като от тях ме отделяше бронираното стъкло на прозорците, непроницаемо за каквото и да било острие, взрив или космически лъч. Между дърветата се откриваха алеи и прелестни зелени поляни.

На една от поляните, застанали на четири, хрупаха детелина двадесетина уибробци от двата пола. Между тях се разхождаше едър русогрив уибробец с късо подрязана къдрава опашка. Той беше в разкошна уибробска битова носия: къса поличка, извезана със златни лотоси, ботуши с високи твърди кончови, златни еполети на раменете и дълга до земята сребърна шашка, препасана на кръста. Русогривият уибробец от време на време подсвиркваше с уста и попляскваше гърбините на пасящите уибробци с камшик от конски жили. Подобна гледка се откриваше и по другите поляни с тази разлика, че там надзираващите бяха в обикновена полисменска униформа и в ръцете си държаха обикновени тояги.

Смисълът на тази гледка не ми беше ясен и аз обърнах, както винаги, поглед към мистър Шпик.

— Възпитателна мярка — каза той. — Тия уибробци са уличени в тайно месоядство, а полянките са тренировъчни пасбища, дето те отново привикват към уибробския начин на живот.

— Аха... А кой е онзи рус айгър там?

— Егер? Какъв егер? — не разбра Шпик.

Избягнах да му обяснявам, че между егер и айгърима известна разлика и посочих уибробеца с еполетите.

— Но това е самият мистър Ролф! — отвърна почтително Шпик.

Наистина беше Грейтполисменът на Лахгнег. Не го познах, защото го бях виждал само веднъж, на Парада на уининимите, и то в парадна униформа. Сега имах възможност да му се любувам по-отблизо.

Между това мистър Ролф се повъртя още малко между приведените гърбове и като констатира, че всички чинно си пасат, тръгна по една алея. Алеята го отведе до ниска стъклена постройка, подобна на нашите парници за зеленчук. Под прозрачния покрив на постройката се виждаха няколко ясли с дървени прегради, добре настлани със сухо сено. Пред всяка ясла имаше купчина прясна детелина, малък съд със соево семе и ведро с вода, а вътре в яслите мърдаха и ритяха със задните си нозе малки кончета... Ето че пак се заблудих! Не бяха кончета, а уибробчета на възраст от две до пет годинки. Гривичките им блестяха от чистота, опашките им, недокосвани още от ножица, свободно се стелеха по сеното и изобщо те имаха най-щастлив вид.

Когато се появи Грейтполисменът, всички уибробчета се изправиха, вдигнаха десни ръчички и със своите две пръстчета направиха латинското V, което на всички езици означава „виктория“, т.е. победа. Кого щяха да побеждават уибробчетата, не знам, но зрелището бе умилително. Грейтполисменът отвърна на поздрава им, усмихна се бащински и им направи знак да си продължават занятията. Те ги продължиха: едни от тях се наведоха над учебниците по математика, други — над съдовете със соя, трети се сборичкаха.

Мистър Ролф тръгна да си излезе, но нещо го спря. Той наблюдаваше внимателно едно уибробче, което, като видя, че другарчето му е изпило водата си, му подаде своето ведро. Онова се наведе да пие, но мистър Ролф дръпна ведрото изпод устата му, а щедрото уибробче награди с издърпване на ушите. После отиде до един фонтан, напълни празното ведро и го остави пред яслата на зажаднялото уибробче. Този път то се нани.

— Нашият Грейтполисмен е прекрасен педагог — пошепна ми мистър Шпик възхитено. — Ние имахме удоволствието да присъствуваме на един момент от неговата възпитателна дейност.

— Не разбрах само в какво се провини уибробчето, дето му издърпаха ушите — казах аз.

— Не видяхте ли, че даде ведрото си на другото?

— И отлично постъпи — казах аз.

— Боже Уининиме! — разсмя се мистър Шпик. — Та вие, европейците, сте съвсем назадничави.

Малчуганите, каза той, от шестмесечна възраст се възпитават в Грейтполисменствата и това е едно от най-сполучливите изобретения на уибробската педагогика. Тук те отвикват от млечната храна и привикват на тревопасност. Тук те получават всичко от ръката на Грейтполисмена и по такъв начин се проникват от малки с благодарност и респект към държавата, в честност към Великата фирма, чийто представител е по съвместителство всеки Грейтполисмен. Ето защо възпитателните мерки пресичат още в зародиш всеки опит за взаимопомощ, която би подменила грейтполисменската благотворителност и би създала у децата погрешни представи за техните бъдещи възможности като граждани.

— Освен това — добави мистър Шпик — онзи малчуган прояви съчувствие, а това е признак на порочна наследственост. Когато

порасне, той ще бъде негоден за живота. И изобщо съчувствието към другите се третира у нас като голямо социално зло. Да, да, мистър Драгойефф, ако искате да просперира в Уибробия, вие трябва да разчитате само на себе си; по-специално на своите копита... Извинете, забравих, че вие нямате копита.

Той се посмути и за да го избавя от неловкото положение, попитах дали това, което видяхме на поляните и в парника, са всичките функции на Грейтполисмена. Да, отвърна мистър Шпик, почти всичките. Останалите му функции нямали особено значение, понеже управляването на уибробците, минали веднъж през яслите и пасбищата на Грейтполисменствата, не представлявало никаква трудност.

— По същество ние няма кого да управляваме — заключи гордо мистър Шпик.

Между това Грейтполисменът се бе запътил към резиденцията и ние побързахме да се поприведем в ред, доколкото беше възможно. За съжаление, моите колене си останаха извън панталона, а лактите ми извън ръкавите.

— Хау ду ю ду! — рече весело мистър Ролф, като влезе с бърза войнишка стъпка и се потупваше с камшика по кончовите на ботушите. — Бъдете като у дома си, мисис енд мистър... ъъъъ...

— Драгоеви — поклоних се аз.

— Йес, Драгойефф.

В залата замириса силно на жребец. Мистър Ролф беше наистина великолепен образец на уибробец: млечнобяла кожа като на ирландец или швед, очи, рязко дръпнати към слепоочията, породист нос. Едрите му като тесли зъби правеха усмивката му много привлекателна, а големината на копитата му, макар и скрити в ботуши, вдъхваше благоговейно уважение.

Грейтполисменът целуна галантно ръка на Лина, стисна моята с двата си пръста, които струваха за двадесет, и ни покани в кабинета си. Това беше много просторно помещение. В средата му се извисяваха до самия таван трите познати ни вече статуи на Техни Превъзходителства. Анфас към статуите беше поставено грамадно бюро със седемдесет радиотелефона, една малка, но мощна радиостанция, осигуряваща денонощна връзка с Уиброб сити и Великата фирма, и един телеекран средна величина, тоест пет на осем Ярда. Този телеекран, както

забеляза самият мистър Ролф, му позволявал да наблюдава цялата Лахгнегска област по всяко време на денонощието, а също и всеки жител, където и да се намира в даден момент, включително в леглото му и в банята.

— Лоялността на уибробците не подлежи на съмнение — каза шеговито мистър Ролф, — но не е лошо да бъде подкрепяна с последните постижения на слухово-зрителната техника.

И той се разсмя. Шпик веднага се разцвили с все сила и ние с жена ми също трябваше да се усмихнем от учтивост.

Странно беше, че Грейтполисменът сам заприказва на една тема, чието съществуване в Уибробия аз не допусках. По-късно се убедих, че едрокопитните уибробци са необикновено духовити същества и често си позволяват да се шегуват с работи, заради които обикновеният уибробец би се озовал незабавно в Енсътър кастъл или на електрическия стол. Впрочем едрокопитните също изпитваха страх, но не от законите, а един от друг.

Грейтполисменът ни почерпи със захаросан ечемик, солено просо и няколко вида тревни настойки и любезно ни попита колко време сме в Уибробия и дали ни е заресал въздухът й. Аз отговорях, а мистър Шпик ме допълваше и неусетно направляваше отговорите ми. Само Лина мълчеше и плюнчеше раничките по коленете си.

Грейтполисменът видя това и съчувствено разтърси грива:

— Ай'м сори, мадам, вие не сте свикнали с посещения на Грейтполисменства... Ю си, нашите уибробци още от малки получават едно полезно надебеляване на епидермиса на коленете и лактите, как се казваше... Да, едни много полезни мазоли. Ето, погледнете например мистър Шпик, нашия философ... Но аз имам приятна изненада за вас, мадам.

Той отвори едно чекмедже на бюрото си и извади оттам чифт меки пластмасови наколенки, подобни на тези, които си слагаха едно време футболните вратари, а също и чифт налакътници и ги поднесе на жена ми:

— За спомен от нашата среща, мадам — каза той и се обърна със смях към мене: — Вие, предполагам, нямате нужда от такива приспособления? Ха-ха-ха! Ние, мъжете, по-лесно придобиваме мазоли, не е ли тъй? Ха-ха! С нас по-малко се церемонят и ние ги придобиваме, не е ли тъй?

И той си умираше от смях. Забелязах обаче, че в същото време ни разглежда със студени очи, и попитах дали не сме сбъркали нещо в етикецията.

— О, не, мистър тътъ... Никак не. Но откровено казано, не мога да свикна с вашия вид. Извинете, но освен йеху не съм срещал в живота си същества с вашите външни белези... Впрочем виждам съм. Един англичанин, знаете... Момент!

Той отиде до стената зад бюрото си, натисна там нещо и от стената изхвъркнаха няколко металически картотечни сандъка. Мистър Ролф ги посочи с гордост и каза, че в тях се пазели биографични и други данни за всички родени и още неродени жители на областта. И понеже на времето онзи англичанин попаднал най-напред именно в тяхната област, то тя имала честта да съхранява неговите данни.

— Да, ето — каза, след като се порови в картотеката мистър Ролф, и ми подаде една снимка с размер седем на дванайсет дюйма.

Не за първи път чувах за тоя англичанин, единствения европеец, който бе посетил Уибробия преди нас, и с любопитство разгледах снимката. На нея се виждаше млад мъж в цял ръст, с простодушно открито лице и широкопола шапка на главата. Беше облечен в някакъв старовремски костюм: нещо като сюртук от дебела кожа, разтворен отпред, тесни панталони до под коленете, пристегнати там с връзки, а надолу — вълнени чорапи и нормални човешки обуца. Широк шарф, вързан на фльонга, прикриваше шията на англичанина. Цялото му облекло беше необичайно за нас и мистър Ролф поясни, че това е в същност униформа на капитан от английския търговски флот, кръстосвал моретата преди повече от два и половина века.

— Но тогава не е имало фотография — възкликнах аз.

— Това не е фотография — каза мистър Ролф. — Това е рисунка, направена от негов приятел на младини. Намерена е във вътрешния му джоб, преди да... Но това не е важно. Ето ви и една снимка, последната. Тя е правена тук, у нас.

На снимката разпознах костюма на англичанина, макар да беше доста раздърпан и изпокъсан. Но самия него не познах. Вместо лице съвсем ясно се виждаше една уродлива глава без нос, без уши, без коса и с едно око. Другото бе превързано с черна кърпа. Уродът имаше при това само една ръка и един крак... Лина даже потръпна и се отвърна да не гледа.

— Сниман е малко преди екзекуцията — поясни с усмивка Грейтполисменът. — Обърнете снимката, има надпис.

Обърнах я. Надписът беше на староанглийски и гласеше: „Лемюел, англичанин, капитан от търговския флот на Нейно Величество, според твърденията му. Пристигнал за втори и последен път в Уибробия през 1716 година. Присъда от 30 януари 1745 година. Делото е приключено.“

Няма защо да ви казвам какви чувства ни вълнуваха нас с жена ми, докато гледахме тая снимка и четяхме надписа на гърба ѝ. Между другото ние също като оня англичанин бяхме попаднали най-напред именно в Лахгнегска област...

— И за какво е бил... така да се каже... — заекнах аз.

— Има ли значение? — сви рамене мистър Ролф. — Мисля, за обида на Величието на Уибробия. Човек никога не знае за какво може да бъде екзекутиран, не е ли тъй? — добави той със зловеща, както ми се стори, усмивка. — А сега да се занимаем с вас.

Докато събирах душата си в шепа, Грейтполисменът прибра рисунката и снимката на англичанина в картотеката. След това се обърна с лице към нас и ни помоли да станем на крака.

Станахме. Реших, че ще ни прочете присъда и наистина всичко изглеждаше да отива нататък, защото мистър Ролф взе от бюрото си една папка с герба на Уибробия. Преди да я разтвори обаче, той произнесе с дълбок бас, който постепенно премина в баритон и в тенор:

— Мисис енд мистър ъъъ... — Той погледна набързо в папката. — Йес, Драгойефф. Имам чест да ви уведомя от името на Вицегубернаторството на Уибробия, че същото, ръководено от уиброболюбиви чувства и от демократичния дух на нашата Конституция, ви разрешава да останете на наша територия до края на живота си. Лично аз се надявам, че ще оцените великодушието и уибробността на Техни Превъзходителства и ще постъпите като разумни същества.

Ние с Лина се спогледахме и въздъгнахме. Планина се стовари от плещите ни. В същия миг обаче нас ни овладяха противоречиви чувства: това решение наистина ни осигуряваше живота, но накърняваше дълбоко нашия патриотизъм. Ето защо след известно колебание аз не се поколебах да изкажа мнението си, въпреки риска да

попадна под ударите на уибробския закон, защитаващ свободата на мненията.

Мистър Ролф се направи, че не е чул възражението ми, и с благ глас каза, че нищо не ще ни пречи и занапред да се чувствуваме европейци, колкото си щем, стига да не разгласяваме това, а що се отнася до бъдещето ни, то съществували само две възможности: или да останем в Уибробия като нейни поданици, или да бъдем оставени там. Тази алтернатива той подкрепи с твърдото нежелание на Уибробия да бъде открита от човечеството — нещо, което би се случило навярно, ако ни изтърват от ръцете си.

Ние с жена ми споделихме мисли относно смисъла на тази алтернатива и понеже думата „оставени“ ни направи дълбоко впечатление, побързахме да кимнем в знак на съгласие. Тогава Грейтполисменът разтвори папката с държавния герб и ни прочете тържествено документа, който трябваше да подпишем, за да станем уибробски поданици.

Вярвам, че за читателя ще е интересно да се запознае с този документ, и затова ще приведа тук неговия пълен текст:

ТЕХНИ ПРЕВЪЗХОДИТЕЛСТВА МИСТЪР ХАРИ ХУУФ, МИСТЪР РИЧАРД ФОКС И МИСТЪР ЧЕРИТЪБЪЛ ХОРСХЕД, МОГЪЩИ ВИЦЕГУБЕРНАТОРИ НА УИБРОБИЯ ЗА СЕГА И НА ЦЕЛИЯ УИБРОБСКИ КОНТИНЕНТ В БЪДЕЩЕ, ВЛАДЕТЕЛИ НА ВЛАДЕТЕЛИТЕ И НАЙ-ВЕЛИКИ СИНОВЕ НА УИБРОБЧЕСТВОТО, ШЕФОВЕ НА ВЕЛИКАТА СРЕДОКЕАНСКА ДЕМОКРАЦИЯ И НЕЗАМЕНИМИ БОСОВЕ НА ЛИГАТА НА ЗАДНОКОПИТНИТЕ, ФИЛОСОФИ, УЧЕНИ И ОРАТОРИ ОТ МЕЖДУПЛАНЕТЕН МАЩАБ, СЛАВНИ СТРАТЕЗИ И ПЪЛКОВОДЦИ, ПРИЯТНИ КАТО ПРОЛЕТТА, БЛАГОДЕТЕЛНИ КАТО ЛЯТОТО И СУРОВИ КАТО ЗИМАТА.

ТЕХНИ ПРЕВЪЗХОДИТЕЛСТВА ПРЕДЛАГАТ НА ДВАМАТА ЧУЖДЕНЦИ, НАРИЧАЩИ СЕБЕ СИ

ДРАГОЙЕФФ И ПРОИЗХОЖДАЩИ ОТ ОСТРОВА, КОЙТО НА НАШИТЕ КАРТИ НОСИ УСЛОВНОТО НАЗВАНИЕ ЕВРОПА, ДА ПРИЕМАТ УИБРОБСКО ПОДАНСТВО ЗАЕДНО С ВСИЧКИ ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ. ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ТОЗИ АКТ, А ИМЕННО:

А. ЗАДЪЛЖЕНИЯ

1. Горепосочените чужденци нямат право да напускат територията на Нашата Държава, освен с разрешителна грамота, издадена от Вицегубернаторството, каквато грамота, съгласно Инструкция № ЦХ — 8031, се издава най-рано на деветдесет и третата година от деня на подаване на съответната молба.

2. От днес нататък смятат за най-висок свой уибробски дълг да любят безусловно и с цялата горещина на сърцата си миналите, настоящите и бъдещите Вицегубернатори на Уибробия и да множат славата им навсякъде, по всяко време на денонощието и с всички разполагаеми средства. Противоположни чувства да не допускат дори с риск на живота си.

3. Най-късно 24 часа след подписване на настоящето добиват уибробски облик, тоест грива и опашка, като единствено достойни за всяко разумно същество телесни белези и с цел да не влияят отрицателно на естетическите чувства на уибробчеството. По същите съображения задължават се да поздравяват и да отвръщат на поздравии само посредством жизнерадостно цвилене, съпроводено с уибробска усмивка.

4. Приемат безусловно и с желание тревопасния начин на живот, който най-добре гарантира тишината и спокойствието на тяхното ново Отечество.

5. Тачат свято и неотклонно свободите, подарени от Техни Превъзходителства на уибробския народ чрез Конституцията.

6. В духа на предидущия параграф избягват каквито и да било наблюдения и съждения, ако те не отговарят на

уибробския стандарт за благоприличие, установен с Предписание М1752 на Вицегубернаторството от шестдесет и втората година на Неговото Вицегубернаторствуване.

7. С подписването на този документ автоматически стават врагове на Бробдингуйя, следствие на което се въздържат от всякакви сношения — политически, културни, метафизически или полови, еднолично или колективно, открито или тайно — с какъвто и да било бробдингуйец, освен в случаите, когато интересите на държавата го налагат и при изрична заповед на съответните органи.

8. В случай на война с Бробдингуйя или природно бедствие, като наводнение, засушаване, избори, земетресение, ураган, революция или преждевременна кончина на Вицегубернатор, запазват абсолютно спокойствие на духа и посрещат събитията с весел смях (забележка: това не се отнася до преждевременните кончини, при които безутешната скръб е абсолютно задължителна), който смях укрепва патриотизма и бойния дух на нацията. Същото поведение е особено необходимо, ако бъдат облъчени радиоактивно, ослепени от избухване, тежко ранени и пр. При настъпваща смърт длъжни са да приемат същата с щастлива усмивка на устата.

9. Във всичките си помисли и действия се ръководят от жълто-зелената книжка на Великия крал Джордж Франсоа Александър Чжао Вилхелм Мохамед ибн Сауд Мванга Чиполини де Торерос XXXI, чиито приемници са без друго Техни Превъзходителства.

10. Подписването на този документ е абсолютно доброволно за подписващата страна. При отказ да бъде подписан споменатата страна също тъй доброволно и абсолютно свободно може да си избере един от следните начини за преминаване в Отвъдния свят, а именно: изритване с копита до нужната степен, хвърляне в река с камък на шията, обикновено или тържествено аутодафе, разпъване на кръст, обесване с главата надолу, набиване на

кол, заравяне в земята до шия в пустинна местност, задушаване с копринена връв, отравяне посредством пиетие, пращец или развалена риба, декапитация чрез брадва, сатър, гилотина или прост ханджар, спущаме от високо без парашут, пробождане с копие, стрела или друго старовремско средство, изстрел в тила с обикновен или лазерен пистолет, намушване с щик, електрически стол, облъчване с радий, уран 789 или неутрино, доброволно лишаване от живот чрез гладна стачка и пр. — или какъвто и да е друг начин, използван за тази цел от началото на уибробската цивилизация до ден-днешен.

Вицегубернаторството от своя страна се задължава да осигури най-добър вид и качество на съответното средство, а Великата фирма — да го гарантира дългосрочно и да го замени при откриване на фабричен дефект. Например, ако камъкът за шия е ъгловат и ръбест и причинява болка на потребителя, фирмата го заменя с по-объл и гладък; ако електрическият стол се случи без меко облагало, фирмата го снабдява с такова и т.н.

При нарушение на тези условия неподписалата страна има право на протест не по-късно, но и не по-рано от три секунди преди преминаването в Отвъдния свят.

Б. ПРАВА

1. След полагане на необходимата клетва и след достойно изпълнение на церемонията на посвещаване в уибробско поданство подписалата страна, в случая семейство Драгойефф, придобива правото да изпотпява горе поетите задължения, да пасе от която си иска ливада и да диша сладкия въздух на Уибробия.

В. Други

Настоящият документ бе съставен в духа на уибробността, при пълно спазване принципа на равенство между страните и ненамеса в техните душевни работи и с уважително зачитане на свободата на съвестта,

политическите и верски възгледи на подписалите го доброволно и с голямо желание:

Мисис Никоулин Драгойефф:

/подпис/

Мистър Ченоу Драгойефф:

/подпис/

Лахгнег, 2 ноември 1970 г.

Ние с Лина преглътнахме и подписахме документа. Мистър Ролф ни помоли с любезна усмивка да поставим и отпечатайки на пръстите си отдолу и ние ги поставихме.

Излишно е, струва ми се, да споменавам, че подписването на един такъв документ би доставило истинско удоволствие на който и да е цивилизован човек. При това, след като подписахме, мистър Ролф ни държи една блестяща реч, в която възхвалява документа като образец на любов не само към нас с Лина, но и към всичко живо под Седемте небесни сфери.

Необходимата клетва положихме най-напред по наш, европейски обичай, като вдигнахме ръка към небето и го призовахме да ни е свидетел. Много по-трудна беше уибробската клетва. Трябваше да хванем дясното си стъпало с лявата ръка и същевременно да турим средния пръст на дясната ръка върху темето си, а палеца ѝ — на върха на лявото ухо.

За наша изненада положихме и двете клетви безупречно. Аз и сега се гордея с това, защото то показва колко лесно е за един европейец да се приспособи към обичаите на уибробството.

Церемонията изискваше, както изрично бе казано в раздел „Б. ПРАВА“, и посвещаване в поданство. За тази цел ние с жена ми трябваше да сдъвчем и глътнем по една стиска троскот, а след това да бъдем ритнати от дясното копито на Грейтполисмена по задните части. Вярно е, че Лина изпищя, а аз изръмжах от болка и дори се опитах да ритна отменно високия сановник, но в края на краищата всичко мина благополучно, тъй като сановникът се отнесе с разбиране към нашата житейска неопитност.

Всичко беше изпълнено достойно и в съответното темпо. Мистър Ролф, а по петите му и мистър Шпик се хвърлиха да ни стискат ръцете. Ние ги целунахме по двете бузи, донякъде принудително, защото, както е известно, българите нямат обичай да се целуват с мъже. Разбира се, това не се отнася до българките, но и Лина, която още скимтеше от ритника, изпълни ритуала без нужното желание.

И тъй ние бяхме вече уибробски поданици. Побързахме да напуснем Грейтполисменството. На изхода бяхме посрещнати от същия офицер-полисмен, който ни бе посрещнал и на входа. Върнаха ми часовника и джобното ножче, зъболекарят ми настави моста с двете златни коронки и ние се отдалечихме от Грейтполисменството така, както се бяхме приближили. Този път жена ми, въпреки наколенките, едва изтърпя и през цялото време на пълзенето изтървяваше неприлични думи, каквито не бях чувал от нейните уста.

Донякъде я утеши следващият етап от нашето уибробизиране, тъй като мистър Шпик ни заведе в най-близката гриварница, за да изпълним незабавно параграф 3 от документа за поданство.

Тук му е мястото да отбележа, че в Уибробия гриварниците заместват напълно нашите бръснарници с тази разлика, че процесът на разкрасяване при уибробците е обратен на нашия: главното при тях не е бръсненето и подстригването, тоест обезкосмяването, а окосмяването. И това е естествено: колкото по-дълга и подвижна е опашката на уибробката, толкова по-голям успех жъне тя в обществото и по-голям е шансът ѝ да се омъжи за висш сановник; колкото по-буйна е гривата на уибробеца, толкова по-смело се явява той в дамска среда и пред властелините, понеже според мистър Шпик буйната грива е безспорен белег както на полова, така и на патриотична енергия.

В гриварницата ни посрещна с поклон главният гривар. Когато се изправи и погледна към нас с Лина, той хлъцна и се вцепени. Но мистър Шпик го дръпна настрана и му пошушна нещо на ухото, след което Лина бе поканена на гриварския стол.

Бях щастлив свидетел на превръщането на моята жена в уибробка под пъргавите ръце на гриваря. Най-напред той избра една богата дамска грива с цвета на нейните коси и като разпра дрешката ѝ на гърба, присади ѝ гривата косъм по косъм със специален апарат, от който в Уибробия се ползват всички плешиви мъже ѝ жени. След това ѝ постави на съответното място опашка, същата, която фигурира сега

между веществените доказателства за нашето пътешествие, и разчеса всичко с едно елегантно конско чесало. На края помоли жена ми да стане и да разтърси гривата си, а опашката си да вирне нагоре без помощта на ръцете — нещо, което Лина изпълни с неподражаема грация. Мистър Шпик не можа да сдържи едно възхитено изцвилване и дори заудря с копита.

Скоро бях готов и аз. Моята грива беше достатъчно буйна, за да мога да разчитам на добро бъдеще. Понечих да вирна опашка, но гриварят каза, че за мъжете тази процедура не била задължителна.

От гриварницата излязохме отлично уибробизирани. Вече никой не ни заглеждаше по улиците. Линината опашка метеше паважа на цял метър след нея, а тя самата стъпваше с грациозната нервна стъпка на породиста кобила. Аз от своя страна помахвах със своята подрязана опашка, като че пъдех мухи от хълбоците си, и това ми доставяше неизразимо удоволствие... Какво нещо е човекът, наистина! Стига му една малка промяна във външния облик, за да се измени неузнаваемо и да добие ново самочувствие. Помня, че на времето, когато смъкнах от себе си селския шаяк и нахлузих панталони, не можах да се позная в огледалото: лицето ми изведнъж бе станало по-интелигентно, очите ми гледаха с орлова строгост отвисоко дори собствения ми образ. Срегнах един приятел от детинство и той не можа да ме познае, а аз него още по-малко, понеже той си беше в беневреци и не можеше да ми бъде полезен с нищо. По-късно той стана голям началник и този път аз едва го познах, а той мене още по-малко. А пък бяхме играли като деца на орехи и заедно бяхме ловили попови лъжички в селската вада...

Нашето уибробизиране не мина съвсем безболезнено. И двамата с жена ми получихме разстройство от троскота, погълнат по време на церемонията в Грейтполисменството. Шпик ни услужи със стрит въглен и ни увери, че и занапред можем да ядем млечница и варен ечемик, разбира се, не пред публика. Толкова по-странно беше, когато само няколко дена по-късно ние с Лина почувствувахме неудържимо влечение към градските и извънградските ливади. Ние почнахме редовно да си пасем и това се оказа съвсем лесна работа. То доказва, между впрочем, на нашите нови съотечественици, че като биологичен вид не стоим по-долу от тях. Нещо повече: у мен възникна постепенно

желанието да ритам не само на евентуален конкурс, но и де кого срещна. Положих големи усилия, за да се обуздая.

Всичко това много ме смути и аз се замислих. И като исках да позная себе си, както ни съветват старите елини, и след като бях видял и чул всичко, което бях видял и чул в Уибробия, аз си зададох въпроса: що за същества са тия уибробци?

Отговорът на тоя въпрос се оказа труден дори за един квалифициран зоолог като мене. Ако се изхожда от Линей, Ламарк, Кювие, Дарвин и други класификатори на животинския свят, уибробците принадлежаха към типа на гръбначните, макар и не съвсем сигурно. Аз обаче приех условно този признак и като съпоставих останалите им биологични белези, отнесох ги към класа на топлокръвните, семейство бозайници, вид тревопасни, разновидност монокопитни.

Да, но някои особености на техния бит и начин на развъждане ме хвърлиха в недоумение: те се хранеха например с трева и зоб, цвилеха и пръхтяха, но не бяха истински коне; умееха да се ритат и да хвърлят къчове, но се отличаваха донякъде и от магаретата; майсторски пълзяха по корем, но би било пресилено да ги причислим към влечугите; ръмжаха и хапеха задоволително, но външно не приличаха на маймуни, нито на тигри; крадяха, убиваха се, готвеха войни, клеветяха се и доносничеха, съвкупяваха се безразборно, вършеха всякакви свинщини и притежаваха членоразделна реч, а пък не бяха и човеци... Както и да съчетавах признаците им, не се получаваше пряко родство с нито един от известните животински видове.

Едно беше несъмнено: те бяха, общо взето, интелигентни същества, надарени с разум, тъй като строяха къщи, имаха висока техника и почти идеална държава. Това обаче не ми даваше достатъчно основание да ги причисля към потомците на хомо сапиенс.

Бях много озадачен. Но не губех надежда при допълнителни бъдещи наблюдения да стигна до един по-точен отговор и може би да направя едно откритие, та да прославя нашия научноизследователски институт и да зарадвам директора му.

Що се отнася до Лина, коленете и лактите й бързо заздравяваха и тя се чувствуваше отлично в новата си битност на уибробка.

ГЛАВА ШЕСТА

АВТОРЪТ И ЖЕНА МУ НАПУСКАТ ЛАХГНЕГ И НА ПЪТ ЗА УИБРОБ СИТИ СЕ ОТБИВАТ В ЗАПАДНИЯ РЕЗЕРВАТ. ТАМ ТЕ ВЛИЗАТ В СЪПРИКОСНОВЕНИЕ С ЙЕХУ, А СЛЕД ТОВА СЕ ЗАПОЗНАВАТ С НЯКОИ СТРАНИ ОТ БИТА И РЕЛИГИОЗНИЯ КУЛТ НА УИБРОБЦИТЕ. АВТОРЪТ РАЗГОВАРЯ С ЕДИН СВЕЩЕН УИНИНИМ.

В Лахгнег ние с моята съпруга живяхме повече от година, точно до 15 ноември 1971. Това време беше достатъчно, за да се приспособим към новите условия на живот и да почувствуваме предимствата на уибробското поданство. Много от онова, което в едно човешко общество се смята за неестествено и недопустимо, тук поради неговата всекидневност и всеобщо приложение започна да ни се струва естествено и необходимо. Така например ние твърде скоро приехме масовите публични съвкупления като наложителна мярка за поддържане демографското ниво на уибробската нация, а кражбите и подкупите — като разумна финансова политика; романите на Ред Уининим започнаха да ни се струват интересно и сериозно четиво, тъй като нямаше с какво друго да ги сравняваме; дори конската миризма на уибробците почна да ни се харесва повече от нашата собствена и тъй нататък.

Не можахме да привикнем само с процедурата на доенето. Вярно е, че ръководени от чувството на граждански дълг след всяка паша ние редовно се подлагахме на автоматичните доилки, но старанието ни отиваше напусто, понеже млечните ни жлези отказваха да се активизират. Не пускаха мляко и толкоз. И макар мистър Шпик да поддържаше тезата, че в самия жест на подлагането има дълбок патриотичен смисъл, ние с Лина в края на краищата трябваше да се изключим от общия млеконадой. Нашите уибробски приятели посрещнаха това с деликатно, но явно неодобрително мълчание.

Животът ни в Лахгнег премина спокойно и без усложнения. В това няма нищо чудно, тъй като Уибробия е спокойна страна, чужда на каквито и да било психически или социални катаклизми. Вчерашният ден там прилича на днешния, днешният — като две капки вода на

утрешния. Уибробецът спи, работи, храни се и посещава нужниците. Уибробката ражда регулярно веднъж на две години и ходи всеки ден в гриварницата. Всяка седмица кината показват нови филми, извънредно полезни за здравето и морала. Културните събития се изчерпват с някоя символична екзекуция на дъвен поет или философ или пък с реалната на някой съвременен такъв, а политическите — с всекидневния бюлетин за здравето на Техни Превъзходителства. Дори климатът на Уибробия е невероятно постоянен и кротък: температурата на сянка е винаги 26 градуса по Клейтън (съответстващ на нашия Целзий), натри слънчеви дена се пада по един умерено дъждовен и веднъж в годината се разразява един напълно приличен ураган за прочистване на въздуха. Причините на тази климатична стабилност узнах много по-късно.

През цялото време аз получавах от държавата чрез мистър Шпик по 20 спруги месечно като безработен. Тези средства на нас с Лина ни бяха достатъчни за зоб, облекло и гриварница, но безделието започна да ми омръзва. Мистър Шпик ме посъветва да подам молба за работа до Великата фирма. Стори ми се, че ще е неуместно да занимавам велики хора с дреболии и попитах няма ли някоя по-малка фирма. Шпик каза, че няма. По-рано фирмите били три, но после в името на народното благо те се споразумели помежду си и образували една Велика фирма, възглавявана от Техни Превъзходителства. Сега Уибробия като цяло, а също и в частностите си, представлява собственост на тази фирма и уибробците, всички без изключение, където и да са и каквато и да е професията им, работят за нея. Това най-добре осигурявало свободата, демокрацията и единството на нацията.

— Ами ако някой не иска да работи във Великата фирма? — попитах аз.

— Ако не иска, няма да работи там — отвърна мистър Шпик.

— А къде ще работи тогава?

— Никъде.

— А какво ще яде?

— Негова си работа.

Побързах да подам молба до един от филиалите на Великата фирма, като посочих професията и трудовия си стаж. След три месеца получих отговор, че такава професия в Уибробия не съществува. Едва

тогава си спомних, че в Лахгнег няма зоологическа градина, а диви животни се въдят само в Западния резерват и в ловните паркове на Грейтполисмените, но последните се нуждаят от дресьори, а не от зоолози. Можех в краен случай да се преквалифицирам и в зоотехник, но за беда домашни животни в Уибробия няма, ако не се смятат котките и така наречените универзоо; последните са мелези, добити чрез кръстосване на камила, магаре, черен бивол и уибробски тапир и служат повече за забава на децата, отколкото за стопански цели. Що се отнася до конете или уининимите, както предпочитат да ги наричат уибробците, за тях се грижат лекари, а не ветеринари, тъй като те не се смятат за животни.

Докато се двоумях каква нова професия да си избира, моят проблем се разреши от само себе си. Нас с Лина ни сполетя голямо щастие.

Един ден, когато се върнахме от файфоклока си, прекаран на близкия грааси скуеър, ние бяхме посрещнати от Нег и Броб, нашите домакини, с дълбок поклон и с неочаквано лъстиви усмивки. Като знаех, че Броб и Нег представляват едно приятно изключение сред уибробците и обичат да се шегуват, аз отвърнах с още по-дълбок поклон. Този път обаче те запазиха благоговейното си поведение и Броб ми подаде един плик, адресиран до мене. На плика личеше гербът на Уибробия. Рекох да разкъсам плика, но Броб ужасен ме спря, а Нег изтича и донесе един сребърен кинжал, предназначен, както тя каза, за такива пликове. Респектиран, аз направих внимателен разрез на тясната страна на плика и измъкнах отвътре една нежна златна пластинка. На пластинката беше гравирани следният текст:

ТЕХНИ ПРЕВЪЗХОДИТЕЛСТВА
ВИЦЕГУБЕРНАТОРИТЕ НА УИБРОБИЯ КАНЯТ

Мистър Драгойефф и съпруга... на вечеря, която ще се състои на 15 януари 1972 година.

Уиброб сити.

Облекло — вечерно.

Нокти — изрязани до кожата. Опашки — фризиранни.

Броб и Нег кимнаха с щастливи усмивки на всяка дума, която прочитах. Те бяха истински приятели.

Естествено, ние с жена ми бяхме безкрайно поласкани от тази Височайша покана, но истинското ѝ значение разбрахме едва вечерта, когато пристигна мистър Шпик. Като узна какво е станало, той ни се поклони още по-несдържано от Броб и Нег и заяви на висок глас, сякаш разчиташе някой да го чуе, че това е най-голямото щастие, на което един уибробец може да разчита в живота си. Всяка година, каза той, Вицегубернаторите на Уибробия имали обичай да канят на 15 януари, рождения ден на Уининим Еднокопитни, по неколцина уибробци. За такива уибробци поканата била в същност начало на блестящ възход, който разтварял пред тях всички врати и каси, както и достъп до всички възможни служби, длъжности, постове и санове в Уибробия с изключение, разбира се, на Вицегубернаторските.

Аз усетих косата ми да се изправя от необясним възторг. Макар да не съм по природа честолюбив човек и никога да не съм мечтал за нещо повече от мястото на старши научен сътрудник, в момента почувствувах лек трепет в гърлото и тежък гъдел в стомаха и се реших да попитам дали уибробецът след такава покана би могъл да стане например министър.

Отговорът беше положителен. Тогава, неочаквано за себе си, аз поразкърших плещи, поизправих се на стола си и хвърлих поглед към стенното огледало. Открих, че в същност Аз съм красив и уважителен човек по природа. Аз намерих, че Аз имам отлична фигура и че Моята черепна лисина, която уибробската ми грива не закриваше, слава богу, не само не ме загрозява, но че с нея Аз изглеждам далеч по-внушителен, отколкото Аз бих изглеждал без нея. От това следваше, че Аз съм бил ужасно подценен в моето предишно отечество и че Аз съм способен и предназначен... и че Аз бих могъл... и че Аз не бих могъл да не бъда... и че на Мене ми е предопределено... поради което Аз... Аз, Аз, Аз...

Аз паднах на стола си, омаломощен от бурната изява на моето Аз. Лина от своя страна се държеше вече като грандама, позволяваше си само отмерени усмивки и не позволяваше никакво скъсяване на разстоянието между нас и бившите ни уибробски приятели. Уибробските приятели намираха всичко това за естествено и само Шпик, който щеше да ни придружава в Уиброб сити, намери сили да

ни напомни за себе си: той се надяваше да не го забравим и след нашия възход по Уибробската стълбица. Коего Аз великодушно му обещах, понеже Аз си помислих, че рибата е още в морето и Шпик може още да ни бъде полезен.

Оттук нататък аз го наричах просто Шпик, а той мене — сър. Но кой може да предвиди всички превратности на съдбата? Щеше да настъпи време, когато аз щях да го наричам „сър“, а той мене просто Цено... Ала нека не избързваме.

До вечерята на Летящия остров имаше цели два месеца време, а пътят до Уиброб сити щеше да ни отнеме само два дена с бърз вездеход. Шпик обаче настоя да тръгнем веднага, за да не би да закъснеем. Освен тона, предложи ни той, добре би било да се отбием тук-там по пътя, та да се запознаем с още някои особености на страната.

На 15 ноември 1971 година в девет часа сутринта ние се качихме на една вездеходна лимузина от първи разред. Тя бе комплектувана от дневна, дето имаше масички за карти и шахмат, от малка кухня, готвач, трапезария и три спални. Лимузината ни бе предоставена от Грейтполисмена на Лахгнег, симпатичния мистър Ролф, и той самият ни придружи на двеста-триста мили извън града. На прощаване той даде тържествен салют с всички оръдия на своя богато въоръжен вездеход.

Разположени удобно в дневната, ние се наслаждавахме на пейзажите, откриващи се под нозете ни, и си приказвахме. Помолих Шпик да ни разкаже по-подробно за гео-демо-етнографията на Уибробия и той го направи с удоволствие.

Географските; координати на Уибробия Шпик не можа да ни съобщи, като се извини с това, че координатите били държавна тайна. Аз обаче, като имах пред вид мястото на катастрофата на „Локхийд 1011“ и последвалите я перипетии, съумях доста точно да определя мястото на Уибробския материк: той се намираще без друго някъде между Америка и Австралия и може би на една и съща ширина с Япония... Останалите данни на Уибробия Шпик владееше отлично и аз ги привеждам, както съм ги записал в бележника си.

И тъй Уибробия се намира на Уибробския материк. Материкът се образува чрез повдигане на морското дъно през втората половина на нашата ера — поради това той не е открит от човечеството, което след

епохата на великите географски открития е решило, види се, че няма какво повече да открива по земното кълбо, и се е насочило към Космоса. Общото пространство, което заема материкът, е 268 милиона и 934 хиляди квадратни мили, или над 400 милиона квадратни километра, а общото му население надхвърля 3 милиарда уибробци. Пространството и населението са разделени по равно между същинска Уибробия и нейната съседка Бробдингуйя — две страни напълно сходни помежду си във всяко отношение; единственото им различие, освен формата на шапките, за която вече споменахме, е това, че бробдингуйците употребяват млечна и отчасти месна храна. За каквато и да било прилика на уибробчеството с човечеството не може и дума да става.

Същинска Уибробия има равнинен характер. Само западната ѝ част е планинска и е покрита с еквилиптови гори и секвоя; по-ниско растат кедри, бук, клен и дрян, а най-ниско палми и баобаби. Най-високият връх на тези планини е Монт Монти, издигащ се на 21 387 метра над морското равнище. Из планините, обявени за резервати, се въдят диви животни, като например змии, тигри, крокодили, вълци, чакали и йеху. Тези животи живеят в удивителен стговор помежду си, нарушаван само от йеху, които се отличават с необикновено свиреп нрав.

В останалата част на Уибробия няма гори. Те са изсечени отдавна, за да не пречат на движението и обзора на превозните средства и да не спъват необходимото проветряване на въздуха.

В индустриално и аграрно отношение уибробците са изпреварили човечеството приблизително с един век. Главен показател в това отношение е добивът на неутринна енергия, която ние, хората, още не сме докопали. За силата и полезността на тази енергия красноречиво говорят изчисленията на атомния „Уиброб Академи Сенчър“, според които един милиграм разложени неутринчета могат много лесно да превърнат слънчевата система в първична мъглявина, а Сириус, Плеадите и някои други по-близки съзвездия — във вторична. Засега обаче за стопански нужди и осветление уибробците използват предимно електричеството, добивано чрез търкане на кожи от универзоо в грамадни плоскости от кехлибар, както и полезния коефициент на вятърните мелници.

Не по-малки висоти е достигнала и уибробската култура. В това отношение Шпик ни приведе няколко убедителни цифри, които не се нуждаят от коментар. Така на глава от населението годишно се падат по 600 книги за Ред Уининим и още толкова философски и научнопопулярни, по пет кина, по три театъра и по седем библиотеки; в армейските научни институти работят над четвърт милиард учени-оръжейници; фермерите-изобретатели надминават седемстотин милиона; академиците-войници, тоест млади уибробци, излезли от редовния състав на армията, надхвърлят вече пет милиона и т.н.

На това място от разговора аз си позволих да попитам Шпик дали уибробската статистика е наука или е изкуство, а той кой знае защо се засегна. Тогава, за да позагледа неприятното впечатление и да го развеселя, аз му разказах анекдота за онзи нашенец, който, това било още в турско, тръгнал за Цариград да се оплаче от местния кадия. Кадията отказал да му издаде някаква тапия, понеже нашенецът по погрешка бил попаднал в списък на умрелите. „Ама аз съм жив, пред тебе съм, кади ефенди“ — рекъл човекът. „А бе ти виждаш ли си името тука!“ — посочил кадията списъка. „Виждам го, ама и себе си виждам“... Кадията се погладил по брадата и се замислил. „Не мога да те оправя, рекъл, върви при султана да питаш жив ли си, или не си жив.“ Наметнал си нашенецът абичката и тръгнал да дири истината, жив ли е, или не, та при султана. А султанът бил мъдър човек. Вместо да му отсече главата, дето го безпокои, той се позасмял и въздъхнал: „Ей тая рая! Толкоз века я управляваме и учим на акъл, а тя все дири на ряпата корена... А бре, кьопек, къде си тръгнал да се маеш по света, а не си ореш нивата? Нали като се върнеш сега, ще ти искат десятък, и ангария, и диш хак, отде ще ги вземеш, като си губиш времето да търсиш истината? Що ти трябва на баир лозе бре, пезевенк? Сега слушай и запомни: каквото ти рече кадията, това е истината, каквото река аз, рекъл го е Аллах.“ Разбрал нашенецът, върнал се на село и се изправил пред кадията: „Прав си, кади ефенди, не съм жив.“ „Ешек гиби, зарадвал се кадията, казах ти аз, че не си, а ти — йок! Голям серсемин излезе. Ха върви си в къщи и кажи на жена си да извърти една татлъ баница, пък работата ще я уредим. Да се беше сетил порано да ме поканиш, нямаше да ходиш чак в Цариград.“

Шпик се позасмя вежливо, но не разбра нищо от анекдота, тъй като уибробците не изучават туркология.

Между това Шпик бе насочил вездеходната ни лимузина към Западния резерват. Той смяташе, че ако не надникнем там и не видим прословутите йеху, никога не ще имаме пълна представа за Уибробия. Ние с Лина се бяхме вече наслушали за тия интересни животни и с радост приехме предложението му.

Летяхме над уибробските равнини. Под нас вятърът люлееше ниви и ливади. Малки стада уибробпи и универзоо пасяха по тях. Универзоо, разтревожени от сянката на нашия вездеход, вдигаха към небето рогатите си камилски глави с тапирски хоботчета и размахва ха магарешки опашки, а черната им биволска козина лъщеше на слънцето. Малки уибробчета ги язدهха или ги хранеха с шоколад. Туктаме се виждаха и коне, но те се държаха настрана от останалите тревопасни.

Скоро в далечината се показаха няколко белоснежни планински върха, а след това и самите планини на Западния резерват. Шпик насочи вездехода към полите им. Там, сред гъста тропическа и субтропическа растителност, се откриваха прелестни полянки, изпъстрени с цветя и сладка папрат. Шпик дълго ни въртя над поляните, докато избра една от тях и спря вездехода на стотина метра над нея.

Изборът на Шпик не бе случаен, защото под нас се разкри любопитна гледка. Из тревата долу се движеха или клечаха някакви странни животни. Едни тичаха насам-натам и се суетяха без каквато и да е видима цел, други, наведени над убито животно, късаха с предните си лапи парчета месо и ги тъпчеха в устата си, трети просто висяха по клоните на околните дървета, крещяха с все сила и се замеряха с откъртени вейки. От поляната се вдигаше непоносима воня и ние трябваше да запушим носовете си с кърпички.

Все пак моят дълг на зоолог ме удържа на прозореца на вездехода и аз можах да разгледам подробно животните. Телата им бяха голи, покрити с белезникавожълта кожа. Опашки те нямаха, нито гриви и стояха изправени на задните си нозе, а с предните вършеха безобразията, за които споменах. Самките бяха по-ниски от самците, с по-гладка кожа и на главите им растяха дълги коси, но лицата им бяха безкосмени, докато коси те на самците бяха по-къси и много от тях имаха бради. Освен това самците бяха окосмени по гърдите, а някои и по гърба и това ги правеше още по-грозни. И мъжките, и женските животни имаха на предните и задните си лапи по пет пръста, снабдени

със здрави остри нокти — това им позволяваше да пълзят и скачат по дърветата с ловкостта на маймуни.

— Йеху — каза мистър Шпик зад гърба ми.

Трепнах. Значи, това бяха те... Спомних си, че нас с Лина няколко пъти ни бяха вземали за представители на тези отвратителни същества, и по гърба ми полазиха мравки. Едно ужасно подозрение, а може би и прозрение ме накара да се вгледам още по-внимателно в животните и, да си призная, бях много смутен. В същата минута на поляната се случи нещо, което усили смущението ми.

От гората изскочи тичешком един самец. Той се спря запъхтян и с крясък на дива радост вдигна дясната си длан нагоре. В шепата му блестяха няколко разноцветни лъскави камъчета.

Тутакси цялото стадо се струпва около него и на поляната настъпи тишина. Животните се бяха втренчили в лъскавите камъчета и не издаваха нито звук. Някои дишаха тежко и от устата им се бяха проточили отвратителни лиги, други почнаха да скимтят от завист, трети, отърсили се от хипнозата, вече протягаха лапи към камъчетата. Едва сега притежателят им се огледа уплашен, стисна шепата си и я скри зад гърба си. Но беше късно. Стадото нададе дружен рев и се хвърли върху него. В един миг щастливецът беше повален, стъпкан и полуразкъсан. И понеже камъчетата се пръснаха из тревата, и понеже всички се втурнаха да ги събират, настъпи всеобщо сбиване... Господи! Никога не бях виждал толкова алчни, свирепи и подли животни. Те се драцеха с дългите си мръсни нокти, хапеха се, късаха месата си с големите кучешки зъби, дебнеха се и си нанасяха удари в тила, като издаваха своя бяс с ръмжене и пронизителен вой. В сляпата си ярост някои забравяха дори за какво се бият и къде е противникът им и сами се удряха, скубеха си косите и си раздираха кожата.

Скоро повечето йеху бяха ранени и окървавени, а някои лежаха полумъртви на земята. Тези, които бяха успели да грабнат по някое камъче, се бяха скупчили, опрели гръб о гръб, и в гърлата им клокочеше предупредително ръмжене, защото останалите вече ги обграждаха. И кой знае дали всичко не би завършило с взаимно изтребление, ако от гората не бе се показал още един йеху.

Това беше едър и силен самец, надвишаващ значително своите състадници по ръст, с дълги космати ръце и величествена осанка. На главата си той имаше нещо като венец от палмови листа, в дясната си

ръка — жезъл от бедрена кост на голямо животно, а в лявата си длан, обърната нагоре — зелен кокосов орех, напомнящ по форма земното кълбо. Носът му беше сплескан, изглежда, от удар, с широки хищни ноздри, от устата му стърчаха кучешки зъби, дълги и жълти като на стар глиган. След него вървяха неколцина йеху от двата пола. Четирима мъжкарите носеха на рамо големи сопи и не спущаха очи от своя повелител. Двама-трима от останалите гризяха сурови мазни кокали, а тези, които нямаха кокал, от време на време успяваха да се проврат между нозете на мъжкарите със сопите и да лизнат кой петите, кой задника на венценосеца. Най-старателните, види се, му досаждаха и той ги ритваше понякога в зъбите. Впрочем така се отнасяше и с онези, които не бяха достатъчно старателни. Самките от своя страна безшумно и злобно се щипеха една друга и си дърпаха косите, като същевременно всяка от тях се мъчеше да докосне венценосеца с ръка или с бедро... Изобщо йеху от тази група се занимаваха с работи, неприсъщи на животните в тесния смисъл на думата.

Величественият самец, придружен от свитата си, се приближи до мястото на побоището и се спря. Няколко мига той се ориентираше в събитията. Сетне изрева, жезълът му се превърна в боздуган и той се втурна напред, като раздаваше удари наляво и надясно. Мъжкарите със сопите му помагаха. Останалите, като нямаха какво да лижат, участваха в предприятието с поощрителни викове.

Този път битката приключи в няколко секунди и мирът в стадото бе възстановен. То се отдръпна почтително по краищата на поляната, а по средата ѝ, без да изпуска жезъла от ръце, величественият самец броеше завладените камъчета. Той избра трички от по-дребните и ги пхна в ръцете на една от самките и на двама от лизачите. Другите изсипа в устата си, глътна ги с известно усилие и седна на един баобабов пън.

— Но той ще се задави — разтревожих се аз. — Тия камъни ще му разкъсат стомаха.

— Бъдете спокоен — отзова се Шпик. — Стомасите на тия животни са железни.

— Нима те се хранят с камъни? — попитах.

— О, не. Тоя приятел се бои да не му ги откраднат, докато спи... Искате ли да го разгледате по-отблизо?

Поколебах се. Лина попита дали стадото няма да ни разкъса, ако слезем от вездехода.

— Не, мадам — усмихна се Шпик. — От нас, уибробците, тия зверове се боят.

Това звучеше убедително. Шпик приземи вездехода. Жена ми остана все пак зад бронираните му стъкла, а ние с Шпик стъпихме на поляната.

Вонята беше страшна и аз усетих, че ми се повдига, но храбро последвах Шпик. Около нас се разнесе застрашително ръмжене. Шпик обаче излезе напред, огледа йеху, махна с опашка и всичко утихна. За всеки случай взех един камък в джоба си.

Запътихме се към едрия самец с жезъла. Йеху се бяха приближили и ни придружаваха, като ни разглеждаха с любопитство. Те подскачаха, кривяха се и гримасничеха, но се разстъпваха пред нас. Щом ни забеляза, самецът с жезъла стана от своя пън, пресрещна ни и се изпъна във войнишка стойка.

— Номерът на стадото? — произнесе повелително Шпик.

— Трийсет и пет нула две — каза самецът и се тупна по гърдите: — Водач Адолф Мванга Лопес Сауд.

Едва не припаднах. На всичко отгоре тия животни боравеха с членоразделна реч... Още по-силно се покрусих, когато най-близките от тях изведнъж се струпяха около мене и почнаха да ме душат изненадано и дружелюбно. Един йеху дори протегна ноктеста, облепена с мръсотии ръка да ме докосне и аз неволно отскочих назад.

— Не се бойте — каза Шпик. — Вие не им миришете на уибробец и това е събудило любопитството им.

Наистина аз не мириших на кон, но и нямах намерение да се оставя да ме пипат тия животни. Когато любопитният йеху посегна втори път да ме докосне, извадих камъка от джоба си и го чукнах по лапата. Йеху нададе вой. По-голямата част от стадото веднага се покатери по дърветата, други побягнаха, а водачът им изчезна в гората заедно със свитата си.

— Изплашихте ги — засмя се Шпик. — Стадо, какво да се прави. Стига да удариш един, за да побегнат всички.

Изведнъж вонята стана толкова гъста и ужасна, че почти загубих съзнание: йеху бяха наклеявали по клоните на дърветата и масово се

изпражняваха. Някои се опитваха да направят това върху главата ми и аз хукнах към вездехода, колкото ми крака държат...

Когато дойдох на себе си, вече бяхме във въздуха. Лина държеше под носа ми шишенце с амоняк. Посъвзех се и попитах Шпик защо не се избавят по някакъв начин от тия гнусни скотове, та да не мърсят въздуха на материка. Той обаче поклати глава и каза, че те им били необходими: със самото си съществуване те доказвали, че уибробците нямат нищо общо с тях, въпреки твърденията на някои психически непълноценни академици. Освен това в резервата при йеху бивали изпращани уибробци, уличени в антиуибробски замисли.

— Но как живеят тези уибробци сред йеху?

— А, те не живеят — прозя се Шпик.

— Йеху ги убиват?

— О, не — каза Шпик. — Йеху просто ги затрупват с мръсотии и онези издъхват.

Не може да се спори, че такъв начин на екзекуция е много удобен и не струва нищо на държавата, нали? Ето как икономично уибробците са разрешили един от най-насъщните си проблеми.

След посещението на Западния резерват ние се приземихме и няколко дена пътувахме по шосетата на Уибробия. Това ни улесни да допълним по-непосредствено знанията си върху нейния бит, нрави и религия. Ще разкажа само някои от по-интересните си впечатления.

Уибробците много обичат природата и ценят нейните красоти. При това те са я овладели и победили напълно. За това може да се съди например по отсъствието на каквито и да било животни и птици в населената част на страната, както и на домашни такива. Първите са изтребени, защото вдигали излишен шум, а вторите — поради тяхната безполезност. Особена грижа се полага за езерата и реките, дето се оттичат индустриалните и отходно-битови отпадъци — това се прави с цел да се оцветят по-модерно водите им. Съответно са променени и имената на реките. Така бившата Брилянтна река, една от най-дългите и пълноводни в Уибробия, сега се нарича Кемикъл ривър, някогашната Синя небесна панделка носи изразителното име Екскремент ривър и т.н. Поради тези причини речните води вече не се замърсяват от риба, а вода за пиене се добива чрез артезиански кладенци от две-три хиляди ярда дълбочина, на много места тревите имат интересен черно-кафяв колорит, аспержите — цвят на меден окис, а краставиците и марулите

миришат на сира и Стандарт ойл, както впрочем и уибробците, които ги потребяват.

Още по-сериозни грижи се полагат за въздуха. По време на пътуването ние с Лина често се удивявахме на едни чудновати съоръжения, пръснати из равнината. Това бяха високи пирамидални конструкции, които на върха си завършваха с нещо като фунии. Тези фунии бълваха във вишинето виолетови облаци дим и понякога изригваха с вулканичен тътен; изригнатото бавно падаше надолу във вид на рядка мъгла, ту възчерна, ту сребриста и изпускаща светкавици, и се стелеше над равнината и селищата.

Помислих отначало, че това са инсталации с военно значение, и забраних на Лина да задава въпроси, но сетне сам не издържах и попитах Шпик какво представляват тези инсталации.

— О, най-обикновени пулверизатори за дим, прах и неутринни отпадъци.

— Разбирам — казах. — Производството на съответно оръжие не може без това.

— Ние не произвеждаме оръжие — отвърна Шпик.

— Как тъй?

— Имаме си. Произвели сме достатъчно за война от всякакви мащаби.

— Но тогава защо са ви тия пулверизатори?

— Казах вече — за прах, дим и неутринни отпадъци.

— Но защо са ви в такъв случай прахът, димът и тъй нататък?

— За повдигане качеството на атмосферата на равнището на останалия прогрес — каза Шпик отегчен. — Какво чудно има в това? Засега твърдата радиация е само три пъти по-голяма от тази преди неутринната епоха, а ние се стремим да постигнем увеличение поне десет пъти.

Аз зяпнах, без да ща, и понеже дълго време не можех да си поема дъх, Шпик ме потупа по рамото:

— Хайде, мистър Драгойефф, не ставайте дете. Та коя цивилизована страна, кажете ми, би си позволила да диша обикновен въздух? Как ще обуздаем поне от части демографския взрив, ако ги няма инфарктите, левкемията, уродството, идиотизма и други полезни заболявания? И представяте ли си каква безработица би настъпила сред комисиите и комитетите по опазване на природата, сред

дипломатите, духовните пастири, социолозите и прочее, ако няма от какво да спасяват уибробчеството? Виждате, че тия съоръжения са ни нужни повече от зобта и фуража.

Това обяснение затвори устата ми. Най-сетне чух един разумен отговор на въпроси, които отдавна не ми даваха мира. И когато Шпик добави, че на някои места, дето не достигали гигантски пулверизатори, уибробци те носели със себе си малки джобни неутринни реакторчета без защитна изолация, аз вече не се учудих.

Направи ми впечатление също така добре развитото фермерство в тази страна. Освен на голямата механизация на стопанствата това се дължи и на голямото умение, с което се засаждат житните и тревни растения. Като казвам „засаждат“, аз не правя грешка, защото в Уибробия нивите не се засяват, а се засаждат. Този плодотворен метод, научно обоснован от Уибробската академия на науките, се дължи на една благодатна грешка на езика, която веднъж Вицегубернаторът мистър Ричард Фокс допуснал. Като се хвалел в частен разговор със своето хоби на градинар, той сбъркал, та казал „посадох райграс“, вместо „посях райграс“. Това се сметнало от присъстващите като знамение за велики промени в уибробското земеделие и само след два дена Парламентът гласувал „Закон за засаждане на житните и тревни растения“. От този ден фермерите почнали да садят не само райграса, но и ечемика, овеса, просото, маниоката, люцерната и прочее.

Отначало фермерите били малко затруднени наистина от новия закон, но в замяна на това законът разрешил блестящо един важен социален проблем, като създал работа на голям брой чиновници и сановници. За да ни демонстрира казаното, Шпик спря вездехода ни край една нива, дето в момента засаждаха сорго.

Нивата принадлежеше на двама братя по име Брет и Майкъл и беше отлично разорана от техния автоматичен безпилотен трактор. Сега братята бяха обесили по една торба соргово семе на вратовете си. На всяка полукрачка те се навеждаха, боцваха с показалец рохката пръст, пущаха в дупката семенце, а след това с един замах на опашката си го зариваха. Докато те работеха, двадесет души чиновници, по десет на всеки брат, вървяха след тях и наблюдаваха дали засаждането става по установения стандарт. По краищата на нивата пък стояха двадесет души сановници, които контролираха дейността на чиновниците, а над нивата кръжеше и един служебен вездеход. В него седяха петима

уибробци с накъдрени гриви и с пури в устата. Те пък контролираха контролърите.

— Така се сади соргото — каза Шпик и ни покани да продължим пътя си.

Има нещо общо между този земеделски метод и начина, по който уибробците строят своите жилищни и други сгради. За разлика от нас, европейците, уибробските строители не издигат сградата, а, така да се каже, я спущат. Те захващат да я строят от покрива. Най-напред те монтират дограмата, тоест вратите и прозорците, след това иззиждат стените и най-последно специални машини-къртици издълбават отдолу място за бетонните основи и мазета. Този метод се е наложил, защото вратите и прозорците, а също и покривът, както се изрази Шпик, били важни съставки на всяка сграда, а по-преди се случвало поради разсеяност сградата да остане без някоя от тия съставки.

Изказах мнение, че тази строителна технология е навярно много рационална, но доста мъчна и изисква тежък труд, какъвто е случаят и със саденето на соргото. Шпик обаче заяви, че главният уибробски национален девиз бил „колкото по-трудно, толкова по-добре“ и че неотклонното следване на тоя девиз било една от големите национални гордости на Уибробия. В противен случай, каза той, уибробецът не би почувствувал сладостта на земните блага.

Този философски коментар ми допадна и ме накара да се вгледам по-детайлно в уибробското всекидневие. Констатирах, че уибробците във всичко следват споменатия девиз. Те нищо не правят просто и нищо не постигат лесно. Така, ако пожелаят да си купят котка или универзоо, те няма да отидат в местния супермаркет, а ще пропътуват хиляди мили до най-далечния край на страната и ще се снабдят от тамошен супермаркет, който по нищо не се отличава от местния. Ако рече да посети съседа си, уибробецът ще обиколи по-напред целия град и тогава ще бутне портата му. По същата причина уибробците обичат да четат жълто-зелената книжка изправени на главата си или както се премятат по пода с най-голяма бързина и т.н. Що се отнася до уибробките, те дотам са проникнати от духа на девиза, че предпочитат да зачеват децата си в лявата пета и да ги раждат през дясното ухо — всеки може да си представи какъв дълъг и труден път преминава насцитурусът: по този начин децата се приобщават към уибробския главен девиз още преди да се родят.

Време е да кажем няколко думи и за религията на този странен народ. Както у повечето човешки народи, култът на дедите при уибробците е прераснал в култ на едно върховно и всесилно божество, наречено Уининим, по прякор Еднокопитни. За разлика от върховните божества на християнската, мохамеданската, израилтянската и прочее религии техният Уининим притежава не човешки, а конски образ. Работата е там, че уибробците, както вече бе отбелязано, вярват, че произхождат от конете и че единствено те, конете, по-точно скопените такива, могат да бъдат истински честни, непорочни и праведни — качества крайно необходими за всяко божество. Като се има пред вид какво участие фактически е взел Саваот в раждането на Исуса, прикривайки се лицемерно с гълъбови пера, или какъв живот е водил Буда, преди да го осени просветлението, то на уибробската конска религия не може да се отрече известна логика.

Въпреки единния им и неделим бог, уибробците се делят на две вероизповедания и съответно на две църкви — бичолюбци и копитолюбци — в зависимост от това, коя църква как ги причестява с тялото Уининимово. В противовес на човешките църкви уибробските се отличават с невероятна търпимост и досега нито веднъж не са се клали помежду си.

Имахме щастието да присъствуваме на религиозен обред в едно малко градче с около два милиона жители. Вездеходът ни спря на Чърчкуеър, т.е. на църковния площад, какъвто има във всяко населено място. Когато пристигнахме, паството вече се събираше, а църковните камбани изпълняваха кавалерийски марш.

Поради топлото време богослужението се извършваше в църковния двор под сянката на два огромни баобаба. Жреците на двете църкви, всеки застанал под своя баобаб, носеха дълги бели сутани, а вместо епитрахили имаха на вратовете си по един конски оглавник. Единият от тях размахваше едър конски крак с голямо копито на края, а другият плющеше с дълъг бич от конски жили, както правят говедарите, за да държат стадото вкуп. Между двата баобаба дремеше общият им тотем — стар и дръглив червеникав кон, какъвто е длъжно да поддържа всяко църковно настоятелство.

Двамата жреци държаха една и съща проповед, смисълът на която се изчерпваше със съобщението, че уибробците са смъртни и, значи, всеки трябва да мисли не за Тукашния, а за Отвъдния свят.

Привържениците на двете църкви най-напред коленичеха пред коня, като го наричаха „уининиме мили“, след това отиваха при своя жрец да получат причастие. Бичолюбците го получаваха по гърба, а копитолюбците по челото. Забелязах, че последните са повече от първите.

— Естествено — отзова се услужливо Шпик. — Копитото е играло в нашата история много по-съществена и благотворна роля.

Съгласих се. В същност с какво едно конско копито е по-лошо от магарешката опашка, на която генуезците са се кланяли векове наред под предлог, че е опашката на Исусовото магаре? С какво е по-лошо от християнския кръст? Тъй или инак копитото само рита, докато на кръста векове наред са разпъвали разбойниците и народите, за да ги наставят в истинската вяра.

Между впрочем и уибробските причастия не са за пренебрегване. Паството на двамата жреци се разотиваше със синьо-червени цицини по челата и съответно с кървави ивици по гърбовете и когато Шпик ни попита нас с Лина не бихме ли желали да се причестим, ние учтиво отказахме. Извиних се с това, че още не съм си избрал вероизповедание, а Лина просто врътна ръка край главата си и тръгна към вездехода. Странно ми се стори, че Шпик не се причести.

Църковният двор беше опустял и само конят-тотем бе останал на мястото си. Навел глава, той унило пощипваше изгорялата прашна тревица в нозете си. Домиля ми, защото си спомних нашия дръглив Дорчо, който едно време баща ми ме караше да дръгна с чесалото. Ще признаете освен това, че в коня има нещо трогателно и страшно наивно, особено ако се вземе под внимание неговата преданост към човека.

Посегнах и погалих коня-тотем по шията. Той обаче махна с глава, като да гонеше мухи, погледна ме и изпръхтя недоволено.

— Как си позволявате, сър? Не виждате ли, че съм свещен уининим?

Макар и много изненадан от това враждебно реагиране, аз можах да отвърна, че конете са били винаги моята слабост.

— Вашите слабости, сър, са си ваша работа — рече резонно свещеният кон. — С другите вие сте длъжен да се държите като възпитан уиб... не, не казвам уибробец. Не казвам това.

— По какво познахте, че не съм?

— Истинският уибробец никога не постъпва като вас — поклати глава конят. — Истинският уибробец ми се кланя наистина, но се гнуса да се допре до мене. Той е лицемер, сър.

— Но уибробците са искрени същества — защитих аз своето ново поданство.

— Ах, сър — рече тотемът. — Ох, сър! Римляните с тяхната римска доблест също са били искрени, но Лукиан е писал, че са искрени само в своите завещания.

Този кон ме смая истински, защото, като всеки научен работник, аз не бях и чувал за споменатия Лукиан.

— На тия животни — продължи да се оплаква конят — и през ум не им минава да ми хвърлят стиска сено. Те ме държат в ей оня обор там. — Той махна с глава към църквата със скулптурно копито на покрива. — А може ли да се намери нещо за ядене на един мраморен под? Какво расте върху мраморни плочи, кажете, сър, освен плесен, която и кучетата не вземат в уста?... Простете, мога ли да попитам кой и какъв сте вие, сър?

Не му отговорих, понеже Лина и Шпик ми махнаха от вездехода да побързам и като вдигнах прощално ръка, тръгнах си. Но конят измъкна от джоба ми моята носна кърпа, прибра я с меките си бърни и се опита да я сдъвче набързо.

— Какво правите, мили уининиме? — възкликнах аз.

Конят веднага изплю кърпата в краката ми и загубил гордия си вид, пророни една сълза.

— Ай'м сори, сър, ай'м сори — процвили извинително той и подви дясно коляно. — Аз пак откраднах, простете ми... Ах, сър, ох, сър, на какво ли не се научава един почтен кон в Уибробия?

Аз прибрах кърпата си и хукнах към вездехода. Зад себе си чух последните думи на коня тотем:

— Сбогом, сър, сбогом... И се пазете от тях. Пазете се, ви казвам, сър, вие не ги познавате...

Не можах да не се обърна още веднъж назад. Конят ме гледаше с големите си тъжни очи и климаше глава, като че изпращаше приятел на гробищата.

Тази история потвърди моето впечатление от Парада на уининимите в Лахгнег: конете в тая страна можеха да говорят, но се

въздържаха. Очевидно те резигнираха. Някаква странна тайна забулваше тяхното минало и аз се захлех да я разгадая.

Шпик, като се усмихваше почитателно, продиктува нещо на копчето на ръкавелата си и натисна копчетата на вездехода. Ние се издигнахме над двата баобаба, за да вземем курс към Уиброб сити. Нещастният тотем махаше отдолу с дясно копито, сякаш се прощаваше с живота си... Смешен тотем, не сте ли съгласни?

Беше 13 януари 1972 година. Само два дена ни дяляха от приема на Летящия остров и аз вече се питах дали ще имаме време да се приготвим, както следва, за Височайшата среща.

Привечер в далечината под нас заблестяха първите светлини на Уиброб сити. Очарован от прекрасната гледка на вечерната столица, аз побързах да забравя напътствието на свещения кон: „Пазете се, ви казвам, сър“...

Лина отиде в спалнята на вездехода, за да се преоблече, и след два часа се появи пред възхитените ни очи в най-елегантния си уибробски тоалет.

ГЛАВА СЕДМА

ПРИСТИГАНЕ В УИБРОБ СИТИ. АВТОРЪТ И ЖЕНА МУ СА ОЧАРОВАНИ ОТ СТОЛИЧНИЯ ЖИВОТ. ТЕ ПОЛУЧАВАТ ИНТЕРЕСНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕНИЯ И ДЪРЖАВЕН РЕД НА УИБРОБИЯ. ВЕЧЕРЯ В РЕЗИДЕНЦИЯТА НА ЛЕТЯЩИЯ ОСТРОВ, ДЕТО АВТОРЪТ И ЖЕНА МУ ИМАТ ЩАСТИЕТО ДА РАЗГОВАРЯТ С ТЕХНИ ПРЕВЪЗХОДИТЕЛСТВА ВИЦЕГУБЕРНАТОРИТЕ НА УИБРОБИЯ.

Преди да стигнем чертата на града, ние се приземихме и се насочихме към него по шосе № 287 — едно от шосетата, водещи към южните подстъпи на града. Не бива да се учудвате, уважаеми читателю, на големия номер на шосето, тъй като уибробската столица, както всичко в Уибробия, е грамадна: тя заема територия колкото България и има 92 милиона и 300 хиляди жители. Нашето приземяване ни позволи още с пристигането си да ѝ се полюбуваме отблизо.

Подстъпите на Уиброб сити от всички посоки представляват една система от цветни градини и зелени ливади. Системата служи за маскировка на друга система — от неутринно-ракетни бази, лазерни оръдия крепостен тип и хангари за бойни вездеходи, — чиято единствена задача, както ни уведоми нашият съпроводник Шпик, е да демонстрира мощното и неотразимо миролюбие на Уибробия. По тази причина, докато приближавахме големия град, ние с Лина имахме приятното чувство, че се разхождаме из кратера на Везувий малко преди гибелта на Помпей и Херкулан.

В столицата влязохме на бавен ход. Бяхме поразени от чистотата на роудите, стрийтите и авенютата, от височината на небостъргачите и облакодерите и особено от това, че скуеърите не бяха затревени и по тях никой не пасеше. Вместо това около скуеърите и по кръстопътищата имаше специални закрити зобарници, изградени от разноцветен мрамор според вида на храната, която съдържаха. За да не стават грешки, над зобарниците допълнително светеха неоновии надписи: „Шницели от кръмно цвекло“, „Бифтек от бяла ряпа“, „Лястовичи гнезда с плънка от булгур, варено сорго и печени аспержи“, „Сладки чукундурени пържоли“, „Зелен троскот със соус от маниока и маково семе“, „Витаминозен ечемик на зърна и прах“,

„Скроб и натурална къклица-смес“ и прочее. С прекрасното си външно оформление и с малахитовите корита за зоб вътре зобарниците бяха шедьоври на уибробската архитектура. Единственият им недостатък беше, в коритата имаше само булгур и троскот с маково семе. Мнозина столичани предпочитаха поради това да се напасат извън града, а тук идваха да си зобнат само маково семе, което има свойството да предизвиква сладки сънища и да придава сетивна реалност на мечтите. Шпик каза, че най-редовно го употребявали столичните поети, социолози и футуролози.

Столицата се слави с добрия си ред и изискани нрави. Тук например ние не видяхме масова любов на открито, така неудобна от гледище на уличното движение: тя се практикуваше в специални закрити помещения, наречени „Лупанарии на целомъдрието“. Не дотам естетичната гледка на уличните конкурси също липсва, защото те се извършват в подземните етажи на облакодерите, които носят хубавото спортно название „Кон кур рингс“ и са снабдени с редица помощни средства като железни палки, стилети, стоманени боксове и динени кори, увеличаващи ефективността на копитата, юмруците и ноктите. Най-странното от тези приспособления са динените кори, понеже в Уибробия дини не се отглеждат. Но Шпик ни обясни, че кори се внасят от Бробдингуйя. Самите бробдингуйци за същата цел предпочитали пачите яйца.

Изобщо Уиброб сити ни се хареса от пръв поглед. Особено приятно беше потресена Лина от столичната мода. Цялото облекло на уибробситчаните се състоеше от едни сандали и от едно екзотично фигово листо, прикриващо пъпа им — така те нямаха нужда, както провинциалите, да подчертават мъжката си мощ чрез неудобни тесни панталони, а и видът им беше съвсем класически. Тоалетът на столичните самки беше още по-скромен: освен сандалите те носеха и по едно парченце плат на лявото си ухо и на кутрето на десния крак. Такъв костюм, чисто символичен наистина, е много практичен, защото излиза евтино на мъжете им и осигурява целомъдрие на лявото им тъпанче. Оттам собствено и произтича уибробската поговорка: „Честна в ушите.“

— Виждаш ли? — рече жена ми, като гледаше със завист уибробситчанките, които развяваха опашки по Гърлс роуд. — Виждаш

ли какво носят хората тук? И мъжете им нищо не казват... А ти? Турчин с турчин!

Този коментар, произнесен на български, накара Шпик да се послуша и, изглежда, на него му направи впечатление думата „турчин“, тъй като ме попита какво значи тя. Казах му, че в моето бивше отечество така наричат съпрузите си онези жени, които обичат да вирят опашки.

— Но нали европейките нямат опашки? — учуди се Шпик.

Как да обясниш на един уибробец какво значи да вириш нещо, което нямаш? Тия същества приемат всяка дума толкова буквално, че ако кажеш например някому: „Я не ме занасяй“, той ще помисли, че те е блъснал, и ще ти се извини. Както впрочем и ние не бихме разбрали къде отива някоя уибробка, ако ни каже, че отива „да си напудри носа“.

Късно през нощта, след дълго пътуване из Уиброб сити, вездеходът ни спря пред „Уиброб Екселсиър Палас“ — най-личния хотел в столицата, в смисъл че е предназначен за лични гости на Техни Превъзходителства Вицегубернаторите. Един разпоредителен компютър, малка металическа кутийка, окачена на входа на хотела, ни оправи само за пет секунди. За толкова време той успя да ни опише математически, да ни регистрира в своята електронна памет и дори да направи стотина комплимент на жена ми, които отговаряха много точно на нейните физически данни. При това той стори само една грешка — нарече бенката до Лининия нос „прелестна мастилена точка“, но Лина, слава богу, недочу и това го спаси от скандал. Докато асансьорът ни изкачваше към 585-ия етаж, дето бяха апартаментите ни, електронният хотелиер изпълни в наша чест едно белканто хонорабиле, съчинено и композирано в момента.

Следващите два дена ние се готвехме за приема на Летящия остров. Един първостепенен гривар ондулира жена ми и художествено подряза моята опашка съгласно стандарта за опашки, предназначени да се махат пред Техни Превъзходителства. Снабдихме се и с ново официално облекло европейски тип.

Останалото извърши Шпик, Най-напред той ни инструктира относно церемонията на приема и ни даде наставления как да се държим в присъствието на Вицегубернаторите.

— С Техни Превъзходителства можете свободно да разговаряте за всичко — каза той, — но е нужно да запомните само три правила.

Първо, при представянето не ръкостискайте силно пръстите им, това се смята за недопустима фамилиарност. Второ, не се поддавайте на съблазънта да се обръщате към Тях в единствено число, както ще се обръщат Те към вас. Трето, когато им говорите, гледайте Ги в очите, и то без да мигате — в противен случай би възникнало подозрението, че таите непозволени мисли и намерения. Четвърто, имайте пред вид, че употребата на отрицателната частица „ноу“ в Тяхно присъствие представлява пряко нарушение на Конституцията и следователно използвайте само утвърдителната частица „йес“, придружена с неколккратно кимане; избягвайте условното наклонение на глаголите, тъй като за истинския уибробец всичко на тоя свят е категорично, ясно и несъмнено. Пето, не задавайте никога един и същи въпрос два пъти — това би означавало, че Техни Превъзходителства се изразяват мъгляво или приказват глупости, което е недопустимо по презумпция. Шесто, не кашляйте, не кихайте и не се озъртайте, защото това Ги стряска и Им внушава мрачни мисли. Седмо, по време на вечерята дръжте ръцете си над масата и избягвайте да посягате към ножа и вилицата. Осмо...

— Шпик, приятелю — прекъснах го аз. — Вие казахте, че правилата са само три.

— Да, но след това си спомних и другите — отвърна невъзмутимо Шпик. — Осмо, след като застанете пред тях, не си отупвайте коленете, понеже се дига прах. Толкоз.

След това един цял ден Шпик посвети на обществения и държавен ред на Уибробия, с цел да ни подготви по-добре за предстоящия разговор с Техни Превъзходителства. С нужното философско безстрастие той ни разказа това, което ще ви приведа по-долу.

Като социална структура единната и неделима уибробска нация се дели на шест групи или съсловия, строго разграничени по права и задължения. Първото съсловие образуват така наречените уокърмени, които имат високата и изключително изгодна привилегия да произвеждат всичко необходимо за себе си и за останалите пет съсловия. Второто съсловие се състои от низшите чиновници; третото — от средните; четвъртото — от полувисшите чиновници; петото — от висшите; шестото — от бизнесмените на Великата фирма, политическите босове, дженералите, сановниците и тям подобни.

Консумативната част от националния доход се разпределя справедливо, съобразно номера на съсловието, но в обратен ред, т.е. най-голяма е квотата на шестото съсловие и най-малка — на първото. Шпик ни обясни това със силно развитото етично чувство на уибробците. Първото съсловие консумира най-малко, понеже било неетично уибробец, който дава гощавка, да яде повече от гостите си; освен това усилената консумация и удобствата водят до затлъстяване и различни заболявания, а уокърмените трябва да са здрави, тъй като те имат и привилегията да доставят на държавата войници. Затова пък, вдъхновени все от етични съображения, четвъртото, петото и особено шестото съсловие не желят здравето си. Чрез смела и беззаветна консумация те се подлагат на подагра, диабет, мигрена, възпаление на черния дроб, нарушаване обмяната на веществата и други опасности, само и само да поощрят уибробската индустрия и земеделие и да премахнат от пазара излишъците, които биха предизвикали икономическа криза. Така те се жертвуват за благо на народа и осигуряват на Уибробия една разумна социална хармония.

За първенство в политическия живот на страната аспирират две големи асоциации — Лига на заднокопитните и Лига на преднокопитните. Тъй като обаче уибробците нямат предни копита, а само задни, то управлението винаги се намира в ръцете на Лигата на заднокопитните, разделена на подлиги, които се борят помежду си. Ето защо първата работа на всяка подлига, докопала властта, е да се разправи със своите сълигници от останалите подлиги.

Тези положения са намерили отражение в самата Уибробска конституция, съгласно която Уибробия е Свободно Демократическо Вицегубернаторство. Тя се управлява от трима Вицегубернатори и Парламент. Вицегубернаторите се самоизбират от името и в името на нацията и след това от своя страна избират Парламента, който се състои от две камари — Сенат и Народно събрание. В далечното минало в двете камари заседавали уибробци, но понеже това се оказало доста скъпо и неудобно от чисто техническо гледище, те били заменени постепенно — най-напред наполовина, а след това изцяло — от електронни кибери. Понастоящем тези кибер депутати се произвеждат от подфирмата „Уиброб Демократи Корпорейшън“ и всяка от подлигите на лигата може да се снабди с тях в неограничени количества, стига в изборното състезание да стигне първа до склада,

дето се продават. След избирането им кибердепутатите се програмират от споменатите по-горе избиратели. Интересна особеност на този акт е, че киберите посрещат своето програмиране с жертвоприношение на овца, т.е. с овации^[1]. Самото програмиране носи названието тронно слово или програмна реч. Министрите и другите висши администратори на Вицегубернаторството се назначават от Киберсената.

Мандатът на всеки парламент е едногодишен, с цел да се избягнат аварията сред киберите при по-продължителната им употреба въпреки стогодишната гаранция, с която се продават. Със същата цел мандатът на Вицегубернаторите трае петдесет години с право на самоизбиране до три пъти. Член първи, параграф първи, алинея първа от Уибробската конституция забранява на който и да е Вицегубернатор, независимо от пол, възраст и вероизповедание да напусне своя пост преди изтичането на мандата му — който наруши този член, се казва изрично в Конституцията, подлежи на смъртно наказание и вечен позор: вместо да бъде погребан с почести, той бива хвърлен на бунището. Последната мярка се прилага и в случай, че Вицегубернаторът почине преждевременно, защото, мотивира се Шпик, винаги е трудно да се установи дали покойникът е починал неволно или със зла умисъл. При всички случаи подобно прибързано напускане на поста се смята като лош пример за бъдещите поколения Вицегубернатори.

За да илюстрира по-нагледно тази особеност на Конституцията, Шпик ни разправи следната прискърбна история. Един Вицегубернатор от предишния екип умрял ненадейно 15 секунди преди определения му срок. Той бил изхвърлен зад градската стена на Уиброб сити (тогава още имало стени около столицата) и кучетата (тогава още имало кучета) му видели работата на бърза ръка. Две години по-късно един от придворните историци, чиято главна задача е да поддържат и повишават реномето на Вицегубернаторството, открил трагическа грешка: възшествието на опозореното Превъзходителство било отбелязано в протоколите само с деня на самоизбора, но не и с часа, минутите и секундите, т.е. твърде неточно. В същност Превъзходителството починало не 15 секунди *преди*, а 15 секунди *след* изтичането на мандата му, което го оневинявало напълно. Сегашните Вицегубернатори, по онова време още млади и сантиментални, били

потресени. По тяхно нареждане жителите на Уиброб сити се хвърлили да търсят останки от покойника на сто мили околоръст столицата, но след двегодишни усилия намерили само едно кокалче от двупръста ръка. Учените дълго спорили дали кокалчето е автентично и дали буницата са добре преровени, докато се намесил народът, който с умиление доказал, че само кокалче от такава яка ръка, каквато имал обезчестеният Вицегубернатор, не би могло да бъде сдъвкано дори от гладни кучета.

Кокалчето било признато за автентично. Понеже воняло, то било положено в оловен ковчег и погребано със салюти при звуците на траурни кеманета. На другия ден младите Вицегуберна гори издали едикт за проверка на вицегубернаторските мандати. Оттогава проверката се нарича „джоинизация“, по името на невинно опозорения Вицегубернатор Джон, и се извършва най-малко от трима историци и двадесет експерт графолози.

— Мисля, че това ви е достатъчно — рече Шпик привечер. — Време е да вървим.

И действително беше време, защото бе настъпил двадесетият час на 15 януари 1972 година. Една дата и един час, които ще останат паметни в моята скромна биография.

Качихме се на нашия въздуход-лимузина и поехме из булевардите и авенютата на Уиброб сити. Не след дълго въздуходът се откъсна от Земята и полетя. Аз се уплаших. Знаех, че полетите над Уиброб сити са забранени, и очаквах всеки миг да бъдем свалени от въздушната полиция. Шпик обаче, като се потупа по джоба, каза, че имаме разрешение да долетим до Летящия остров.

Ние продължавахме да се възнасяме с изключителна бързина. След половин час светлините на уибробската столица изчезнаха, понеже пресякохме първия облачен пласт. След това пресякохме още три пласта и точно в 20,30 часа кацнахме на острова, осветен от лъчите на залязващото слънце...

Тук, уважаеми читателю, е нужно едно малко обяснение, без което не бихме разбрали нито предишните, нито следващите мои описания и отчети.

Резиденцията на Уибробското вицегубернаторство наистина се помещава на споменатия остров. Островът лети, по-скоро планира, на тридесет мили над Уиброб сити и дори при слънчево време едва се

забелязва от Земята, Той има формата на правилен кръг с диаметър седем хиляди осемстотин тридесет и седем ярда, или приблизително четири и половина мили; следователно неговата повърхност се равнява на десет хиляди акра. Дебелината на острова е триста ярда, а за основа му служи една диамантена плоча от двеста ярда в отвесен разрез. С долната си плоскост тази плоча винаги е обърната към Земята. Дълбоко в сърцевината на острова се помещава огромен магнит, чието положение се мени с помощта на електронна техника; като манипулират с този магнит и използват взаимодействието му с магнитните полета около земното кълбо, островитяните насочват острова надолу, нагоре или по хоризонталите на въздушното пространство, отдето иде и прозвището му Летящ.

Островът съчетава в себе си всички релефи, климати, флори и фауни на Уибробия, така че живеещите върху него не чувствуват липсата на самата Уибробия. Приятното състояние на полутегловност крепи и подхранва техния вроден демократизъм, от една страна; от друга — продължителното пребиваване в стратосферни условия е повлияло върху дишането и говора им и те се разбират много по-лесно с Вицегубернаторите на Бробдингуйя, които живеят при същите условия, отколкото със своите компатриоти. Това не им пречи, естествено, да се чувствуват уибробци до мозъка на костите си.

Самата Резиденция се издига в центъра на острова сред голям и сенчест баобабов парк. Три високи кули — по една за всеки Вицегубернатор — й придават възвишен вид. Най-горните площадки на кулите се намират винаги в безвъздушното космическо пространство и представляват добре уредени обсерватории; оттам с помощта на мощни електронни телескопи Техни Превъзходителства се допитват до звездите, когато трябва да решат някой важен държавен въпрос; оттам те поддържат и по-непосредствен контакт с живота и тежненията на своите поданици. Вляво от Резиденцията се намира сградата на Парламента, вдясно тази на Академията на науките, а отзад — казармите на две дивизии, една армейска и една полицейска, които подпомагат правилното функциониране на Парламента и на Академията.

И тъй, ние кацнахме на Летящия остров. Мистър Шпик представи разрешителното ни на стражата и тържествено ескортирани от няколко танкетки и две самоходни оръдия с близък радиус на

действие, ние се отправихме пешком към парадния вход на Резиденцията. Тук бяхме посрещнати от двама церемонимайстери, окичени с орхидеи и ръчни лазели, и бяхме въведени в Залата за очакване. Церемонимайстерите ни сложиха да седнем на три стола с лице един към друг и ни казаха да не мърдаме много.

Тук ни споходи и първата изненада. Колкото и да се стараех да не се оглеждам, още в първата минута аз зърнах няколко дребни животинки, които тичаха по мраморния под на залата в различни посоки. Помислих отначало, че в Резиденцията се въдят лалугери или плъхове, но една от животинките мина само на няколко метра от нас и аз едва не ахнах...

Животинките не бяха животинки. Това бяха просто съвсем дребни човечета, истински, без гриви и опашки. Не сънувах, честна дума, тъй като чувах трополенето им по мрамора, а едно от тях ни хвърли надменен поглед и изписка нещо, което не разбрах. Тези човечета бяха високи не повече от четири-пет дюйма, което прави 10–12 сантиметра, и бяха костюмирани твърде оригинално: на главата си носеха големи чалми, подобни на чалмата на Малкия Мук и украсени с пъстри перца; облечени бяха в ярко цветни зелени, сини или червени долами, общити със сърма, и в широки шалвари; на нозете си имаха сребърни или златни ботушки. Всички те ситнеха важно или тичкаха с угрижен вид, а под мишка носеха микроскопични чанти и папки.

Попитах с поглед Шпик какви са тези същества и той отвърна шепнешком:

— Съветници на Техни Превъзходителства.

— Но това са същински лилипути — възкликнах тихо аз.

— Не сте далеч от истината — пошепна ми Шпик. — Спомнете си книгите във втората читалня на Лахгнегската библиотека. Вие и тогава произнесохте думата лилипут... Отде ви е известна?

Не можах да му отговоря, а хванах ръката на жена си, която посягаше да улови едно от човечетата с намерение да го разгледа поотблизо. Пошушнах ѝ, че подобна постъпка може да ни навлече неприятности, понеже колкото по-малък е човек, толкова по-самолюбив, обидчив и отмъстителен.

Между това край нас минаха и неколцина уибробци, с нормален ръст, разбира се, в черни официални костюми и папионки на белите ризи. На левия си лакът те бяха преметнали по една салфетка и аз

реших, че са навярно келнери, но цилиндрите, които носеха на главите си, ме накараха да се усъмня в това. И наистина Шпик ми пошепна, че това са министрите на Техни Превъзходителства.

— Но защо им са салфетките? — попитах.

— Шшшт! — отвърна Шпик, тъй като един от церемонимайстерите ни погледна накриво.

Временно трябваше да обуздая любопитството си, което, да си призная, е главният ми недостатък и често ме е натиквало в трудни ситуации. Веднъж например, малко след като се оженихме с Лина, майка ѝ ни дойде на гости от Ловеч и аз ги чух да си приказват в кухнята. Любопитството ме накара да се ослушам. „Как ще живееш, майка, с тоя селяндур — казваше тъща ми. — Та той няма никакви маниери. У дома като бяхте, никога не си изтриваше краката в бърсалката, просто ни похаби пода.“ Жена ми обаче, за нейна чест, отвърна така: „Ух, мамо, и ти! Не трябва да сме толкова придирчиви, има и по-големи простаци от него.“ Когато влязох в кухнята, Лина се хвърли на шията ми и попита защо съм се забавил толкова в института, било ѝ домъчняло вече за мене, а тъща ми ме укори с мила усмивка, дето не им гостувам по-често в Ловеч. Хлъцнах, препънах се и съборих тенджерата с манджата на пода... Друг път, още млад неопитен зоолог, полюбопитствувах как ли ще реагира лъвът, ако си пхна ръката в клетката му. После се лекувах цели три месеца, но проклетото си любопитство не можах да излекувам...

Удар на гонг прекъсна размишленията ми. От една двукрила врата излезе Главният церемонимайстер фелдадмирал мистър Керийк, както го нарече Шпик, и с учтив жест ни покани да влезем. Щом стигнахме до вратата, Шпик падна на колене и запълзя. Ние с Лина последвахме примера му. Като видяхме, че се изправя, изправихме се и ние и така се намерихме пред лицето на тримата Вицегубернатори на Уибробия.

Това бяха трима старци във фракове, на преклонна възраст, заобиколени от дванайсет министри и цял рояк миниатюрни съветници. Старците се усмихваха с еднаква благосклонна усмивка, която откриваше великолепните им изкуствени зъби, но аз ги различих веднага по техните характерни белези: мистър Хари Хууф, умният, имаше на челото си голяма интелектуална подутина; мистър Ричард Фокс, хитрият и съобразителен, беше по-дребен на ръст, слаб, с

чувствен нос; мистър Черитъбъл Хорсхед беше дебел сангвиник, с разногледни сини очи, едното от които бе вперено надолу в знак на скромност, а другото нагоре в знак на благочестие. И тримата имаха големи кръгли обувки, скриващи мощни копита, окапали гриви и проскубани опашки. Сред своите съветници те изглеждаха величествени.

Мистър Кериък ни представи церемониално, но Негово Превъзходителство Хари Хууф го отстрани безцеремонно и като ни потупа демократично по раменете, рече, че сме техни приятели и можем да ги наричаме за по-кратко с инициалите им или дори с малките имена. Това много ме облекчи, понеже големите имена на Техни Превъзходителства в превод на български не ми звучаха твърде почтително и аз се чудех как ще ги произнеса. Помислете сами, драги читателю, как ще се почувствувате, ако трябва да наричате трима уважавани хора с прозвищата мистър Копито, мистър Лисица и мистър Конска глава... Моля ви се!

Бяха ни представени и министрите, но имената им не можах да запомня. Запомних само имената на главните съветници, мистърите Релдресер, Флипнап и Болголам. Техните, пък и другите съветнишки имена бяха толкова странни, колкото и външният вид на самите съветници. За да се ръкуваме с тях, трябваше да се наведем до пода и да им подадем кутретата си, които те докоснаха със своите длани.

След тази церемония, предвождани от фелдадмирала на мистър Кериък, блестящ в своята бяла униформа от несъществуващия уибробски флот, всички минахме в трапезарията. Направи ми впечатление, че при тази маневра всеки от Вицегубернаторите взе своя главен съветник и го мушна в горното джобче на фрака си тъй, че оттам да се подава само главичката му.

Насядахме около голяма кръгла маса. На вечерята освен ние с Лина и Шпик присъстваха двама млади академици, току-що произведени в сан, двама кибер депутати, няколко дами с неизвестно предназначение, министрите и съветниците. Впрочем главните съветници през цялото време останаха в джобчетата на Вицегубернаторите, а министрите така и не седнаха да се хранят. Отначало те застанаха зад своите владетели, по четирима министри на всяко Превъзходителство, а след това отупаха масите със салфетките и почнаха да поднасят гозбите и да наливат чашите. Понякога те се

спираха да избършат лигите от устата на някой от тримата старци. Всички тези операции се ръководеха от Главния министър.

Като забеляза недоумението ми, Шпик побърза да ми пошушне, че всичко е ол райт, понеже според Конституцията Министерският съвет отговарял на първо място за здравето на Техни Превъзходителства, а след това и за всичко друго в страната.

— За всичко? — усъмних се аз. — А за какво отговарят тогава Техни Превъзходителства?

— За Себе си и за славата на Уибробия.

— Пред кого?

— Пред Себе си и пред Историята.

Тези отговори ме задоволиха и вниманието ми се прехвърли за миг към кибердепутатите, седнали наблизко. Техните функции не се нуждаеха от въпроси. Те представляваха просто два металически сандъка, малко по-големи от нашия хотелиерски компютър, но снабдени с дуралуминиеви ръце и крака, за да могат самостоятелно да се придвижват. Естествено, те не се и докоснаха до ястията, а се зареждаха с енергия от един електрически акумулатор, поставен на тяхно разположение. Понеже двата кибера непрекъснато надаваха някакви одобрителни викове и пречеха на разговора, мистър Ричард Фокс бе принуден да ги заплаши, че ще им измъкне щепселите от акумулатора. Той им каза да си пазят енергията за заседанията на Парламента и те млъкнаха.

Заслужава да се кажат и две думи за самата вечеря. Тя започна с ордьовър от сорго, маниока и стиска свеж пелин за отваряне на апетита; първото блюдо се състоеше от полусварен булгур, поръсен с масло от рапица. Тази скромност на Вицегубернаторските вкусове нас с жена ми ни изпълни с уважение, но и със страх, че ще си останем гладни. Каква беше радостта ни обаче, когато дванайсетте министри начело с Главния внесоха на плещите си една грамадна калайдисана тава, върху която изпущаше пара цяло печено универзоо. Последното се оказа напълнено с десет агнета-сугарета, агнетата — с пилета, а пилетата — с ориз и дреболии. Не по-малко приятна изненада бяха бутилките с първокласни вина, които също се появиха напук на сухия уибробски режим.

Само този от вас, драги читатели, който поне един месец в живота си се е хранил с трева и ечемик, може да си представи какъв

пир беше това за нас с жена ми. Измъчени от вегетариано-суровоядската диета, ние се натъпкахме до гуша, без да помислим колко вредно е това за здравето. Но оживяхме и дори не се поболяхме.

Скоро от плънките не остана нищо, а от самото универзоо се съхраниха само бедрените кости, които бяха предоставени на министрите за доизглозгване. Техни Превъзходителства лъщяха от пот и се оригнаха благодушно. Дамите с неизвестно предназначение и академиците бършеха пръсти в опашките си според народния уибробски обичай. Същото направихме и ние с Лина.

Дълбоко благодарен за чудесната вечеря, аз се почувствувах задължен да сторя комплимент на Техни Превъзходителства и се обърнах към мистър Хари Хууф. Аз го запитах дали всеки ден те са принудени да изяждат по едно пълнено универзоо и отде намират сили при това положение да управляват една такава грамадна страна с тримилиардно население. Мистър Хууф наведе ухо към горното джобче на фрака си, дето стърчеше главичката на мистър Релдресер, и така ми отговори:

— Добри принципи и добри помощници, мистър Драгойефф. Това е всичко.

На въпроса ми, кои принципи се смятат за добри в Уибробия, Негово Превъзходителство, след като се посъветва отново, обясни, че добри са онези принципи, които удължават живота, както и времетраенето на тяхното вицегубернаторствуване. Принципите, допълни той, трябва да са гъвкави и достатъчно разтегливи, та да не се късат. Затова пък компромисите, служещи на същата цел, трябва да са железни.

— В какъв смисъл? — учудих се аз.

— В прекия — намеси се мистър Черитъбъл Хорсхед и поглади двойната си брадичка. — Щом се стигне до компромис, употребата на палки, лазери, танкетки и други железни предмети е неизбежна, уви. Разбира се, и небесната помощ на Уининим Еднокопитни — добави той, като впери в тавана този път и двете си очи.

Мистър Ричард Фокс веднага побърза да го допълни колегиално, че все пак най-важното в управлението били добре подобрите помощници. Когато запитах как става този подбор, мистър Фокс вместо отговор спря взорите си на Главния министър.

— Мистър Елиът! — извика той.

Министърът бързо изтри ръце и се изправи.

— Мистър Елиът, але, хоп! — щракна с двата си пръста Негово Превъзходителство.

Както си стоеше, мистър Елиът внезапно подскочи и се превъртя два пъти във въздуха, като падна отново на нозете си. Това беше великолепно двойно салтомортале. Всички изръкопляскаха. Аз направих комплимент на министъра за неговото удивително изкуство, на който той отвърна скромно, но не без известна гордост:

— О, не си струва, мистър европеецо, наистина не си струва. Всъщност това е моята първична и основна професия.

— Салтото? — уточних аз.

— О, йес. До миналата година аз бях звездата на „Юнайтид Циркс ъв Уибробия“... Но съм позагубил форма. Между моите колеги има и по-добри от мене — рече Главният министър с усмивка.

— Нима и вашите колеги са били звезди? — попитах.

Тук отново се намеси Хари Хууф. Той любезно ни осведоми, че по закон подборът на всички по-важни длъжностни лица в държавата, с изключение на самите Вицегубернатори, става само измежду цирковите артисти и служители. Щом се оваканти някой пост, една комисия от сановници, също бивши артисти и следователно сведущи по въпроса уибробци, тръгва да обикаля цирковете. Тя внимателно и обективно проучва артистите на самата арена, без да пренебрегва при това и конферансиетата, менажерите, авторите на репризи и прочее, и така избира нужното лице. Разбира се, специалността на избрания трябва да съответствува на спецификата на държавния пост: например за министри на благоденствието и за стопански експерти от по-висок ранг се предпочитат илюзионистите; акробатите и въжеиграчите се назначават обикновено на министерски, дипломатически и други политически постове; съдиите, прокурорите и Грейтполисмените се подбират измежду менажерите и „момчетата за всичко“; за разпоредители с духовната дейност на нацията подхождат много добре клоуните, звероукротителите и други такива. Най-много се ценят обаче майсторите на двойното салто, понеже те, както каза мистър Хари Хууф, винаги падат на краката си. Такива уибробци имат свойството да остават на служба при всички Вицегубернаторства и със своята незаменимост да олицетворяват непоклатимостта и великите традиции на уибробската демокрация.

Роб на своето любопитство, аз попитах още дали освен професионалните качества на артистите се вземат под внимание и техните нравствени достойнства. На това и тримата Вицегубернатори, със свойствената им уибробска искреност, заявиха единогласно, че през цялото време на своето пребиваване върху Летящия остров те нито веднъж не са назначили достоен уибробец на държавна длъжност. Ако някой път, въпреки тяхната бдителност, това се е случвало, то може да се обясни само с грешка или с предателството на някой министър. Достойните уибробци, казваха те, само биха пречили в работите на управлението.

— А вашите съветници, и те ли са артисти? — поинтересувах се аз.

— О, не. Те се раждат такива, каквито ги виждате. Те са представители на една стара раса, появила се далеч преди да се появи самото уибробчество. Те нито растат, нито се смаяват и ако не ги лишите насилствено от живот, не умират. Голямото им преимущество пред уибробците е, че можем винаги да си ги носим в малките джобчета.

При тия думи мистърите Релдресер, Флипнап и Болголам усмихнато наклониха чалмички в знак на потвърждение.

Преминахме след това в залата за пушене и следвечерни коняци. На път за там Техни Превъзходителства устроиша една весела колективна игра. Те заповядаха да се съберат всички съветници от Резиденцията, на брой около петстотин, а мистърите Релдресер, Флипнап и Болголам да ги построят в дващест и пет редици, по дващест в редица, и сами да възглавят колоната. Техни Превъзходителства застанаха в позата на Родопски колос, всички гости се наредихме зад тях в същата поза и лилипутската дружина, като удари крак, мина под чаталите ни в церемониален марш под звуците на микро флейти и барабани.

Боже мой, какви щастливи усмивки грееха на лицата на Техни Превъзходителства! Аз самият, макар да разбирах, че всичко това е само една Височайша шега, се усетих великан и се поизпъчих. И докато малките човечета минаваха между нозете ми, аз не можах да удържа гордото си чувство на превъзходство, което ме напъваше отвътре. Аз мръднах с крак и първите няколко редици дефилаторчета се разлетяха на всички страни. Моята остроумна постъпка предизвика

всеобщо одобрение и бурен смях. В този миг аз израснах в собствените си очи и разбрах защо Техни Превъзходителства са така привързани към своите съветници.

В залата за пушене свиреше оркестър от тимпани, саксофони и кеманета. Изпълняваха се предимно кавалерийски религиозни маршове. Техни Превъзходителства незабавно бяха заобиколени от блестяща тълпа гости и придворни, сред които се чуваха приветствени цвиления и нетърпелив тропот на копита. Развяваха се разкошни вирнати опашки, мъжки и женски, и на всички лица бе изписана готовност за себеотдаване.

По време на това мило тържество Вицегубернаторите намериха възможност да отделят още малко внимание на нас с жена ми. Те ни запитаха как се чувствуваме като уибробски поданици... Въпросът им беше повече от излишен, защото — какво може да отговори човек, когато държавни глави го питат как се чувствува като техен поданик, освен че се чувствува ол райт? Но Техни Превъзходителства бяха поласкани:

— Виждам, че Уибробия ви се харесва и ще имате добро бъдеще у нас — каза мистър Хари Хууф с благосклонна усмивка.

Аз се поклоних и запитах как се е стигнало до този просперитет и до това управленческо великолепие. Беше ми отговорено, че уибробците са нация, която умее да се учи от историята, а лично Техни Превъзходителства поддържат с нея непрекъснат контакт. Като видяха, че не всичко в този отговор ни е ясно, Вицегубернаторите се допитаха до своите съветници и ни поканиха да присъствуваме на един сеанс в Академията на науките, който щял да ни демонстрира най-дълбоките корени на тяхната политическа мъдрост. Сеансът бе назначен за следващия ден.

Нашата аудиенция свърши. Техни Превъзходителства се оттеглиха в покоите си. При излизането им в тяхна чест бе заклана една овца, тъй като поради своето двупръстие и липса на длани уибробците не могат да ръкопляскаат.

Придружени от Шпик, ние се отправихме към нашия вездеход, но пътят ни бе преграден от тълпа придворни уибробци и уибробки, техни приближени и приближени на приближените. Всички те ни подаваха ръце, приветстваха ни с пронизително цвилене и за да

засвидетелствуват своята готовност за любов и услуги, заклаха пред очите ни три-четири овце^[2]. Едва си пробихме път.

Когато започнахме да се спущаме към Земята и от прозорчето на нашата лимузина ни лъхна меката прохлада на уибробската нощ, Шпик ни обясни, че повторната покана на Техни Превъзходителства превъзхождаше и най-смелите му надежди. Тази покана означавала нещо, което нито един уибробец досега не е успял да постигне.

— Шпик — пошегувах се аз. — Внимавай, ще ни блъснеш в някой облак.

Но Шпик нямаше желание да се шегува. Той само сложи ръка на гърдите си и ме увери в своята безкрайна преданост.

[1] За целта до зданието на Уибробския парламент е изградена кошара, дето обитават няколко овце и един овен — единствените в Уибробия. — Б. а. ↑

[2] Заклаха пред очите ни... — виж в речника значението на латинската дума *ovatio*. — Б. а. ↑

ГЛАВА ОСМА

ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА БЕСЕДАТА С ТЕХНИ ПРЕВЪЗХОДИТЕЛСТВА. АВТОРЪТ ЗАЩИЩАВА ЕНЕРГИЧНО ЧЕСТТА НА ЕВРОПА И НА ЧОВЕЧЕСТВОТО, СЛЕД КОЕТО ТОЙ И ЖЕНА МУ ПРИСЪСТВУВАТ НА УДИВИТЕЛЕН СЕАНС В УИБРОБСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ.

В 11 часа вечерта на другия ден ние бяхме отново на Летящия остров. Да си призная, нашата визита в такава късна доба ме изпълни с тревожни предчувствия, но Шпик каза, че сеансът, на който сме поканени, не може да се състои преди полунощ. На другите ми въпроси той отвърна с мълчалива загадъчна усмивка. Очевидно очакваше ни ново щастие.

Този път тримата Вицегубернатори ни приеха с още по-очарователна непринуденост. Те дори ни запретиха да препълзим разстоянието до тях и направиха комплимент на Лина за коафюрата на нейната грива.

До полунощ имаше още цял час. Техни Превъзходителства ни поканиха да седнем до една старинна камина, нагостиха ни с различни видове солен и захаросан зоб и се заинтересуваха как върви животът на петте човешки материка. Това ме смая, понеже уибробската география, с която Шпик ни бе запознал отдавна, ми беше добре известна. Мистър Ричард Фокс обаче се разсмя тъй, че челюстите му едва не изпаднаха от устата и с подмигване ме потупа по рамото: тая география била предназначена за масова консумация, но би било смешно един добър политик да се придържа към нея.

— Какво искаш, мистър Драгойефф — рече той, като се прислушваше към горното си джобче, — да вярваме заедно с тълпата, че Уибробия е единственият материк на Земята? О, Диа, Уининиме Еднокопитни!... Да, да, седем небесни сфери и всички те се въртят около нас, уибробците, и звездичките, монтирани там, светят само за нас, и крилати кончета пеят осанна на Уининим, и още някоя и друга година цялата тази панорама, окъпана в мед и масло и поръсена с манна небесна, ще се приземи в Уибробия... Ха-ха-ха-ха! — Той едва задържа челюстите си и се наведе доверително към нас: — Шейсет

години седим ние на нашия Летящ остров, мисис енд мистър Драгойефф, и ако е рекъл Уининим, ще поседим още. От цялата наша география и космология това е единствената реалност, за която държим... Ох, и как държим само, как държим!

Мистър Фокс дори скръцна със зъби, но като видя, че това ни стресна, отново се разсмя. Мистърите Хари Хууф и Черитъбъл Хорсхед го придружиха, като се държаха за коремите. После един от Тях, мисля, че беше мистър Хууф, каза да оставим глупостите настрана и да Им разкажем как се чувствува добрата стара Европа. Казах, че се чувствува отлично. Понеже тримата старци явно не ми повярваха, добавих, че вече тридесет години на нашия роден материк няма война.

— Наистина ли? — плесна ръце мистър Хорсхед. — Че какво има там в такъв случай? О, разбирам, и вас ви е изоставил Уининим...

Той беше много разочарован, а другите двама въздъхнаха и поклатиха глави. За да спася честта на Европа, аз побързах да ги уверя, че макар да няма война, материкът е осеян много добре с ракетни бази, свръхзвукови летища и лазерни инсталации, и се заклек, че последните съвсем не служат за опериране на апендикси. Това подобри настроението на Техни Превъзходителства и те направиха изявление, че в същност добрият мир не може да бъде друг освен добре въоръжен мир. Две съветничета веднага записаха изявлението и го отнесоха на средствата за информация.

Възрадвам от своя успех и за да възвелича още повече човечеството пред Височайшите събеседници, аз им изброих всички локални войни и войнички, външни и вътрешни, които са се водили и, слава богу, още се водят след Втората световна война по другите континенти, и видях как очите на Техни Превъзходителства пламнаха от нескрита завист. А когато уточних, че за повечето от тези войни и войнички трябва да благодарим на Великата Задокеанска Демокрация, те единодушно извикаха, че винаги са се надявали на Демокрацията и най-вече на Задокеанската.

— А на колко възлизат жертвите от тези войнички? — заинтересува се благочестивият мистър Хорсхед.

— О, дребна работа — казах аз скромно. — Още не сме ги преброили, но може да има пет-шест милиона. А възможно е да са и седем-осем или девет-десет... Мирна епоха, какво да се прави!

— Ах — въздъхна мистър Хууф, — десет милиона, казваш? Нека да са пет, кой ви ги дава? Ами ние какво да кажем при това проклето неутриново равновесие, което ни е вързало ръцете? Бробдингуйя продължава да си съществува, уви, и ние, изглежда, така и ще си умрем, без да се изявим като велики стратегии и пълководци.

Попитах защо враждуват с бробдингуйците, когато принадлежат с тях към едно и също племе и материкът е разделен по равно между двете държави. Тримата старци се спогледаха и се усмихнаха снизходително.

— Ас кого според тебе да враждуваме, когато на нашия материк няма друга държава? — каза мистър Ричард Фокс. — Изборът ни, естествено, щеше да е по-богат, ако се бяхме оставили човечеството да ни открие... Но на такъв риск не можем да се решим. Ноу, мистър Драгойефф, не можем, уви.

Аз казах „йес“ и кимнах няколко пъти, както ме беше съветвал Шпик, но все пак намекнах, че един контакт с човешкия род ще бъде може би полезен за световната търговия. Техни Превъзходителства обаче останаха непреклонни. Принципът „никакви контакти“ бил у тях традиционен и началото на тази традиция било поставено не от друг, а от един европеец, някой си Лемюел, още преди два и половина века. Този Лемюел разпространил такива сведения за Европа и за човечеството, че оттогава на нито един нормален уибробец не му минавало и през ум да пожелае контакти.

Дълбоко загрижен за доброто име на човешкия род, аз напомних на Техни Превъзходителства, че този Лемюел е бил в края на краищата екзекутиран от уибробците, и изказах предположението, че човешкият род също не би му простил, защото той, изглежда, е бил мизантроп и клеветник. След това аз положих много усилия, за да опиша Европа и света в най-благоприятни краски и напълно безпристрастно. Аз уверих благородните си събеседници, че от времето на оня Лемюел човечеството е изминало блестящ и славен път на материален и морален възход, който по нищо не отстъпва на уибробския. Вярно е, продължих аз с нужната обективност, че през това време крушите, убийците, развратниците, властолюбците, продажниците, рушветчиите, клеветниците, грабителите, гамените, тираните, шарлатаните и прочее не са намалели и дори са се появили някои нови модификации на престъпността, като например мафиозите, ку-клус-

клановците, дзаофаните, гангстерите, морфинистите, сутенъорите, фашистите и тъй нататък, но всичко това, казах, е естествено, понеже човечеството се е увеличило неколkokратно и също толкова са се увеличили неговите потребности и душевни богатства. Що се отнася до материалния напредък, той е още по-несъмнен: за да се убедим в това, достатъчно е да сравним гюлетата и кремъклийките от времето на онзи Лемюел с всестранното и съвършено въоръжение на съвременния човешки свят.

Стори ми се, че след тази моя защитна реч Техни Превъзходителства се разколебаха в своя уибробски изолационизъм и ако някога контактите с Уибробия все пак се осъществят, аз много бих се гордял със своя скромн принос.

Между това наближи полунощ. Точно в 12 без 5 минути ние се запътихме към Академията на науките, за да присъствуваме на обещания ни сеанс.

Пред входа на Академията ни посрещна нейният Президент професор Джон Андерхил, стар, но почтен уибробец, в дълга синя академическа мантия. Като се кланяше и въртеше опашка, той тръгна в качеството си на домакин пред Вицегубернаторите, а ние с Лина и Шпик — след тях. Направи ми впечатление, че академикът също като Вицегубернаторите има две имена без прибавката Уининим, задължителна за всеки уибробец. Шпик ни обясни, че това се дължи на един едикт, според който право на известна индивидуалност и дори на собствено лице имат в Уибробия само Вицегубернаторите и академиците. Самият Джон Андерхил бил по специалност доктор по богословие и магистър на окултните науки. Благодарение на обширните си познания в тези области Негово преподобие успешно ръководел цялата уибробска наука, като надзиравал по-непосредствено математиката, физикохимията и биониката.

Помнех обещанието на Вицегубернаторите да ни покажат корените на своята политическа мъдрост и очаквах да ни отведаат в някой исторически музей или специализирана библиотека. Мистър Андерхил обаче ни въведе в една огромна празна зала. Стените на залата бяха боядисани в черен цвят и това й придаваше доста зловещ изглед. Таванът й не се виждаше, понеже беше много висок и от него се спущаха дълги черни воали, които, честна дума, веднага подсещаха за небитието. До една от стените на залата се издигаше висок подиум,

а върху него имаше дълга маса от абаносово дърво, изписана със звезди, месечини, прилепи, бухали, кръгове, триъгълници и други астрологически знаци.

Досещате се вече, уважаеми читателю, че това, на което трябваше да присъствуваме, беше ни повече, ни по-малко един спиритически сеанс. Ние с вас сме, разбира се, хора интелигентни и не вярваме нито в бога, нито в дявола, а пък за отвъдни светове и духове да не говорим. Дори моят покоен дядо наричаше тия работи „бабини деветини“. Тоя здравомислещ българин обичаше да се затваря със своя приятел поп Алекси в църковния олтар, дето двамата си пиеха ракийката на ладовина, когато в село идваха политически агитатори да им обещават нови училища, мостове и медени пити, и два мата пущаха в дворовете си вълкодавите и лягаха да спят...

И все пак онова, което видях и чух в отдела за некромантия в Уибробската академия на науките, аз го видях и чух със собствените си очи и уши. То не подлежи на съмнение и аз ще ви го разкажа така, както си беше.

Насядахме зад масата с астрологическите знаци. Негово преподобие професор доктор Андерхил погледна часовника си и каза, че е време. С няколко думи той ни обясни, че най-напред ще бъдат повикани любимите сенки на Техни Превъзходителства, а след това и всякакви други, каквито бихме пожелали — изборът бил богат и нямало защо да се стесняваме. Със сенките, предупреди той, могло да се разговаря, но трябвало да имаме пред вид, че те говорели само истината, тъй като лъжата била изкуство, напълно безполезно в Отвъдния свят. Изключение правели само отделни прекалено самолюбиви сенки, които още не могли да свикнат със своето чисто духовно битие.

Мистър Андерхил извади от джоба на мантията си един миниатюрен пулт и натисна два-три бутона по него. Светлината в залата угасна. Силен, зъзнец отвъден звук я изпълни и бавно затихна. Странен полъх раздвижи воалите над главите ни. Замириса на тамян и благовонни масла. Един бледо фосфоресциращ облак се спусна към пода на залата и в него постепенно се появила голяма група величествени сенки.

Побиха ме тръпки. Ръката на жена ми стисна моята с все сила... Отначало сенките бяха очертани само с контурите си и приличаха на

детски рисунки, но после изпъкнаха лица, цветовете и облекла от всички епохи. Сенките бяха съвсем натурални, а осанката и държанието им не оставяха никакво съмнение в тяхната автентичност.

— Нашите учители — пошепна с благоговейна гордост мистър Черитъбъл Хорсхед.

Той покани сенките да се приближат, за да можем да ги разгледаме по-добре. Хвърляше се в очи, че всички тези сенки бяха човешки и между тях нямаше нито една уибробска, но мистър Хари Хууф каза, че това е естествено: уибробската история била твърде кратка, за да даде онова изобилие от велики дела и личности, каквито предлагала историята на човечеството.

И наистина никога не бях виждал толкова велики хора, събрани на едно място. Някои от тях познавах от картинките в учебниците, от паметниците и музеите, но повечето ми бяха непознати. Между последните бяха Асургивелхур, шумерски повелител от осемдесетия век преди нашата ера, който наредил да се изобрети шумерската писменост, та делата му да се увековечат на глинени плочки, но за беда тъкмо плочките с неговите дела били отнесени и размити от първия потоп; Дун Дзе, китайски владетел, който пръв изобретил късия меч и секирата като средство за разговор с политическите противници — той прикрепяше главата си с две ръце, понеже противниците му коварно се били възползвали от неговото собствено изобретение; тук беше и един фараон от Второто египетско царство — той пък се оплакваше, дето археолозите още не били открили саркофага му, та светът нищо не знаел за него, а това било много печално и т.н. Изобщо неизвестните велики бяха много повече от известните. И слава богу, казах си аз, защото си представих как в противен случай биха изглеждали учебниците по история и без това претъпкани с всякаква царствена паплач.

Разбира се, тук бяха и мнозина познати и прославени държавници, като се почне от Навуходоносор, Менелай, Рамзес, Александър Велики, Анибал, Цезар и пр. и се свърши с Великите могули, Луи Каторз, Наполеон, куин Виктория, Николай II Палкин, Мусолини, Хари Труман, Хитлер и тям подобни. Цялата тази тълпа от сенки бе разделена на групи и групички, обособени според общите им наклонности и взаимни симпатии. Така Наполеон Малкия, Мусолини и Франко приятелски си оспорваха званието „велик пълководец“,

единственото, което не бяха постигнали приживе; когато се учудих, че виждам и Франко в Отвъдния свят, той самият обясни, че тук го били приели в качеството му на политически покойник. Атила, Хитлер и неколцина папи си показваха един на друг ръцете като месари, които са хвалят с добре свършената работа, но папите и Атила бяха принудени на края да признаят първенството на своя колега. Куислинг, доктор Хаха, Юда Искарот, маршал Петен и някои други бяха образували любителски хор, който изпълняваше патриотични кантати. Тиберий, Калигула, Цезар Борджия, Столипин и Цанков се потупваха по раменете, доволни един от друг — впрочем Калигула и сега се възмущаваше, дете целият популус романус нямал една обща шия, та да я отсеке с един удар. Александър I и Метерних признаха със съжаление, че техният Свещен съюз като оръдие на статуквото бил просто детска играчка в сравнение с Атлантическия и други подобни пактове.

Забелязах, че Техни Превъзходителства се вслушваха жадно във всяка дума, произнесена от сенките. Подтикнат от своята плебейска кръв, аз запитах великите покойници защо в края на краищата, след всичките им велики дела, толкова малко от тях са умрели от собствена смърт и толкова много от нож. Сред сенките настъпи оживление.

— Амче, който вади нож, от нож умира — отзова се пръв с християнска поговорка езичникът Домициан.

— И от отрова — обади се мнозина.

— И от копринена връв — допълни един махараджа.

— И от хвърляне в Босфора — рекоха неколцина султани и кандидат-султани.

— И от бомба — казаха двама Александровци, един руски и един сръбски.

— Домине — възвеличи ме ненадейно Тиберий, — мене пък ме задушиха със собствената ми възглавница. Аз и така си умирах, прояден от лоши болести, но моите приближени нямаха търпение... И бяха прави, домине, те бяха прави. Ние, римските принцепси, всички бяхме убийци, развратници, педераста и пладнешки разбойници, но с мене малцина могат да се сравнят... И как стана това, домине, как стават тия работи с нас, смъртните? На младини не бях толкова лош, дори в изгнанието на Родос злоба не жегна сърцето ми. Но сетне Август умря и аз поех Рим в ръцете си. Аз глътнах малко власт и се

изправих на нозете си. А след това глътнах още малко и още веднъж, и после пак, докато я нагълтах цялата... Лесно ли се управлява империя, доминие, как мислиш? Регире нон фациле ест... Робите трябва да държиш с желязна ръка, на плебса да хвърляш хляб и зрелища, сенаторите да ласкаеш и коткаш, докато намериш случай да им пратиш някой центурион с меч или отрова. Трябва да колиш, доминие, да колиш наред, ако не искаш тебе да заколят. И трябва да почнеш от майка си и братята си, и синовете си... И аз колех. Държах добродетелни речи и колех, дорде на стари години се изплаших и побягнах на Капри, дето се сплух. Дикси.

— Ето защо ние по-малко колим, а повече изпраща ме в Западния резерват — рече мъдро мистър Черитьбъл Хорсхед, докато Тиберий скромно се оттегляше.

— О, тия римляни са били твърде груби — отзова се мистър Хари Хууф. — Ние предпочитаме изкуството на Лойола, Фуше и Талейран, на Победоносцев и лорд Биконсфилд.

Тъкмо се готвех да похваля политическия гений на Техни Превъзходителства, когато жена ми ни прекъсна. На нея ѝ беше омръзнала гледката на великите кръвопийци и тя пожела да ѝ покажат нещо по-пикантно. Тутакси на преден план се изстъпиха Клеопатра, Месалина, Попея, Екатерина II, или царица Катка, както я наричал интимно народът, мадам Помпадур, Жозефина и други не толкова исторически дами от същия жанр. Те всички бяха negliже и първата им работа бе да се оплачат от безплътието на небитието, дето човек не можел да се отдаде на призванието си.

— За какво ни е тази дълга ноц? — проплака Жозефина.

Те се надпреварваха да наричат мъжете си мухльовци, рогоносци, импотентни и пр. и не желяеха да ги видят дори в Отвъдния свят. Само Пасифая беше доволна от своя божествен бик и жалеше, че той и бикоглавият ѝ син обитавали животинския Тартър. Месалина също се похвали с един нумидийски роб, който служел при нея като камериер. Останалите обаче отхвърлиха бика, и нумидиеца и единодушно пожелаха да имат до себе си златното магаре на Апулей.

Като гледаше знаменитите уличници, Лина въздишаше, а на Техни Превъзходителства очите им бяха изхвъркнали като на раци и от устата им капеха лиги. Уплаших се да не ги хване удар, та помолих

тихичко мистър Андерхил да смени панорамата и да ни покаже някое от красивите и пищни зрелища на древността.

Веднага пред нас възникна триумфалната златна колесница на божествения Юлий, който се връщаше от Галската война. Римската тълпа ревеше „салве, императоре“, патрициите демонстрираха голи задници, техните матрони разпущаха деколтета. Пред колесницата крачеха знатни галски пленници, а зад нея тежко стъпваха ветераните и с все гърло пееха една весела песничка:

*Цезар галски покорител е, Никомед пък Цезарев.
Днеска Цезар тържествува, покорител галски,
Никомед не тържествува, покорител Цезарев,*

с която песничка намекваха за греховната младост на триумфатора при партияния цар Никомед, с когото божественият Юлий споделял виното и леглото. Сега Юлий с усмивка благодареше за акламациите и за песничката и прасеще въздушни целувки на ветераните си... Божичко, рекох си, какви демократични права в тая диктаторска древност! Какъв глупав Цезар! Аз да бях на негово място, бих изрязал главите на тия ветерани или най-малкото бих ги лишил от земя и пенсия.

Като гледах Цезар, аз по асоциация си спомних за Марк Брут у го призовах. Вицегубернаторите ахнаха недоволно, но моето любопитство пренебрегна тяхното ахване.

При вида на Брут аз се проникнах с дълбока почит и благоговение. От всяка негова черта лъхаше истинска добродетел, най-голямо безпристрастие и твърдост на духа, гореща любов към родината и доброжелателност към хората. Заедно с него се появиха и сенките на Юлий, Сократ, Епаминонд, Катон-младши и сър Томас Мор. Един английски писател, твърди, че това е такъв секстумвират, към който цялата история на човечеството не е в състояние да прибави седми член, но той не е прав, защото скоро към тази приятелска група се присъединиха братята Гракхи, Марат, Делеклюз, Левски, Александър Улянов, Жорес, Дзержински, Алиенде и още неколцина други — все хора, които правят чест на човечеството и оправдават донякъде съществуването му.

Като ни видя, Брут присви с презрение сините си етруски очи, но все пак ни удостои с кратък разговор. Най-напред, за да го полаская, казах му, че неговият подвиг вече две хилядолетия буди възхищение у всички, които обичат справедливостта и свободата. Той обаче за моя безкрайна изненада отвърна, че съжалява за постъпката си.

— Шегувате ли се, мили ми Бруте? — извиках аз.

— И не мисля да се шегувам — отвърна той и сви рамене. — Цезар не беше от най-лошите. Пък и какво направих, като го убих? Дадох път на Тиберий, Нерон и Калигула, на тия мизерни сенки тук.

И той посочи с глава грамадния куп царе, крале, императори, президенти, дучета и фюрери от разни епохи и калили. Под неговия поглед цялата тая сган се посви и дръпна назад и само Хитлер се облещи насреща му. Той вдигна ръка и изрева:

— Айн фолк, айн райх, айн фюрер!

Добре, че беше само сянка... Попитах го още ли не му е дошъл акълът след всичко, което се бе случило с него и с райха му, но той излая на чист горнонемски, че това, което се е случило, не е опровергало и в най-малка степен неговата теза, а именно: хората са стадо, което не може да живее без фюрери, камшикът и лъжата са единствените ефикасни средства за управление, целта оправдава средствата и пр. Той бързо прегракна, на устата му излезе пяна и щеше да падне, ако не беше го подкрепил навреме Хари Труман. Последният го хвана подръка и го отведе в пъкъла.

— Ето, виждате ли, амице? — усмихна се Брут. — Винаги е имало един първи тиранин и никога последен.

И като се загърна в тогата си, той бавно се запъти към Елисейските полета. Повиках го веднъж-дваж, за да го утеша с постиженията на нашата епоха, но той не се и обърна назад. За разлика от мнозина живи той бе запазил гордостта си и в Отвъдния свят и нито мистър Андерхил, когото помолих за съдействие, нито дори Вицегубернаторите имаха власт над сянката му.

След отдых от петнадесет минути, по време на който Техни Превъзходителства ми се видяха доста потиснати, сеансът продължи. Аз можах да разговарям с още мнозина видни представители на Отвъдния свят и да Узная истинското им мнение по редица въпроси, както и подробности от живота им, останали скрити за историята.

Така например Аристотел нарече своите най-ревностни последователи перипатетиците идиоти; той се оплака, че тия дръвници (епитетът е пак негов — Б. а.) толкова усърдно го канонизирали, че хората престанали да вярват и на онова, що било разумно в неговото учение, Наполеон призна своя печален край за напълно заслужен, нещо, което ме смая в устата на такъв велик мъж, и ми съобщи под секрет, че Стоте дни не биха обременили излишно историята, ако не била една прелестна контеса от Сенжерменското предградие, която му се пощяло да види още веднъж.

— Ах, мосю — рече с въздишка пълководецът. — Не напускайте никога един остров, за да попаднете на друг. Не си струва. И най-малкото заради жена...

И той изказа съжаление, дето не си бил останал беден артилерийски лейтенант, а се разделил твърде неучтиво с Волтер и Русо, за да поеме пътя на славата. Илюзиите на младостта, рече той, са единствената ценност на тоя свят, компрьоне ву?

Не по-малко интересно беше признанието на Кант, че неговият „нравствен императив“ е само една метафизическа конструкция, нямаща нищо общо с природата на човека, и че ако бил разбрал това приживе, щял да напише трактат за „безнравствения императив“. Пуританката куин Елизабет нарече пуританството „най-отвратителния вид лицемерие“ и се изповяда, че нейното целомъдрие често е било подлагано на изпитания, от които невинаги е излизало победител; докато говореше, тя нежно поправяше прическата на шотландката Мария, поразбъркана малко нещо от брадвата на палача; двете жени бяха в най-приятелски отношения, тъй като в Отвъдния свят тяхното съперничество бе загубило смисъл. Доктор Хаха поддържаше, че разликата между него и Каудильо била само в това, дето онзи властвувал четиридесет години, а той само четири, и се оплакваше, че те го съчетавали доста успешно със своето собствено благо.

Останалата четвърт мълчеше и лижеше раните си, от които бе загинала. Сред тази четвъртина забелязах Марат, придружен за мое учудване от Шарлота Корде. Не можах да се въздържа и го попитах защо търпи тая истеричка до себе си. Като се усмихна саркастично, Приятелят на народа ме увери, че тя била допринесла много за послесмъртната му слава и го била спасила от още по-лоша участ.

— Та коя участ е по-лоша от смъртта? — казах аз.

— Да не можеш да намериш главата си — отвърна Марат и като видя недоумението ми, засмя се с чисто французко лекомислие: — Уи, уи, мон ситоайен, да я загубиш в коша, и то между главите на омразните аристократи. Представяте ли си каква компания? Ако не беше Шарлота със своя глупав кинжал, и това би ми се случило. Непременно би ми се случило.

— Защо непременно?

— А, мерд... Когато гилотината се разиграе, тя се увлича, мон ами, тя ослепява от страст... Впрочем гилотина, нож или въже, каква разлика? Щом си приятел на народа, трябва да си готов за това... Юнак Шарлота — добави той и потупа спътницата си по бузката. — Тя запази ръцете на моите приятели чисти, а главата ми на раменете все пак...

И той отмина, сподирен от Шарлота.

— Ето защо — забеляза мистър Ричард Фокс — можем да се наричаме приятели на народа, но в действителност не бива да сме такива.

Техни Превъзходителства умело извличаха поуки от всички казуси на историята.

Бяхме вече уморени, поне ние с Лина, но тъй като мистър Андерхил не прекратяваше сеанса, помолих го да призове четиримата велики присмехулници Рабле, Суифт, Волтер и Гогол. Надявах се, че техните сенки ще ни разсмеят и поразвлекат. На тези мъже обаче не им беше до смях: тъкмо в момента те спореха на тема, кой от тях по-жестоко би осмьл своето време. Рабле се позоваваше на факта, че едва не се намерил на кладата и трябвало да ходи чак в Рим, за да измоли благоволенieto на папата. Волтер привеждаше като аргумент Бастилията, скарването си с Фридрих Велики и изгнанието във Ферне. Гогол припомни на колегите си, че в края на своя живот той сам се изплашил от смеха си и дори се разстроил душевно. Най-убедителен обаче изглеждаше Суифт, който установи, че вече два века и половина родната му критика и всички благонамерени хора в Англия го ругаят непрекъснато, като не пестят епитети „луд“, „мизантроп“, „осквернител на отечеството“ и пр. Тримата му събрата се съгласиха, че това е най-голямата чест, на която един сатирик може да се надява, и му стиснаха ръката.

Попитах тези достойни сенки защо едни велики ги ругаят приживе, други — след смъртта им, трети — и приживе, и след това и защо историята е такава, каквато е, и защо има велики и малки, от които едните теглят каиша, а другите — юздите, и докога ще продължава цялата тази работа. Но четирите сенки ме изгледаха насмешливо и не ме удостоиха с отговор.

Тогава се обърнах към Шекспир със същите въпроси. Той беше по-любезен и ми отговори:

— Не знам. Докато бях жив, мислех, че зная, но виждам, че съм се мамил. Питайте философите.

— Но вие сте Шекспир, длъжен сте да знаете — казах аз почтително.

Той неочаквано се ядоса. Дори смъкна къдравата си перука и я хвърли в краката си.

— Защо да съм длъжен? — извика гневно поетът. — Какво, като съм Шекспир? Не аз, а вие сте ми длъжни, глупци с глупци. Толкова истини ви казах, а вие продължавате да се преструвате, че не се отнасят до вас. Робувате на страстите си, гоните химери, кланяте се на златото и меча, целувате юмрука, който ви удря в муцуната, жестоката наглост наричате сила, нахалната глупост — ум, манияцината — величие, разума и доброто — ахмащина и след това искате някой да ви поднесе предъвкала цялата мъдрост на живота и да ви настани на Обетованата земя... А, гот дем! Вие не ще се откажете да мислите със задника си и да чувствувате с петите. Идиоти!

Този изблик на ярост ме изплаши и аз бях готов да се откажа от разговора. Но той, изглежда, си спомни, че е англичанин, и се овладя.

— Екскюз ми, сър — каза и отново намести перуката си на главата. — Мисля, че не съм справедлив. Йес, йес, не съм. Но какво искате, човек съм в края на краищата, тиатърмен... Приживе аз самият бях и Ромео, и Фалстаф, и Шейлок, и крал Лир, и Хамлет, и Ричард Лъвското сърце... Смях се и плаках, върших глупости и си скубех косите след това, надсмивах се над света и над себе си и ридаех зад кулисите. Толкова пъти приемах надеждата като сестра и я отхвърлях като враг на разума, самоубивах се и възкръсвах, докато се побратимих с отчаянието... Бях гений, но не търсете от мене последната истина, тя не съществува... Гудбай, сър! Надявам се, че не след дълго ще се видим тук. — Той се обърна още веднъж и подхвърли през рамо: —

Един съвет от мене: не си задавайте безсмислени въпроси. С'е ла ви, както казват нашите съседи — французите.

Бях нервиран от Шекспировите две тиради, противоречиви и лекомислени, както ми се стори, и ако беше останал още една минута, щях да му кажа да не се надува толкова, понеже неговите констатации са правени и от други преди него и че работата съвсем не е в констатациите. Но той изчезна, преди да отворя уста.

Сеансът беше към края си. Разбрах го по прозевките и нетърпеливото потропване с копита на Техни Превъзходителства. Мистър Андерхил ни попита дали не бихме желали да се срещнем и със сенки на свои съотечественици. Аз отвърнах учтиво, че не бих желал да задържам повече Техни Превъзходителства. Но истината беше друга: страхувах се, че покойните ни съотечественици ще ни обругаят, задето бяхме приели уибробско поданство, а живите, ако доживеехме до среща с тях, непременно щяха да ни уличат в недостатъчно уважение към нашите исторически личности. При това Щастливецът Алеко, който възникна внезапно и съвсем навреме от фосфоресциращия облак, отдалеч ми посочи с поглед сянката на един симпатичен мустакат нашенец в европейско облекло, под което личаха обаче червен пояс и няколко мускалчета розово масло, затъкнати в пояса. Нашенецът се беше наредил сред великите сенки, барабар Петко с мъжете, сучеше мустак, подмигваше ту на тоя, ту на онзи и от време на време се провикваше: „Костентуция ли? Нааа костентуция!“

Побързах да благодаря на Техни Превъзходителства и ги помоля да прекъснат сеанса.

— Да — казаха те. — Време е да спим.

Аз се наведох на сбогуване да целуна копитата им, но те вече бяха изчезнали бързо и безшумно, подобно на сенките от Отвъдния свят. Изчезнал беше и професор доктор Джон Андерхил и дори Шпик не се виждаше никакъв.

Доста озадачени, ние с жена ми запазихме все пак присъствие на духа и се запътихме сами към изхода.

— Ама че беше интересно, а? — казах аз.

— Ами! — каза жена ми.

Излязохме навън и тръгнахме към вездехода, съпроводени от някакви сенки, които съвсем не бяха отвъдни. Над главите ни мигаха съзвездията на Орион и Южния кръст. Сириус ни сигнализираше да не

се опитваме да го достигнем, понеже е доста далеч от земните работи, а Венера ни съблазняваше с пищния си блясък. Уви, отразен блясък.

При вездехода ни настигна Шпик.

— Качвайте се — рече той припряно и както ми се стори, доста безцеремонно. — Трябва да поспим, защото утре ни чака работа.

Запитах каква работа ни чака, а той, като се усмихваше тайнствено, обяви, че утре ние с жена ми сме щели да влезем в историята на Уибробия.

Въпреки че нямахме представа какво значи това, ние с Лина се зарадвахме, тъй като безделието в тази страна ни беше омръзнало. Пък и в края на краищата не всекиму се случва да влезе в историята, та макар и в уибробската.

Шпик невъзмутимо насочваше вездехода ни към твърдата земна кора.

ГЛАВА ДЕВЕТА

ПРОБУЖДАНЕ В УИБРОБ СИТИ. НА ВРАТАТА НА АВТОРА И ЖЕНА МУ ЧУКА СЪДБАТА. ТЕ ПОПАДАТ В БЕДА, ОТ КОЯТО ГИ СПАСЯВА ВЕЛИКОДУШИЕТО НА ТЕХНИ ПРЕВЪЗХОДИТЕЛСТВА. ТЕ ПЪТУВАТ КЪМ ЕНСЪСТЪР КАСТЪЛ И СЕ РАЗДЕЛЯТ ТРОГАТЕЛНО С МИСТЪР ШПИК.

Никога не съм се събуждал в такова сияйно настроение, както сутринта на 17 януари 1972 година.

„Уиброб Екселсиър Палас“ още спеше. Спеше и Лина През отворения прозорец на нашия 585-и етаж хлуеше аромат на пинии и трендафил. В небето се стрелкаха мухи и комари. Колибри и райски птици, отглеждани специално за нуждите на този хотел, изпълваха въздуха с многоцветния блясък на перата си. Добре обучени столични папагали, единствените в Уибробия, въздаваха хвала на Уининим Еднокопитни и неговите земни заместници.

Беше едва шест часът. Отидох тихичко до отворения прозорец. Градът още тънеше в синя утринна мъглица, а от близките зобарници вече се разнасяше жизнерадостно хрупане и бодро цвилене: уибробситчаните закусваха и се поздравяваха с новия щастлив ден.

Усещах се безпричинно радостен и ме изпълваха хубави предчувствия. Може би още ме владееше самочувствието, породено от парада на лилипутите между нозете ми, а може би и думите на Шпик, че този ден ще вляза в историята на Уибробия, бяха възвисили и просветли ли духа ми. Във всеки случай моите хубави предчувствия никога не са ме лъгали. Спомних си, че ги имах в деня, когато се запознах с Лина — макар че това познанство завърши с брак. Имах ги и когато директорът на нашия институт ми съобщи, че ми увеличава заплатата. Не ми липсваха и една вечер, когато един голям човек ми стисна ръката и ме попита как се казвам, и малко преди третия инфаркт на най-опасния ми съперник по служба, и веднъж, когато намерих на улицата портфейл с триста лева без никакви указания за собственика му... Ах, нима човек може да си припомни всички щастливи дни в живота!

Моите светли спомени бяха прекъснати от трикратно светване на сигнала „чукам на вратата“. Попитах кой е и светлинните сигнали на нашия румбой отвърнаха, че е той и че ни носи закуската.

Побързах да отворя, като си подсвирквах арията на Фигаро. За моя приятна изненада заедно със закуската в нашия апартамент влезе Шпик, а след него — и трима полисмени, които той представи като свои приятели. Единият от полисмените беше самият заместник-грейтполисмен на Уиброб сити. Шпик ми подаде ръка с приветствено изцвилване и се усмихна:

— Предупредих ви снощи, мистър Драгойефф, че днес ви очакват интересни събития. Ако обичате, събудете съпругата си. Ще направим една малка разходка из града.

Съпругата ми се бе вече събудила и ние отидохме в лъчевата баня да се освежим преди разходката. След това аз си облякох панталон и сако — с уибробската мода така и не можех да свикна, — а Лина си направи специална коафюра на опашката и разреса гривата си във форма на испанска мантиля. Когато се върнахме при гостите обаче, пред очите ни се откри странна гледка: леглото ни бе обърнато с краката нагоре, дюшекът — изтърбушен, фотьойлите — изкормени заедно с пружините им. Нашият единствен куфар с Линините тоалети и с находките ни от гигантоманския бряг беше разтворен и разбъркан много добре.

Като се опитвах да запазя своето уибробско достойнство, аз се готвех да запитам какво означава тази сутрешна закуска, но нямах време, понеже заместник-грейтполисменът пристъпи към мене и измъкна с двата си пръста от горното джобче на сакото ми една хартийка, сгъната на осем. Той я разгърна, прочете я бавно и сериозно, след което ме помоли да я прочета и аз.

Не получих удар по едно чудо... На горния ляв ъгъл на тази хартия, която се оказа доста голям лист, личеше гербът на моето бивше отечество — лъв, ограден с житни класове и напредничава техника. Текстът, отпечатан на староанглийски с великолепен шрифт, гласеше, че отделение Х. У. Х. 418 на Външното разузнаване на България ме изпраща заедно с жена ми в Свободното Демократично Вицегубернаторство със задачата да повдигна нивото на океана и да й причиня незабавен потоп; в случай че това по една или друга причина се окаже невъзможно, то да взривя собственоръчно и едновременно

всички неутринови складове на уибробска територия. Един последен абзац, твърде подробен, заповядваше на жена ми да разврати генералите от уибробската армия, а по възможност и самите Вицегубернатори е цел да улесня моите диверсии...

Колкото и да бях невежа в политиката, добре знаех какво чака човека, у когото заловят подобни документи, и затова хвърлих листа и се разсмях с все гърло. Това не можеше да бъде друго освен нескопосана шега и аз, като направих хитра физиономия, казах, че на мене тя не ми минават. За съжаление замгрейтполисменът веднага ме опроверга. Той ме изгледа без усмивка и ме попита: първо, дали признавам, че документът е намерен в горното ми джобче, и, второ, дали признавам неговата автентичност.

Погледнах към мистър Шпик — защото той пак беше станал за мене мистър, — но той човъркаше с клечка конските си зъби и изучаваше усилено една паяжина на тавана. Ще рече работата беше сериозна. Тогава на първия въпрос на замгрейтполисмена отговорих, че документът наистина беше намерен в горното ми джобче, дето всички шпиони носят своите поверителни инструкции, а на втория — че у нас такива инструкции се пишат само на староанглийски, и то с открит текст, за да не се затрудняват замгрейтполисмените при прочитането им.

За беда замгрейтполисменът беше интелигентен уибробец и като помисли малко, долови абсурдността на моите самопризнания. Той ми каза доброжелателно да оставя шегите настрана, ако не искам да ми излязат през носа.

— Да не би да намекувате, че сме ви подхвърлили този уличаващ ви документ? — Замгрейтполисменът бе възмутен до дъното на душата си. — Съветвам ви, мистър тътътъ... да не подлагате нашето търпение на изпитание... Мистър Шпик, какво ще кажете вие?

— Мистър Ченоу — каза философски мистър Шпик. — Съдбата почука на вашата врата. Отворете ѝ и няма да сбъркате. Вие сте предопределен да направите неоценима услуга на Уибробия... Да вървим прочее.

Нищо не разбрах. Но на поканата да вървим се отзовах, понеже полисмените застанаха зад гърба ми, а замгрейтполисменът — отпреде. Лина, като имаше пред вид документа и своята роля в

диверсията, също се сметна за поканена и само каза: — Цено, тия хора са луди бе.

Обясних ѝ накратко, че тия хора не са хора, а уибробци, при това полисмени, и тръгнахме.

Пред парадния вход на „Уиброб Екселсиър Палас“ нас ни настаниха в елегантен открит чер вездеход, дето се настаниха и нашите ранни гости, и ние потеглихме по главните авенюта на столицата. Вездеходът ни беше предшествуван и следван от по четири вездехода, натъпкани с полисмени в красиво бойно снаряжение, а по тротоарите бяха строени цели тълпи уибробситчани с жените и децата им. Под диригентството на своите задно- и преднокопитни босове те скандираха желанията си, а именно: ние с Лина да бъдем хвърлени под копитата им, да бъдем изпратени на йеху или поне, в краен случай, да бъдем посечени по официален ред. От техните викове аз заключих, че нашето престъпление е станало известно на уибробската нация четири-пет часа преди да бъде разкрито. Човек не можеше да не се възхити на техническата експедитивност на уибробските власти. Придружен от рева на тълпата, нашият тържествен кортеж, подобаващ повече на гостуващи държавни глави, отколкото на скромни престъпници като нас с жена ми, мина на бавен ход през центъра на Уиброб сити и аз, да си кажа правото, за пръв път в живота си се почувствувах значителна личност. Моят дядо дори не бе имал такова щастие. На два пъти кметът, с когото той обичаше да се заяжда, му беше пращал пѓдари със сопи и той им се беше изплъзвал в Балкана или в олтара при поп Алекси, но никога не бе се радвал на такива почести...

Кортежът спря пред величествената сграда на Великия уибробски съд. Върху строгата фасада на съда бе издълбан надпис от четири думи: „Дура лекс, сед лекс.“ Това ме успокои донякъде, защото си казах, че наистина и най-лошият закон е по-добър от най-доброто беззаконие, и аз се преизпълних с надеждата, че съдиите ще ни защитят от полисменския произвол.

В залата, дето ни вкараха, обаче, не видях нито съдии, нито прокурор, нито защитник, та макар и д'офис. Даже мухи нямаше в тази зала. Просто нас ни накараха да се изправим с лице към съдийската трибуна, полисмените застанаха отдире ни, а мистър Шпик взе от прокурорската катедра една червена шапчица, наложи я на главата си и

измъкна от джоба си един обвинителен акт. Той ми подаде акта и учтиво ме помоли да го прочета. За да не смятате, че е измислен, ще ви го преведа дословно:

ОБВИНИТЕЛЕН АКТ

№ 9782421 от 17.1.1972 г.

СРЕЩУ МИСИС И МИСТЪР ДРАГОЙЕФФ, УИБРОБСКИ ПОДАНИЦИ, ПО ПРОИЗХОД ЧОВЕЦИ.

На 27 юли 1970 година гореспоменатите човеци мисис и мистър Драгойефф, тя — Никоуин, той — Ченоу, проникнали по тайни пътища в Уибробия, а по-точно в град Лахгнег, център на Южния департамент. Като използвали наивността и доверието на някои местни жители, те съумели да си присадят злоумишлено гриви и опашки, с цел да минат незабелязано за уибробци. По същия начин малко по-късно те се сдобили с уибробско поданство и пристъпили към изпълнение на своите престъпни замисли.

Още в самото начало обаче тяхното поведение и външен вид породили основателни подозрения у доверчивите граждани на Лахгнег и те били поставени под наблюдението на известния наш философ мистър Шпик Уининим, кандидат на науките и кандидат член-кореспондент на Академията на Техни Превъзходителства. Мистър Шпик, подпомогнат от патриотични граждани, скоро установил, че двамата пришълци се държат странно и не могат да скрият своето отрицателно отношение към уибробския начин на живот. Освен това те се стремели недвусмислено и нагло да попаднат в столицата на нашата държава и да бъдат приети от Техни Превъзходителства Вицегубернаторите на Уибробия. Благодарение на нашите демократични нрави след двегодишни усилия това им се удало.

Целта на тия техни попълзновения била разкрита от Грейтполисменството на Уиброб сити, когато в джобчето на престъпника от мъжки пол Ченоу Драгойефф били

намерени инструкции, които говорят пределно ясно за намеренията на двамата шпионодиверсанти, а именно: да лишат от чест Техни Превъзходителства и Техните уважавани и славни генерали и като се възползват от суматохата, да предизвикат потоп или друго бедствие, което би заличило от лицето на Земята нашата скъпа Уибробия.

Доказателства: 1. Инструкцията, открита в горното джобче на самото на мистър Ченоу Драгойефф. 2. Свидетелските показания на видния наш философ, а от днес нататък и член на Академията мистър Шпик Полисмен-майстер.

Въз основа на тези доказателства бившите човеци и настоящи уибробски поданици мисис и мистър Драгойефф се подвеждат под наказателна отговорност по чл. чл. 8, 12, 31, 68, 90, 119, 257, 1147 и 7383 във връзка с чл. чл. 3, 5, 9, 17, 151, 2662 и 32 031 от Наказателния кодекс на Свободното Демократично Вицегубернаторство Уибробия и се предават на Великия съд.

ДЪРЖАВЕН ПРОКУРОР
(подписът не се чете)
17 януари 1972 г.

Като прочете обвинителния акт, Лина и не помисли да назове уибробците с един от нейните любими епитети. Тя просто се разрева. Аз се хвърлих да я утешавам, но не пропуснах да си помисля, че в тая странна Уибробия човек никога не знае какво ще му дойде до главата. Днес е същество без опашка, утре — уибробец с опашка; днес е почетен гост на Техни Превъзходителства, утре — шпионин, диверсант и предател; днес е събеседник на велики сенки и кандидат за велико бъдеще, утре рискува сам да се превърне в сянка без бъдеще... С какво бяхме заслужили ние с жена ми този оригинален обвинителен акт? Къде бяхме сторили фаталната грешка?

— Мистър Ченоу — обади се мистър Шпик. — Моля, успокойте мисис Лина. Запознахте ли се с обвинителния акт?

— Запознах се.

— В такъв случай имате пет минути, за да подготвите и подадете възраженията си.

— Те са готови.

— Изложете ги.

— Вашата вяра уибробска!...

— Радвам се, че одобрявате нашата вяра. Да кажете друго нещо?

— Поздравявам ви с академическата титла и с новото фамилно име.

— Благодаря. Можем да пристъпим към работа.

Той се качи на съдийския подиум, смени червената прокурорска шапчица с черна съдийска и произнесе тържествено:

— Дава се ход на делото Драгойефф. Моля свидетелите да влязат за полагане на клетва.

Той свали шапчицата, слезе от подиума и се обърна с лице към несъществуващия съдебен състав. Той се закле в името на Уининим Еднокопитни да говори „истината и само истината“. После стъпи отново на подиума, тури си черната шапчица и почна да задава въпроси на свидетелите, които представляваше пак той в единствено число. По такъв начин посредством смяната на шапчиците и местата той беше едновременно прокурор, съдия, свидетел, а по-късно стана и защитник, за която цел си слагаше една сива шапчица.

И тъй, съдията Шпик Полисменмейстер и прокурорът Шпик Полисменмейстер, подпомагани от защитника Шпик Полисменмейстер, задаваха точни и лаконични въпроси, а свидетелят на обвинението и защитата Шпик Полисменмейстер отговаряше лаконично и точно. Това осигури голяма бързина и голяма евтиния на процеса: само за няколко минути нашето престъпление беше доказано категорично. Вън от това и благодарение на свидетелските показания към главното ни престъпление бяха присъвкупени и редица второстепенни, всяко от които стигаше, за да получим най-тежка присъда. Така например със слизането си на брега на Уибробия без разрешение ние бяхме нарушили закона за имиграцията; срещата ни с Броб и Нег Уининим на брега на Лахривър се оказа престъпен опит за вербуване на двама уибробски граждани в служба на едно чуждо разузнаване; нашето предположение, че уибробците произхождали от маймуната, а не от коня, изказано пред същите граждани още в първия миг, представлявало обида на величието на уибробската нация и било

наказуемо по всички пунктове на кодекса, доколкото последният бил създаден от същества с конски произход, а не с маймунски; с това мнение, както и с много други, изказани по най-различни поводи, ние нееднократно и нагло сме посягали срещу свободата на мненията и срещу самата Конституция; престъпления, опасни за съществуващия ред, били и нашите оплаквания от препълзяването на грейтполисменскуеърите под предлог, че в нашето бивше отечество не сме били свикнали с подобни упражнения, а също така и отказът ни да даваме млякото си в доилниците, оскърбителният епитет „хлапак“, с който съм бил посегнал на честта на един виден уибробски драматург, и т.н.

Отделно я особено тежко провинение се оказа моето демонстративно изразено нежелание да бъда обсран от йеху при посещението на Западния резерват; подобно нежелание не могло да се тълкува иначе, освен като дръзка обструкция срещу евентуално излежаване на наказание в същия резерват, т.е., срещу самата уибробска юрисдикция.

Най-сериозната улика обаче за нашите престъпни замисли, както се изрази прокурорът мистър Шпик, било без друго моето поведение на спиритическия сеанс в Академията на науките. Тази улика се свързвала идеално със смисъла на подривния документ, намерен в горното джобче на сакото ми.

— Да — потвърди и прокурорският свидетел мистър Шпик, като се обръщаше към съдията мистър Шпик. — Аз присъствувах на този сеанс, сър. И какво мислите? Вместо да се задоволи с повикването на любимите сенки на Техни Превъзходителства, обвиняемият с мълчаливото съгласие на обвиняемата си позволи да влезе в контакт със сенките на разни тираноубийци, философи, писатели и други опасни отвъдни елементи... Сами можете да си представите, сър, как се чувствуваха Техни Превъзходителства. След сеанса мистър Хари Хууф получи колапс и бе готов да абдикира, мистър Уилям Фокс легна да спи за всеки случай под кревата си, а мистър Черитьбъл Хорсхед бе настигнат от микроинфаркт.

Обвинителната реч на прокурора само преповтори гореспоменатите обвинения. Затова пък речта на защитника ни се отличаваше с оригиналност. След като наблегна на някои престъпни деяния, отминати от прокурора без достатъчно внимание, той направи

една екскурзия в историята на Уибробия и припомни, че за много по-леки престъпления преди два века и нещо един англичанин бил осъден на смърт чрез изритване с копита, обесване и посичане с брадва...

Беше ни дадена последна дума. Лина по обичая си се разрева и нарече съдията, прокурора и защитника идиоти, простаци, говеда и дръвници, но те не разбраха нищо, понеже тя говореше на родния ни език. Като виждах накъде вървят работите, аз се задоволих да преведа на английски същите епитети.

Съдията мистър Шпик се оттегли на съвещание. Миг по-късно той излезе от вратичката зад съдийския подиум и ни прочете присъдата: Великият съд на Уибробия ни осъждаше многократно на смърт чрез различни видове екзекуции, а в съвкупност на смърт, лишаване от граждански права за петстотин години и конфискация на Лининия куфар по липса на друго имущество. Присъдата подлежеше на незабавно изпълнение.

Ние с Лина не припаднахме само защото държахме по едно шишенце амоняк под носовете си. Най-много ме възмути лишаването ни от права за толкова дълъг срок и аз бях готов да протестирам, но жена ми каза, че далеч по-възмутителна била конфискацията на тоалетите ѝ. Аз протестирах за тоалетите.

В това време мистър Шпик измъкна от джоба си нов лист хартия, украсен с печати и гербове. Помислих, че ще ни прочете още някоя и друга смъртна присъда, но за наше изумление той ни прочете едикт на Вицегубернаторството, който заменяше наказанието ни с вечен затвор в Енсъстър кастъл. Точка втора на едикта постановяваше да ни бъде върнат куфарът.

Този път и двамата с Лина припаднахме. От радост, естествено. Когато се свестихме, мистър Шпик ни стисна ръцете и ни поздрави с образцовия процес и с щастливото ни избавление и ни уведоми, че трябва не забавно да заминем за Енсъстър кастъл.

Излязохме от съда и се настанихме в нашия чер вездеход. Преминахме отново Уиброб сити под френетичните викове на тълпата, която този път славеше мъдростта и милосърдието на Техни Превъзходителства и ни пожелаваше приятно прекарване в Енсъстър кастъл.

Вън от града полисменските вездеходи ни напуснаха и се върнаха в казармите си, а нашият с мистър Шпик и замгрейтполисмена

се вдигна във въздуха и взе нужната посока. Мистър Шпик ни обясни, че Енсътър кастъл се намирал в южната част на страната, до самата Черна скална верига, която я отделя от океана, и на няколко стотин мили от Лахгнег. Дотам имаше два и половина дена път и аз използвах времето, за да се ориентирам по някои въпроси. Попитах най-напред защо ни съдиха, след като той, мистър Шпик, и неговите началници знаят много добре, че ние с Лина сме невинни като агънца.

— Приятелю — каза мистър Шпик с философска усмивка. — Какво значи „невинни“? Невинни са само животните, които не съзнават постъпките си и нямат закони... А всеки от нас, разумните същества, извършва в живота си по някоя мръсотия, явна или тайна, и следователно всеки може да бъде наказан и без присъда, без да се боим от грешка.

— Да допуснем, че сте прав — казах. — Но защо ви беше нужен тъкмо този процес?

— Миналата година беше неурожайна — отвърна Шпик — и сега изпитваме някои затруднения от финансов характер.

— Да де, но какво сме виновни за това ние? — извиках аз.

— О, Диа, та вие нищо не разбирате от политика — разсмя се мистър Шпик. — За шпиони, способни да предизвикат потоп, повреждането на една реколта е просто детска игра, не е ли тъй?

— Да ви вземат дяволите — казах аз. — Не можахте ли да си намерите някои други шпиони вместо нас?

Мистър Шпик търпеливо ни обясни, че биха могли, разбира се, да си намерят шпиони, колкото си щат, но като чужденци ние сме били най-подходящи за целта и освен това на онзи сеанс сами сме се наврели в ръцете им, понеже Вицегубернаторите ни били много сърдити.

Усетих, че почвам да разбирам от политика, и се заклех в душата си никога вече да не присъствувам на спиритически сеанс. Отде да знае човек кои задгробни сенки се нравят на Техни Превъзходителства и кои не? Наистина тази поука идваше малко късно, но аз си казах, че докато човек е жив, не бива да губи надежда — както впрочем си казват всички маркототевци по света, когато няма какво друго да си кажат.

Жена ми обаче не можеше да се примири. Отчаяна от изгледите да доживее дните си в Енсътър кастъл, тя отправи към мистър Шпик,

към Уибробия и всички уибробци няколко пожелания, най-мекото от които беше да изпукат до един. Като се убеди, че уибробците продължават да си живеят и да си пасат, което по целия път наблюдавахме от нашия хвърчащ вездеход, тя насочи гнева си срещу мене и ме обсипа с упреци: тя си знаела предварително, че моята щурава идея за околосветско пътешествие нямало да я изведе на добър край, и била тръгнала с мене само за да не става жертва на моя нетърпим характер; тя ненапразно възразявала срещу пътуването до Хонолулу и още със стъпването на летището в Сан Франциско разбрала, че ще катастрофираме, но била принудена да отстъпи пред идиотските ми съображения, между които не на последно място бил сексапилът на хавайките; ако не съм я бил измамил на времето, тя никога не би се омъжила за такъв дръвник и изобщо, щом се приберем в България, което съм бил длъжен да ѝ осигуря, ако съм мъж, а не кръгъл пън, веднага щяла да подаде молба за развод и да заведе дело за насилствено отвлечане в Уибробия. И прочее.

Изчаках я да се умори и ѝ разказах нещо за моята баба по майчина линия. Тази баба беше дребничка женица, при това къпава с десния крак, но притежаваше лют и енергичен нрав и командуваше, без да ѝ мигне окото, трима синове и две дъщери плюс дядо ми. Всичко добро в живота се случваше винаги в *нейния* дом, докато всяко зло — в *неговия*, т.е. в дядовия. Ако ѝ прегореше манджата или счупеше някое гърне за боб, тя със седмици изчакваше да се върне той от егрека, та да опере пешкира. И той — едър, як балканджия, дето и мечка можеше да разчекне — безропотно опираше пешкира... Да, но, заключих аз, моя милост не е склонен да отговаря за счупеното гърне, а когато Лина отново отвори уста, подкрепих становището си, като ѝ показах един пестник, наследен от същия онзи дядо. Това я успокои и ние пропътувахме до Енсътър кастъл в мир и съгласие.

На местоназначението пристигнахме по тъмно. Нощта беше безлунна и аз успях да забележа само, че се спускаме в някаква обширна котловина, обградена от всички страни с високи планини. Тук-там под нас блещукаха светлинни, но колкото и да се вирах, не можах да зърна никакъв замък.

Вездеходът ни кацна на гола поляна пред красив мраморен портал — главната врата на Енсътър кастъл. Очаквах да видя високи крепостни стени, но и това не видях. При светлината на фаровете на

вездехода, встрани от портала, се забелязваше висока ограда от бодлива тел, твърде рядка между впрочем, която по-нататък се губеше в мрака. Няколко окъсани уибробци с димящи факли в ръцете бяха излезли пред портала и ни махаха приветливо. Те съвсем не приличаха на тъмничари.

Това беше всичко. Замгрейтполисменът на Уиброб сити се сбогува любезно с нас и дори свали шапка, както се сваля шапка пред покойници, а Шпик, верен на старото ни приятелство, се задържа при нас още една минута.

— Па извинявайте, ако има нещо — рече той, като ни стискаше горещо ръцете.

— А, няма нищо — рекох аз.

— Не ми се сърдите, нали така? — въздъхна мистър Шпик. — Ако не бях аз, друг щеше да бъде. А пък аз щях само да си проваля кариерата... Нали ме разбирате?

Лина изфуча и му обърна гръб, но аз го уверих, че го разбирам напълно, и добавих, че щях да се чувствавам последният подлец, ако той си бе провалил кариерата заради нас, и че съм безкрайно щастлив, дето това не се е случило. Готов съм, казах аз, не само в Енсъстър кастъл да лежа до края на живота си, но и в ада да отида, само и само той да продължи своя възход.

Мистър Шпик Полисменмейстер се просълзи и воден от добри чувства, ни даде някои напътствия за нашия бъдещ живот. Той каза, че държанието ни занапред трябвало да бъде образцово, както подобава на затворници в Енсъстър кастъл, който бил образцов затвор. Той ни увери при това, че макар през портала да могло да се влиза и излиза свободно, това нямало смисъл, понеже в замъка имало всичко необходимо за един уибробец, включително удобни ясли и комфортни гробища. И той ни пожела весело прекарване в нашия нов дом.

Така трогателно се сбогувахме ние с нашия незаменим придружвач — философа мистър Шпик. След това той се качи на вездехода при колегата си и отлетя.

Ние с жена ми останахме сами пред красивия портал. Веднага един от одърпаните уибробци се приближи към нас, взе куфара ни и ни кимна да го последваме.

През портала минахме безпрепятствено и тръгнахме по една тясна уличка. От двете страни на уличката пламъкът на факела

осветяваше някакви продълговати помещения, малко по-високи от човешки бой и направени от дъски. Предположих, че това са складове или конюшни, но за наше учудване водачът ни хлътна в едно от помещенията и ние — след него.

Вътре беше тихо и тъмно. Миришеше на конски тор и пот и се чуваха тихички сънни изцвилвания. Реших, че в Енсъстър кастъл бушува жилищна криза и затова ни настаняват временно в някой обор, докато се освободи килия в замъка. Предвиждането ми се потвърди, защото нашият водач ни натика между две дъсчени прегради, каза ни „гут найт“ и си излезе.

Напипах в тъмното настилка от ръжена слама. Положих Лина, която едва се държеше на краката си, легнах си и аз. И макар през ума ми да мина мисълта, че в Уибробия човек не бива да спи, ако иска да оцелее, заспах като заклан.

ГЛАВА ДЕСЕТА

АВТОРЪТ И ЖЕНА МУ ОТКРИВАТ, ЧЕ ЕНСЪСТЪР КАСТЪЛ Е ВСЪЩНОСТ ЕНСЪСТЪР СТЕЙБЪЛ. ЕДИНСТВЕНАТА РЕПУБЛИКА НА УИБРОБСКИЯ МАТЕРИК И КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ТЯ АВТОРЪТ И ЖЕНА МУ ОТНОВО СРЕЩАТ МИСТЪР АЙМСОРИ ПЛИЙЗ. ТЕ СЕ ЗАПОЗНАВАТ С ЕДИН СТАР АНГЛИЧАНИН. СТРАННАТА ВЪНШНОСТ И ОЩЕ ПО-СТРАННОТО ПОВЕДЕНИЕ НА АНГЛИЧАНИНА.

Събуди ме нетърпим гъдел по лицето и в просъница аз си помислих, че е нашият румбой от „Уиброб Екселсиър Палас“, който имаше навик да ни буди с перо от райска птица. Уви, не беше румбойт. Беше една конска муха. Прогоних я, но тя като всички конски мухи все се завръщаше и кацаше на същото място. Най-сетне успях да я отпъдя, но за съжаление отпъдих и съня си.

Намирахме се, както бях констатирал още предната вечер, в най-обикновена конюшня. Яслата, дето бяхме преспали, имаше размери 3,5 на 2,5 ярда и беше отделена от съседните ясли с дъсчени прегради. Преброих четиринадесет такива ясли, от което заключих, че господарят на Енсъстър кастъл е бил навярно коневъд, преди да отстъпи замъка си на държавата.

Конюшната беше обитаема, това личеше по одеялата, кърпите и бельото, намятани по дъсчените прегради. Но самите обитатели ги нямаше. Само в яслата отдясно се чуваше движение и пъшкане, прекъсвано от време на време от цветисти проклетия на староанглийски. Там живееше навярно някой старик.

Питах се къде могат да са излезли толкова рано нашите съквартиранти и ми мина през ума нещо за сутрешна проверка, защото бях чувал, че в затворите има такива работи, когато някъде наблизко се разнесе хорова песен. Хорът беше смесен, но преобладаваха мъжки гласове. Тъй като по-късно научих тази песен и неведнъж съм я пял заедно с другите затворници, ще ви превода текста ѝ^[1]:

*Ей, Джек, стари Джек, ти пак си тук, а не там,
ти си с нас, а не сам,*

*Джсек, стара кранто.
Да живее във вековете Енсътър стейбъл.
Ей, Джсек, щастливецо хитър!
Земята под твоите копита е твоя, Джсек, стари
Джсек,
и слънцето над главата ти е твое,
и тревата расте за тебе,
ей, богаташо Джсек.
И дъждът ще окъпе белите ти кости
в часа на Големия залез.
Ти си с нас, Джсек, ти си с нас,
ей, Джсек, стара кранто,
ей, Джсек, щастливецо хитър.
Да живее във вековете Енсътър стейбъл.*

Отидох до едно от малките прозорчета, пробити в Дъсчената стена на конюшнията, проврях глава и се огледах. Тясната прашна уличка, която разделяше два реда конюшни, подобни на нашата, извеждаше на малък площад и там се бяха събрали сто и петдесет-двеста уибробци. Щастливо усмихнати, вдигнали глави към небето, те пееха. Те бяха боси, по копита, и потропваха в такт с ритъма на песента, а нагоре, за разлика от жителите на останала Уибробия, едни бяха облечени в парцали, други — във вехтички палта и панталони. Освен това те нямаха гриви и опашки и това им придаваше твърде човешки вид. Мина ми през ум, че тук, вместо да стрижат затворниците нула номер, навярно премахват гривите и опашките им. Както и излезе впоследствие. Най-странно от всичко обаче беше, че тъмничари не се виждаха никъде.

Горях от нетърпение да разбера по-скоро какво представлява Енсътър кастъл — или *стейбъл*^[2], както го наричаха в песента си затворниците — и отидох да събудя Лина. Като минах край яслата на нашия десен съсед, любопитството ме накара да се поспра. Но съседът се бе завил презглава с едно старо одеяло и си мърмореше нещо, та не можах да го разгледам. Една широкопола шапка с изпокъсани поли и един бастун бяха захвърлени върху сламата до него, а в дъното на

яслата бе оставено едно шише от зеленикаво стъкло с вместимост около десет пинти^[3], пълно до две трети с някаква течност.

За час, час и половина Лина си направи тоалета и ние излязохме навън. Вратите на конюшните бяха разтворени и никой не ни спря — това беше добър знак, а както казах вече, моите предчувствия никога не са ме лъгали. Уибробците от двата пола, които сутринта пееха на площадчето, се бяха пръснали и всеки вършеше своята работа: едни метяха уличката, други вадеха вода от обикновен кладенец с дървена кофа, трети, приседнали в сянката на конюшните, пишеха нещо по ноктите си. (Както научихме по-късно, интелектуалците в Енсътър кастъл пишат с игли по ноктите си, понеже внасянето на хартия е забранено.) Рояк дечица на различни възрасти играеха на влакче, като тупкаха с копитца из праха. Щом ни видяха, те спряха за миг играта си, за да ни позяпат, а възрастните ни поздравиха учтиво и продължиха своите занятия. Кой знае защо почувствувах се ужасно неловко заради нашите с Лина опашки и гривви. С тях ние сигурно изглеждахме по-усърдни уибробци от самите уибробци.

Излязохме на малкия площад. Там се откриваше по-голям простор и ние се надявахме да видим най-сетне прословутия Енсътър кастъл, т.е. Замъка на прадедите, дето трябваше да излежим вечната си присъда. Но никакъв замък не се виждаше нито наблизко, нито далеч. На юг погледът ни опираше в Черната скална верига, която познавахме вече, а на запад, север и изток — в един полукръг от планини, не по-малко стръмни и високи...

Но да ви спестя, уважаеми читателю, излишните описания, защото знам, че не можете да понасяте описателната литература. В нашия технически век вие сте свикнали на синтетика и това е напълно естествено: със синтетика вие се обучавате, обличате, правите си жилища, скоро с нея, да се надяваме, ще почнете и да се храните. Вие не знаете вече как изглеждат овцата и суровата вълна, нито как се тъкат черги от памучни парцали, а салам с ципица от натурално черво би ви хвърлил в ужас със своята септичност. Ето защо, колкото по се приближавам към финала на този пътепис, толкова повече синтетика ще ви поднасям, като отразявам по този начин тенденциите на самото историческо развитие.

И тъй, Енсътър кастъл в действителност не е нищо друго освен Енсътър стейбъл, т.е. Обор на прадедите. Това е една система от

конюшни, която заема почти цялото пространство между Черната скална верига и онзи полукръг от планини и се простира на една площ с диаметър от приблизително сто мили. Системата побира в себе си около два и половина милиона уибробци, една нищожна част от тримилардното население на Уибробия. Фактът, че този град от конюшни носи официалното название Енсътър кастъл, окончателно ме убеди в конския произход на уибробците... Но пак се излъгах, както ще видим.

Докато стояхме и се зверехме на тоя невероятен замък, към нас се приближи един престарял уибробец. Той беше слаб като дистрофик и бе наметнат с дълга академическа мантия, наистина позакърпена тук-таме, но все още мантия. Главата му беше гола, а на носа си имаше очила осемнайсет диоптъра. Той дълго се взираше в нас, обиколи ни, огледа ни от всички страни и след това ни се представи като старейшина на нашата конюшня. Към това той прибави името и титлите си:

— Аймсори Плийз, бивш професор по древните езици и академик, бивш гражданин на Уибробия, лишен от права за две хиляди години, бивш кавалер на четири ордена, пет награди и двайсет поощрения...

— Ваша ученост — плесна ръце Лина, като ме изпревари. — Не се ли познаваме вече с вас?

— Йес, йес — отвърна жизнерадостно старикът. — Лахгнег, библиотеката, читалнята за джайънт букс... Как ме познахте?

— О, Ваша ученост — казах аз. — Вие не сте се изменили.

— А вие да — рече Негова ученост и отново ни разгледа. — Да, тъкмо тъй... Кога успяха да ви присадят тия мръсотии? А копита имате ли си вече?

— Не, Ваша ученост.

— Чудно... Без копита уибробският поданик не е никакъв поданик.

Той се разсмя и в тоя миг никак не приличаше на онзи объркан, изплашен академик, какъвто беше в Лахгнегската библиотека. Сетне ни покани да се приберем в нашата конюшня, за да си поприказваме.

Прибрахме се. Първата работа на мистър Аймсори Плийз беше да отиде в дъното на конюшната и да ни домъкне една торба ечемик.

— Ловя се на бас, че сте изгладнели — рече той. — Да ме върнат в Лахгнег, ако не сте.

Ние с Лина се нахвърлихме на ечемика и мистър Аймсори спечели баса. Той изрази съжаление, дето не може да ни предложи прясна трева.

— Децата я изпасаха до стръкче — въздъхна той. — Ще трябва да почакате да поникне пак.

След това той ни разпита как сме попаднали в Енсътър стейбъл и аз, като хрупах ечемик и се вълнувах, разказах за нашите злочлечения. Вярвах, че мистър Аймсори ще се възмути. Той обаче ме изслуша толкова Равнодушно, че дори се обидих и го запитах дали и той самият не е попаднал тук по същия начин.

— О, не — каза гордо мистър Аймсори. — Аз съм доброволец. Но урожайните шпионски процеси са ми добре познати.

— Какво значи доброволец? — попитах аз.

Излезе, че мистър Аймсори сам бил подал молба да бъде изпратен в Енсътър стейбъл и молбата му била незабавно удовлетворена. На въпроса ми, защо е постъпил така, той отговори:

— Омръзна ми да треперя. Цял живот съм треперал на свобода, ще ми се да си отдъхна в затвора. Аз съм на осемдесет години все пак.

Помолих го да се изясни по-подробно.

— Ах, мистър Драгойефф — въздъхна той. — Да се занимаваш с онези джайънт букс никак не е безопасно. Аз винаги съм се страхувал, да не би да разчета онази писменост... Ами ако някоя буква се сметне за безполезна или, не дай, Уининиме, вредна за държавата? Не, благодаря, нека други се ровят в джайнт букс.

Попитах го откога е тук и той каза, че пристигнал веднага след нашата среща в библиотеката на Лахгнег.

— Вас ви придружаваше тогава философът Шпик — допълни Аймсори Плийз. — Ако не бях се озовал доброволно тук, щях да се озова в Западния резерват.

Сетне в качеството си на старейшина той ни обясни устройството и реда в Енсътър стейбъл. Трябвало да се чувствуваме щастливи, започна той, дето сме попаднали в този затвор. Тук не било толкова лошо. Наистина тук нямало грааси скуеърс и специални зобарници, нито театри, лупанарии на целомъдрието, философски диспути и други удобства на цивилизацията; но тези липси се

компенсирани от редица преимущества, най-голямото от които било, че Енсътър стейбъл бил единственото място на Уибробския материк, дето нямало полиция, войска, попове и тъмничари. Това се обяснявало с абсолютната непристъпност на околните планини, поради която никой не можел да избяга оттук.

В Енсътър стейбъл, продължи мистър Аймсори, липсват много от уибробските нрави и обичаи. Тук няма грейтполисменскуеъри и никой не е принуден да пълзи. Изобщо тук няма йерархии, високи длъжности и други такива, поради което подслушването, клеветата, доносите, конкурсите и т.н. са непознати явления — тези работи са толкова излишни тук, колкото и в Отвъдния свят. Нещо повече — енсътърстейбълските затворници имат приятната възможност да се шегуват с всичко, което се ползва с почит в останала Уибробия, включително с модата, Конституцията и с печените универзоо на Техни Превъзходителства. Особено удоволствие е за тях да се строят в тил и един след друг да пикаят върху жълто-зелените книжки с мъдростите на крал Джордж Франсоа Александър Мохамед и т.н. де Торерос XXXI, които всеки месец полисменски товарни вездеходи им спущат с парашути заедно с чувалите ечемик за прехрана. Освен това затворниците си организират от време на време игри на стачки и демонстрации, посветени на разни политически въпроси, и викат, колкото си щат — нещо немислимо в свободната част на Уибробия. На тези игри властите не обръщат внимание, дори ги поощряват, понеже те повдигат реномето на уибробската Демокрация пред бробдингуйците.

Затворниците в Енсътър стейбъл се ползват от самоуправление. Всяка конюшня си избира старейшина, който следи за реда и решава дребните спорове между съконюшниците. Сто конюшни образуват нещо като административна единица, наречена стоконюшник.

Общо ръководство на целия Енсътър стейбъл няма. Всеки стоконюшник си избира Комитет на Главите, състоящ се от петима души, чрез пряко, равно и явно гласуване на площада и всеки избирател има право да свика събрание, с цел да бъде заменен някой Глава или целият Комитет. Това обаче не става почти никога, тъй като Главите имат чисто морална власт, няма с какво да злоупотребяват, пък и мандатът им е едногодишен. По такъв начин Енсътър стейбъл, както се изрази мистър Аймсори, е единствената демократична република в

историята на Уибробия и върху територията на материка, а според него и единствената възможна такава в космически мащаб.

Въпреки тези приятни обяснения изгледът да прекарам остатъка от живота си в обор никак не ми се усмихваше.

Ах, помислих си аз, на нас хората не може да ни се угоди. Ако ще не конюшня, а цял стоконюшник да ни дадат на разположение, все нещо ще ни липсва, все нещо няма да е тъй... Кога ли най-после човек ще бъде доволен от света? Кога ли ще заживее на тая земя безгрижно, тихо и сито, като муха на лайно, както обичаше да казва моят дядо. Той обичаше също така да казва, че човекът е гадинка, дето еша й няма, та дори раят да му дадат на изполица, и него ще изпомърси.

Тези разсъждения не ми попречиха да попитам старейшината на нашата конюшня никога ли не се случват все пак опити за бягство и как завършват те. Той рече, че те не завършват никак, понеже никак и не започват: повечето затворници тук били доброволци, а другите още след първата седмица свободен живот в Енсъстър стейбъл преставали да мислят за бягство.

Беседата ни беше прекъсната от нашия съсед вдясно. Зад преградата се чу дрезгава тютюнджийска кашлица, а след това и няколко старинни ругатни от рода на „гръм и мълния“, „триста дяволи и една кльоцава вещица“, „да ви обесят на грота“, „хиляда и двеста небеса“, „да ви изкорми сатаната“ и прочее. После над преградата се появи една глава, толкова безобразна, че Лина хлъцна и се задави от ечемика. О, Диа! Главата на старика беше обла и гола като яйце: нямаше уши, нямаше нос, дясното й око бе превързано с черна кърпа...

Мистър Аймсори ни направи знак да мълчим. Видяхме как нещастникът си сложи широкополата окъсана шапка, а когато излезе от яслата си и мина край нашата, като почукваше с бастуна си, бяхме потресени допълнително: този уибробец имаше само една ръка, лявата, а на мястото на другата висеше празен подгънат ръкав; вместо десен крак от коляното му стърчеше обикновен дървен кол, подкован с тенекия. Въпреки това той вървеше твърде бързо, със скокливи движения, като марионетка, на която невидим кукловод дърпа конците. Беше облечен в нещо като сюртук или мундир от кожа, доста изтърган вече, разтворен от пояса надолу и препасан с широк кожен колан. На здравия му ляв крак личеше тесен панталон, стегнат с връв под

коляното, а по-надолу — вълнен чорап, напъхан в обувката. Това бяха остатъци от облекло, каквото сега не носят нито хората, нито уибробците, и старикът много приличаше на някой пенсиониран пират от романите на Стивънсън.

Той излезе от конюшната, но ние с Лина дълго не можахме да се съвземем. Мистър Аймсори ни изгледа над очилата си и се засмя:

— Интересен е, нали?

— Страшен е — казах аз.

— Не е страшен — каза мистър Аймсори. — Просто човек.

— Човек?

— Да, той е от вашата раса. — Нашият старейшина се почеса по голата глава, която в сравнение с онази на старика изглеждаше прекрасна. — Всички тук го наричат Мълчаливеца, защото не говори никога с никого, освен със себе си.

— Но кой е той, откъде е, какъв е?

— Това никой не знае — рече мистър Аймсори. — Най-старите затворници уверяват, че са го заварили тук и че предишните най-стари твърдели същото... Аз не вярвам в тая легенда, защото, ако ѝ се повярва, тоя човек трябва да е поне на сто и петдесет години. А в Уибробия никой не живее толкова, особено ако е човек.

— Но не сте ли се опитвали да поприказвате с него?

— Опитвах, безполезно е. Просто ме заобиколи и отмина. Всички го смятат за луд, но аз мисля, че въпросът не е в това.

— А в какво?

— Как да ви кажа... Всичко, което прави или не пра ви този човек, противоречи на законите на природата.

— Не разбирам.

— И аз — рече бившият академик. — Например никой досега не го е видял да се храни, макар да получава дажбите си. Вън от това не спи по цели седмици и често се разхожда отвъд оградата на Енсъстър стейбъл. Някои дори твърдят, че обичал да я прескача.

— Да я прескача? Този инвалид?

— Глупости, разбира се — засмя се мистър Аймсори.

Но, както виждате, една легенда поражда друга, другата трета и така се ражда митологията.

Мистър Аймсори се извини за дългата визита, която навярно ни е уморила, и ни остави да си почиваме, като ни предупреди, че трябва да

се обезопасим и обезгривим час по-скоро съгласно правилата на тукашното общежитие. Лина кимна и проля няколко сълзи от мъка, а аз си казах, че в тая Уибробия човек никога не знае кога, кому и как да угоди.

На другия ден отидохме в местната антигриварница със страха, че както обикновено, да измъкнеш нещо от тялото си е много по-болезнено, отколкото да го присадиш. За щастие антигриварят дори не пожела да се занимава с нас и ни посъветва просто да издърпаме присадените ни косми. Това се оказа съвсем просто, лесно и безболезнено... Божке, колко било хубаво да се отърве човек от нещо, неприсъщо на природата му! Дори Лина, като помисли малко и се поогледа, се съгласи, че един гол задник съвсем не е по-грозен от един такъв, прикрит с конска опашка. Своята за всеки случай тя прибра в куфара си...

Животът в Енсътър стейбъл си течеше тихо и така, между яслата и сутрешната песен за стария Джек, минаха няколко месеца. Ние се включихме в общия ритъм на живота и скоро почна да ни се струва, че никога не сме живели другаде. В началото на юли обаче се случи нещо, което ни развълнува.

Беше ясен слънчев ден. Ние с Лина бяхме дежурни по помитане на конюшната и след като си свършихме работата, приседнахме на една пейка на нашата уличка. Мистър Аймсори печеше на слънце ревматичните си копита. Едно младо семейство, отказало да си даде уибробчето в градината на съответното Грейтполисменство и по тази причина попаднало тук, учеше своето уибробче да ходи. Останалите наши съконюшници разговаряха лениво, като си разменяха дребни клюки по адрес на съседната конюшня. На площадчето се бяха събрали петима-шестима затворници да послушат стиховете на един престарял поет, за когото казваха, че е последният в Уибробия; поетът бил изпратен тук напълно заслужено, понеже бил объркал шестата стъпка на хекзаметъра в една своя поема, посветена на рождения ден на мистър Хари Хууф. Сега той беше оправил стъпката и четеше поемата на висок глас с надеждата, че Негово Превъзходителство ще го чуе и ще го върне в Уиброб сити.

Бяхме се заслушали и ние с Лина и се прозявахме в очакване на обедния зоб, когато майката на проходящото уибробче изпищя, грабна го и хукна към конюшната. Някой извика:

— Птицата Рух!

Площадът и уличката в един миг опустяха. Ние с Лина също се канехме да хукнем, но от вратата на нашата конюшня излезе нашият съсед Мълчаливеца, спря се спокойно и устреми единственото си око към Черната скална верига. Това ни даде кураж да погледнем и ние натам.

Една голяма птица се бе появила над билото на веригата. Тя кръжеше бавно във вишинето, както кръжат у нас ястребите, преди да се стрелнат надолу, за да отмъкнат някое пиле или полска мишка. И наистина, докато ние се чудехме от какво толкова се бяха паникьосали уибробците, птицата започна да се спуща със страшна бързина. Всяка секунда тя падаше все по-бързо и нарастваше пред очите ни, като придобиваше чудовищни размери.

Беше късно да се бяга. Замижахме и свихме глави в раменете си... Нещо грамадно, фучащо и пляскащо закри слънцето и вдигна силен вятър, който разтърси конюшната зад нас и ни повали на земята.

Лежахме ни живи, ни умрели, но гласът на мистър Аймсори ни накара да отворим очи.

— Тя си отиде — рече той. — Можете да станете.

Бившият академик бе запазил присъствие на духа, а може би ревматизмът му бе попречил да побегне. Във всеки случай той беше тук и загрижено оглеждаше кипнатия покрив на конюшната.

— Пак ще трябва ремонт — въздъхна мистър Аймсори. — Проклетата Рух... За нас тя не е опасна, но ето какви пакости прави.

— Нима досега не е отвлякла никого? — попитах.

— Не, разбира се. Тя не може да понася миризмата на уибробец. Щом я усети, побягва. — Той се усмихна. — Ето ви едно косвено доказателство, че отвъд онези скали са живели великани.

За мене нямаше съмнение, че тази птица Рух, както я наричаха, беше същият онзи гигантски кондор, който вече бях срещал на два пъти. Разказах на мистър Аймсори задругите гигантски животни, които бях видял на океанския бряг преди две години. Негова ученост кимна:

— Това само потвърждава моята хипотеза.

Птицата Рух не се виждаше никъде. Ние се успокоихме. От конюшните почнаха да излизат затворниците и тутакси се заловиха да

поправят повредените покриви. Мълчаливеца побърза да се прибере в яслата си, като размахваше бастуна с оцелялата си ръка.

Между това този самотен стар човек, който живееше в Енсъстър стейбъл така, като че другите не съществуваха, беше интересен не по-малко от птицата Рух. Неговото обезобразено лице и тяло, тайната на неговата съдба непрекъснато занимаваха въображението ми. Към това се прибавяше едно странно чувство, че вече съм го срещал някъде, че ми е познат, и това чувство, колкото и нелепо да беше, непрекъснато се засилваше.

Впрочем аз бях почнал да го наблюдавам — отначало неволно, след това по-системно — и вече се бях добрал до някои резултати. Това, което ми бе съобщил за него мистър Аймсори, излезе вярно. Не бях го видял наистина да прескача телената ограда, но че не спеше по цели седмици и не слагаше в устата си нито зрънце храна, това бях установил съвсем точно след двумесечно наблюдение. А пък дажбата си получаваше всеки месец като всички затворници. Какво правеше с нея? Къде я дядваше? Веднъж го видях как я прибра в яслата си — един голям чувал, натъпкан с ечемик, — а на сутринта чувалът беше празен. Невероятно беше да го е изобал за една нощ.

Констатирал бях и друго: макар да не се хранеше, Мълчаливеца пиеше вода, защото виждах неговото голямо шише от десет пинти ту пълно, ту полупразно, ту съвсем празно. Разбира се, нито едно живо същество не може да живее само с вода и това беше също толкова странно и неестествено, както и цялото поведение на старика.

Веднъж, трябва да беше около два часа след полунощ, аз се събудих от някакъв продължителен звук, който много приличаше на кълколене на течност, която изливат. Предпазливо надникнах в яслата на съседа. Той седеше облегат на стената в дъното ѝ и пиеше от шишето. След като го преполови, кажи-речи, на един дъх, запуши го, остави го до себе си и тихичко протананика една песничка. После, втренчил око пред себе си, изрече със свиреп шепот: „По-бързо, дяволи, гот дем! Или искате да се озовем в преизподнята още преди съмване? Кормилото по вятъра! Прибери блинда и бизана! Спусни стенгите! Гротът и фокът долу и всички платна долу, сто хиляди мълнии! Поправи брамстенга, левия, да ви глътне сатаната, не виждате ли, че вятърът е ост-норд-ост? А, размърдахте ли се! Ако до минута не свършите, всички ви ще окача на рея, негодници такива!“ Окото му

светеше в мрачината. После угасна и той промърмори с въздишка: „Стар си вече, приятелю, не те бива за нищо, капитане... Гот дем!“ И като надигаше често шишето, от което заключих, че течността в него не е вода, понеже нито един нормален човек на света не пие толкова много вода, Мълчаливеца продължи да пъшка и мърмори. По-нататък не всичко разбрах, но на няколко пъти долових думата „уининим“, а веднъж чух съвсем ясно: „О, мои мили уининими, мои добри, умни уининими, къде сте?“ Това ме накара да мисля, че някога този старец е притежавал хергеле и сега тъгува за конете си... Той остана буден до разсъмване. Когато в шишето не остана нито капка, той го взе и излезе от конюшната. Върна се чак към обед. Шишето отново беше пълно...

Тези странности на нашия съсед се знаеха от всички, но да проникна в тайната му нямаше никаква надежда. Нашите отношения при това едва ли можеха да се нарекат добросъседски. Той не само не отвърщаше на поздравите ни, но скоро забелязах, че прави и някаква разлика между нас с Лина и останалите затворници, разлика, която явно не беше в наша полза. Освен дето ни заобикаляше отдалеч, без да ни погледне, той при всяка среща с нас сбръчкваше безобразното си лице в една гримаса на отвращение и демонстративно извърщаше глава. Тази дискриминация ме дразнеше, не можех да си я обясня. Дори мистър Аймсори със своя академически ум не можа да ѝ даде едно разумно обяснение.

И ето че един ден, близо месец след нападението на птицата Рух, се случи нещо, за което навярно и досега се говори в Енсъстър стейбъл.

Беше привечер. Връщяхме се с жена ми от една разходка край бодливата ограда, отдето бяхме гледали Черната скална верига и си бяхме мечтали за бягство. Когато приближихме нашата конюшня, настигна ни Мълчаливеца. В здравата си ръка той държеше бастуна си и стискаше под мишница своето заветно шише, пълно при това. Той ни отмина и вече влизаше във вратата на конюшната, но оттам изхвъркнаха ненадейно две уибробчета, които си играеха на гоненица и се блъснаха в старика. Бастунът му отхвъркна и той залитна. Изтичах да го подкрепя, а Лина му подаде бастуна.

В първия миг Мълчаливеца изруга нещо на своя фъфлец староанглийски и погледна шишето си, като да не вярваше, че е оцеляло. Сетне млъкна, изгледа ни с бледосиньото си око и наведе

глава, сякаш се мъчеше да си припомни нещо. След това пак ни погледна, повдигна полите на шапката си с бастуна, понеже друга възможност нямаше, и леко се поклони на Лина:

— Тенкю, мадам...

Ние останахме сащисани. Мълчаливеца бе проговорил. Той се беше обърнал към нас, а не към себе си. Докато се сетим обаче да кажем нещо, той помръдна с остатъка от онова, което някога е било нос, и не можа да удържи обичайната си гримаса. Понечи да влезе в конюшната, но аз го спрях.

— Мистър Мълчаливец — казах. — Не разбирам защо правите тези гримаси, когато ни срещнете. Нима е учтиво?

Преди да отговори, той ме изгледа и подъвка с устни:

— Съжалявам, сър... Наистина съжалявам, но вие... вие миришете на йеху.

— А на какво искате да миришем? — казах ядосан. — Ако сте забелязали, тук няма баня. Предполагам, че и вие миришете на същото.

Мислех, че ще се разсърди и ще почне да ругае по обичая си, а той се разсмя. Смехът му беше дрезгав и безобразен като самия него, но беше истински смях.

— Имате право, сър, хо-хо-хо! Съвършено сте прав, сър... Кой човек е усетил някога собствената си миризма? Хо-хо!... О, Диа, ето че бях забравил това. Вие ми го напомнихте, сър, тенкю, човек никога не си усеща миризмата... Гуд найт, мадам, гуд найт, сър.

И той се прибра в яслата си, като се смееше гръмогласно.

Същата вечер слухът, че Мълчаливеца е проговорил, се разпространи из целия Енсътър стейбъл. От най-далечните му стоконюшници идваха затворници да проверят дали това е истина и ние с Лина, седнали на хлад пред нашата конюшня, трябваше да повтаряме десетки пъти едно и също.

Когато любопитните се пръснаха и се прибрахме, дойде и мистър Аймсори. Той подробно ни разпита за събитието и кой знае защо беше много разтревожен. Попитах какво го безпокои.

— Не мога да ви кажа точно — отвърна академикът, но имам предчувствие, че ще се случи нещо лошо.

— Мистър Аймсори, вие сте суеверен.

— Не съм — рече мистър Аймсори. — Но когато мълчаливците проговорят, винаги се случва нещо... Преди век и половина един

уибробец, който бил ням от рождение, проговорил и първите му думи били вик за помощ. Три дни по-късно излязъл едиктът, който отменял кучешките зъби на уибробците.

— Нима това е толкова голямо нещастие?

— Ах, мистър Драгойефф — въздъхна мрачно академикът. — Какво може да се очаква от една нация, която само пасе и се съвкупява? По какво се различаваме ние от универзоо?

На последния въпрос не можах да му отговоря, но ми домъчня за стария уибробец и се опитах да го утеша. Може би, казах му, проговарянето на нашия Мълчаливец означава нещо добро. Може би този път уибробците ще си възвърнат кучешките зъби и ще видят сметката на Великата фирма и на ония стари кранти Вицегубернаторите. И може би...

— О, само това не — прекъсна ме отчаяно мистър Аймсори. — Не дай, Уининиме! Та това означава катаклизъм, приятелю, разбирате ли? За къде сме без Вицегубернатори, как ще живеем без ред и тишина? Бробдингуйя само това чака, за да ни затрие... Какво говорите, мистър Драгойефф!

Мистър Аймсори Плийз беше ужасен, като се окопити, разви ни теорията, че само реформи — предпазливи, постепенни, капка по капка, и то предложени от Техни Превъзходителства и приложени под Тяхно покровителство — могли да оправят живота на уибробците и дори да прекратят всеобщия млеконадой. Всичко друго било ерес. Дори най-радикалните уибробци, включително обитателите на Енсъстър стейбъл, били убедени в това.

— В края на краищата Техни Превъзходителства са уибробци — продължи нашият старейшина. — Нали тяхната работа е да мислят за Уибробия? Когато поумнеят и станат по-добри, те непременно ще дарят свобода на уибробците...

Той не можа да продължи. От яслата на нашия съсед Мълчаливеца се разнесе такъв истеричен кикот, че цялата конюшня се събуди и се разшава неспокойно. Мълчаливеца приглуши кикота си, но дървеният му крак още доста време блъскаше преградата на яслата... Мистър Аймсори сложи пръст на устата си, пошепна, че старият инвалид навярно е полудял, и побърза да се прибере.

Аз обаче не бях на неговото мнение. Когато смехът оттатък престана, много ми се пощя да ида да поздравя Мълчаливеца: сигурен

бях, че е с всичкия си и че дори не е изкуфял, както се полага на стари хора. Не го направих само поради късния час.

От този ден, а по-право от тази нощ нататък почна заключителната част на нашите приключения в Уибробия и тя се свързва най-непосредствено с миналото, настоящето и бъдещето на Мълчаливеца. Защото той имаше и бъдеще, този безобразен и страшен в своето нещастие стар инвалид...

Цяла седмица той мълча и отново не отговаряше на нашите поздрави. Само дето се въздържаше от гримасите на отвращение, когато минаваше край нас с Лина. Не го чувах дори да мърмори нощем, нито пък шишето му да къкколи, както обикновено. След това го видях завит с прокъсаното одеяло презглава и още две седмици той спа непробудно, без да промени дори позата си.

Толкова повече бяхме изненадани, когато една ранна утрин ни събуди настойчиво чукане по дъсчената преграда. След моето сънливо „п्लीз“ над преградата се показа главата на Мълчаливеца и той попита може ли да ни посети. Казах му да почака малко, дорде Лина си смени пижамата със сутрешен тоалет.

След един час той влезе в яслата ни. Седна, оправи с пъшкане дървения си крак, намести черната превръзка на окото си и се извини, дето ни е събудил. Каза, че се е решил на тази стъпка, защото някои мисли вече две седмици не му давали покой.

— Мисли? — пошегувах се аз. — Нима вие мислите и когато спите?

Той се усмихна, ако това можеше да се нарече усмивка и почеса голата си като яйце глави:

— Не съм спал, сър. Аз никога не спя. Тези глупци уибробците не знаят човешките навици и когато мисля, навярно си въобразяват, че спя. Гот дем, за тях това е едно и също... Бихте ли ми разказали нещо за Англия, сър?

— За Англия? — учудих се аз. — Защо тъкмо за Англия?

— Простете, мадам — сепна се Мълчаливеца, — аз още не съм ви се представил. — Той поиска да стане на крака, но аз го помолих да се представи седнал и той само наклони глава: — Капитан Лемюел, англичанин. Бивш корабен хирург и капитан от търговския на Нейно Величество флот.

— О! — можах само да извикам аз.

— Какво ви учудва, сър?

Аз навреме се овладях. Ето защо все ми се струваше, че познавам този старик. Лемюел, капитан на кораб... Снимката! Картотечната снимка в Грейтполисменството на Лахгнег, която мистър Ролф ни бе показал в деня на нашето уибробизиране... Но нали онзи Лемюел е бил екзекутиран преди два века и половина?!

За щастие аз вече знаех от опит, като имах пред вид спиритическия сеанс на Летящия остров, че живите могат да бъдат мъртви, а мъртвите по-живи от живите, и това ме спаси от прибързани въпроси.

— Нищо, мистър Лемюел — отвърнах и го запознах официално с Лина и със себе си. — Драго ми е, че ви срещам.

Така спечелих време и се посъвзех. Знаех, че когото уибробците екзекутират веднъж, той няма шанс да възкръсне, но как да попиташ човека защо още е жив? При това той седеше пред очите ми, а аз на очите си всякога вярвам повече, отколкото на картотеките.

— Извинете, но бих желал да ви кажа защо ви събудих — рече мистър Лемюел. — Много съм развълнуван. Още в първия миг, когато ви видях тук, разбрах, че сте европейци, а пък аз съм напуснал Англия твърде отдавна... Разправете ми нещо за нея, ако това не ви затруднява.

Това ме затрудни твърде много. Намерих се в небрано лозе, понеже за Мозамбик и Уганда, дето не бях ходил, знаех повече, отколкото за Англия, дето бях ходил. Все пак можах да съобщя на нашия съсед, че Англия си е все още там, дето е била и по-рано, и че през нея, както винаги, минава Гринуичкият меридиан.

Кой знае защо мистър Лемюел посрещна това съобщение с обидно безразличие. По същия начин той се отнесе и към моето известие, че Лондон се намира на устието на Темза, а по Пикадили се разхождат джентълмени, проститутки и хипита. Разправих му и как изглежда Трафалгар скуер на вечерно осветление, и за адмирал Нелсън, който си стои там, и между другото със своето превързано око много прилича на нашия събеседник. Но Лемюел, види се, твърде отдавна бе напуснал отечеството си, защото името Нелсън не му направи никакво впечатление, и той каза, че не познава такъв адмирал. Единственият адмирал, за когото си спомнял, бил мистър Френсис Дрейк, бивш морски пират, а впоследствие фаворит на куин Елизабет.

Тогава, като си припомних как старикът жалеше нощем за конете си, аз му разказах за многобройните специализирани дружества, които в днешна Англия покровителствуват животните, включително и домашните такива. Съобщих му, че в неговото отечество е забранено малтретирането на каквито и да било животни, а що се отнася до конете, те се ползват с уважение и любов, на които може да завиди който и да е английски държавник.

От това съобщение мистър Лемюел остана доволен и веднага попита бих ли могъл да му кажа нещо за Ноттингхемпшир. Досетих се, че Ноттингхемпшир е някакво село, град или местност в Англия, но откровено си признах, че не мога да му кажа нищо.

— Това е родното ми място — рече меланхолично старецът и се прибра в яслата си.

През следващите дни ние с жена ми си блъскахме главите над загадката, каквато представляваше старият морски капитан. Възможно ли беше наистина да е съшият англичанин, за когото толкова бяхме слушали по разни поводи? Човекът от картотечната снимка в Лахгнегското грейтполисменство? Че по някакъв начин е избягнал екзекуцията, това можеше да се приеме, още повече че и надписът на оная снимка гласеше само: „Делото е приключено“, а едно приключено дело още не значи приключен живот. Но да доживее до възраст, каквато не достигат дори кюрдите и кавказците, ни се струваше съвсем невероятно. При това в Уибробия, и то в Енсътър стейбъл!... Ние се надявахме обаче скоро да се доберем до истината, тъй като вече бяхме установили контакт с нашия съсед.

Така и стана. Първата стъпка за по-нататъшното ни сближаване направи самият мистър Лемюел. Един ден той ни каза, че не би желал уибробците да узнаят каквото и да било за неговата личност, най-малкото името му, и поиска от нас честна дума, че ще запазим в това отношение абсолютна дискретност. Ние му дадохме дума, а той ни покани да му идем на гости в неговата ясла.

Отидохме още същата вечер. Капитанът ни посрещна радушно. Покани ни да седнем на сламата, попита ни за здравето и ни разпита за нашето отечество. Ние му разказахме най-подробно къде се намира то, какво представляват нашите сънародници в биологическо и гражданско отношение, с какво се препитават и каква полова мощ притежават. Особено възхитен беше старият капитан, когато научи, че

у нас овците не изяждат хората, а става обратното, че нямаме бизнесмени, графове и Камара на лордовете и че сме на път да извършим научно-техническа революция. Той просто не можеше да си представи, че е възможна държава, дето няма гладни и голи хора, нито просия, подкупи, злоупотреби, проституция и други такива.

— Но това е страната на сър Томас Мор — възкликна капитанът.
— Градът на Томазо Кампанела!

Той измъкна изпод сламата своето голямо шише, наля две кратунки — в Енсътър стейбъл няма чаши, а се използват кратунки, които растат в изобилие по оградата от бодлива тел — и предложи да прием за нашето отечество. Помислих, че ни гощава с някаква уибробска настойка, но като поднесох кратунката към устата си, усетих мирис на дървеници. Капитанът кимна и се засмя:

— Уиски, мистър Драгойефф. Скоч. Чиста проба.

— Уиски? Тук?

— А за какво мислите употребявам ечемика си? Да не би да си тъпча с него търбуха? — Той глътна от своята кратунка и доволно изкряка: — Хххха! Та аз през живота си не съм изпил повече от една пинта вода, мистър Драгойефф. По водата аз съм плавал, но не съм я пил. Не, честна дума.

Не го запитах как и къде си прави уискито, но използвах доброто му настроение, за да му задам въпроса, който отдавна не ми даваше мира.

— Мистър Лемюел, ще си позволя да ви запitam...

— Питайте, не се стеснявайте — рече мистър Лемюел, като ни наливаше по една втора кратунка.

— От каква злополука сте пострадали така?

Той прие въпроса ми, като че го е очаквал, и само хихикна:

— Искате да кажете кой ме е превърнал на чучело? О, това е дълга история. Тя е започнала със самото ми раждане.

— Нима вашите родители...

— О, не. Баща ми ме обичаше много.

— Тогава навярно майка ви?

— Аз нямах майка, аз имах само баща.

Ние с Лина се спогледахме. Наистина бащите често са толкова небрежни, че не вземат участие в създаването на собствените си деца, но да не вземе участие и майката? Дявол знае какво беше това...

Изказах предположението, че в такъв случай нещастieto на мистър Лемюел се дължи на лоша наследственост. Той неочаквано почервеня и сви вежди:

— Мистър Драгойефф, ако не ми бяхте гост и ако не ви извиняваше вашата неосведоменост, щях да ви повикам на дуел и да ви убия като пале... Моят баща беше най-почтеният човек в Англия, ако не и в цяла Европа. Той беше философ, с него са се съветвали министри и крале. Той почина като декан на катедралата „Свети Патрик“ в Дъблин.

— О! — казах аз.

— Да, да, мистър Драгойефф. В живота си баща ми е извършил една-единствена грешка и когато разбрал, че греши, оттеглил се именно в Дъблин...

— Каква е била грешката му, ако позволите?

— Съветвал кралските правителства да съединят политиката с морала... Хо-хо, оригинал, нали? Хо-хо-хо!

Смехът на капитана, и то в момент, когато говореше за своя любим покоен татко, ме смути, но той добави, вече сериозно, че тази грешка струва твърде скъпо на баща му: последният в края на живота си полудял и враговете му използвали този факт, за да обяснят именно с него появата на сина, тоест на самия Лемюел.

— Нима сте се родили... в този си вид?

— О, ноу — възкликна капитанът. — Бях си нормално дете на века... Но тъкмо затова мнозина джентълмени смятаха, че съм урод и трябва да бъда предаден незабавно на палача, за да бъда изгорен публично. Между тях беше и мистър Ричардсън, един много културен мъж, който дращеше романи за набожни стари моми. Той беше най-свиреп, да го вземат дяволите... Екскюз ми, мадам.

Лина му кимна любезно, а аз зададох първоначалния си въпрос:

— Все пак кой ви е подредил така, капитане?

Мистър Лемюел се умълча и през главата му, изглежда, минаха цял порой мисли, които го отнесоха далеч. После каза:

— Те бяха мнозина, мистър Драгойефф, трудно ми е дори да си ги припомня всичките... Но първият беше един лондонски издател мистър Бенджамин Мотт, ако сте чували.

Отговорих, че такава име не съм чувал, и той каза, че това е възможно, макар че на времето мистър Мотт бил твърде известен

човек. Тъкмо затова баща му го подхвърлил пред вратата на Мотт.

— Но вие споменахте, че баща ви е бил почтен човек — учудих се аз.

— Да. Но баща ми беше и умен човек — рече твърдо капитанът. — Той знаеше, че в Лондон по-лесно ще видя бял свят, пък и светът по-лесно ще ме види...

Цялата тази история ми се стори твърде объркана и съмнителна, но мистър Лемюел, навярно под влиянието на уискито, се бе разприказвал и аз не исках да му преча. Той отреагирваше дългото си мълчание. Така ние узнахме още, че след кратко пребиваване при мистър Мотт малкият Лемюел попаднал в ръцете на един френски абат, на име Пиер Франсоа Гюйо Дефонтен, и че този абат извършил над него главните операции. Абатът се заел да направи от Лемюел французин и дори да го въведе в кралския двор, но преди това го преработил съобразно изтънчените вкусове на обществото. Най-напред той му извадил зъбите, та да не може да хапе, после му отрязал дългия нос, за да не би да разврати демоазелите на мадам Помпадур, които били много чувствителни към подобни носове, след това му ампутирал десния крак, да не би да ритне някого, едната ръка — за да не може да боксира, и т.н. В замяна на това абатът го накарал да носи напудрена перука на главата си, а на здравата ръка — пръстени и мека ръкавица и го научил на реверанси и на различни „па“.

— Останалото довършиха някои мои покровители от различни страни на Европа — въздъхна капитанът и се почовърка там, дето би трябвало да има ухо.

— Нима сте обиколили цяла Европа? — попитах.

— Да, приятелю. И навсякъде се намираше по някой благочестив идиот или свръхпатриот, то е все едно, който ме режеше и кълцаше, както му скимне.

Аз се поизкашлях. Всичко това звучеше твърде фантастично и аз неволно се върнах към мисълта за една пременена наследственост. Ако бащата се е побъркал в края на живота си, защо това да не се е случило и със сина? За да проверя заключението си, попитах мистър Лемюел на каква възраст е. Той отвърна, че не знае, тъй като бил загубил вече сметка на времето, но че се е родил някъде между 1715 и 1726 година.

— Мистър Лемюел — казах аз внимателно. — Уважаеми мистър Лемюел, сега сме 1972 година. Ще рече вие сте на около двеста и

петдесет години?

— Изглежда, че е тъй — рече старикът, без да му мигне окото.

— Интересно как сте постигнали такъв рекорд?

Мистър Лемюел се усмихна добродушно и потупа шишето до себе си:

— Уискито, мистър Драгойефф, уискито... Няма по-сигурен удължител на живота от него. Само пуританите, магаретата и уибробците не разбират това. Пък и знаете ли? — Той се наведе доверително към ухото ми. — На мен съдбата ми е такава. Аз съм безсмъртен като струлдбругите... Да, да, на мен ми е съдено да живея дотогава, докато на земята се говори английски език.

Колко трудно вярваме ние, хората, на фантастичната истина и колко лесно — на правдоподобната лъжа! Лина ме побутна с крак и аз побързах да променя темата на разговора, като си казах, че всеки човек в края на краищата откача на някоя тема и че старецът не прави изключение... Мога да се закълна обаче, че мистър Лемюел долови мисълта ми. Без да каже дума, той поразрови сламата в най-далечния ъгъл на яслата и от една дупка там извади няколко предмета: един далекоглед, един сгъваем нож, голям джобен часовник и секстант. Далекогледът явно беше старинен, дълъг около един ярд, с широки медни пръстени на двата края. Часовникът беше сребърен, а на капака му бе гравирано името на фирмата и датата на произвеждането му; „Лесингтън, Джонс енд Ко, лимитед, 1699 г.“ Мистър Лемюел обясни, че този часовник му бил подарен от неговия учител в медицината лондонския лекар мистър Джемс Бетс, когато той, Лемюел, предприел първото си плаване като хирург на кораба „Лястовица“, чийто капитан бил мистър Ейбреген Пеннел.

Аз си прехапах езика. Тези подробности, както и почтеният вид на стария инвалид, който никак не приличаше на човек, способен да ограби някой музей, ме накараха да ревизирам мнението си. Аз повярвах във възрастта му. Повярвах и в много от онова, което бях чул с ушите си. Но и много от странностите в живота и поведението на нашия нов приятел останаха неизяснени и аз продължих да го наблюдавам с неотслабващ интерес.

Колкото и неетично да е, аз просто тръгнах по дирите му. Най-напред поисках да узная къде ходи и какво прави нощем и можах да констатирам поразителни неща. Първото от тях ме накара да се усъмня

в собствения си здрав разум, защото мистър Лемюел наистина прескачаше... какво мислите? Той прескачаше оградата от бодлива тел, петнадесетфутовата ограда на Енсътър стейбъл! А това прави около пет метра скок на височина...

Ако не бях видял с очите си, никога не бих повярвал, както впрочем не вярваше и мистър Аймсори. Да, да, драги читателю! Вместо да се провере между двата най-долни реда тел, което не би му струвало нищо, или да мине през портала, който никога не се затваряше, нашият двеста и петдесет годишен инвалид, с дървен крак и без една ръка, правеше скок от място, какъвто нито един световен шампион в разцвета на силите си не би могъл да направи. Първата ми мисъл при тази гледка беше, че капитанът не е реален човек, а кибернетична играчка, хитро конструирана от някой голям шегаджия.

Но това не беше така, защото след скока той обикновено сядаше на двайсетина крачки извън оградата, гледаше към Черната скална верига и си бърбореше нещо като най-обикновен старик. Веднъж например той в продължение на пет-шест часа повтаряше с въздишка една и съща фраза: „О, Лорд, вярно ли е, че ти си създал света? Кой е по-глупав от нас двамата?“ И прибавяше думички, каквито нито един англичанин не би си позволил в дамско общество. Друг път той произнесе цяла реч, като си въобразяваше, изглежда, че се намира в Камарата на общините. Той се обръщаше към депутатите с прозвището „многоуважаеми йеху“ и им доказваше, че никаква просвета и нито една църква в света не са в състояние да измъкнат Англия от ямата на пороците, дето е затънала с двата крака. Самите депутати той наричаше безхарактерни роби и алчни животни, готови да продадат и майка си за трийсет сребърника. На края той изненадващо заяви, че Англия в същност е оправдала очакванията му и че той е много доволен, понеже светът се оказал не по-добър от него самия.

Истински се изуших обаче, когато една нощ го заварих да говори с един гарван. За да бъда сигурен, че не се лъжа, проврях се през телената ограда и припъзлях по-близо. Гарванът беше кацнал на рамото му, слушаше го с голямо внимание и от време на време повтаряше своето привично: „Невърмоор, невърмоор.“ Това, изглежда, нервираще стария капитан, защото този път той изказваше, макар и тихичко и плахо, надеждата, че ирландците ще си извоюват свобода, а човечеството, което в края на краищата не се състои само от магарета,

може да последва примера им. Когато гарванът за не знам кой път изграчи своето „невърмоор“, той ядосано го блъсна от рамото си, скочи и побягна с такава бързина, че аз се отказах да го следвам. Прибра се в яслата си чак призори малко запъхтян и аз го чух да ругае дървения си крак и да възкличава: „О, Диа, да те вземат дяволите, колко малък е този посран свят. Човек няма къде да се размърда... О, Лорд, направи тъй, че твоето най-висше творение да не вони толкова.“

Най-вероятното все пак беше нашият нов приятел да не е с всичкия си. Но аз от опит знаех, че най-вероятното невинаги се покрива с действителното, и продължих да вървя подир мистър Лемюел като негова сянка. Докато една нощ установих, че той си няма собствена сянка...

Това беше най-странното ми откритие. Имаше пълнолуние и капитанът този път не бе прескочил оградата, а беше застанал на сред малкото площадче близо до нашата конюшня и зяпаше в небето, подпрян на бастуна си. Сенките бяха ясно очертани, дори малките камъчета хвърляха сянка, а тази на старика липсваше. Изчаках някое време той да се размърда, като се надявах, че сянката му ще се появи. Но тя не се появи.

Тогава се реших на една смела стъпка. Приближих се до него открито и го попитах защо си няма сянка.

— Вие ми я замествате — ухили се той. — Защо непрекъснато вървите по дирите ми?

— Изглежда, съдбата ми е такава — цитирах го аз шеговито.

Мистър Лемюел впери окоето си в мене и се замисли. Той не ми отговори защо няма сянка, но след кратко колебание предложи да ми разкаже историята на своя живот.

Аз постигнах целта си. До този момент бях уверен, че хора, които не ядат, не пият вода и нямат сянка, се срещат само в лошите романи. Когато изслушах обаче житието на мистър Лемюел, убедих се, че не съм прав. Въпреки всичките му чудатости и необикновени способности, които сигурно ще намерят своето научно обяснение в подалечно бъдеще, той беше реален човек. Историята му беше напълно достоверна. По-достоверна дори от чувалите с ечемик, които уибробската държава ни спущаше всеки месец от небето.

Разказът на стария капитан ще ви предам в следващата глава.

[1] Моля читателят да ме извини, ако преводът му се стори недостатъчно поетичен. Що се отнася до точността му, за нея гарантирам. — Б. а. ↑

[2] Стейбъл — обор, конюшня — англ. ↑

[3] Пинта — староанглийска мярка за вместимост, около 0,5 кг. ↑

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА

ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНАТА ИСТОРИЯ НА МИСТЪР ЛЕМЮЕЛ. АВТОРЪТ И ЖЕНА МУ СВИКВАТ С ЖИВОТА В ЕНСЪСТЪР СТЕЙБЪЛ, В РЕЗУЛТАТ НА КОЕТО АВТОРЪТ ЗАМИСЛЯ БЯГСТВО. ТОЙ ПРЕОДОЛЯВА ВЪЗРАЖЕНИЯТА НА ЖЕНА СИ И КОЛЕБАНИЯТА НА МИСТЪР ЛЕМЮЕЛ И ОТКРИВА ЕДИНСТВЕНИЯ НАЧИН ДА СЕ ИЗБЯГА ОТ УИБРОБИЯ. АВТОРЪТ И МИСТЪР ЛЕМЮЕЛ ПРИСТЪПВАТ КЪМ НЕОБХОДИМАТА ПОДГОТОВКА.

Както вече споменах, имаше пълнолуние. Енсъстър стейбъл спеше сладко заедно с цяла Уибробия, а от нощното небе струеше мъдър покой. От време на време откъм конюшните долиташе задъхан шепот или страстно изцвилване. Тези звуци придаваха по-голяма поетичност на обстановката, а, бих казал, и повече плът на разказа на мистър Лемюел, който си заслужава да бъде озаглавен:

ЖИТИЕТО НА АНГЛИЙСКИЯ КОРАБЕН ХИРУРГ, КАПИТАН НА КОРАБ И ПЪТЕШЕСТВЕНИК МИСТЪР ЛЕМЮЕЛ.

Старикът предложи да седнем на една пейка в края на площада, запали лулата си и започна:

— Аз съм роден в Ноттингхемпшир, дето баща ми притежаваше малко имение...

— Момент, мистър Лемюел — казах аз. — Не споменахте ли преди известно време, че сте роден в Дъблин?

— В Дъблин съм роден — рече невъзмутимо мистър Лемюел. — Но баща ми настояваше, че съм се родил в Ноттингхемпшир, и от почит към паметта му аз се придържам към тази версия... Когато навърших четиринадесет години, баща ми ме изпрати в колежа на Имманюел в Кеймбридж. Там аз прекарах три години, като се занимавах прилежно с науките. Баща ми обаче нямаше средства да ме издържа по-нататък в колежа и ме даде да се уча при известния лондонски лекар мистър Джемс Бетс, при когото останах четири години. Парите, които понякога ми пращаше моят баща, аз разходвах за изучаване на навигацията и други отрасли на математиката. Тези науки можеха да ми бъдат полезни при моите бъдещи пътешествия, а аз бях убеден, че съдбата ме е предопределила да стана

пътешественик. По-късно заминах за Лайден, дето в течение на две години и седем месеца изучавах медицината.

Когато се върнах в Англия, моят добър учител мистър Бетс ми помогна да се настаня като хирург на кораба „Лястовица“. С този кораб пътувах няколко пъти до Левант и други страни. След завръщането си аз се ожених за мис Мери Бертън, втора дъщеря на мистър Едмонд Бертън, фабрикант на чорапи от Нюгет стрийт. Моята съпруга ми донесе четиристотин фунта зестра. Две години по-късно моят добър учител мистър Бетс умря, доходите ми много намаляха и аз бях принуден отново да търся работа като корабен хирург.

В течение на няколко години аз пропътувах Ост и Вест Индиите и имах възможност да наблюдавам живота и обичаите на туземците, а свободното си време използвах, за да прочета най-добрите автори — древни и по-нови. Всичките ми опити да заседна в Англия, като се възползувам от лекарската си професия, излязоха несполучливи. Един ден аз приех изгодното предложение на капитан Уилям Причад, собственик на „Антилопа“, и се отправих с него в Южното море. Отплавахме от Бристол на 4 май 1699 година и отначало...

— Извинете, мистър Лемюел — принудих се да го прекъсна аз втори път. — Преди два месеца вие казахте, че сте роден между 1715 — 1726 година, а сега твърдите, че след многократни пътувания сте били отплавали от Бристол през 1699 година... Няма ли известно противоречие в спомените ви?

— Няма — отвърна малко троснато мистър Лемюел. — За ваше сведение аз най-напред пропътувах света и след това се родих. И изобщо съветвам ви да не ме прекъсвате, ако не желаете да се усъмня във вашето джентълменство... Та докъде бях стигнал? Да... С това пътуване, искам да кажа, започнах моите необикновени приключения и моите нещастия.

Скоро ние взехме курс към Ост Индия, но една буря ни отнесе на запад от Вандименовата земя.^[1] Намирахме се на 30 градуса и 2 секунди южна широта, когато на 5 ноември същата година се натъкнахме на подводни скали. Корабът потъна. Само аз успях да се спася — може би защото малко преди това бях изпил половин пинта джин, а както се знае, спиртът е по-лек от водата и задържа човека на повърхността, дори ако той би желал да се удави...

Вълните ме изхвърлиха на непознат бряг и така аз попаднах в Лилипутия. Оттам по-късно успях да избягам и да се спася благодарение на някои противоречия между тази държава и съседната ѝ Блефуску. Впрочем моето пребиваване при малките човечета, чийто ръст не надминаваше няколко дюйма, си имаше и една приятна страна: в течение на близо две години аз се чувствавах истински великан... На подробности няма да се спирам. Ако желаете да ги научите, потърсете моите пътеписи, дето ще намерите и други интересни сведения.

Така или иначе аз успях да се върна в отечеството си и за известно време бях почти щастлив. Моята страст към пътешествия обаче не бе угаснала и само след два месеца аз стъпих на палубата на „Адвенчър“ с капитан Джон Николес от Ливърпул, който заминаваше за Сурат. Ние стигнахме нос Добра надежда, дето презимувахме, а след това през Мадагаскарския пролив се отправихме на север. Един тайфун обаче, който трая двадесет дена, ни отнесе далеч на изток в Големия океан, после към бреговете на Татария или дявол знае къде и ние се загубихме сред водната пустиня.

Когато тайфунът утихна, слязохме на един неизвестен остров да се снабдим с вода. Вода намерихме, но намерихме там и хора, дванайсетина пъти по-едри от нас. Лодката с моите съотечественици, храбри моряци от търговския на Нейно Величество флот, побягна към кораба и се спаси, а аз останах в ръцете на същества, високи колкото камбанарията на Дъблинската катедрала... Ах, какви мъки и унижения претърпях там, мистър Драгойефф! В Бробдингнег, така се казваше тази страна, аз бях лилипут сред онези великани. Представяте ли си? Там ме показваха по панаирите и ме караха да върша всякакви палячовщини за забава на публиката. Всички се учудваха, когато откриваха признаци на разум в такова нищожно животинче като мене. А трябваше да водя истински сражения с техните грамадни мухи и плъхове, за да покажа храброст; трябваше да свиря на пиано, като скачам с крака по клавишите, за да им докажа, че и Европа разбира от музика; едно бебе веднъж ме налапа и едва не ми откъсна главата... Но в кралския двор, дето попаднах в края на краищата, към мене се отнасяха сравнително добре. Кралят, един образован бробдингнегец, дори ме разпита за моето отечество и аз направих отчаяни опити да му го представя в най-положителна светлина. За мое учудване, след като ме изслуша, той се произнесе, че ние, европейците, сме били просто

малки отвратителни гадинки, най-вредните от всички, които някога са пълзели по земята. Аз, разбира се, възнегодувах, но какво освен смях можеше да предизвика протестът на малкото човече у онези великани?

Щастлива случайност ми помогна да напусна Бробдингнег. Кралският дърводелец ми беше направил един сандък-къщичка с всички удобства вътре, а на покрива ѝ беше завинтил желязна халка, та Глумдалклич, момичето, което се грижеше за мене, да може да си пъха в халката малкия си пръст и да ме носи по време на разходка. Веднъж то позволи на един паж да ме разходи до морето. Пажът остави къщичката ми на морския бряг и се отдалечи за малко. Докато аз се наслаждавах на чистия въздух от прозореца, един бробдингнегски орел захапа халката и ме понесе във висините... Впрочем подробности за моето спасение можете да прочетете в пътеписите ми.

Да, мистър Драгойефф, аз пътувах и след това, вече като капитан на търговски кораб, но с мене винаги се случваше някоя беда, която ме пращаше в далечни непознати страни. Така аз можах да посетя Лапуту, Балнибарби, Лахгнег, Блаббдробдриб и Япония. Едно от тези пътувания беше за мен особено нещастно. Моята моряшка команда, съставена от нехранимайковци, се разбунтува, превърна кораба в пиратски, а мене ме захвърли на един, както винаги, неизвестен остров.

О, мистър Драгойефф, това беше наистина интересен остров. Това беше единствената страна в света с разумна уредба и благородни нрави. Нейните жители по външност много приличаха на коне и, струва ми се, наистина бяха коне — само това можеше да обясни техния необичайно здрав разум. Уининимите, както се наричаха те самите, живееха прост и чист живот, управляваха се с общи усилия и нямаха крал. Те не знаеха какво е лъжа, нито лицемерие, не ругаеха, нямаха полиция и съдилища, не познаваха политическите и религиозни разпри и се държаха с необикновено достойнство. За товарен добитък те използваха едни диви и мръсни двуноги животни, известните ви впрочем йеху. Любопитно ще е за вас да чуете, че първото нещо, което направиха йеху още при първата ми среща с тях, беше да се покачат на дърветата и да се изпражняят на главата ми...

— Те и с мене се опитаха да направят същото — вметнах аз.

— Уви, при мене работата не свърши само с опит и ако не бяха уининимите... Както и да е. Отначало уининимите ме взеха за йеху и

дори ме вързаха на йехувръза, но после ме освободиха благодарение на облеклото ми и на способността ми да говоря. Между впрочем сега и йеху говорят... С една дума, аз бях очарован от прекрасните качества на уининимите, от тяхната красота и справедливост. Когато по-късно някой ми кажеше, че *тичам като кон* или *че не се смея*, а *цилия*, аз не само не се обиждах, но се преизпълвах с гордост. Най-голямото ми желание беше да остана до края на живота си в Страната на уининимите. За съжаление техният съвет реши, че е недостойно да държат в средата си един йеху, та макар и култивиран донякъде, и постанови да бъде екстрадиран. Те се бояха, че при моята вродена порочност зачатъците на разум, които проявявах, могат да бъдат особено опасни за тяхното общество.

Отново се завърнах в Англия и това беше последното ми завръщане. Аз с ужас констатирах, че моите съотечественици ми миришат на йеху. Дори когато жена ми ме целуна за добре дошъл, не можах да издържа и припаднах.

Тогава си купих два коня, построих им комфортен обор и по-голямата част от времето си прекарвах с тях. Уви, английските роднини на уининимите твърде дълго бяха общували с човека: те не умееха, да мислят, гледаха ме с бялото на очите си и се ритяха помежду си така настървено, че веднъж едва не ме осакатиха. Те бяха безнадеждно деградирани...

Реших да потърся пак Страната на уининимите, за да прекарам там остатъка от живота си. Щях да моля да ме приемат с правата на обикновен товарен йеху. Преди това обаче, с цел да припечеля някой и друг фунт за пътуването, описах моите пътешествия в една книга. За моя изненада тази книга произведе фурор не само в Англия, но и в цяла Европа. Едни се смееха, други ругаеха, трети ме анатемосваха като мизантроп и осквернител на отечеството. И защо? Защото сравнението между Европа и Страната на уининимите, което се налагаше от само себе си, не било в полза на Европа... Но какво бях виновен аз за това? Критиката ме бичуваше, издателите и преводачите се надпреварваха да ме поправят, съкращават и орязват, докато заприличах на това, което виждате пред себе си... Тоест докато книгата ми заприлича на мен самия.

Между това баща ми бе починал и повече нищо не ме задържаше в Англия. Като резултат от всичко гореказано жена ми ме напусна.

Децата ми бяха пораснали и си изкарваха сами хляба. Същата година аз се качих на един кораб, за да търся уининимите. Когато стигнахме онези ширини и дължини, дето по-преди ни бе отнесъл тайфунът, помолих да ми дадат една лодка и малко припаси, платих за тях с последните си няколко фунта и заплавах, дето ми очи видят. Аз не знаех къде точно се намира желаният остров, а при това едно течение ме отнесе на хиляди мили далеч от предполагаемото му местонахождение. И ако все пак попаднах за втори път в Страната на уининимите, това се дължи изключително на провидението: тази страна също бе отплавала на хиляди мили, и то в същата посока...

— Ами! — не се сдържах аз. — Как така отплавала?

— Ей така... Излезе, че островът на уининимите не бил остров, както бях заблудил неволно себе си и своите читатели, а материк. Плаващ материк, мистър Драгойефф. Същият, на който се намираме ние с вас.

— Божичко — възкликнах аз. — Нима той и сега плава?

— Разбира се. Ако нямате навигационни уреди, вие никога не бихте могли да определите къде се намира Уибробия. Днес тя е тук, утре там, днес край Флорида, утре около Гренландия, другиден при Филипините или зад Северния полярен кръг. Тя е неуловима и в нея човек може да попадне само случайно.

— Но тя има толкова постоянен климат — учудих се аз.

— О, за уибробците това не е проблем. Те имат, как го наричаха... да, материкална климатична инсталация.

И тъй аз отново намерих благословената Страна на уининимите. Така мислите, нали? Уви, гот дем! Уви, двеста хиляди вещици!... Това не беше вече Страната на уининимите. Това беше страната на уибробците...

— Но какво се е случило, боже мой?

— Приблизително същото, което се бе случило с конете в Англия. — Капитанът изпусна тежка въздишка и припали лулата си. — Истината научих от един уининим, който още не бе загубил дар слово. Може би същият, с когото сте говорили и вие... Докато съм отсъствувал, плаващият материк събрал по някакъв начин на своя територия лилипутите, бробдингнеците, блаббдробдрибците и останалите народи, за които ви бях споменал. И настъпило смещение на расите. Колкото и невероятно да изглежда, първи пристъпили към

смешението моите прекрасни и добродетелни уининими. Развратени от съжителството с йеху, те започнали да се съвкупяват безразборно с всички останали, при което главна роля играели, естествено, ненаситните кобили-уининимки.

Не бяха участвували в смешението само лилипутите поради своите дребни размери. Повечето от тях били изпотъпкани в мешавицата и само малцина могли да се укриват в къртичините и в мишите дупки; по-късно оттам ги измъкнали уибробските управници, които имали нужда от съветници. В първоначалния си вид се бе запазила и една група уининими. Но от великаните бробдингнегци не бе останала и следа. Част от тях бяха участвували в стълпотворението, други — измрели от замърсения въздух. Останалите просто бяха отплували навътре в океана и се бяха самоудавили...

Обзет от тъжни спомени, старият пътешественик млъкна и почеса десния си крак, като забрави, че беше дървен. После внезапно изригна няколко староанглийски моряшки ругатни, които ще се въздържа да ви превода, и продължи разказа си. Ще ви го предам понататък със свои думи.

Видяхме как се е появила новата раса на уибробците. От белезите на своите многобройни прадеди и прабаби те съхранили най-добре тези на йеху, поради което и аз в началото, при срещата ми с Броб и Нег на брега на Лахривър, ги бях причислил по погрешка към човешката раса. Въпреки цялата очевидност на фактите обаче те се кръстили *уибробци* — *от уи(ниним) и броб(дингнег)*, за да минат за потомци на конете и на великаните.

Отначало капитан Лемюел бил свидетел на истински хаос — същия, който предшествува създаването на всяка цивилизация. Уибробците живеели на стада и обитавали дупки, изровени в земята, тъй като копитата и двупръстите ръце им пречели да лазят по дърветата. По онова време те били още месоядни и се препитавали предимно чрез взаимоизяждане. Сетне едно от стадата, което се отличавало с най-големи и тежки копита, подчинило полекокопитните, накарало ги да работят за него и така се появила уибробската държава.

Веднага, разбира се, сред самите тежкокопитниди възникнала междуособна война. Дълго време те се уби вали с камъни, прегризвали си гърлата, дупчели се със стрели и копия, които потребностите на

прогреса ги накарали да изобретят, клали се и се душили, както могат. За тази борба били мобилизирани и лекокопитните, които собствено дали и най-много жертви по принципа: когато атовете се ритат, магаретата си патят. Най-сетне материкът бил поделен на две части — Уибробия и Бробдингуя — и външно мирът бил възстановен, но гризането се пренесло вътре в двете държави и застрашило поданиците им с изчезване от лицето на земята. Тогава именно, според мистър Лемюел, бил издаден едиктът за премахване на кучешките зъби и задължителното вегетарианство.

През този период от историята на Уибробия Лемюел оцелял само защото външният му вид и възрастта му не били от естество да активизират стомашните сокове на новата раса. Въвеждането на вегетарианството го обнадежило. Но той скоро видял, че копитата вършели същата полезна работа, както и премахнатите кучешки зъби и подтикнат от християнски чувства, се опитал да разясни на уибробците десетте божии заповеди. Те го изслушали с интерес, съгласили се с него. И продължили все така да се убиват, да прелюбодействуват, да крадат и със задника си и т.н.

Лемюел помислил, че тази невероятна невъзприемчивост се дължи на тяхното невежество — те си нямали писменост и се обяснявали помежду си само с цвилене и пръхтене — и ги научил на английска реч, четмо и писмо. В знак на благодарност уибробците изписали образа му по фасадите на първите уибробски библиотеки, а в Уиброб сити му издигнали паметник приживе.

Но както се убедил не след дълго нашият просветител, всяко добро дело в Уибробия имало свойството светкавично да се превръща в беда. Вместо да обедини уибробците, членоразделната реч ги настървила още повече един срещу друг, а от уибробския печат се разнесло такова зловоние, че дори йеху почнали да измират в своя резерват. „Ето, видяхте ли?“ — рекли властите и тутакси запретили печата. Опитали се да премахнат с едикт и членоразделната реч, понеже тя често засягала честта на кралския двор (Уибробия била още кралство), но било вече късно. Тогава те въвели „закон за оскърбяване на величието на уибробския народ“, според който не само словесните волности, но и всяко непочтително смигване по посока на двореца се наказвало със смърт.

Иронията на съдбата тутакси си казала думата. Пръв попаднал под параграфите на новия закон този, който дал възможност на уибробците да пишат закони: капитан Лемюел бил обвинен в „оскъряване на величието“ чрез предумишлено внедряване на устна и писмена реч в страната.

Изправен пред Великия съд, нещастният капитан се позовал на Конституцията, според която законите нямали обратна сила. Но му било отговорено, че когато се създавала Конституцията, неговият казус случайно не бил взет под внимание — за което опущение между впрочем тримата ѝ създатели били обесени също с обратна сила.

Докато траел процесът, изображението на капитана-просветител било изчовъркано от фронтоните или зацапано с уибробски фъшкии, а статуята му в Уиброб сити била тържествено катурната и направена на сол. Огромни тълпи уибробци, водени от своите шефове и босове, обсаждали съда и свирепи биели с копита по паважа. Между тълпите се породил спор, на какъв вид екзекуция трябва да се подложи престъпникът, и това едва не довело до междуособици. Правителството побързало да обяви, че капитанът ще бъде подложен последователно на всички възможни видове екзекуции. Това успокоило народа...

— Всички, от краля до последния дрипльо, бяха много ожесточени — усмихна се на това място от разказа си мистър Лемюел. — Те бяха особено безпощадни, защото знаеха, че съм невинен. Те знаеха, че за своите беди сами са си виновни — толкова по-строги напътствия даваше кралят на съда и толкова по-свирепи реवेशе тълпата.

Присъдата била произнесена. Попитали Лемюел за последното му желание. Коректен като малцина англичани, той най-напред поднесъл извинения: на краля, задето неволно станал причина да се ощети неговият висок авторитет; на съда — за излишно пропиляното време; на нацията — задето ѝ бил дал словото, без да предвиди до какви печални последици може да доведе такава прибързана постъпка. След това изказал последното си желание: да му дадат един бифтек и една пинта уиски.

Това доста затруднило властите. Но понякога законът си е закон — дори в Уибробия — и след няколко дена, като се добрали до понятието бифтек с помощта на самия Лемюел, властите му доставили

парче полусуrowo конско месо. Те обаче не знаели нищо за уискито, нито как се приготвява. Разрешили на осъдения да си го приготви сам. Лемюел поискал една дъбова бъчвичка, торба ечемик, вода и някои други дреболии. След това оставили уискито да втаса, а за тази работа се искало много време.

Последното желание на мистър Лемюел спасило живота му. Докато чакали уискито да втаса по шотландска технология, народът забравил за процеса, гневът на краля поутихнал, а министрите почнали да свиват рамене с дълбокото убеждение, че са непричастни към тази история, и ако някога се потърси отговорност... И ето че един от придворните лилипути, таен съветник първи ранг, използвал ситуацията, за да измоли от краля помилване за Лемюел. Случайно този лилипут притежавал чувство за благодарност и си спомнил, че веднъж капитанът му бил спасил живота. Това станало на един от ежегодните паради на уининимите в Уиброб сити. Лемюел още не бил престъпник и наблюдавал парада изпод балдахина на краля и сановниците му. В най-тържественния момент един от дефилиращите коне, бял на кафяви петна, тъкмо при командата „глави надясно“ се откъснал от редиците, втурнал се в галоп към балдахина и се изчишкар във височайшите нозе на Негово Величество. Настъпила кратка паника. От нея пострадали в същност само лилипутските съветници: някои конската струя удавила, други само повалила, трети наквасила от глава до пети. Лемюел успял навреме да грабне един от тях и след като го поизтрил в полите на сюртука си, поставил го обратно в нозете на краля. За своята вярност лилипутът бил награден със „Златното копито на Уининим“ и Подковата към него, а мистър Лемюел — с медал за гражданска заслуга.

Та по тези причини на стария пътешественик подарили живота и той бил изпратен навеки в Енсътър стейбъл.

— Ами конят? — попитах аз. — Какво стана с коня, белия на кафяви петна?

— Очаквах този въпрос — засмя се с беззъбата си уста мистър Лемюел и стана от пейката. — На първо време на коня не му сториха нищо. В онази епоха конете бяха запазили нещо от нрава на уининимите и една прибързана разправа с него можеше да предизвика бунт в столичния гарнизон. Но простъпката му не бе забравена, о, не, мистър Драгойефф, това не влиза в навиците на кралете. Моят процес

бе използван, за да се разправят и с нещастния кон. С една дума, именно от неговия лъв бут бе приготвен моят последен бифтек.

— А бифтекът вкусен ли беше? — заинтересувах се аз.

— Средна хубост — каза капитанът и изтърси лулата си.

Той бе завършил своя разказ и не пожела да прибави повече нито дума. И понеже вече зазоряваше, отидохме да спим. Тоест — да спя аз.

След тази нощ, която ме приобщи към странното житие на мистър Лемюел, аз започнах с още по-ускорени темпове да привиквам към живота в Енсъстър стейбъл. Щом човек като виделия и патил пътешественик се беше примирил, защо да не се примиря и аз? Пък и уибробските обитатели на конюшната ми станаха някак по-мили. Наистина аз виждах вече в тяхно лице просто модифицирани йеху, но вместо да ме отблъсне, този факт още повече ме сближи с тях и за разлика от капитана, който не ги и поглеждаше, аз се сприятелих с мнозина. Лина от своя страна свикна да спи на ръжена слама, да се къпе, вместо в баня, под дъждовните капки и да бърби на припек с уибробките от съседните конюшни. Ние бяхме почти щастливи.

Какво ни липсваше в същност? Имахме си топла и удобна ясла, всекидневен зоб, обзаведохме се с приятели... Наистина Енсъстър стейбъл беше ограден с бодлива тел и с непристъпни планини — но пък къде в света може да се намери място без огради? Нима тялото ни не е оградено от кожа, от която не можем да излезем и при най-добро желание? Нима жилищата ни не са оградени от стени, улиците — от жилища, градовете — от закони за местожителство, държавите — от граници и бариери, Земното кълбо — от студено космическо пространство? Нима без огради човекът е човек? Към тях той привиква още от пластмасовата бебешка количка, в която го разхожда майка му, и това вече го подготвя за последната, също толкова тясна ограда от чамови дъски. И само глупците се опитват да прескачат оградите — било, за да посетят жената на съседа, било, за да се издигнат в обществото или да предприемат околосветско пътешествие... Всуе, разбира се, понеже човек не може да бъде свободен от себе си.

Този научен подход към проблема за свободата вина ги ми е осигурявал едно душевно равновесие, на което моите приятели са ми завиждали. И аз бях много изненадан, когато една нощ, беше вече към пролетта на 1973 година, ме събуди някакво странно безпокойство. По

лицето ми се разхождаха конски мухи, но не те ме събудиха. С тях също бях свикнал и дори ми доставяше удоволствие да пълзят по мене. Като осъзнах това, аз си помислих, че ако хвърлят човека на гладни лъвове и те, вместо да го изядат наведнъж, почнат да си късат всеки ден по един бифтек а л'англе от бута му, то той, човекът, и с това ще свикне...

Скочих от сламата и изтичах навън. Дорде се разхождах под звездното уибробско небе и вдишвах пролетния аромат на уибробския тор, аз взех решение час по-скоро да се махна оттук и да се завърна в отечеството си. А, ще имат да вземат конските мухи и лъвовете! По дяволите оградите — поне тези, които можем да прескочим! С такива работи човек не бива да се шегува, ако не желае да се уибробизира окончателно и безвъзвратно.

Избърсах си потта и се върнах в яслата при Лина. Тя също се развълнува от моята идея. Аз ѝ развих мисълта, че бихме могли да се доберем някак до Лахривър и със същия сал, с който бяхме дошли от океана, да се върнем в океана. Или да откраднем един полицейски вездеход при някоя инспекция в Енсътър стейбъл.

— А, не — запъна се неочаквано Лина. — Нито по вода, нито по въздух. Стига ми толкова. Осигури ми ти сухопътно бягство.

— Но ние сме оградени от океан — казах аз и добавих патетично: — Нима не е по-достойно да паднем втори път в океана и да ни изядат рибите, отколкото да умрем в този мръсен обор?

За съжаление перспективата за една героична смърт в името на свободата и отечеството не можа да съблазни жена ми. Нейният патриотизъм стигаше само за сухопътно бягство.

Това ме накара да се замисля. Вярно беше, че е рисковано. Един живот, както и да е, можеше да се прежали, но аз си спомних и друго — тоя дяволски подвижен материк! Как ще знаеш накъде да вървиш, ако не знаеш къде се намираш? Я стигнеш някой бряг, я не... Пък и какво ти гарантира, че след всички мъки и усилия тоя проклет материк няма пак да се изпречи на пътя ти? Плаваш, плаваш или летиш, летиш и на края — бам — отново в Уибробия! Или в Бробдингуйя, което е все същото. Не, благодаря...

Трябваше да се посъветвам с някой по-умен от мене. Отидох при старейшината на нашата конюшня мистър Аймсори Плийз. Бившият академик бе турил на носа си дебелия очила и с косъм от опашка,

вдънат в една губерка, кърпеше своята мантия. Той ме изслуша учтиво и каза:

— Странни хора сте вие, хората... Какво представлява живото вещество, към което ние с вас принадлежим, освен система от йерархично изградени управляващи системи, които приемат информация, кодират я и си изработват запазващи реакции? Какво ви пречи да си обменяте веществата и да отстранявате ентропията и тук, в нашия Енсътър стейбъл?

— Мистър Аймсори — казах аз, колкото е възможно по-академично. — Пречи ми миризмата. Пречи ми конюшната. Пречи ми телената ограда. Всичко ми пречи, с извинение... Предпочитам да съм коацерватна каяка в моето отечество, отколкото система от управляващи системи тук.

— Уининиме Преблагии — повиши глас мистър Аймсори. — Та вие ще наскърбите Техни Превъзходителства, без да помислите за здравето им! Техни Превъзходителства учат, че духът трябва да се закалява в изпитанията или поне в Енсътър стейбъл. Техни Превъзходителства вълн от това казват, че...

— А бре, нашенец — почти изревах аз, като забравих в тоя миг, че разговарям с уибробец. — Не ви ли е писнало вече от тия Превъзходителства? Не са ли ви дошли до гушата? Не ви ли се повръща?

— Техни Превъзходителства учат — отвърна мистър Аймсори, — че от тях никога не бива да ни се повръща. Нито да ни писва.

Случаят беше безнадежден. Станах и побягнах.

— Ай'м сори — викна след мене мистър Аймсори. — Извинете, плийз, върнете се.

Но аз не се върнах. Реших, че само човек може да разбере човека. Вечерта, когато конюшната заспа, влязох в яслата на капитан Лемюел. Той държеше в ръка една кратунка и си тананикаше песничка за едно пени, което някога си неговият татко му дал да си купи чипс. Той даже не ме изслуша докрай.

— Диа ми, вие с всичкия ли сте? — беше неговият отговор.

Казах, че предполагам това, но той не се трогна. Тогава добавих, че единствената ми надежда е в него, в неговата мъдрост и мореплавателски опит. Той ме погледна по-благоклонно. Аз се

окуражих и намеках, че заедно с нас и той би могъл да се махне от тази проклета Уибробия.

— Мистър Драгойефф — отвърна той, като си дирижираше с кратунката. — Ако имах желание да направя такава глупост, отдавна да съм в Англия.

— Нима можете? — Аз настръхнах обнадежден и дори хванах с две ръце празния му ръкав. — Знаете ли някакво средство да се избяга оттук?

— Когато човек иска нещо, средства се намират — отвърна той уклончиво. — Но за какъв дявол ми е да се връщам? Е, мистър Драгойефф, не очаквах това от вас... Та те няма да ме изтърват този път. Те ще ме изгорят заедно с книгата ми... Това ли искате?

Очевидно беше, че мистър Лемюел борави с понятия отпреди два века и нещо. Обясних му, че сега никъде по света не изгарят живи хора, освен ако се случи някой някъде да хвърли напалм, а книги пък съвсем не се горят, освен в Чили, в Китай и на още няколко места по света, дето властта държат хунтите.

— Хунтите ли? — удиви се мистър Лемюел. — Че те пак ли са се появили?

Разправих му подробно какво нещо е хунта и какви видове хунти има по света, като допълних, че Англия не принадлежи към тях. Последното обстоятелство съвсем го смая. То събуди в душата му стари спомени и нов интерес към загубеното отечество.

Той ме обсипа с въпроси. Първият от тях беше кой крал кралува понастоящем в Англия. Казах му откровено, че не си спомням, понеже в Англия сега кралете кралуват, но не управляват.

— А коя партия е на власт, вигите или торите?

— Извинете, мистър Лемюел, но за такива партии не съм чувал. Сега в Англия има две партии — лейбъристи и консерватори.

— Проклетите партии — въздъхна мистър Лемюел. — Вечно си сменят названията.

След това трябваше да му отговарям и на такива въпроси като: как поминуват джентълмените от Сити и Уест енд; дали за министри назначават все още бивши лакеи на лендлордовете; много ли крадат депутатите от двете камари; дали лорд-канцлерът все така седи върху чувал, пълен с непрана вълна; все още ли се пие много бира в Англия и как влияе това върху половите възможности на англичаните; има ли

още морски пирати и как ги използват за държавни цели и пр. Малко по-късно, докато се чудех какво да му отговоря, той попита: върви ли добре търговията с негри; дали немските курфюрства и херцогства са се обединили; съществува ли Русия; как е папата със здравето; французите говорят ли все така френски; усмихват ли се дипломатите, дали е високо нивото на шпионажа между държавите; дали са се цивилизовали най-сетне диваците и пр., и т.н.

На всички тези въпроси аз му отговорих с оглед на това, да го спечеля за нашата бегълска кауза. Съобщих му, че джентълмените от Сити и Уест енд не живеят толкова добре, колкото всички бихме желали, но че, слава богу, не гладуват, тъй като за тях се грижи цялата английска нация; че за министри сега се назначават не лакеи на лендлордове, понеже такива почти няма, а лакеи на бизнесмените, понеже такива има в изобилие; че лорд-канцлерът седи върху празен чувал, защото върху пълен, реципрочно, седят американските сенатори, но и че тази работа ще е ден до пладне, понеже вълнодайните овце са се нещо размърдали и като че не щат да пасат...

Мистър Лемюел също се размърда и лицето му светна. А когато му съобщих, че бирата наистина не е най-подходящо питие за мъжете на една империя, но че в замяна на това търговия с негри вече няма, че функциите на морските пирати са поети успешно от бойните флоти на някои държави, а немските херцогства и курфюрства благодарение на усилията на хитлеристите отново са разединени — старият пътешественик едва не рипна от вълнение.

Аз обаче сметнах това за недостатъчно. Успокоих го относно здравето на папата и го информирах, че конклавът на Негово Светейшество се готви да реабилитира Галилей, а може би дори и Джордано Ноланеца, при условие, разбира се, че това не би хвърлило и най-малка сянка върху непогрешимостта на Светата църква. Казах му още, че Русия си е целичка и дори е доста пораснала. Що се отнася до бившите диваци, населяващи Африка, Азия и прочее, аз го уверих с голям възторг, че те вече са се напълно цивилизовали, безспорно доказателство за което са многобройните преврати и масови кланета в техните почти независими държави.

На останалите Лемюелови запитвания аз се задоволих да кимна в положителен смисъл. Той обаче ми зададе още един въпрос, който ме

постави в цайтнот: попита дали при международни спорове играе някаква роля юмручното право?

Отговорих му, че Хартата на Обединените нации изключва това право от употреба — освен в случаите, когато от него се ползват едноюмручни държави. Повече от четвърт век, казах аз, светът живее в мир и съгласие и този мир в никаква степен не е смутен от малките несъгласия в Корея, Виетнам, Алжир, Лаос, Камбоджа, Куба, Пакистан, Конго, Биафра, Ирландия, Ангола, Абисиния и други, нито от дребните недоразумения в Судан, ЮАР, Кипър, Чили, Индонезия, Близкия изток и т.н.

Бях доста учуден и наскърбен, когато след моите толкова благонамерени обяснения капитанът почна да се чеше дори там, дето не го сърбеше, и промърмори няколко неприлични приказки.

— Капитане — хвърлих аз последния си коз, — не ви ли е омръзнала най-сетне тази ясла? Какво толкова ви задържа тук?

— Спомените — рече меланхолично мистър Лемюел — Спомените за моите мили уининими.

— Ами че така кажете... Коне по света колкото щете, честна дума. В Африка и досега пасат на свобода едни много красиви шарени кончета, недокоснати от човешка ръка и свършено невинни.

— Наистина ли? — рече капитанът и светлосиньото му око заблестя от надежда.

— Уверявам ви. Пък и не ви ли е любопитно след два и половина века изгнание да се срещнете с човешкия свят? Има какво да се види, капитане.

Старецът се изсекна продължително, взе си бастуна и без да каже дума, се отдалечи. Аз бях отчаян.

Два дена по-късно той сам дойде в нашата ясла и каза:

— Любопитно ми е. Реших. Тръгваме.

В същия стил би се изразил и самият Юлий Цезар. Но да се каже „тръгваме“ беше, естествено, по-лесно, отколкото да тръгнем. Аз веднага изложих моите планове и съображения, ала мистър Лемюел ги отхвърли като смешни и абсурдни: планините наоколо били абсолютно непреодолими, пък и да бихме ги прескочили по някакво чудо, уибробската полиция, както бяхме безгриви и безопашати, щяла да ни залови, преди да си избършем потта от челото. Освен това да се преплува със сал океана не било толкова лесна работа.

Трябваше да се съглася с доводите на стария мореплавател. Лина сияеше, а аз бях ядосан, както винаги, когато тя сияе. Още повече, че тя предложи един много по-прост и по-приемлив план: да прокопаем тунел под планините, а след това и под океана и така по суша да се доберем до Европа. Капитанът намери идеята за оригинална сама по себе си.

— Мистър Лемюел — припомних си аз, — преди два дена вие намекнахте, че когато човек иска нещо, средства се намират. Имахте ли пред вид нещо конкретно?

— Имах — изпъшка капитанът и ме погледна жално. — Имах, но какво беше то, дявол да го вземе? Проклетата склероза! Както виждате, тя мори и безсмъртните като мене, гот дем! Екскюз ми, мадам...

Нямаше как. Трябваше да чакаме паметта на мистър Лемюел да проработи. Той беше съкрушен, а аз по цели дни ходех из Енсътър стейбъл и не можех да си намеря място. Знаете какво става, когато човек се навие за нещо. Веднъж в България ми се случи да се навия за една екскурзия до Елтепе, и то в предварително определен ден. Беше зима, падна сняг. Родопите потънаха в преспи. Тръгнах сутринта рано, а привечер ме прибраха горски работници и едва ме разтопиха в хижата си. Един от тях намекна деликатно, че само голям шашкьнин може да тръгне в такова време. Но на другия ден аз продължих към Елтепе и го стигнах. После три месеца лежах от пневмония...

Капитан Лемюел продължаваше да си напруга паметта, но това не ни помогна. Помогна ни една случайност. Веднъж, към средата на април, аз лежах в сянката на нашата конюшня и слушах как на покрива ѝ чирика едно случайно оцеляло уибробско птиче. Също така случайно чирикането породи в мозъка ми представата за криле, за птичи полет и оттам — за птицата Рух. И аз си спомних как някога капитанът бе напуснал страната Бробдингнег... Изревах „ура“ и хукнах да го търся. Когато му казах какво ми е хрумвало, той се плесна по челото:

— Сили небесни! Гръм, мълния и киша! Да ме вземат мътните! Да ме обесят на рея с краката нагоре! Да не лизна никога уиски!

— Капитане, какво ви стана? — попитах го разтревожен.

— Ами че това е, което исках да си спомня.

Същата нощ, докато Лина спеше, ние седнахме в неговата ясла с по една кратунка в ръцете и на сутринта планът ни беше готов. За да запазим тайната си от конюшната, от Енсътър стейбъл и от цяла

Уибробия, ние си дадохме клетва да я разкрием на Лина в самото навечерие на бягството.

Подготовката трябваше да извършим нощно време. Заловихме се за работа мъжки. Първата нощ огледахме близкото подножие на Черната скална верига, на две мили от Енсътър стейбъл, и си избрахме за нашата цел една малка джунгличка от половин хектар, дето можехме да работим необезпокоявани. В джунгличката растяха всички видове дървета, но ние се спряхме на ливанския кедър като най-подходящ за нас материал: кедърът е дърво, богато на смола, тоест непромокаемо, а нашето бъдещо съоръжение се нуждаеше най-вече от непромокаемост.

За няколко седмици ние с капитана разчистихме една работна площадка от около половин декар и отсякохме три грамадни кедъра. Направихме това с помощта на една брадва, която откраднахме от ремонтната работилница на нашия стоконюшник. Добра работа ни свършиха и наглите джобни ножчета. От същата работилница задигнахме и пирони с различни размери. После направихме нарезки по кората на няколко кедрови дървета и събрахме двацет пинти първокачествена смола.

Строителният материал беше готов. Оставаше да превърнем кедрите в дъски и бичмета и да изградим след това нашето спасително съоръжение. А разполагахме само с една брадва и две ножчета. Сами можете да си представите колко труд, усилия и изобретателност ни струваше тази работа. Започнахме я в края на април и я завършихме, в общи линии, към края на август.

Най-сетне на 20 септември 1973 година нашето съоръжение беше готово и ние с капитана дълго му се любувахме на лунна светлина. То беше нещо средно между барака, кокошарник и Ноев ковчег, а най-точно — дървен сандък за трима човека, добре скован и насмолен. Сандъкът беше широк около дванадесет фута, колкото е бил и Лемюеловия при напускането на Бробдингнег, и беше висок пет фута. Вътре в него имаше три хамака, изплетени от лиани и окачени на тавана му, масичка за ядене и три двукраки столчета, заковани в пода. Прозорчето и вратата старият пътешественик ги измайстори така, че се затваряха почти херметически. В предната част на сандъка бяхме пробрили дупка и в нея бяхме пъхнали дълъг липов прът, лек и здрав. Двете трети от пръта се намираха в сандъка, а една трета стърчеше

отвън и той можеше да се движи свободно по всички посоки: това беше в същност една проста, но ефикасна система за управление, за която ще стане дума по-късно. Върху покрива на сандъка, точно по средата му, бяхме завинтили една голяма желязна халка; направи ни я ковачът на ремонтната работилница, когото излъгахме, че ще послужи за огърлица на Лина.

Набавихме си и провизии. Аз отмъкнах един чувал ечемик от запасите на нашата конюшня, а мистър Лемюел, като се разтича из джунгличката, само за десет минути домъкна четиринадесет едри заека, уловени за ушите. Той ги одра, нарязва ги на тънки филийки и ги тури да съхнат на слънце. Един от зайците оставихме жив и го привързахме за външния край на нашата система за управление, т.е. на пръта.

Следващата нощ ние събудихме Лина и я заведохме в джунгличката да ѝ покажем нашето творение. За предназначението му отначало не ѝ казахме нищо. Тя огледа сандъка и рече, че идеята ни била прекрасна: една малка вила ни била много необходима и това било гениално хрумване, на което аз едва ли съм бил способен. Тя благодари на мистър Лемюел. Когато обаче той не се сдържа и ѝ разкри, че това не е вила, а летателен и евентуално плавателен съд, тя се ограничи с една-единствена забележка:

— Идиоти!

От тая нощ на главата ми се стовариха безконечни семейни разприавии. Лина не искаше да повярва, че съм се измъквал от семейната ни ясла нощем в течение на цели месеци само за да скова този „нешастен сандък“, и започна да гледа с подозрение всяка уибробка, която се приближаваше до милостта ми на по-малко от пет крачки. Тя се кълнеше освен това, че никаква сила не ще я застави да се присъедини към нашето предприятие на „изкуфели самоубийци“.

Едно нещастие не идва никога само. През следващите дни, вместо да си използвам енергията за преодоляването на Лина, аз трябваше да преодолявам и самия мистър Лемюел. По неизвестни причини той беше охладнял към нашето предприятие и дори избягваше да говори за него. Молих го и тъй, и инак да ми обясни поведението си и най-сетне той изплю камъчето:

— А какво ни гарантира, че птицата Рух ще захапне нашата халка?

— Но нали в Бробдингнег една нейна посестрима е захапала халката? — опитах се аз да го окуража.

— Е, да — отвърна той с ужасяващо безразличие. — Но каква е гаранцията, че тази тук ще се появи и ще забележи при това нашия сандък?

Наистина през последните десет месеца Рух се беше появила само два пъти и дори не бе се спуснала над Енсътър стейбъл. Но нима това можеше да разколебае такъв изпитан въздухо- и мореплавател като мистър Лемюел?

— Ю си, мистър Драгойефф — каза ми той на 29 септември, като мигаше невротично с окото си. — Аз размислих и стигнах до заключението, че орелът, който на времето ме изнесе така благополучно от Бробдингнег, е бил шизофреник. Защото — коя нормална птица ще вземе да захапва желязна халка? За какъв дявол ѝ е желязото? Напразно се бяхтехме, приятелю. Онова мое избавление беше чиста случайност. Да, да, чиста случайност.

Старият инвалид беше прав, разбира се. Но той не знаеше колко напред е отишла съвременната наука. Неговите думи тутакси родиха в главата ми още една блестяща идея.

— Е, добре — казах аз. — Във ваше време, капитане, всичко е било случайност. В наше обаче всичко е желязна необходимост... Нали човек затова опознава природата, за да си служи с нея, както си служи с ножа и вилицата? Аз съм зоолог, мистър Лемюел, и познавам хищните птици, както вие познавате кралете и депутатите. Защо да не използваме науката за нашата цел?

— Не ви разбирам — каза хладно мистър Лемюел, но аз видях, че бе заинтригуван.

— Много просто. Ще убием още два-три заека, ще ги завържем на халката на нашия сандък и ще ги оставим да се вмиришат, както следва. Кой хищник, питам ви, би останал равнодушен към миризмата на мърша?

— О! — можа да каже само мистър Лемюел.

До вечерта той хвана още три заека, тегли им ножа и ние ги привързахме здраво за халката. Скоро от тях се разнесе такава воня, че не само Рух със своето мощно обоняние, но и най-обикновен нашенски гарван би я надушил от километри. Всички обитатели на

Енсътър стейбъл се спогледаха недоумяващо и си туриха марлени превръзки на носовете.

Трябваше да следим зорко да не би птицата Рух да се появи внезапно и да отнесе нашия сандък, преди ние да сме се настанили вътре. Уредихме дежурство: един от нас винаги стоеше до оградата от бодлива тел и не спущаше очи от небето над Черната скална верига. Разбира се, главната част на вахтата пое мистър Лемюел, понеже не се нуждаеше от сън и храна. Аз бях задължен само да пълня всеки ден неговото десетпинтово шише от дъбовата бъчвичка с уиски, заровена на едно потайно място извън оградата. Чувствувах се горд, че старият пътешественик ми бе открил и тази си тайна.

Що се отнася до жена ми, ние с капитана се държахме тъй, като че тя не съществуваше. Това ѝ подействува по-силно от всякакви доводи и кандърдисвания. Тя веднага заподозря, че цялото бягство се организира с единствената цел да се отърва от нея, и ми заяви категорично хич да не храня глупави илюзии, понеже тази работа не била толкова лесна, колкото си я представям: тя била решила да дойде с нас и дори с риск на живота си да осуети моите безсрамни намерения. Така бе отстранена и последната пречка. Да, но къде беше птицата Рух?

[1] Вандименова земя са наричали някога остров Тасмания. ↑

ГЛАВА ДВАНАДЕСЕТА

ПОЯВАТА НА ПТИЦАТА РУХ. АВТОРЪТ И ЖЕНА МУ, ПРИДРУЖЕНИ ОТ МИСТЪР ЛЕМЮЕЛ, БЯГАТ ОТ УИБРОБИЯ. КАКВО ВИЖДАТ ОТ ГОЛЯМА ВИСОЧИНА. МИСТЪР ЛЕМЮЕЛ ПОПРАВЯ И ДОПЪЛВА НЯКОИ ПАСАЖИ ОТ СВОИТЕ ПЪТЕПИСИ. ЧАСЪТ НА СПАСЕНИЕТО И ПЪРВИТЕ КОНТАКТИ С ЧОВЕШКА ЦИВИЛИЗАЦИЯ. ВТОРО СПАСЕНИЕ. МИСТЪР ЛЕМЮЕЛ СЕ ПОДМЛАДЯВА И СЕ ПРИБИРА В АНГЛИЯ, А АВТОРЪТ И ЖЕНА МУ — В РОДИНАТА СИ.

Птицата Рух без друго бе подушила миризмата на трите заешки мърши. А много възможно е да се бе досетила, че нашето пребиваване в Енсътър стейбъл бе изчерпало смисъла си и че изобщо впечатленията ни от Уибробия са достатъчно попълнени. Във всеки случай Рух не закъсня да се появи.

Това стана призори на 14 октомври 1973 година. Тоест три години и три месеца след стъпването ни на уибробска територия.

Събуди ни трикратен крясък на улулица, нашият условен сигнал. Изглежда, че мистър Лемюел го бе повтарял няколко пъти, преди да се отзовем, защото птицата Рух вече кръжеше над самата джунгличка. Тя беше още високо в небето, но ние знаехме какво ще последва.

Извиках на жена ми и на капитана да тичат към джунгличката, а аз се върнах да се сбогувам с мистър Аймсори Плийз и да взема Лининия куфар, който едва не забравихме. Събудих мистър Аймсори и му казах, че заминаваме.

— Ай'м'сори — рече с тъга бившият академик. — Знам всичко. Аз също страдам от безсъние, мистър Драгойефф... Уед, на добър път.

За последен път стиснах двупръста ръка.

— Сбогом, мистър Аймсори. Вие сте мъдър и мил уибробец, но сменете си името, моля ви се. С такова име далеч не се отива.

— Йес, йес, това е идея... Благодаря. Ще предам поздравите ви на цялата конюшня.

— Непременно — извиках вече отвън. — И на целия Енсътър стейбъл. И не бъдете толкова кротки, Ваша ученост, свободата не ще екзарх.

— Йес, йес... Екзарх, казвате? Защо не го ще?

Когато стигнах до нашия сандък, Рух вече стремително се спущаше над него. Затворихме бързо вратата и захлопнахме кепенците на прозорчето. Щракнахме всички мандали и чивии. После легнахме в хамаците, за да не би първите тласъци да ни блъснат о някой твърд предмет. Мистър Лемюел, като човек опитен в такъв вид пътуване, ни посъветва да си вържем и нещо меко около главите, понеже предишния път той се сдобил с голяма цицина.

Така и направихме. Напрежението ни растеше всеки миг. Рух се беше устремила към мършата. Разбрахме това по нейния настървен крясък — но щеше ли да ухапе, или да хване в ноктите си халката? Нямаше ли просто да си откъсне парче заек и да отлети към своите пещери, а ние да останем на сухо?

Един силен тласък бе отговорът на нашите въпроси. Потънахме в хамаците си и усетихме как тежестта ни расте. Навярно така се чувствуват космонавтите след сигнала „старт“; само дето тръскането при нас беше по-многостранно и безпорядъчно.

Слава богу, скоро движението на сандъка ни доби по-плавен характер, а хамаците ни се люшнаха на една и съща страна, от което заключихме, че летим по хоризонтала. Шумът от крилете на гигантската птица напомняше духането на триста ковашки духала и свидетелствуваше за несравнимата мощ на нашия полет.

— О кей, гърл, о кей, бой! — извика шеговито капитан Лемюел от своя хамак. Но аз го помолих да избягва това оптимистично възклицание, понеже ми напомни за командира на „Локхийд 1011“ и за онова, което бе последвало неговите възклицания.

Пък и положението ни никак не беше о кей, ако се има пред вид навикът на хищните птици да пускат плячката си отвисоко, за да я убият и изконсумират по-лесно. Как щеше да постъпи нашата Рух?

Лина, която не обича да си задава безполезни въпроси, първа напусна своя хамак и отвори прозорчето. Ние с капитана я последвахме и подадохме глави навън. Но веднага се дръпнахме и се хванахме за перваза, защото едва не излетяхме в пространството — толкова силно беше въздушното течение. То се образуваше от бързината на полета, но още повече от едно грамадно крило, което се издигаше и спускаше над главите ние въртеливо движение. Крилото беше дълго не по-малко от двадесет и пет ярда и широко в основата си над седем ярда. Успяхме да забележим също, че Рух държеше халката

на сандъка в ноктите си, а не в клюна — тъкмо така, както ни беше нужно, за да можем да я управляваме.

Надниквахме през прозорчето по-предпазливо и обърнахме поглед към Земята. Намирахме се все още над Черната скална верига. Под нас беше един хаос от гигантски камъни, нагромадени един върху друг. Спомних си гладките стени, които ограждаха този хаос от двете му страни — откъм океана и откъм Уибробия, — и изказах предположение, че те са изградени от човешка ръка.

— Прав сте — каза мистър Лемюел. — Последните бробдингнегци, преди да се самоудавят, са се опитали да се изолират от Уибробия. Цялата тази планина е създадена от тях, за да не могат уибробците да стигнат брега на океана.

Черната верига остана зад нас. Под нас заблестя океанът.

Ние с жена ми се бяхме замислили над тъжната съдба на бробдингнегците и мистър Лемюел забеляза това.

— Да, да, млади хора — добави той, вперил поглед назад, към изчезващите брегове на Уибробския материк. — В предишните векове съществуваха великани. Да, имаше ги.

— Мистър Лемюел — обади се неочаквано Лина, която обикновено не се интересува от метафизически разговори. — Не преувеличавате ли? Забелязала съм, че всички дърт..., ексюз ми, всички стари хора все идеализират миналото. Мистър Аймсори и той приказваше за великани.

— Имаше ги, мадам, честна дума. Вашият покорен слуга ги е виждал с очите си.

Аз смигнах на мистър Лемюел. Нямахме смисъл да си хаби барута. По-младото поколение не вярваше нито в лилипути, нито във великани. Особено във великаните. Понякога то вярваше в бога и може би тъкмо затова беше убедено, че когато е създал света, бог си е послужил със съвременна технология и го с конструирал по принципа на оптималната икономичност. За какъв дявол му е било нужно да твори гигантски мозъци, многократно по-обемни от една сметачна машина, която така добре си върши работата?... Мистър Лемюел разбра намигването ми и млъкна.

Между това птицата Рух почна рязко да набира височина. Като че нещо я бе подплашило. Надникнахме през прозорчето и забелязахме в сините води на океана два бели кораба. От нашата височина те

изглеждаха като детски играчки. Миг по-късно в ниското под нас прелетя един реактивен самолет тип „Каравела“.

Ние с Лина извикахме „ура“ и се прегърнахме. Най-сетне хора! Или поне нещо, създадено от хора... Мистър Лемюел също подрипна върху дървения си крак. След това и тримата се хвърлихме към нашата система за управление, тоест към пръта, проврян в дупката на стената.

Нашите пресмятания бяха гениално прости. Ако си спомняте, на външния край на пръта ние бяхме привързали един жив заек. Този заек със своето врецене трябваше да служи на Рух за стръв, която да направлява движението ѝ по желаната от нас посока; така, ако ние отвътре бихме изместили пръта наляво, то заекът отвън би се изместил надясно и Рух, протегнала клюна си към него, би полетяла също надясно; ако ли отместехме пръта нагоре, Рух би се устремила надолу, накъдето би климнал заекът, и т.н. Нашата система за управление работеше по принципа на двураменния лост с различна дължина на раменете. Мисля, че за интелигентния читател не е трудно да я разбере.

И тъй ние с дружни усилия повдигнахме вътрешния край на пръта нагоре с намерение да насочим полета на Рух надолу, към корабите. При това заекът отвън изврещя пронизително, съвсем по програмата. И ние вече тържествувахме, когато няколко мига по-късно трябваше да се убедим, че Рух не само не се интересува от заешкия врясък, но и продължава още по-енергично да ни възнася.

Имаше някаква грешка в нашите изчисления и аз си признах това пред капитан Лемюел. Той само се усмихна и каза, че птицата е живо същество. Освен това той спусна кепенците на прозорчето, тъй като вече летяхме в разрежена атмосфера и почвахме да се задъхваме.

— Нищо — рече мистър Лемюел. — В края на краищата Рух ще се умори и все някъде ще кацне. Или ще ни изтърве.

Утешени по този начин, ние с Лина седнахме да обядваме и капитанът охотно се присъедини към нас. Часовникът ми показваше точно 13,5 часа. След това легнахме да спим, унесени от мечтите си за кацане и от липсата на кислород.

На другия ден към обед се събудихме. Времето беше все така ясно и слънчево, следователно много удобно за навигационни измервания. Капитан Лемюел се възползува от това, за да определи нашето местонахождение. С помощта на компаса от моя часовник и на

своя старинен секстант, след като дочака слънцето да стигне зенита си, той установи, че се намираме на 53 градуса северна ширина и 31 градуса западна дължина. Секундите не ни интересуваха, тъй като Рух ги преодоляваше само с два-три замаха на крилете си. Освен това посоката на полета ни беше норд-ост-ост.

Ясно беше, че сме проспали американския материк и приближаваме въздушното пространство на Европа. Мистър Лемюел беше необичайно възбуден. Той просто тичаше из нашия сандък и дори се блъскаше в хамалите ни.

Не след дълго сред синевата на Атлантика се показаха очертанията на Британските острови. Колкото и да ги беше ругал през своя предълъг живот, капитанът изтича към системата за управление, но навреме си спомни, че тя не действа. Ние и тримата се надвесихме от прозорчето с надеждата да видим нещо от Великобритания, но усетихме само мирис на дим от комини и от пури.

След малко се понесохме над Европа. За съжаление, не можахме да зърнем България, защото Рух се отклони на юг. Минахме над италианския ботуш, над източно Средиземно море. Кипър кипеше. Над Малта се ветрееше изпокъсан от ветровете британски флаг. Морето между архипелазите пъкаше от самолетносачи и атомни подводници и ние се спогледахме — как тия морски съдини избягваха сблъскванията и катастрофите?

Скоро се показва жълтеникавата суша на Близкия изток. Ние отново се опитахме да насочим полета на Рух към Земята, но веднага и съвсем навреме се отказахме: долу летяха по всички посоки ракети, не увеселителни, естествено, и пясъците на пустинята се вдигаха към небето с такава сила, че се побояхме да не ни засипят. Мистър Лемюел със своя примитивен манталитет на човек от XVIII век се уплаши. Аз обаче го успокоих, като му изясних, че просто арабите и израелците уреждат свои те добросъседски отношения.

После прелетяхме над петролния Кувейт и над Иран, единствените доволни от себе си страни на света, преминахме над Хайдарабад, от дето над Индия се вдигаше мюсюлманска пушилка, зърнахме пътем Индокитай, който изпущаше към небето умиротворени облаци от тротил и барут, и се озовахме над прекрасните острови на Индонезия. Архипелагът, освободил се най-сетне от холандските империалисти, се беше разцъфтял на воля, добре

наторен от своите родни полковници и генерали с около три милиона трупове. Особено изпъкнаха с тропическата си зеленина островите Ява и Суматра. На мистър Лемюел, който се възхити от гледката и ме попита как индонезийците са постигнали тази красота, обясних, че в същност тя се дължи най-вече на китайските дъждове в тази област.

Намерихме се отново над безкрайните сини води на Пасифика. Птицата Рух се носеше като бясна все напред. Над нас прелитаха писукащи спътници, изкуствени, за наша неизмерима гордост, а под нас летяха самолети и плаваха кораби. Но каква полза?

Решихме да съкратим времето и помолихме мистър Лемюел да ни разправи някоя интересна история от своя живот. Той се попридърпа, като се позова на своите пътеписи, дето бил разправил всичко, от игла до конец. Аз обаче му подхвърлих на шега, че всички сме хора и че навярно той все нещо е пропуснал. Той кимна и се засмя:

— О, май френд, да не мислите, че в Англия на добрата кралица Анна книгите лесно се пишеха? Да можехте само да послушате онези придворни говеда!... Те се държаха и приказваха тъй, като че никога не са се изпражнявали... Екскюз ми, мадам.

Лина, за нейна чест, побърза да каже, че изпражняването е нещо естествено, дадено ни от самата природа. Капитанът се разсмя и почна да си припомня някои подробности от своите пътешествия, които ни доставиха истинско удоволствие.

Така например кралят на Лилипутия бил келяв и сополив, но това той се въздържал да разкаже на своите читатели, за да не си помислят нещо подобно за своя крал. По същите причини той пропуснал да опише по-подробно с какъв ужас, примесен с любопитство, придворните лилипути и кралицата посрещали неговите благородни усилия да изгаси пожара в кралските покои; в същност тия дами били потресени не толкова от пожара, колкото от средството, което Лемюел използвал, за да го угаси... Екскюз ми, мадам!

Храбрият капитан бил принуден да премълчи и някои събития в Бробдингнег, герой на които бил той самият, за да не би да го обвинят в безнравственост. Той не споменал и дума за това, че първа се опитала да преспи с него великаншата на фермера, който го намерил в нивата си. Тази груба селянка едва не го сплескала в обятията си, но той успял да изпълзи измежду пръстите ѝ и да се скрие в една стара обувка, докато се върне мъжът ѝ... Не по-малък интерес проявили към него

фрейлините на Нейно Бробдингнегско Величество. Когато се случвало неговата пазачка Глумдалклич да се отдалечи за малко, те го измъквали от неговия сандък-къщичка най-безцеремонно, опитвали се да го съблекат и го крадели една от друга. С най-влиятелната от тях той в края на краищата трябвало да преспи, защото тя го заплашила, че при отказ ще му навлече гнева на краля. А в Бробдингнег това било толкова ужасно, колкото и навсякъде по света.

— Но как така? — попита страшно заинтересувана Лина. — Вие с фрейлината сте били толкова различни... В смисъл на размери...

— О, мадам, позволете ми да избягна обясненията. Ще ви призная само, че аз имах необикновен успех сред великанките — рече скромно мистър Лемюел. — Младост, младост, триста хиляди дяволи! Когато веднъж мъжът на фрейлината се прибра твърде рано и едва не ме намери в брачното си легло, тя много се изплаши и в суматохата ме напъха...

— Къде? — попита Лина с искрящи очи.

— В ухото си. После с голям труд ме измъкна оттам... Но, кажете, как да пише човек за такива неща? И без това читателките на мистър Ричардсън припадаха още преди да вземат в ръка книгата ми.

Той пропуснал да опише и някои случки в Страната на уининимите. Например, когато срещнал първия уининим, капитанът го помислил за обикновен кон и се опитал да го яхне. Уининимът обаче хвърлил силен къч и той зле се натъртил в камънака. Това мистър Лемюел премълчал, ръководен от патриотични чувства: страхувал се да не хвърли сянка върху ездаческите способности на английската нация, доколкото сам той бил англичанин. И тъй нататък.

Тези и тям подобни истории, разбира се, не бяха от естество да повишат реномето на капитана, но той беше твърде стар, за да се стеснява от миналото си, та няколко дена добре ни забавлява.

Цели две седмици, от 14 до 28 октомври, ние се носехме с луда скорост около Земята, а птицата Рух не проявяваше признаци на умора. Сушеното заешко се бе свършило. Привършвахме и ечемика. Почнахме да се безпокоим, че не ще дочакаме живи кацането на Рух. Щеше да бъде наистина безумно смешно, ако след всичко преживяно умрем от глад и след години намерят един непромокаем сандък с три мумифицирани същества — я на Памир, я сред водораслите на Саргасово море. Положително би възникнала някоя нова хипотеза за

„планински човек“ или за „морски човек“, а може би и за друго планетни гости. Казах какво съм си помислил, за да развеселя моите спътници, но жена ми намери моя хумор за просташки. Тя вече ме поглеждаше с онези людоедски искрици в очите, които бях забелязал преди три години около бреговете на Уибробия...

Но писано ни било друго. На 3 ноември към 10 часа преди пладне най-сетне се случи това, което трябваше да се случи.

Лежахме немощни в хамаците си, когато няколко внезапни и продължителни гръмотевици ни накараха да подскочим. Последва силният тревожен крясък на птицата Рух. Гръмотевиците отново изтътнаха... Божичко, не бяха гръмотевици, а рев на реактивни мотори, който ту се приближаваше, ту се отдалечаваше. Втурнахме се към прозорчето, тласнати от радост и надежда.

Три реактивни свръхзвукови самолета се виеха и стрелкаха над и под нас и издаваха някакви писукащи сигнали. В сравнение с нашата Рух те изглеждаха дребни като мухи, но ние с жена ми знаехме на какво са способни, а и капитанът се досети за това, защото се бе нагледал на уибробски въздухоходи. Почнахме да махаме с ръце и да викаме, но съобразихме, че пилотите едва ли биха ни чули. Тогава ние с Лина извадихме носните си кърпички с българска шевица, които бяхме запазили за спомен от отечеството, и ги окачихме да се развяват на прозореца.

Уви, трябваше да се разочароваме твърде скоро. На нашите сигнали самолетите не се отзоваха, понеже бяха безпилотни. Това бяха самолети-автомати. Те все по-отблизо притискаха нашата птица, очевидно с намерението да я принудят да се приводни и отначало тя наистина почна да се спуща към повърхността на Атлантика, дето се намирахме в момента.

После Рух се помъчи да се отскубне от ревящия обръч на самолетите: тя ту пикираше, ту излиташе отвесно нагоре, ту правеше лупинги, тъй че ние се премятахме в нашия сандък като разиграни зарове и едва не изхвъркнахме през прозореца. Самолетите обаче не желяеха да изтърват плячката си и писукаха все по-силно.

Изведнъж нещо блесна и прогърмя над главите ни. Рух нададе ужасен крясък и за няколко мига застина във въздуха. След това припляска с криле и се опита да вземе височина, но полетът ѝ беше несигурен, а крясъците ѝ ставаха все по-панически. Отново блесна и

прогърмя навън — самолетите-роботи обстрелваха Рух с ракети въздух-въздух. Тя изтърва сандъка и ние полетяхме към океана. Последното нещо, което се мярна пред очите ни, бе Рух, която се хвърли да атакува самолетите...

Ние падахме с главоломна бързина и чакахме края си. С последни усилия можахме да затворим прозорчето. Раздаде се плясък, по-силен от шума на Ниагарския водопад, ние се ударихме в пода и загубихме съзнание... Когато дойдохме на себе си, мракът наоколо ни бавно се разсейваше. Разбрахме, че нашият непромокаем сандък се издига към повърхността на океана.

Изплувахме. Усетихме как сандъкът ни леко се полюшва по вълните. Аз отворих малкия люк на тавана, за да влезе въздух, и пред очите ни се откри част от небето: горе, в ясната синева, птицата Рух продължаваше своята безнадеждна борба с автоматите. Тя се хвърляше ту към един, ту към друг, кълвеше бронята им и ги шибаше с гигантските си криле, а те я разстрелваха отблизо. Потоци кръв падаха в океана. После птицата сви остатъците от крилете си и рухна в морската бездна. Мълчахме потресени.

— Бедната Рух — каза капитанът Лемюел и свали своята старомодна шапка. — Тя беше последната от своя род. Няма вече птица Рух.

Аз отворих и страничното прозорче. Ослепи ни синята безкрайност на океана. В далечината се виждаше едно грамадно плаващо съоръжение, светлосиво на цвят. Бяхме спасени...

Половин час по-късно самолетоносачът „Крокъдайл“, серия „Аш“, номер „Би 86“, ни вдигна на борда си заедно с нашия сандък. Ние се разплакахме. Хора, хора, най-послед!

Пред редиците самолети и хеликоптери се бяха строили моряци и летци. Те размахваха барети, викаха „ура“ и свиркаха одобрително. Духов оркестър засвири нещо тържествено, но докато се сетим да застанем мирно, химнът премина в бесен джаз и цялата палуба затанцува. Командирът на „Крокъдайл Би 86“, придружен от някакъв тип в лъскав тренчкот и с нахлупена на челото шапка, излезе напред и ни стисна ръцете. Трима моряци ни поднесоха букети от орхидеи.

Явно тук се бяха подготвили добре за нашето посрещане и ние го приехме като нещо, което ни се полага след толкова мъки и страдания.

Дори мистър Лемюел се просълзи. Той благодари от името на всички ни за голямата чест, оказана на трима бедни крушенци.

— Крушенци? — разсмя се командирът на „Крокъдайл“. — Добре сте го измислили... Как е нашата стара Луна, бойс?

Неговият въпрос ни озадачи доста. Помислих, че това е някаква шега, употребявана в родината на тия моряци при посрещане на гости, защото всички се разсмяха след командира.

Само типът с лъскавия тренчкот, който през цялото време ни бе наблюдавал с голям интерес, остана сериозен. Той се приближи към нас и като ни огледа още веднъж от глава до пети, попита много ласкаво:

— Кои сте вие собствено, бойс? Имената, плийз?

Обстановката тутакси се промени по вълшебен начин... Половин час по-късно ние бяхме напъхани отново в нашия сандък, сандъкът — в един хеликоптер, а след още половин час се намерихме на един материк, в столицата на една уважавана държава. Там ние бяхме доставени в едно учреждение, дето първата работа на нашите домакини беше да ни разтърсят и претърсят за шестдесет и шести път и да ни оставят да си почиваме зад едни решетки от първокачествена стомана, на която личеше реномираната марка на „Стандарт Стил Корпорейшън“.

Тук недоразумението се изясни. Нас ни бяха взели в първия момент за космонавти, които трябвало да се приводнят в същата акватория, дето бе паднал нашият сандък. Външният ни вид и особено видът на мистър Лемюел много развеселил моряците от „Крокъдайл“. Те приели всичко като остроумна шегаджийска маскировка и били сигурни, че дори Лина е умело дегизиран мъж.

Да, уважаеми читателю, не всичко в живота, което започва добре, завършва добре. И обратното. Но от обратното ние бяхме още много далеч...

Впрочем няма да ви губя времето и да ви късам нервите с описание на нашите преживявания в учреждениято, дето бяхме попаднали. Тия работи вие можете да прочетете в стотина също толкова документални книги, каквато е настоящата. Ще спомена само, че двете разузнавания на съответната държава, а именно СРГ и РГС, водиха дълъг спор, на кое от тях принадлежи честта за нашето залавяне, изобличаване и евентуално завербуване в техните тайни, но

мощни редици. По един въпрос обаче те бяха единодушни, а именно, че най-опасният шпионин между нас е мистър Лемюел, понеже той нарочно се бил самоосакатил, за да прикрие по-добре своята злокобна мисия. Наивният вид на Лина, която плачеше и кълнеше, също ги изпълваше с респект. Най-бездарен им изглеждах аз.

Ние често бяхме разпитвани от двете разузнавания и дори от едно трето, което се изграждаше в момента за борба срещу възможния в бъдеще междупланетен шпионаж, което показва колко предвидлива е футурологията в нашия век. На нас ни намекнаха неведнъж, че не е в наш интерес да упорствуваме и че с нас няма да се церемонят. Ние с жена ми обаче бяхме вече свикнали на такива работи в Уибробия, а на мистър Лемюел, сигурно в своето безсмъртие, и окото му не мигна. Въпреки това спасението ни от лапите на СРГ и РГС изглеждаше невъзможно, защото хората тук бяха далеч по-умни от уибробците.

Отървахме кожата си, както винаги, по една чиста случайност. Типът с лъскавия тренчкот, който ни бе уличил като псевдокосмонавти и оттогава беше аташиран към нас, се оказа човек със страсти, а следователно и със слабости. Веднъж, след като по свой почин дълго мушка пистолета си под носовете ни, за да изтръгне нещо подходящо и да се представи по-добре пред началството си, той седна омаломощен на един стол и почна да се оплаква, че службата не му била лека, че му е омръзнала отдавна, но имал две деца. Аз му изказах съчувствие и той се поразкисна. Имал вече спестени парички и мечтата му била да си купи едно ранчо в Калифорния или по-добре в Мексико, да отглежда дребен рогат добитък и да събира редки монети. Страстта му към нумизматиката го била завладяла след едно туристическо пътуване в Италия, дето заедно с шефовете си бил гост на видни мафиози. Той имал вече монети с ликовете на Клавдий, Веспасиан, Лоренцо Манифико и други подобни, но си нямал още ликовете на Абдул Азис, Хайле Селасие и Борис III. Аз отново го съжалих и му казах, че от своя страна колекционирам скъсани и незашити копчета от моите панталони, ризи и гащи. На него това му се стори много оригинално. А когато му обещах при случай да му доставя някой Борис III, ние почти установихме духовно братство.

Докато обмислях как да използваме благоприятната ситуация, мистър Лемюел ме изпревари. От едно тайно място в дрехите си той извади носна кърпа, вързана на възел, развърза я и без да каже нито

дума, положи пред изумените ни погледи четиридесет и осем миниатюрни кесийки от фина кожа, тънка като варак. После съобщи, че тези кесийки му били подарени от императора на Блефуску преди повече от двеста и петдесет години и че всяка от тях съдържала точно по двеста златни спруги.

Нашият тип облеци очи. Той не бе чувал никога за страната Блефуску, нито за нейния император. За да го довърши, капитан Лемюел изсипа на масата една от кесийките — купчина златни монети с диаметър два и половина милиметра. Разтреперан, типът извади една силна лупа и се наведе над монетите.

— О, Диа! — извика той минута по-късно и вдигна умоляващ поглед към капитана. — О, сър, това са истински монети. Уникални монети, сър!...

— Разбира се — отзова се спокойно Лемюел. — Кесийките бяха петдесет, но две от тях аз подарих на мистър Джон Бидл, капитан на кораб, който ме прибра в морето след напущането на Блефуску.

— Сър — пошепна сразеният тип. — За една кесийка съм готов да продам душата си на дявола. Само за една, сър...

Капитан Лемюел обаче каза, че един затворник няма право да подарява нищо на своите тъмничари. И хладнокръвно прибра кесийките си.

Допускам, че интелигентният читател вече се е досетил как завърши тази история. За две кесийки блефускуански спруги една прекрасна вечер ние с Лина и мистър Лемюел се намерихме на свобода, а типът побърза да замине за Мексико, преди да е седнал на електрическия стол за измяна и предателство.

Останалото свърши нашият посланик в тази страна, един симпатичен мъж, който ни снабди със средства, за да се върнем в родината. Той ни повярва, че три години сме били в ноктите на СРГ и РГС — да му разправим цялата истина не посмяхме, понеже сигурно би ни взел за побъркани. Той помогна и на мистър Лемюел, като го представи в английското посолство и оттам разрешиха на стария капитан временно пребиваване в Англия, до изясняване на самоличността му.

С бившия пътешественик и наш сърдечен приятел ние се разделихме в Дувър, дето доплавахме на един среднокомфортен кораб. Мистър Лемюел огледа пристанището, хвърли поглед към белите

скали по брега и каза, че макар и доста променена, той е познал своята стара Англия. Той изрази надежда, че скоро ще вдъхне мъгливия въздух на Лондон, а после и мириса на ливадите в своя роден Ноттингхемпшир.

Прегърнахме се.

— Довиждане, мистър Лемюел — казах аз. — По-право сбогом... Имате ли адрес, на който бихме могли да ви пишем?

— Разбира се. Ноттингхемпшир, Лемюел Гъливър.

— Как казахте? Лемюел Гъл...

— Гъливър — рече с усмивка старикът.

Останах гръмнат. Как не бях се сетил, дявол да го вземе, и то след всички истории, които ми беше разказал, след всички странности, които беше показал! Та това беше знаменитият английски пътешественик, когото и децата познаваха! Това беше синът на декана на Дъблинската катедрала мистър Джонатан Суифт... Дори Лина като малка бе прочела нещо от неговите пътеписи и беше развълнувана.

— Мистър Гъливър — казах аз с всичката почтителност, която дължах на този човек. — Уважаеми мистър Гъливър, позволете ми, преди да се разделим, да ви направя един морален подарък.

— О — рече той.

— Вашите пътеписи — рекох аз тържествено — най-после са издадени във вашето отечество пълни и не подправени.

— Диа ми! Не може да бъде! Кога?

— През 1940 година, мистър Гъливър. Едно академично и едно популярно издание.

— Сигурен ли сте?

— Абсолютно — уверих го аз. — Да не лизна никога капка уиски, ако лъжа.

Мистър Лемюел Гъливър се почеса и попъшка според навика си, но клетвата ми, изглежда, беше твърде силна, за да не ми повярва. Той се поизправи, разкърши плещи и тропна закачливо с дървения си крак.

И стана чудо.

Той махна черната превръзка от лявото си око и, о, три милиона дяволи, погледна с две нормални светлосини очи. Сетне прокара пръсти по лицето си и, о, хиляди небеса, той имаше нос. Не много красив наистина, но голям и съвсем солиден... И дорде ние с Лина мигахме в почуда, той се бе сдобил вече с две здрави ръце и с два

крака, а когато захвърли прокъсаната си широкопола шапка, на главата му се появиха дълги до шията светли коси... Да ме глътне Луцифер, ако не беше точно така.

Пред нас стоеше мъж на средна възраст, с умен и насмешлив поглед, в старомодно, но напълно здраво и дори изгладено облекло.

Мистър Гъливър ни махна с ръка и тръгна бързо по улицата, която водеше към града. Но се обърна още веднъж.

— Гуд бай, мисис Драгойефф, гуд бай, мистър Драгойефф. Скоро ще чуете за мене. Ще прочетете може би някой нов пътепис.

И изчезна зад първия ъгъл. Непоправим, помислих си аз, не му стигат, види се, два и половина века приключения... Ние с жена ми се запътихме към нашия кораб, с който трябваше да прехвърлим Ламанша, за да вземем самолет от Париж...

На софийското летище, дето стъпихме с мокри очи и разтреперани нозе, ние бяхме посрещнати от представители на нашата родна милиция. Това бяха двама млади хора, интелигентни, любезни и предупредителни, с великолепно чувство за хумор, така добре обрисувано от мнозина автори. Единият се назова Александър Захов, син на известен наш криминалист, а другият се нарече Борис Райнов, племенник на не по-малко известен наш разузнавач. Наглед вторият беше малко груб и намръщен, но беше в същност младеж със златно сърце. Двамата се осведомиха за здравето ни и се извиниха, дето ще трябва да прекараме някое време под карантина, тъй като светът пъкал от микроби и заразни болести.

Два месеца по-късно същите млади хора влязоха в килията ни. Помислих, че ще последва един от ония деликатни разпити, на каквито вече бяхме свикнали. Вместо това Захов още от вратата ни помоли да се изсекнем в носните си кърпички. Това ни се стори странно, но ние изпълнихме молбата му. Двамата гости взеха нашите кърпички и дълго разглеждаха националната шевица по тях.

— Вървете си у дома, свободни сте — рече Борис Райнов и пръв ни поздрави с новия щастлив живот.

Аз се досетих каква е работата. Носните ни кърпички с национална бродерия, носени до сърцата ни повече от три години, и то при най-невероятни обстоятелства, бяха последното и може би най-сигурно доказателство за нашата вяроност към Отечеството. Нещо

повече: същите млади хора ме посъветваха да опиша нашите с жена ми прежеждия в една книга. Което аз и направих.

Ще добавя още, че колегите от нашия институт ме посрещнаха изключително сърдечно. Трима-четирима от тях дори предложиха да ми отстъпят местата си на старши научни сътрудници, но директорът ги прекъсна и каза, че той през цялото време на отсъствието ми е пазил като зеницата на окото си една щатна единица. Същия ден той подписа заповедта за повишаването ми и така аз достигнах мечтания таван на своята кариера.

Сега ние с жена ми сме щастливи. Под влияние на родния въздух ние бързо се оправихме от нашето околосветско пътешествие. Единственото тъмно петно, останало ни от нашето битуване в Уибробия, е нашата тревопасност. За жалост ние и досега предпочитаме суровия ечемик пред печеното агнешко и една жълта краставица пред пушения свински бут. Затова пък си живеем в мир и съгласие и началниците ни са доволни от нас.

Всяко зло за добро.

Издание:

Емил Манов. Пътуване в Уибробия

Научнофантастичен роман. Второ издание

Книгоиздателство „Георги Бакалов“, Варна, 1981

Библиотека „Галактика“, №22

Редактор: Гергана Калчева-Донева

Оформление: Богдан Мавродинов, Жеко Алексиев

Рисунка на корицата: Текла Алексиева

Художествен редактор: Иван Кенаров

Технически редактор: Пламен Антонов

Коректор: Жулиета Койчева

Българска, II издание

Дадена за печат на 6.IX.1980 г. Подписана за печат на 4.II.1981 г.

Излязла от печат на 26.II.1981 г. Формат 32/70×100 Изд. №1409

Печ. коли 20,00. Изд. коли 12,95. УИК 14.32. Цена 2,00 лв.

Тираж 60 200 ЕКП 95362/21431/5605–14–81

08 Книгоиздателство „Г. Бакалов“ — Варна

Държавна печатница „Балкан“ — София

Б–31

© Емил Манов, 1975

© Богдан Мавродинов и Жеко Алексиев, библиотечно оформление, 1981.

© Текла Алексиева, рисунка на корицата, 1981.

c/o Jusautor, Sofia

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.